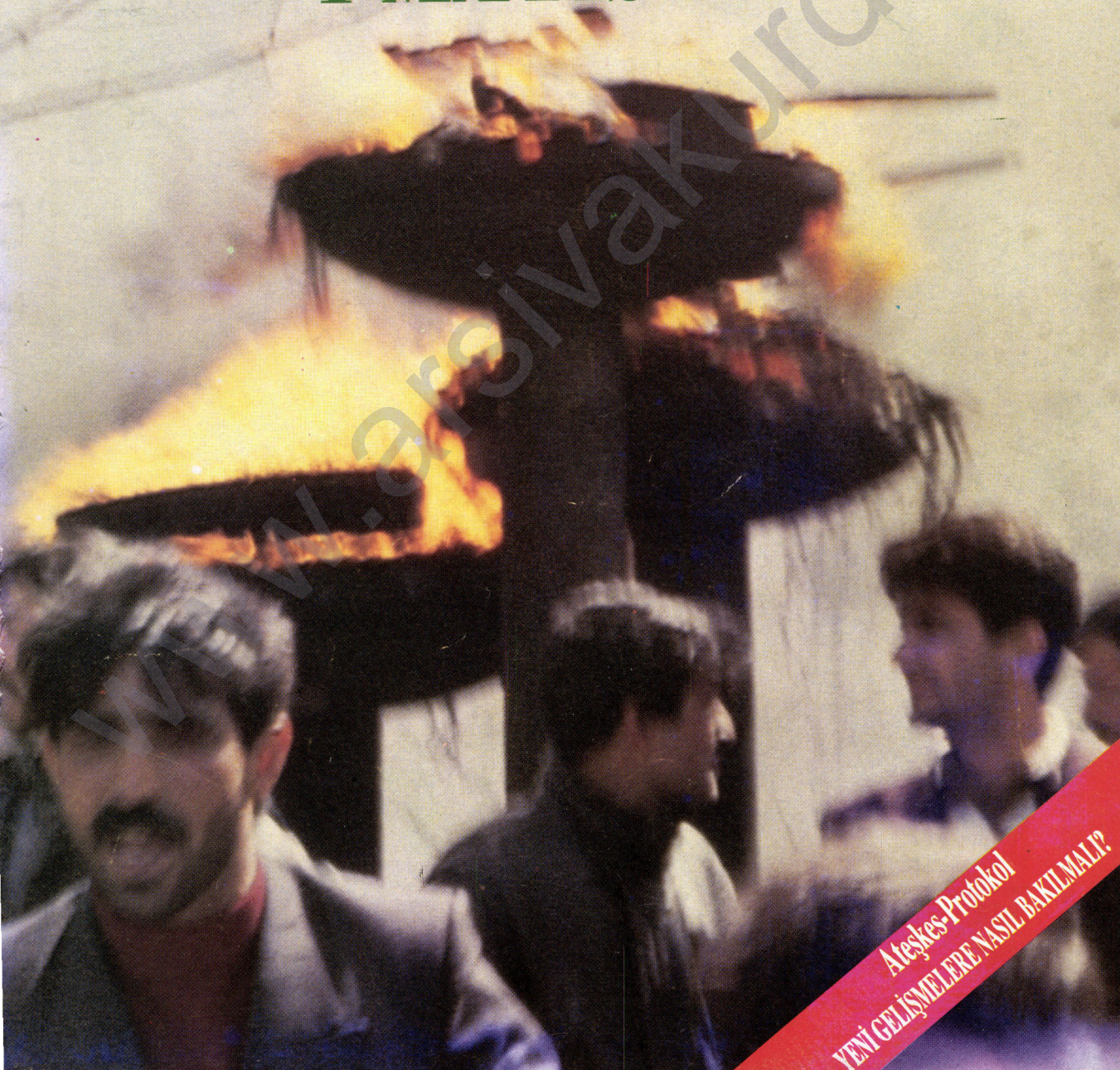

NEWROZ

Aylık Siyasal - Kültürel Dergi
Sayı 15, Nisan 1993, Fiyatı: 8000 TL

NEWROZ COŞKUSUYLA 1 MAYIS'A!

Aleskes-Protokol
YENİ GELİŞMELERE NASIL BAKILMALI?

NEWROZ

AYLIK SİYASAL-KÜLTÜREL DERGI

Newroz Yayıncılık

Sahibi

Hüseyin ALATAŞ

Genel Yayın Yönetmeni

Remzi BİLGET

Sorumlu Yazı İşleri Müdürü

Adil KURT

Yönetim Yeri

Kemalpaşa Mah. Defteremini Sk.
No: 2/4 Akkoyun Apt. Kat: 4 D:10
Aksaray /İSTANBUL
Tel-Fax: 511 96 56

Adıyaman İrtibat Bürosu

Ali GÖKKAYA
Ulucami Mah. Gölbaşı Cad.
Korunanlar Pasajı No: P/25
ADİYAMAN

Diyarbakır İrtibat Bürosu

Mehmet KEŞLİ
İnönü Cad. Kahraman İşhanı
Kat: 4/32 DIYARBAKİR
Tel: 247374

Gaziantep İrtibat Bürosu

Hasan KOLUSARI
Karagöz Cad. Gören İşhanı
Kat: 3 No: 5 G.ANTEP
Tel: 20 28 40

Malatya İrtibat Bürosu

Hasan BURAN
Hamidiye Mah. Nasuhi Cad.
İnan İşhanı Kat: 2 No: 69
MALATYA

İsviçre Temsilciliği

Hüseyin İÇLİ
West. Str-19
6314 Unterageri - SCHWEIZ
Tel: 077 43 18 87

Almanya Temsilciliği

Mehmet DURMUŞ
St. Tümsenstr 51 4150
Krefeld/ ALMANYA
Tel: 2151771844

Fransa Temsilciliği

Hüseyin KESKİN
1. Rue E. Manet 93420
Villepinte/Fransa
Tel: 00 33.1.486 11 82

Dizgi: Asmin

Arka Kapak: Adil DURAN
Baskı: Uygun Basım LTD. ŞTİ.
Dağıtım: YAYSAT

Banka Hesap No:

Hüseyin ALATAŞ
Türkiye İş Bankası Aksaray Şubesi
Yurtiçi Hesap: 1002-300-975165
Yurtdışı Döviz Hesap: 30100-91599

Abone Koşulları ve Birim Fiatları:

Yurtiçi: Aylık Birim Fiatı: 8.000 TL
Yıllık Abone Bedeli: 80.000 TL
Yurtdışı: Yıllık Abone Bedeli
5 DM 60 DM

İÇİNDEKİLER

Sunu.....	1
Yeni Gelişmelere Nasıl Bakılmalı?.....	2
PKK'nın Ateşkes Kararı ve	
TC'nin Tutumu.....	5
Newroz '93.....	8
Newroz Coşkusuyla 1 Mayıs'la.....	16
Cezaevlerinde Neler Oluyor?.....	17
Halkların Kardeşliği	22
Ulusal Soruna Somut ve	26
Tarihsel Yaklaşım-VI	
Vatansız Komünistlik	32
Duyarsızlığın Maskesi	35
Birkez Daha FK Devleti.....	44
Üzölmeyin Sosyalizm Yaşayacak.....	
Komünistlerin Görevi	46
Marksist Değerleri Korumaktır.....	
Kürdistanlı Komünistlere	50
Düşen Görevler.....	53
Namêyen Welêt.....	54
Ji Bo Kurdan Lîstikek Hemdem.....	
Hunermendekî Kurd Ku Li Ewrûpê	56
Pênaber Dijî Va Hevpeyvînek.....	59
Dersên Zmanê Kurdî (XV).....	63
Okurlardan.....	

Bir aylık bir gecikme sonrasında sizlere merhaba diyoruz. Olayların, gelişmelerin hızla yaşandığı bir dönemde zaten aylık bir periyod ile sorunlara eğilmek durumunda kaldığımız şartlarda, bir de ara vermenin olumsuzluğunu elbette biliyoruz. Ne var ki, irademiz dışındaki bazı sebepler bazen etkili olabiliyor.

Bu sayımızla birlikte Yazı İşleri Müdürlüğü görevini Adil Kurt arkadaşımız devr aldı. Bugüne kadar Newroz'a önemli katkılarını, yeni sorumluluğuyla birlikte daha da yoğunlaştıracak olan Adil arkadaşımıza "hoş geldin" diyoruz.

Sosyalist yurtsever basının bir parçası olarak, TC'nin saldırılarından payımıza düşeni almaya devam ediyoruz. Son bir aylık süre içerisinde dergimize, dergimiz çalışanlarına ve okurlarına yönelik saldırılar yoğunlaştı.

Dergimiz sahibi Hüseyin Alataş ve eski Yazı İşleri Müdürümüz Fatma Karabacak hakkında İstanbul 1. Nolu DGM tarafından 1992 Newroz özel sayısında yer alan "Newroz özgürlüktür" başlıklı yazıdan dolayı açılan dava sonucunda hapis ve para cezası verildi. Dergimiz sahibi H. Alataş'a 83 milyon para cezası verildi. F. Karabacak'a 46 milyon TL para cezasının yanısıra 5 ayda hapis cezası verildi. Newroz 1. sayıdan dolayı Şubat ayında kesinleşen dava sonucu Dergi sahibi H. Alataş yine 83 milyon TL para cezası, dönemin Yazı İşleri Müdürü Celal Albayrak 46 milyon TL para cezası ile 5 ay hapis, Genel Yayın Yönetmenimiz Remzi Bilget ise aynı sayıda yer alan yazısından dolayı bir yıl 8 ay hapis, 42 milyon TL para cezasına çarptırılmıştı.

Para ve hapis cezaları vermekte cömert davranan "yargı organı" DGM'nin yeni cezaları vermekten geri kalmayacağı açık. Bu anlamda, 14. sayımız ve Newroz '93 özel sayımız toplatılarak yeni davalar açıldı. Yeni cezalar isteniyor. İstanbul 2. Asliye Ceza Mah. ise Newroz hakkında daha önceki sayılardaki yazılardan dolayı iki yeni dava dosyası daha ilave etti.

Saldırı ve taciz girişimleri davalarla sınırlı değil. Adıyaman polisi, temsilcimizden daha atik davranarak, Adıyaman'a gönderdiğimiz yayın kolilerine el koyma alışkanlığını sürdürüyor. Newroz 14. sayısının ardından, Newroz özel sayısı ile afişine de el koyarak yeni bir yöntemle Newroz'un dağıtımını engelleme becerisini sergiliyor.

Diyorbakır büromuz "meçhul" kişilerin saldırısına uğruyor, büromuzdaki çeşitli döküman ve arşiv tahrir ediliyor ve kasada bulunan 650 bin TL gasp ediliyor.

Diğer yandan, Newroz özel sayısını Malatya'da dağıtan okurlarımızdan Süleyman Yaman gözaltına alınarak insanlık dışı davranışlara, işkenceye tabi tutuluyor.

İstanbul'da ise Newroz afişlemesi sırasında, Dergimizden Hasan Lekesiz ve Emek Dergisi Yazı İşleri Müdürü Garip Töre ile birlikte toplam 6 kişi enselerine silahlar tutularak gözaltına alınıyor. Bir gün sonra, yine; afişleme sırasında 7 kişi daha aynı muameleye maruz kalıyor.

TC'nin ve onun kurumlarının hak, hukuk, demokrasi vs. tutumunun ne olduğu biliniyor. Onun için genelde sosyalist, yurtsever basına, özelde ise Newroz'a yönelik baskı, sindirme ve susturmayı amaçlayan bu saldırıları yadırgamıyoruz. Sadece bir noktanın altını çiziyoruz. Saldırılar Newroz'un yürüyüşünü engelleyemeyecektir.

PKK'nun tek taraflı ilan ettiği "ateşkes" ile başlayan süreç, farklı gelişmelerle boyutlanıyor. Değişik yanlarıyla sayfalarımızda değindiğimiz yeni sürece ilişkin kimi farklı yönlerde bir sonraki sayılarımızda yer vereceğiz. Bu sayıda sayfa kapasitesinin üzerinde olduğu için birçok yazıya yer veremiyoruz.

Yeni sayımızda buluşmak dileğiyle...

YENİ GELİŞMELERE NASIL BAKILMALI?

Halkımız ancak uzun, sancılı ve güçlükler ile dolu süreçlerden geçerek, kaderini özgürce tayin etme hakkını, elde edebilecektir. Elbette, bu süreçte kan dökülmeden, baskı ve zulme uğramadan, kendi özgür iradesiyle geleceğini belirlemesi istegimizdir. Bizler kan ve katliamlar olmadan siyaset yapmak istemiyoruz. Bu istek, işçi ve emekçi halklarımızın istediğidir. Ancak, gerek dün dünya ezilen ve sömürge halklarının kurtuluşlarına giden yol ve gerekse şu ana kadar ulusumuzun kurtuluş uğruna mücadelesi hep kanla yoğruldu. Neden? Dünya çapında, doymak bilmez kâr hırsı ile sömürgeci elden çıkarmamak amacıyla, ulusal kurtuluş mücadelelerine karşı hep kan dökücü, hep ilk kurşunu sıkkan emperyalistler oldu. Dün kanlı katliamların, bugünün ise Afrika ve Asya'nın genç ulusal devletlerindeki yoksulluğun, açlıktan kitleler halindeki ölümlerin birincil sorumlusu hep emperyalist burjuvalardır. Özgülümüzde ise; Türkiye burjuvazisinin sömürü, kâr hırsı ve bencil sınıf çıkarlarının beslediği egemen ulus şovenizmi, 70 yıldır K.Kürdistan'daki ulusal baskıların, kanlı katliamların, emekçi halkımızın yoksulluğunun esas sorumlusudur.

Komünistler, tüm dünya halklarının kardeş olduklarına ve dünyadaki zenginlikleri kardeşçe, karşılıklı dayanışma içinde paylaşabileceklerine inanırlar. Dünya halkları, karşılıklı dayanışmaya dayanan bir barış ve dostluk içerisinde yaşamıyorlarsa, bunun tek sorumlusu dünyayı kana bulayan emperyalist burjuvazidir. Çünkü emperyalist burjuvazinin, daha genelde sömürücü sınıfların bulunmadığı tarihi dönemlerde, halklar arası karşılıklı barışçıl ilişkilerin hakim olduğuna dair bolca örnek vardır.

Türk ve Kürt halkları ile Arap, Laz, Asuri, Çerkez, Ermeni .... gibi halklar kardeşlerdir. Yüzyıllardır yana yana ve hatta karşılıklı birbirlerinin varlıklarına tahammül ederek yaşamışlardır. Bu halkların birbirleriyle kavga etmeleri için, ciddi nedenler/çelişkiler yoktur. Kendi aralarındaki politik, ekonomik, etnik... vb sorunları barışçıl zeminlerde çözebilirler. Ve eğer bugüne kadar varolan sorunların barışçıl ilişkiler içerisinde çözümlenirse bunun asıl sorumlusu kendi bencil sınıf çıkarlarının esiri olan ve halkların ulusal özgürlük istemlerini hep kanlı katliamlar ile basturmaya yönelik, genelde emperyalist burjuvazi, özel de ise bölgemiz egemen ulus burjuvalarıdır. Milyonların kanıyla sulanan bu gerçeğin altını çizmemeliyiz ve bir an olsun unutmamalıyız.

Elbette burjuvazi her şeye kadir-i mutlak değildir. Burjuvaziye rağmen veyahut iç ve dış muhalefetin baskısıyla burjuvazi zorlanarak, halklar arasında temelli, kalıcı olmasa da barışçıl ilişkiler kurulabilir. En azından buna çaba sarfetmek gerekiyor.

Ulusal ve toplumsal kurtuluş uğruna halkımız uzun yıllardan beri siyasetin asli zeminleri olarak meşru, açık, barışçıl ve kitlelerin demokratik zorunun belirleyici olduğu bir politik ortamın hep özlemini çekmiştir. Hatta bunun için kavga vermiştir. Son günlerdeki gelişmeler

bu yönde önemli ipuçlarını bize sunmaktadır. Hem iyimser olmak hem de olmamak için nedenler bulunmaktadır.

PKK, 20 Mart-15 Nisan arası gibi kısa bir süre içinde olsa, tek yanlı "ateşkes" kararını aldı ve şu ana kadar bu karara uygun davranıyor. İç ve dış gelişmelerin ürünü olarak PKK, son geçici ateşkes kararıyla yeni bir yönelişe girmek istiyor. Bunun için, belli ön koşulları ileri sürerek silahlı mücadeleyi bırakmayı, kavgayı siyasi zeminlerde sürdürme isteğini kamuoyuna ilan ediyor. 1993 Newroz bayramının geçen senelere oranla kısmen barışçıl ve kitlesel kutlanmasında PKK'nın ateşkes kararı etkili olmuştur. Devletin militarist güçleri yer yer yine kan döktü, ancak belirleyici olarak Newroz şenlikleri açık ve kitlesel eylemler ile kutlanabilmiştir. Bu olumlu bir sürecin ilk verileridir.

TC devletinde, kimi güç odaklarının temsilcileri olarak sivil ve askeri sözcülerin PKK'nın ateşkes kararını yorumlarken "Etrafını kuşattık, PKK güç kaybediyor" türünden kışkırtıcı, kan ve barut kokan değerlendirmelerin sorunun çözümünü zorlaştırmaktan başka bir şey yapmadığı açıktır.

Elbette, genelde Kürdistan solu ve özel olarak da PKK ciddi güçlükler ile yüzyüzedir. Hatta, dünün Asya, Afrika ulusal kurtuluş hareketlerine oranla Kürt ulusal kurtuluş hareketinin güçlükleri, bir hayli fazladır. Çünkü:

- Uuslararası yeterli destekten halen yoksundur. Ne politik ne de silah desteği sağlanmış değil. SSCB'nin dağılmasıyla, emperyalizmin Lübnan üzerinde artan etkisi, Suriye'nin giderek ABD eksenine kayması, Libya'nın susturulması, İran'ın daha temkinli davranması... bu ve benzeri gelişmelerle; PKK'nın cephe gerisi, aktif lojistik destek alanları da giderek daraldı.

- Kürdistan'ın herbir parçasında egemenlik kuran Türkiye, İran, Irak, Suriye; yıllardan beri Kürt sorunundaki her ciddi gelişme karşısında yaptıkları gibi, bugün de Güney'deki Kürt Federe Devleti'nin ilanıyla telaşa düştüler ve kendi aralarındaki çelişki ve çatışma noktalarını ikinci plana iterek, Kürt sorunu karşısında ortak cephe oluşturuyorlar. Bu dört gerici devletin ortak yönelişe girmeleri, Kürt ulusal kurtuluşunun ve de PKK'nın manevra alanlarını daraltan bir diğer faktördür.

- Kürdistan'ı dört bir yandan çevreleyen ve işgal altında tutan Türkler, Farslar ve 22 ayrı devleti ve 150 milyon nüfuslu Arapların varlığı ve ortak karşı tutumları, Kürt ulusal kurtuluş hareketlerinin bölgede ve dünyada ciddi uluslararası destek almalarının başlıca engelini oluşturdu. Bu dörtlü gerici çete devletin ya da ezen ulus burjuvalarının gerek uluslararası gerekse bölgemizde girişimleri, Kürdistan/Kürt ulusu karşıtı faaliyetleri, Güney'deki Federe Devletin geleceğini de ciddi tehdit altına almaktadır.

- K.Kürdistan'da gelişen ulusal kurtuluş mücadelesinin ritmine az çok ayak uyduran, onunla paralel gelişme gösteren, onu destekleyen bir öge olarak Türkiye'deki

demokrasi ve sosyalizm uğruna mücadelenin zayıf olması, başta PKK olmak üzere, tüm K.Kürdistanlı devrimci güçlerin mücadelesini olumsuz etkileyen bir diğer faktördür. Başta, Türkler, Farslar, Araplar olmak üzere bölgemizde, halkların kendi iktidarları üzerinde ciddi bir baskı unsuru yaratarak Kürt Ulusal Kurtuluş Mücadelesine gerekli desteği verememiş olmaları kavgamızı olumsuz etkileyen önemli bir faktördür.

- K.Kürdistan'da şu anda süren ve ağırlıklı olarak ulusal içerikli olan kavgamın dini mezhep farklılıkları, toplumsal gelişme farklılıkları ve etnik bileşim... gibi bir çok nedenlerden dolayı esas Botan ve Amed benzeri bölgelerle sınırlı kalması ve geri kalan illerin aktif kavgaya çekilememiş olması, bir diğer olumsuzluktur.

- Olağanüstü Hal'in uygulandığı ve ulusal kavgamın da en güçlü olduğu illerde; TC hükümetlerinin olası bir genel halk ayaklanması durumunda, devlet mekanizmasını esas felç edecek olan işçi ve memurlara, özel sektör işçileri dışında, neredeyse Türkiye'deki ücret oranlarını ikiye katlayan yüksek ücretler vermesi ve hem de ağır terör ve işsizlik silahıyla sindirmesi... Buna, süren mücadelenin ağırlıklı ulusal içerikli olmasının da etkisiyle işçi ve memurları kavgaya itecek yeterlik çekiciliğe sahip olmamasını da eklemek gerekiyor. Tüm bunların ve elbette en başta sosyalist güçlerin soruna yeterince asılmamasının etkisiyle, işçi ve memur kitlesi, ulusal kavgada vazgeçilmez yerlerini alamadılar. Tümülle denilemez ama önemli oranda seyirci durumuna düştüler.

Tüm bunlar, ulusal özgürlük ve sosyalizm uğruna kavga veren politik parti ve örgütlerin önündeki ciddi engellerdir. Ağırlıklı olarak ülkemizin dörde parçalanmasından kaynaklanan bu nesnel engeller PKK'nın da önündeki güçlükleri oluşturuyor. Tüm bu güçlüklerle rağmen PKK 9 yıldır silahlı mücadeleyi sürdürebilmiş ve bugünkü düzeye gelebilmiş ise, bunu bir başarı kabul etmek gerekiyor. Daha önemlisi, ateşkesi sadece dünden yarına uzanan bu zorluklarla bire-bir ilişkilendirmemek de gerekiyor. Elbette dönemsel ve özgül ilişkiler var. Fakat, ateşkesin ortaya çıkardığı asıl zor durumda olanın, asıl güç durumda kalanın TC olduğu açıktır. Bizim vurgumuz bu noktadır.

TC Devleti'nin Güçlükleri Sorunun Özünde Yatıyor

TC devleti yıllardır, hatta kuruluşundan bu yana geçen 70 yıldır, Kürt halkına karşı haksız ve kirli bir savaş sürdürmektedir. Bu uzun süreçte Şeyh Sait, Ağrı, Derim, Kocgiri... gibi Kürt ulusal halk ayaklanmalarını hep kanlı katliamlarla bastırdı. Onbinlerce insanımızı katletti ve yüzbinlercesini zorla göçettirdi. Son 9 yıldır dünyada eşine az rastlanır bir devlet terörü ile, topyekün saldırıyla, Kürt halkı, adeta boğazlanmaya çalışılıyor. Fakat tüm bunlara rağmen TC ne Kürt ulusunu eritebildi, ne de Kürt ulusal kurtuluş mücadelesini durdurabildi. TC askeri olarak belki PKK'yi yenilgiye uğratabilir, ancak ulusal kurtuluş mücadelesini durduramaz.

TC'nin egemen güçleri, her zaman, gerek Kürt ulusal sorununda, gerekse komşu devletler ile ilişkilerinde ortaya çıkan her sorunda, derhal ayranlarını kabartır ve geçmiş tarihlerinden tek anı olarak sakladıkları ve barbarlıkla iç içe olan kahramanlıklarını hatırlar ve hemen günümüzün modern kılıç ve atlarını kuşanurlar.(!) Bugün de aynı zihniyetle PKK'nın tek yanlı "ateşkes" kararı karşısında asker ve sivil yetkililerden "bitirdik, ezdik, bitireceğiz" türünden sesler yükseldi.

Türk halkının, "durmadan kendi öz tarihlerini unutmak ..." şeklindeki Marx'ın belirlemesinden derinlemesi-

ne dersler çıkarılması gerektiğine inanıyoruz. Gelişmiş, bilim, sanat ve teknoloji alanında ilerleme ve yeni tarihi değerler üretmemiş tüm uluslar gibi, Türkler de geçmişteki kahramanlıklarıyla övünüp duruyorlar. Kürtlere ve komşu halklara geçmiş tarihlerinde nasıl kılıç salladıklarını hatırlatıp, saldırgan politikalarla sindirmeye çalışıp durdular hep. Bugün TC'nin en yetkili ağızlarından Başbakan S. Demirel, Kürt ulusal mücadelesi karşısında "Bundan önceki 27 ayaklanmanın akibeti neyse 28. nin de akibeti öyle olacak" şeklindeki, kan, katliam kokan ve halklar arası düşmanlıkları körükleyen açıklamasını yapabiliyor. TC devleti 70 yıldır izlediği sopa siyasetiyle bir yere varamadı, bundan sonra ise hiç mi hiç varamayacaktır. Dileriz, TC yetkilileri ilkel politikaları bir kenara bırakarak, Kürt ulusal sorununa ve PKK'nın "ateşkes" çağrısına duyarlı yaklaşsınlar.

TC devleti, Kürt ulusal sorunu karşısında çok ciddi güçlükler ile yüz yüzedir. Öyle ki, "askeri çözüm" iflas etmiştir. Terörle bir yere varamayacağı, bir ulusu ve onun özgürlük kavgasının yok edilemeyeceği bir kez daha anlaşılmıştır. Ve Kürt ulusunun haklı kavgası dünden daha fazla olumlu yankılara sahiptir. Bu tarihten itibaren, TC devleti, Kürt ulusunun varlığını tanımak ve en azından ilk elden Kürt dilinin serbest bırakılması, Kürtçe TV, Radyo... gibi kimi acil ulusal taleplerin kabulüne uzun süre direnemez. Bu acil istemlerin kabulü bile, hem TC devletinin "üniter" yapısını hem de devletin bürokratik yapısının tek birleştirici harcı olan Kemalizmin çözülmesine yeter de artar. Çünkü bu acil ulusal istemler bile "Ne Mutlu Türküm Diyene", "Bir Türk Dünyaya Bedeldir" gibi diğer hakları küçümseyici, ırkçı, şoven vurguların çözülmesine, erimesine yol açacaktır. Silahların konuşmadığı açık ve kitlesel siyasal mücadele zeminlerinin güçlendiği bir ortamda TC hem iç hem de dış kamuoyu nezdinde bugünkünden çok daha zor durumda kalabilecektir.

Tüm bunlardan hareketle, bizce PKK, kendisinin yüzüye olduğu zorluklar/nesnel güçlüklerden hareketle değil, asıl TC'nin yüzüye geleceği ciddi güçlüklerden hareketle, ateşkes süresini 15 Nİsandan sonra yeniden uzatması durumunda bu sürece daha çok katkı sağlayacaktır.

Ayrıca ve de önemlisi; TC devleti esasta Kürt ulusal sorununda adım atmamak istemiyor, PKK'nın silahlı eylemleri ise sadece bahanedir. Bir kere sorunun öznesi burada PKK değil, Kürt ulusudur. Kürt ulusunun haklı ulusal istemleridir. TC son yıllarda "PKK kan dökmeyi durdurursa kimi reformlara yöneleceğiz" demogojisini işledi. Böylelikle hem sorunu çarpıttı, hem de özellikle Türk kamuoyunu yanıltmaya çalıştı. Tekrar da olsa vurgulamakta fayda vardır: TC'in önünde duran sorun PKK ya da bir başka parti değil, Kürt ulusal sorunudur. Kürdistanlı ve Türkiyeli devrimciler etkin bir propaganda ile TC'nin bu demogojik iç ve dış kamuoyunu yanıltma silahını elinden almalıydılar. "Ateşkes" denilen yeni süreç, bunu gerçekleştirilmede sayısız imkanlar sunuyor.

A.Öcalan ve K.Burkay'ın İmzaladığı Protokol Mevcut Koşullarda Gerçekçidir.

Ulusal sorun özü itibarıyla, burjuva demokratik içerikli bir olgudur. Ve bu içeriğiyle kapitalizmi aşmaz. Ulusal sorun, burjuva demokratik içerikte çözüme ulaştırılan her yerde de kapitalizmin sınırlarını aşmamıştır. Ancak, komünistlerin etkin bir rolle öncülük ettikleri ulusal-toplumsal içerikli bir devrimde; ulusal özgürlük ve sosyalizm kesintisiz tek bir tarihsel süreçte çözüme kavuşabilir. Bunun en yakın örneği Vietnam'dır.

Söz konusu protokol, halk devriminin arifesinde ya da devrimle birlikte öne sürülmüş değildir. Şu anki sınırlı iç ve uluslararası muhalefetin oluşturduğu ortamda, salt ulusal kısmi reform istemleriyle sınırlı bir içeriğe sahiptir. Ve mevcut içeriğiyle kapitalizmin sınırları içerisinde gerçekleşebilecek kısmi ulusal reform hedeflerini kapsamaktadır.

Protokol, TC devletinin ekonomik, sosyal temelini oluşturan kapitalizme karşı hedefleri içermiyor, ancak politik olarak üniter yapısını temelden sarsacak ve önemli aşamalara işaret eden ulusal istemleri de içermektedir. Protokolde yer alan "Biz böylesine demokratik bir yapıda, iki halkın yan yana, kardeşçe, barış içinde yaşabileceği görüşündeyiz. Bunun biçimi demokratik federasyondur." talebi yönünde atılacak her ciddi adımla birlikte, TC'nin mevcut üniter yapısı tamamıyla ortadan kalkacaktır. Bu nedenle gerek bu istem, gerekse "acil adımlar" olarak ifade edilen 9 madde, küçümsenmemelidir. Bu istemler doğrultusunda, TC yöneticilerine adım atılabilmek için, Kürdistanlı tüm devrimci güçler tek yumruk halinde davranmalı ve kitlesel eylemleri tırmandırmalıdır. Türkiyeli devrimciler, sosyalistler, protokoldeki istemlerin gerçekleştirilmesi için, Türkiye'de kitlesel eylemler geliştirerek kendi burjuva iktidarları üzerinde baskı oluşturmalarıdır.

Komünistler olarak, protokol salt ulusal istemleri içeriyor, başka bir ifadeyle sosyalizmi amaçlayan bir içeriğe sahip değildir diye "bana ne" deyip kayıtsız kalamayız. Komünistler aynı zamanda gerçek yurtseverlerdir. Ulusumuzun özgürce kendi ulusal kaderini tayin etmesi, temel hedeflerimizden biridir. Protokol, komünistler olarak ulusal özgürlük ve sosyalizm stratejimizin yalnızca bir yanını, yani ulusal özgürlükle ilgili hedefleri çok asgari biçimlerde içermektedir. Böyledir diye, ne ulusal istemler uğruna kavgadan uzak durabiliriz ne de dünya ve özgülmümüzde bugünkü güçler dengesinde, TC burjuvazisinden kapitalizmin yıkılmasını hedefleyen sosyalist taleplerin protokolde yer almasını şart koyabiliriz. Ve unutmayalım ki kapitalizmin yıkılmasını hedefleyen istemler, Türkiye burjuvazinin (dolayısıyla TC devletinin) ulusal istemlere göstereceği dirençten çok daha katı direnişle, hem de önemlisi, Kürt burjuva ve egemen güçlerinin de direnişiyle karşılaşır.

Şüphesiz bu direnişten önce temel bir başka gerçeklik vardır: Hatırı sayılır bir Kürdistan işçi hareketinin üzerinde yükselmeyen sosyalist talepler silsilesi, işin doğası gereği, sadece lafzi bir değer taşıyor ve hatta bu bile gündeme gelmeyebilir. Bu gerçekten hareketle, protokolde sosyalist taleplerin olmayışını bir "yanlışlık" olarak görmemeli, bu yönde katetmemiz gereken mesafeyi ve yöntemlerini sorgulamalıyız. Sorun, bu yönüyle ulusal mücadeleye bilinçli tarzda seferber olmuş sınıf güçleri ile ilintilidir.

Diğer yandan, ulusal savaşa proleter öncününün damgayı vurduğu aşamalarda bile asgari ulusal reform taleplerine sırt çeviremeyiz.

Can alıcı nokta; kısa, orta ve hatta uzun vadeli ulusal hedeflere hangi sınıf güçlerinin seferber edilebildiğidir. Kürdistan işçisinin ulusal mücadeleye daha yoğun ve bilinçli katılımının olduğu evrelerde, biçim olarak aynı gibi duran talepler, adımlar, reformlar vb. içerik ve gidişat olarak artık farklı olacaktır; toplumsal proje ve taleplerle daha sağlam bağlara kavuşacaktır.

Kısacası asıl mesele taleplerin ve hedeflerin büyük-

lüğü-küçüklüğünde değildir; bu, herkesi çevreleyen birçok güç dengesiyle vb. ilişkili bir olaydır. Asıl mesele, zaten yaşamın -aşağı yukarı tartışma paylarıyla- dayattığı talep ve hedefler için kimlerin, nasıl seferber olabildiğidir. Bu gerçeği atlayanlar, tumturaklı her iddiaya, her birlik belgesine yerleştirmek sevdasına düşerler ve /fakat (güç ilişkileri nedeniyle darlaştırıcılıkları bir yana), tam da bu nedenle, her iddialarının sadece tartışma konuları ve yaldızlı etiketler ötesinde ete kemiğe bürünemediğini acıyla görürler...

Her ulusal harekette olduğu gibi Kürdistan ulusal mücadelesi de, ulusun tüm yurtsever sınıf ve katmanlarını çeşitli çakışma noktalarında birarada tutar. (Bu çakışma noktalarını da keyfi olarak belirlemez) İşte tam da bu nedenle, aslında, her ulusal mücadele, bir sınıf mücadelesidir. Ulusun farklı sınıf güçleri enerjileri, ilgileri vb. oranında o ulusal mücadeleyi etkiler, ulusal mücadelenin geleceğini "yarın değil, şimdi" belirler...

Sözünü ettiğimiz sınıf savaşımı yöntemleri ve araçları itibarıyla elbette ulusal özgürlük hedefinin başat olmadığı ülkelerden farklıdır. Ama, binbir hegemonik ilişki ve biçimlerle de olsa, ulusal mücadelenin bizzat içinde ve seyrinde bir sınıf savaşımı hep vardır.

İşçi sınıfının ulusal mücadelenin gelişim sürecinde ağırlığını koymadığı-koyamadığı dönemlerde bu savaşım, sonraya kalır ve tarihe yeni bir yük biner.

Tarihe, gecikmiş bir yükü sonradan ve daha kanlı bir şekilde bindirmemenin biricik yolu, işçi güçlerini ulusal mücadelenin daha başında seferber ederek, kaçınılmaz toplumsal gelişimi bugünden güvenceye almaktır. Bunun açık anlamı ulusal mücadeleye işçi sınıfının yoğunluğunu ve sadece ideolojik değil, fiili nefesini taşımaktır. Bu görev ise özgülmümüzde, Kürdistan Komünistlerinin önünde durmaktadır.

Önümüze gelen talepler silsilesini bu yönüyle, yani yürütücülerinin niteliğini gözetmekle değerlendirmek ve sınıfı bu talepler için seferber etmek göreviyle yüzyüzeyiz. Sosyalist talepler ancak bu çabayla gündemleşebilir, ulusal hedeflerle çakışabilir ve bir anlam ifade edebilir.

Kısacası, protokol metni, - aşağı yukarı- ulusal tüm güçlerin güncel asgari çakışma noktasını belirliyor ve bu olumludur. Bu noktalar dışında özgül mücadeleleri kimse kimseye (ulusal hedeflerde birbirini çelmemek kaydıyla) "yasaklamış" değil. Dolayısıyla, protokoldeki hedeflerin gerçekleştirilmesi için K.Kürdistan'daki tüm ilerici, yurtsever ve devrimci güçlerle birlikte mücadeleye evet diyoruz. Bu, bugün öne çıkardığımız, dışımızdaki güçlerle ortak yanımızdır. Ama farklı yanımız olarak, işçi emekçi halkımızın gerçek kurtuluşu olan sosyalizm uğrundaki kavgamızdan bir an olsun geri durmayacağız. Yeni süreç, bunları ve temel ulusal hedefleri propaganda etmeye engel değildir. Tüm enerjimizle, Türk burjuvazisine karşı olduğu kadar, Kürt burjuvazisine karşı daproletaryanın sesini yükselteceğiz.

K.Kürdistanlı tüm ilerici, yurtsever, komünist parti ve örgütler, zaman geçirmeden kalıcı bir cephe oluşturabilmek için bir araya gelmelidirler. Protokole imza atan güçler başta olmak üzere, K.Kürdistanlı devrimci güçler, cephe oluşturmaya yönelirken, ülkemizdeki en ufak bir yurtsever, değer ve örgütlülüğün de katılımını gözeterek bir sorumlulukla çaba sarfetmelidir. ■

PKK'NIN ATEŞKES KARARI VE TC'NİN TUTUMU

PKK lideri Abdullah Öcalan, 17 Mart'ta düzenlediği basın toplantısında, 20 Mart ile 15 Nisan tarihleri arasında tek taraflı ateşkes ilan ettiklerini açıkladı. Öcalan, ateşkesin, Türk tarafının tutumuna bağlı olarak uzatılabileceğini de belirterek, Kürt sorununu siyasal yöntemlerle çözüme kavuşturma sürecini başlatmak istediklerini vurguladı.

1925'deki Şeyh Sait başkaldırısından 1937'deki Dersim direnişine değin Kürdistan'da dökülen kanlar bir yana, 1984'ten beri gündeme gelen aktif Kürt eylemliliği, Türk ve Kürt halklarına ağır faturalar yükledi. Kürtlerin sözkonusu faturaya katlanmalarının haklı ve mantıklı nedenleri vardır: Her halk, her ulus gibi topraklarında özgürce yaşamak, kendi kaderini belirlemek ve kaderine hükmetmek. Ancak Türk devleti açısından, Kürt ulusal kurtuluş mücadelesine bunca şiddetle karşı çıkışının haklı ve mantıklı bir nedeni bulunmuyor. Kürtler, ulusal kurtuluş mücadelesinin bedelini şu ana kadar toplu katliamlar, sürgünler, yerleşim yerlerinin yakılıp yıkılması, uçak, helikopter saldırıları, tank top ateşi, aç kalma, yurtsuz kalma, acı ve elem ile ödediler, ödüyorlar. Ama Türk yöneticilerinin amansız saldırıları da bedelsiz değildir. Siyasal istikrarsızlık, ekonomik durgunluk, enflasyon, işsizlik, insan kaybı, diplomatik küçük düşme vb.

Türk yöneticiler, 1940 öncesi gibi, Kürt isteklerini şiddet ile kısa sürede bertaraf edebilecekleri hesabıyla hareket ediyor hala. Fena halde yanıldıkları kesin. Her adımda devletlerini ve halkını çıkmaz içersine sü-

rüklüyorlar. Çünkü, ne dünya ne de Kürdistan 1940'ların kapalı ortamında değildir. Kürt ulusal kurtuluş mücadelesi, artık kesin bir çözüm yolunu buluncaya kadar, söndürülemeyecek bir devamlılık niteliğine bürünmüştür. Sorun artık PKK'yı da aşan boyutuyla Türk yöneticilerinin karşısına çıkmıştır. Varlığını kabul ettirme sürecinden çıkıp çözümünü dayatmıştır. O halde yapılacak en akıllı şey, sorunun daha geniş çaplı kayıplara yol açmadan, çözüm yollarının aranmasına başlamak olacaktır.

Oysa yöneticiler, nesnel koşulları değerlendirip serin kanlı tutumlar geliştirecekleri yerde, ateşkes uygulanmasının altında bir bit yeniği aramaya koyulmuş görünüyorlar. "Devletin eşkiya ile pazarlık yapamayacağı" yollu ateşli söylevlerle güya tutum belirliyorlar. Gerillayı "Türk adaletinin şefkatli kollarına sığınarak", "Pişmanlık yasasından yararlanmaya" çağırıyorlar. "Ağır yenilgiye uğradığı için ateşkes ilan eden eşkiya'nın üzerine üzerine gitmenin yol ve yöntemlerini arıyorlar. Ateşkesin cevabı, hala Genel Kurmay Başkanının ağzıyla "Türkiye'de Kürt sorunu yok güneydoğu sorunu var" şeklindedir. Genel Kurmay Başkanı, 25 Mart'ta bayram tatilini geçirdiği Uludağ'daki orduevinde yaptığı bu değerlendirmeyi, "önümüzdeki aylarda Kuzey Irak'a yeni bir askeri operasyon düzenlenecektir" sözleriyle sonuca ulaştırmış bulunuyor. Sivil siyasiler, ateşkes karşısındaki tutumlarını genellikle "devlet adamlığı vakarı"yla diplomatik sözlerle dile getirdiler. Hatta bu sözlere kanmak gerekirse, çok büyük bir

olumsuzluk yok gibi de düşünülebilir. Ancak, Türkiye'de temel siyasal kararların sahibi ve nihai belirleyicilerinin, devletin kurucuları olarak her zaman askerler olduğu gözönüne alınırsa, devletin, gözlerini nesnel gerçeklere bir süre daha kapayacağı anlaşılıyor. Bunu Genel Kurmay Başkanı'nın açıklamalarının ardından sivil siyasilerin sertleşmeye başlayan tutumlarından anlamak olanaklı.

Politika, nesnel gerçeklere dayandığı zaman kalıcı, inandırıcı, yönlendirici, yol gösterici olabilir. Somut bir olgunun inkarına dayanan ve objektif olmayan tutumlara politika değil, dalavere denir. "Kürt sorunu yok" dalaveresi belli bir süre dış dünyaya yutturulabilirdi. Gelinen aşamada ise bu dalavere'nin sürdürülmesi olanaksız. Belli bir devletin siyasal sınırlarına dahil edilmiş ve toplum ögesi olmayan bir coğrafyanın kendinden menkul bir "sorun" olduğuna kargalar bile gülme tenezzülünde bulunmaz. Sorun olan sert iklimi mi? Jeolojik yapısı mı? Bitki örtüsü mü? Devletin Kürt sorunu karşısında süregelen resmi tutum ve davranışı tıpkı "siz otobüsü düşündüğünüz için otobüs vardır" diyen, ama üzerine gelen otobüsün çarpacağından korkup kenara çekilmemezmlik etmeyen idealist bir zavallı filozofunkiyile aynıdır. Filozofumuz otobüsten kaçarak, onun maddi varlığını kabul ettiği halde, bunu dile getirmemeyi felsefi düşüncesi açısından bir namus borcu sayar. Türk yöneticiler de karşısında uyguladıkları şiddet ile Kürt sorununu zimmen kabul ettikleri halde yok demeyi bir resmi görev olarak sürdürüyor-

lar. Bu anlayışın sürdürülmesinin yolaçtığı ve açacağı zararlar her iki halka da pahalıya mal olmaktadır ve olacaktır. Bu artık görülmelidir.

Ateşkes kararını görmezlikten gelmenin teorisini "ağır yenilgiye uğrayan eşkiya" belirlemesi üzerine bina etmek büyük bir yanılğı olacaktır. Ateşkes doğuran temel etken "ağır yenilgi" olsa bile - ki bu değerlendirmede yanılıcı ve aldatıcıdır. PKK bu yeni özelliğiyle, Türk devleti karşısında önemli bir taktik ve hatta dilerseniz kendi mecrasında stratejik bir başarı elde etmiş bir konuma yükselmiştir. Türk yöneticiler büyük bir gayretkeşlikle PKK'nın bir "terörist örgüt" olduğunu anlatıp duruyorlardı. Çok başarısız kaldıkları da söylenemez. Ateşkes kararıyla PKK, bu söylemi artık gerekçesiz bırakmış oluyor. Bundan sonraki süreç, taraflardan hangisinin gerçek anlamda, "terörist" olduğunun anlaşılmasına olanak verecektir.

Silahlı mücadele, Türkiye'de şimdiye değin inkar edilen, ancak gerçekte varolan ve çözüm bulması gereken bir Kürt ulusal sorununun varlığını iç ve dış dünya kamuoyu gündemine sokmak gibi bir hedefi tutturmuştur. Ulaşılan hedefin yarattığı elverişli zemin üzerinde yürütülecek atak diplomatik seferberliğin ve yeni tarz mücadelelerin önünün alınmasının olanağı kalmamıştır. Ateşkes, devleti uluslararası diplomatik zeminde daha fazla sıkıştırabilme olacağına yolunu açmıştır. Bu yol kolay kolay tıkanamaz.

Silahlı mücadele Kürt toplumunda varoluş, ulusal uyanış, diriliş ve özgürlük istencini artık geri dönderilmeyecek bir süreç sokmuştur. Öznel ve nesnel veriler, sürecin sürekli olacağına işaret etmektedir. Sürecin, her zaman uygun araçlarla ve yöntemlerle kendini ifade etmesi artık engellenemez. Ateşkesin böylesine güçlü bir toplum iç dinamiğine da-

yandığı bilinmelidir. Dolayısıyla "yenildiler" hezeyanıyla şiddeti tırmandırarak sorunun yok sayılmaya devam edilebileceğine ilişkin yönelişler yarardan çok zarar getirecektir.

Kısacası nesnel ve öznel veriler, Kürt ulusal demokratik güçlerine güçlü olanaklar sunacak bir süreçte girildiğine işaret etmektedir. Ulusal demokratik güçlerinin, Kürt ulusunun, Kürt halkının sözkonusu süreçten kazançlı çıkabilmesi için azami bir olgunlukla davranmaları gerektiği açıktır. Ateşkes ilanının ardından gelen ikinci bir adım PKK-PSK anlaşma protokolü, sözkonusu olgun davranışın ilk işaretlerini vermektedir. Ateşkes kararının görmezlikten gelinip şiddetin tek çözüm olarak dayatılması halinde PKK dışındaki güçleri de güçleri oranında karşıt şiddete katılmaya iteceğinden kuşku duymamak gerekir.

Ateşkes ilanı ile doğan süreç aslında hem Kürt ulusal demokratik güçleri ve hem de Türk devleti için yepyeni bir alan açmıştır. Bu, sorunun demokratik siyasal yöntemlerle çözüme ulaştırma uğraşının sürdürüleceği bir arenadır. Oysa şimdiye dek gündemde kalan süreç, Türk devletinin Kürt ulusal sorununu şiddetle yok sayma ve yok etme uğraşısı, Kürt tarafının ise varlığını karşıt şid-

detle kabul ettirme çabası tarafından belirlenmekteydi. Yeni alan ise tarafların ilk kez karşılaştıkları bir şeydir. Yeni alanın Kürt ulusal demokratik güçlerine elverişli olanaklar sunduğunu belirttikten sonra, aynı şeyin Türkiye için de sözkonusu olduğunu belirtmek gerekir. Şu anki süreç, devletin yapabildiği gibi sorunu yok sayma düzeyinden çıkarıp var oluşu mantıklı bir çözüme ulaştırma noktasında seyretmektedir. Eğer bu objektif veri öznel kabul görür, yöneliş ona göre belirlenirse, yararın en çok da Türk halkına yansıtacağı açıktır. Yok eğer, devlet köhnemiş politikasından, başka bir ifadeyle politikasızlığında diretir, "bahar operasyonunu tüm hızıyla sürdüreceğiz" türünden askeri şiddeti tek yol olarak uygularsa, karşıt şiddetin, bulunduğu noktadan yeniden ama bu kez daha güçlü olarak başlaması kaçınılmaz olur.

Devlet eğer yeni süreci, mevcut yasalara atfen "eşkiya adaletle teslim olsun", "yürürlükteki hukuk çerçevesinde icabına bakılır" türünden yaklaşımlara hapsederse bir arpa boyu yol alamaz. Günün yirmi-dört saatinde anayasayı ihlal eden özel TV yayıncılığına bile cevaz veremeyen bir hukuka Kürt ulusal sorununu sığdırmak sözkonusu bile olamaz. ■

PKK-PSK ANLAŞMASI

PKK, ateşkes ilan etmekle olumlu bir adım attı. SK ile imzaladığı protokol ile ateşkesin gerektirdiği ikinci adımı da attı.

Dünya koşulları ve bölge konjoktürü, Kürt ulusal kurtuluş hareketinin koordinasyonuna nesnel bir zemin oluşturmaktadır. Bu nesnel zemin üzerinde beklenen öznel konumlanışa kalıcı gözüyle bakmak ve olumlamak gerekmektedir. PKK-PSK protokolüne, bu açıdan ileriye dönük umut ve beklentilerin gerçekleşmesinde rol oynayabilir bir veri gözüyle bakmak gerekmektedir. Bir şartla, protokolden sözü edilen diğer ulusal demokratik güçlerin katılımının sağlanacağına ilişkin belirleme gerçeğe dönüştürüldüğünde...

Kuzey Kürdistan'daki bütün ulusal demokratik güçler tek bir siyasal platformda bir araya getirilebilirse, büyük bir adım atılmış olacaktır. Siyasal platform ilk elden bir Ulusal Cephe oluşumunu doğurmayabilir. Bu yönde çok aceleci olmamak gerekir. Çünkü ulusal demokratik güçler, aralarında birleşmiş epey sorunla beraber bu içerikteki bir oluşumla ilk kez karşılaşmış olacaktırlar. Gerekli ve yeterli siyasal esnekliğin tüm hareketlere gösterilmesi bir zorunluluktur. Salt barışçıl mücadele veya silahlı mücadele "ilke"lerinden biri ön koşul olarak öne sürülürse kalıcı bir adım atmak mümkün olmayacaktır. Ulusal-toplumsal kurtuluş mücadelesinin muhtelif uğraş alanları vardır. Buna taraf olanlar, pozisyonlarına göre, söz konusu uğraş alanlarından birine veya bazılarına öncelik vererek de birarada kalabilirler. Kürt ulusal demokratik gözlerinin artık böylesi bir bakışı yakalayabilmeleri gerekmektedir.

Değişen dünya, bölge ve ülke koşulları, ulusal kurtuluş mücadelesine kendini her zamankinden daha güçlü olarak ifade etme olanaklarını sunmaktadır. Toplumsal ve ulusal güçlerimiz bu olanaklardan sonuna kadar yararlanabilme olgunluğunu gösterebilmeleri gerekiyor. Mümkün olan tüm araç ve yöntemleri kullanarak bölge ve dünya sahnesine çıkmak gerekmektedir. Bunun yolu, ulusal toplumsal demokratik güçlerin en sıkı parçasal birliktelikleri ve bunun ülke düzleminde bir üst organizasyonla taçlandırılması eylemidir. Eğer ortaya çıkan elverişli dünya koşullarından yararlanmak istiyorsak, bu yönde adımlar atmamız zorundayız. Bu bakımlardan, PKK-PSK protokolü her şey değildir ama, beklentilerin gerçeğe dönüştürülebilmesinin önemli bir adımı haline getirilmeye adaydır. Bilindiği gibi ülkemizin güneyindeki Kürdistanı Cephe ile bu yönüyle daha önce olumlu bir adım atmıştı. Bu yönlü bir eylemlilik İran ve Suriye parçalarında da gerçekleştirilebilirse; dört parçadaki yerel birliklerin örneğin bir "ULUSAL KONSEY"inin oluşmaması için hiç bir neden kalmaz. Böylesi bir gelişim, parçalar düzeyinde ve ülkenin geneli düzeyinde ulusal-toplumsal kurtuluş gücümüzü hayal bile edilemeyecek tarzda artıracığından kuşku duymamak gerekmektedir.

Eğer "somut şartların somut tahlili"nden bakılacaksa, protokolün Kuzey Kürdistan'lı güçleri birarada tu-

tablecek asgari zemini oluşturduğunu söylemek gerekecektir. Az'ı küçümseyenlerin, çok karşısında bocaladığına tarih çokça tanık olmuştur.

Ulusal-toplumsal güçlerin mevcut konumları ve yapıları dikkate alındığında, protokolün üç noktada tartışma konusu olabileceğini hesaba katmak gerekir. **İlki federasyondur.** Kurtuluş güçlerinin hemen tümünün bağımsızlıktan yana olduğu gözönüne alınırsa, Kürt sorununun federatif bir çerçevede ilk çözümünü bulabileceğine ilişkin belirlemenin tartışılacağı bilinmelidir. Siyasal sorunlara yaklaşım, toplumsal gelişmelere bakış ve müdahale ve nihayet siyasal öngörü, belli birey veya organizasyonlar için OLGUNLUK gerektirdiğine kuşku yok. Uluslar açısından zorla veya kerhen bir arada kaldığı sürece, bu çerçevede ki en mantıklı ve uygulanabilir çözüm federasyondur. Zora maruz kalan ulus, eğer bağımsızlık ilan edebilecek bir düzeye erişmişse, zaten zorun sahibiyle federasyon pazarlığına girmez. Çünkü böylesi bir konumda, federasyon, güçlü bulunduğu halde, geri adım anlamına gelecektir. Bu gün eğer federasyon fikri öne sürülüyorsa, bu, bağımsızlık ilanı düzeyine henüz ulaşamadığını gösterir. Ama böylesi bir düzeyde ileri sürülen federasyon önerisinin, bağımsızlık fikrini ve olanakları ilelebed ortadan kaldıracığı vehametene kapılmaya gerek yok. Bugünkü bölgesel konjoktürü aşan ileri gelişmeler olmadığı sürece, Kürdistan'ın mevcut parçalılığının, parçaların muhtemel federe statükosunu geçici kılacığını görmek gerekir. Bu durumda bile, federasyon, ulusun yeniden toparlanmasına, güç ve enerji biriktirmesine, gücünü tanıma ve kullanabilme yeteneğine kavuşma, ulusal kişiliğini geliştirip güçlendirme gibi yararlar sunacağı açıktır. Hemen bağımsızlık ilan edilebilecek konumda olunmadığına göre, ya bağımsızlık ya hiç tutumu aklı başında politikacıların işi olmaz.

İkincisi ise silahlı mücadeledir. Sömürgeciliğin silah zoruyla sürdürüldüğü koşullarda, bunun karşıt silah zorunu doğurmaması hemen hemen olanaksız gibidir. Sömürge ülke güçlerinin silahlı mücadelesi, sömürgeci gücün silahlı zorundan kaynaklandığına göre, sorunun silahsız çözümü önerisinde bulunmak yadırganır bir şey değildir. Üstelik, koşullarımızda, silahlı mücadelenin, sorunun içte ve dışta görülmesine, ulusun nispeten derlenip toparlanma ve kişilik kazanma sürecine girilmesine yol verdiği koşullarda bunun yadırganır hiç bir tarafı olamaz. Böylesi koşullarda ve düzlemde, sorunun siyasal çözümü için dünya kamuoyu önünde öneride bulunmak önemli bir yaklaşımdır. Ama önerinin gerçeğe dönüşmesi öncelikle karşı tarafın tutumuna bağlı olacağına göre, sorunu "silahlara veda" şeklinde algılamak darkafalılık olacaktır.

Protokolün, ateşkesin ardından gelen mantıklı bir gelişme olduğu açıktır. Diğer güçleri kapsadığında çok daha değer bulacak, önem kazanacak; diğer parçalar-daki benzer oluşumlarla bir üst düzeyde birleşmeyi hayata geçirdiğinde tarihsel olabilecektir. ■

NEWROZ 1993

DİYARBAKIR:

Diyarbakır'da ilk Newroz kutlamaları 17.3.1993 günü liselerde başladı. Başta Aratürk lisesi olmak üzere, bir çok lisede öğrenciler okulun bahçesinde ateşler yakarak "Biji Newroz", "Biji PKK" türünden sloganlar attılar. Melikahmet Lisesi öğrencileri, yönetimin müdahalesi ve polise haber vermesi üzerine okulun camılarını taşıyarak ara sokaklara çıktılar.

İki gün sonra (19.3.1993) gösteri ve eylemlere sahne olan okullarda, öğrenciler ders se girmede. Hafta içinde meydana gelen bojkotlarla ilgili olarak 50 dolayında öğrenci gözaltına alındı ve haklarında soruşturma açıldı.

Newroz gecesi (20'ye 21'e bağlayan gece) Şehrin Bağlar başta olmak üzere, Şehitlik, Koşuyolu, İskanevleri ve Huzurevleri semtlerinde hemen hemen her mahallede birer ateş yakıldı. Daha çok ara sokaklarda bulunan ateşlerin başında, insanlar halay çekerken, caddelerde yakılan ateşlerin başında küçük grupların bulunduğu gözlemlendi.

Aynı gün psikolojik bir savaş da sürüyordu. Şehirde hiç resmi polis görülmezken, daha çok hırpani kılıklı, saç-sakal karışık, iriyarı ve uzun namlulu silah taşıyan insanlara rastlanıyordu.

Diyarbakır'a, Ankara'dan gönüllü olarak 1800 polis gönderilmişti. Bunların şehirde sivil olarak dolaşacağı söyleniyordu. Bunların 300 tanesi karakollara amir olarak verilmiş. Ayrıca şehri gezen resmi karakol polislerinin (Daha çok balıkçıarbaşı ve Melikahmet civarındaki) esnafı uyurarak pazar günü işyerlerini kapatması ve sokağa çıkmamaları için uyardıkları da aldığımız duyular arasında

Devlet, ayın 20'sinde Lice, Kulp ve Bismil'de uçakla "Aziz Türk Gençliği" başlıklı, bozuk Türkçeli ve PKK'ya karşı olmaya çağırın bildiriler dağıttığı bildiriliyordu. Buralarda, Newroz'dan yaklaşık bir hafta önce başlayan gözaltıların aralıksız sürdüğü haberi de aldığımız duyular arasındaydı.

Her ne kadar PKK bir kaç gün öncesinden ateşkes ilan etmiş olsa da, halkta yoğun bir tedirginlik hissediliyordu. Ancak ayın yirmisinde, iftardan sonra başlayan ateş yakmalar bu tedirginliğin yerini coşkuya bıraktı. Yukarıda belirttiğimiz semtlerde yakılan ateşler (Bağlar, Şehitlik ve Huzurevleri semtlerinde) etrafında epeyi bir kalabalık kitle toplandı. Büyük halaylar tutuldu.

21.3.93'de sabah yine keşim bir çok semtinde ateşler yakıldı. En büyük kitlesel gösteri HEP önünde saat 9.00 civarlarında başladı. Yaklaşık 3-4 bin insanın katıldığı gösteri halaylarla, davul-zurnalarla başladı. Çok büyük ateşler yakıldı. Genellikle atılan sloganlar "Biji Newroz" ağırlıklıydı. Birkaç kez de "Kürdistan faşizme mezar olacak" sloganı atılırken küçük bir grup da "Biji Serok Apo" sloganı attı.

Mehdi Zana ve HEP milletvekillerinin yapıtığı konuşmalarla süren şenlik, saat 12.00'de yapılan uyarılarla yavaş yavaş dağıldı.

200 kişilik bir grup Ofis'e doğru yola çıktı... Ancak vilayette polislin müdahalesi sonucu bu grup dağıldı ve bir kaç gözaltı meydana geldi.

Ofis kavşağında yakılan ateşe, tutulan halaya (Yaklaşık olarak 1000-1500 kişiden) ve atılan sloganlar üzerine polis müdahalede bulundu. Kitle dağıtıldı.

Şehirde % 90'a varan kepenk kapatma olayına rastlandı..

Olaysız geçen günün sonunda gece saat 23.00 sıralarında yaklaşık bir saat süren silah sesleri duyuldu. Kaynağı anlaşılmayan bu silah seslerinin

polis tarafından provakasyon ve sindirme amacıyla yapıldığı aldığımız duyular arasında.

CİZRE: Sabahın erken saatlerinde başlayan kutlamalara yaklaşık 700 kişilik bir kitle katıldı. Bir gece önceden başlayan, basını da otellerden alıp kutlamaya getiren kitleye herhangi bir müdahale olmazken, sabah başlayan gösterilerde coşku biraz daha fazlaydı. Ancak panzerlerin hiçbir uyarı yapmadan kitlenin içine dalması insanların kaçışmalarına neden oldu.. Panzerler gittikten sonra halk tekrar gösterilere başladı. Bu arada aralarında HEP Cizre teşkilatı yöneticilerinin olduğu 22 kişi gözaltına alındı.

SILVAN: İlçede yoğun gözaltılar yaşandı. Aralarında Azadi Gazetesi muhabiri Cevat EVRUK'un da bulunduğu 100'e yakın kişi gözaltına alındı. Buna rağmen 22.3.93'de geceleyin ateşler yakıldı. Saat 16 sıralarında M. Nuri TAŞ-

KIN (55) isimli emekli işçi, silahlı saldırı sonucu hayatını kaybetti.

TATVAN: Tatvan'da hükümet ve belediye yetkililerinin de katıldığı Newroz etkinliği yakılan ateş ve tutulan halayla başladı ve olaysız bir şekilde sona erdi.

BATMAN: Ayın 20'sinde gece yapılan etkinliklere polislin silahlı müdahalesi sonucu 17 yaşında M. Veysi Gülmez öldürüldü ve 8-10 kişi yaralandı. Ayın 21'inde bir grup tarafından evinden alınıp gömülen cenazeye herhangi bir müdahale olmadı. Aynı gün PETROL-İŞ'in yaptığı yasal etkinliklere yaklaşık olarak 4-5 bin kişilik bir kitle katıldı. Böylece ilk kez işçi sendikalarının düzenlediği ve işçilerin yoğun olarak katıldığı bir Newroz kutlamasını da yaşıyoruz.

VAN: Newroz'dan iki üç gün önce başlayan güvenlik operasyonlarıyla çok gerilimli bir hava başladı. Herhangi bir kutlamaya izin verilmezken toplanan kitleler, polis tarafından dağıtıldı. Türk kökenli esnafa silah taşıma izni verilmesi üzerine bir çatışma yaratılacağı endişesi gerilimi yükseltti. Ancak 21.3.93 tarihinde saat 17.30'dan sonra Xaçuk ma-

hallesi "Meydanlı" alanında toplanan 1000-1500 dolayında bir kitle bayraklı, posterli, sloganlı Newroz'u kutlamaya başladı. Ancak polisin panzerler eşliğinde alanı basıp havaya ateş açmasından sonra, kitle yavaş yavaş dağıldı. Olaydan sonra kentte gerginlik had safhaya ulaştı. 20'şer kişilik gruplar halinde kentte gezen polis ve timler gerginliği daha da artırdılar. Adil ACAR isimli bir vatandaş gözaltına alındı. VAN'daki gözlem heyeti müdahale etti ancak bir sonuç alamadı. İplik fabrikası civarında 10-12 yaşlarındaki çocuklar tarafından ateşler yakıldı. Bunlardan 8-10 kişinin gözaltına alındığı duyulunca, gözlem heyeti bu konuda Vali Mahmut YILBAŞ'la konu mahiyetinde görüşmeler yaptı ve çocukların berber bırakıldığı gözlemlendi.

BISMİL: 3 değişik mahallede toplanan gruplar birleşerek 10-15 bin kişiye ulaştı. Ateşler yakılıyor. halaylar çekiliyor. Diğer yerlerdeki engellemeler burada etkili değil. Sloganlar atılıyor, bayraklar, pankartlar taşıyor.

KIZILTEPE: 2-3 bin kişilik bir gösteriyle kutlama gerçekleştirildi.

DERİK: İzmir'den çeşitli kitle örgütlerinden gelen 8 gözlemci gözaltına alındı.

LİCE: 800-1000 kişilik gruplar gösteriler yaptı. Muradiye mahallesinden çarşıya yürümeye isteyen 1000 kişiyi polis engelledi.

EĞİL: 300 kişi ateşler yakarak halay çekti.

ÇINAR: Kepenlerin tamamı kapalı. Bir hafta önce ilçe merkezinde kutlama kararı alan köyler ilçeye sokulmuyor. İlçe merkezinde 11.00'de toplanan grup "bölücülük yapıyorsunuz" diye dağıtılmaya çalışılıyor. "Grup direnince müdahale den vazgeçiliyor.

KURTALAN: Gösterilere özel tim müdahale ediyor. Kitle ile özel tim tartışmaya başlıyor. Tartışanlardan 45 yaşındaki Cevat Sever Özel Tim tarafından vurularak öldürülüyor. Oğlu ise yaralanıyor.

SİLOPİ: İlçe merkezinde bazı küçük ateşlerin yakılarak Newroz'un kutlandığı bildirilirken, ilçe giriş ve çıkışının güvenlik güçleri tarafından tutulduğu Silopi'de işyerlerinde bir süre kapalı olduğu ulaştan bilgiler arasındadır.

İDİL: Edinilen bilgilere göre ilçedeki Newroz kutlamalarının devlet tarafından engellendiği ve yakılan

ateşlerin devlet güçleri denetimindeki itfaiye ekipleri tarafından söndürüldüğü bildiriliyor. İlçede yoğun gözetim ve askerlerin ilçenin tümünde sokak başlarına yerleştirildiğini ve kitlelerin tedirgin edilmeye çalışıldığı açıklandı. Tüm önlemlere rağmen halkın Newroz ateşleri yaktığı ve yer yer ateşlerin başında halay çektiği de gelen bilgiler arasında.

MAZIDAĞI: İlçenin merkezindeki meydana yurtsever güçler birlikte ateş yakarak Newroz'u kutladılar. Ateş yakıldıktan sonra halaylar çekerek "Bijî Newroz, Bijî Yekitiya Gelê Kurd" sloganları atarak kutlamayı sürdürdüler.

DERİK: Kutlamalar 20.3.93 gecesi ilçe merkezinde ateşler yakılarak başlıyor. Newroz gününde devam eden kutlamalar esnasında nereden ve nasıl geldiği belli olmayan silah sesleri de duyuluyor.

URFA: 21.3.93 günü HEP binasında sabah saat 08.30'da yapılan kutlamada il binasının kırmızı, sarı ve yeşil balonlarla süsleniği görülmüyordu. Kutlamaya yaklaşık 300 kişi katılmıştı. Açılış konuşmasını il başkanı Muhsin Melik'in yapmasından sonra şehitler için 1 dakikalık saygı duruşu yapılarak, Ey Reqip marşı okundu.

VİRANŞEHİR: Urfa'nın Viranşehir ilçesinde ÖZDEP'in kapalı spor salonunda yaptığı Newroz kutlamaları, Viranşehirliilerin yüksek katılımı ile gerçekleşti. Spor salonunda saat 8.30 sıralarında başlayan etkinliğe yaklaşık 2000 kişilik bir kitlenin katıldığı ifade ediliyor. Etkinliğe katılanların daha sonra topluca şehitler mezarlığına sloganlar ve alkışlar eşliğinde yürüdükleri bildiriliyor. Etkinliğe Ceylanpınar ilçesinden de katılım olduğu bildiriliyor.

SİVEREK: Yaklaşık 2000 kişi-

nin katıldığı ve olaysız geçen kutlama, Siverek Cumhuriyet meydanında yapıldı. Meydanda toplanan halk, Newroz ateşi yakarak, halaylarla, türkülerle Newroz'u kutladılar.

AĞRI: HEP binası önünde toplanarak kutlamaya başlanan Newroz, polisin saldırısıyla son buluyor. İlçerinde HEP yetkililerinin de bulunduğu 70 kişi gözaltına alınıyor.

ADIYAMAN: Spor salonunda gündüz yapılan kutlamaya çokkulu bir kitle katılıyor. HEP'in başvurusu, İHD ve Newroz taraftarlarının insiyatifiyle yapılan kutlama olaysız sona eriyor.

MERSİN: Sabah 10'dan itibaren Demirtaş mahallesinde 8000'e yakın kitle toplanarak kutlama yapıyor. Aynı saatlerde benzer sayıda Yenipazar'da da kutlamalara katılım var. Daha sonra Yeni Pazar'da birleşen kitle 18-20 bin kişiye ulaşıyor. Newroz kutlamaları boyunca 300 kişinin gözaltına alındığı belirtiliyor.

ADANA: 20 Mart günü başlayan ve kalabalık bir katılımı süren Newroz kutlamasına polise ateş açılıyor. Ateş emrinin vali tarafından verildiği söylentileri var. Açılan ateş sonucu iki kişi ölüren onlarca kişi kurşunlarla yaralanıyor. Edinilen bilgilere göre 3 gebe kadın polisin joplamaları sonunda çocuklarını düşürüyor. Polisin saldırıda çivili sopalar kullandığı da ifade ediliyor.

Daha sonra ölen iki kişinin cenazeleri 10-15 bin kişinin katıldığı törenlerle ayrı ayrı kaldırılıyor.

ANTEP'TE NEWROZ

HEP, İHD, Newroz ve Emeğin Bayrağı dergilerinin platform olarak organizesi sonucu 21 Mart'ta Kamil Ocak Kapalı Spor Salonunda yapılan Newroz kutlaması çokkulu bir biçimde gerçekleşti.

Şenliğin başladığı saatin öncesinde salona yönelen kitle şenlik başladığında salonu doldurdu. 4 ile 5 bin civarındaki çokkulu kalabalığın katılımıyla gerçekleşen Newroz şenliğinde, ÖZDEP Genel Başkanı Mevlüt İlik, Şerif Türkaslan ve HEP Adıyaman Milletvekili Mahmut Kılıç birer konuşma yaptı.

Devrim şehitleri anısına saygı duruşundan sonra Kürt Halk oyunlarını davul-zurna eşliğinde oynayan

kitle zaman zaman sahneye çıkarak bayram havasını sergiledi. Müzik gruplarının söyledikleri parçalara eşlik ederek yüreklerinde biriktirdikleri coşkuyu ortaya koyan binlerce insan, sık sık Biji Newroz, Kürdistan Faşizme Mezar Olacak, Kahrolsun Kontregerilla sloganlarını haykırdı.

Çeşitli demokratik kuruluş, sendika ve kişilerin mesajlarının her okunuşu alkışlarla selamlandı.

Rengarenk giysilerle şenliğe katılım gösteren kadınlı erkekli kitle, zılgıtları, alkışları sloganları ve halaylarıyla gelecek Newrozların Gaziantep'te daha güçlü kutlanacağı izlenimini sunuyordu.

MALATYA'DA NEWROZ

18 Mart'ta Malatya İnönü Üniversitesi'nde 200 öğrenci Newroz'u kutladı. 21 Mart tatil denk geldiğinden öğrenciler üç gün önceden Newroz'u kutlamak için Eğitim Fakültesi kantininde toplanarak "Biji Newroz, Yaşasın Halkların Kardeşliği" sloganlarını atarak Newroz ateşi yaktılar. Alkışlarla okul bahçesine çıktılar. Okulun bahçesinde de alkış çalıp slogan atan öğrenciler sessizce dağıldılar

Malatya Gazi Lisesi öğrencileri önceden kararlaştırdıkları biçimde 18 Mart'ta okulun bahçesine getirilen araba lastiğinin yakılması ile Newroz'u kutladılar. Yanan ateşin etrafında toplanan 100 kadar öğrenci kutlamayı sürdürürken, okul idaresi tarafından yanar lastik yola atıldı. Bunun üzerine elli kadar öğrenci okul bahçesine çıkıp yola atılan lastiğin etrafında toplandılar. Devrim şehitleri adına bir dakikalık saygı duruşundan sonra günün anlam ve önemini belirten ve 17 Mart (Kürecik) şehitleri için bir konuşma yapıldı. Türkü söyleyip halay çeken öğrenciler polislin müdahalesiyle

dağıldılar. 20 Mart günü Malatya'da dergimiz in Newroz'la ilgili özel sayısını dağıtan büro çalışanları ve okullarına saldıran polis Süleyman

Yaman çarşı ortasında ve yerde sürükleyerek gözaltına aldılar. S. Yaman II nolu ekte bulunan resmi ve sivil polislerce de dövüldükten sonra 38 AC 587, reno marka sivil otoyola bindirilerek siyasi şubeye götürüldü. Siyasi şubede ifadesini aldıktan sonra merkez ve sümer karakollarına götürülen S. Yaman'ın vücudundaki darp tahribatı gören karakollar kabul etmediler. Hiçbir karakol kabul etmeyince gece geç saatlere kadar dolaştırıp "seninle daha sonra görüşürüz, seninle işimiz bitmedi" biçiminde tehdit edilerek S. Yaman serbest bırakıldı.

İSTANBUL'DA NEWROZ

Üç gün peşi sıra üç ayı Newroz kutlamasına sahne olan İstanbul'da Newroz olaysız geçti.

20 Mart akşamı Bahçelievler Zaffer sinemasında, Kürt Dergi ve yayınlarından düzenlenen geceye 1500

ve coşkulu geçti. Gecece Biji Newroz, Biji Kürdistan, Kürdistan faşizme mezar olacak" sloganları sık sık haykırıldı.

Saygı duruşu ve açış konuşmalarının ardından folklor, skeç ve müzik esintilerinin sunulduğu gecede, kitle halaylar tutarak coşkularını sundular.

21 Mart gecesi Kürt Hak ve Özgürlükler Vakfı'na düzenlenen Yeni Kapı Çakıl Gazinosundaki gece 2000 ne yakın bir kitlenin katılımıyla gerçekleşti. Vakıf Başkanı Şerafettin Elçi'nin açılış konuşması ve şehitlere saygı duruşuyla başlayan gecede, çeşitli sanatçılar program yaptı. Ulusal giysilerle gece boyunca müziğe eşlik eden kitle, sürekli halaya durarak Newroz'u kutladı.

HEP'in Abdi İpekçi Spor salonunda düzenlediği geceye 10 binin üzerinde katılım gerçekleşti. Gece'nin başlangıcından itibaren çeşitli olumsuz davranışlar sergilendi. Kitlenin coşkusu bazı fanatik yada kendini bilmezlerin, yersiz hareketleri sonucu gece düzenleyicileri, geceyi yarıda bitirmek zorunda kaldı. Özellikle PKK lehine tezahurat yaptığını sanan kişilerin sahneden çıkmayıp sorun yaratmaları ile bazı Türk sol çevrelerinin slogan yarışı sonucunda, sanatçıların program yapamaz hale gelişleri, görevlilerin düzene hakim olamaz duruma sokulmaları, coşkulu geçen gecenin yarıda bitirilmesine neden oldu. Belirtmek gerekir ki, coşku adına slogan yarıştırmaya, taraf-tarafa adına fanatizm, Newroz kutlaması gibi önemli bir günün anlam ve önemini sabota edilmesine, özünden saptırılmasına neden oluyor, yada, coşkulu kitleye böylece gece ve kutlamaları çökmez kılabiliyor.

civarında katılım gerçekleşti. Deng, Newroz, Medya Güneşi, Newroz Ateşi, Serketin, Komal, Arya Yayıncılık ve Ulusal Demokratik Kadın Gurubu'nun düzenleyici olarak yer aldığı Newroz şenliği olgun bir düzeyde

Herşeye rağmen, özellikle gece düzenleyicilerinin organize edebildiklerini gözetmeleri sonucu İstanbul'da üç gün peş peşe Newroz şenliği yaşanması, ayrı bir güzellik ve önem arz ediyordu. ■

VAN VALİSİ KİMİN VALİSİ?

Adil Zozani

Uzun ve yorucu bir yolculuk sonrası ulaşıyoruz. İlk durak Diyarbakır. İlk görmek istediğimiz yer ise "Birca Heft Bi-
rayan" Yani Diyarbakır surları. Bu sur Kürdistan tarihinde bambaşka bir yere sahip. Bu burç ki, Kürt kızının Newroz meşalesi olduğu yer. İlk defa ten ile alev burada gönüllü bir birliktelik kurdu, birlikte du-man olup gökyüzüne yükseldi.

Diyarbakır, derin bir sessizlik içindeydi. Ulusal bayrama sadece bir gün kalmıştı. Herkesin içinde buruk bir bekleyiş, iflah olmaz bir sevdâ vardı. Ya 93 Newroz'u 'da kana bulanırsa? '92 Newroz'u bir kere daha yaşatılmak istenirse. Bir yandan böylesi tedirginlik, bir yandan da yüreklere su serpen, başlatılmak istenen barış süreci. PKK'nın ilan ettiği tek taraflı süreli ateşkes halka bir nebze de olsa rahatlık vermişti. Ama devlete olan güvensizlik de ehemmiyetini korumaktaydı.

Halk Newroz'u kutlamaya kesin kararlı. Diyarbakır'da iki yıllık sessizliğin verdiği susamışlık bu Newroz'da kesin patlayacak, ama nasıl? Bu nedenle herkesin gözü Diyarbakır üzerinde. Diyarbakır, Newroz dolayısıyla tam anlamıyla turizm patlaması yaşıyor. Çok sayıda yerli ve yabancı heyet Diyarbakır'da. Otellerde yer kalmamış. Daha önce de Diyarbakır'a gitmişim. Ama hiç böylesi bir görkeme tanık olmadığımı söylemeliyim. Sokaklar tıklım tıklım, Diyarbakır'ın nüfusu çoktandır 1 milyonu aşmış.

Diyarbakır sokaklarında dolaşırken, herkes birbirine köşe başlarında sinsî sinsî duran, kim oldukları meçhul kişileri gösteriyordu. Tüm yüzlerini kapatsalar, bıyıklarından anlaşılır bura insanı oldukları. Av mı bekliyorlar, insanlara bizi unutmayın mı diyorlar? Pek anlaşılır değil. Hemen hemen her köşe başında bir-iki adet.

Gözlemci heyetler kendi aralarında görev dağılımı yapıyor. Bize

de Serhat bölgesinin merkezi olarak benimsenen Van ili düştü. Aynı gece Diyarbakır'dan Van'a gitmek üzere hareket ediyoruz. 15 kişiyiz. Soğuk bir gece, zaman zaman kar taneleri otobüsümüzün camlarına yapışıyor. Adabına göre kar da yağmıyor. Camlara yapışıp kalan bu kar taneleri uzun süre erimeden kalıyor. Benim içimde Bitlis rambolarının korkusu vardı. Eğer onlara takılmazsak diyorum, gerisi hoş. Seher vakti Bitlis'in girişindeyiz. Otobüs durduruldu. Rambolar! Bu benim yolculukta ilk yanılgım. Karşımıza rambolar yerine; traşından tutun da üstündeki elbiseye kadar, herşeyiyle askeri dağı kanunlarına uymayan bir yapmacıklık kokuyordu. Oysa, buralarda askere traş olma zorunluluğu yoktu. Üst baş temiz olacak, o da yoktu. Karşımızdaki manzara ne kadar inandırıcı, göreceğiz. TC Mehmet'i gayet nazikane bir üslup kullanıyordu, inanılır gibi değil! Mehmet'i, izin isteyerek "kimlik yoklaması" yapacağını söylüyor. Hem de bakın nasıl? "Sayın yolcular, günün bu erken saatinde sizi rahatsız ettiğim için özür dilerim. Bize gelen emirler doğrultusunda kimlik yoklaması yapmamız gerekiyor. Lütfen kimliklerinizi çıkarın." Şaşırmamak elde değil, eğer bundan 5-6 ay önce yine aynı noktada yapılan bir kimlik ve üst-baş aramasını yaşamamış olsaydım, askerin üslubuna inanır ve Kürdistan'daki zulme dair tüm yazılıp çizilenlere palavra diyebilirdim. Zaten ilk gelen arkadaşlarımız bunu söylemekten geri de kalmadılar. Mehmet'i kimlik yoklamasını bitirip otobüsün ön tarafına gitti. Birşeyler söyleyecek. Son söyledikleri de ilk söylediklerinin aynısı! Yine özür diledi, yine kendilerine gelen emirler doğrultusunda hareket ettiklerini ifade etti. "Bu kimlik yoklaması Newroz özel önlemdir" derken dilinin altındaki bakla da ortaya çıkmış oldu.

Bitlisi geçmeden ikinci bir

kimlik yoklaması daha yapıyor. Bu da ramboların (İstanbul'daki bir hücre evi baskını sonrasında burjuva basınından bir gazete "Rambolar Hücre Evini Yokettiler" şeklinde manşet atmıştı. Kürdistan'daki rambolar gazetesinin övdüğü ramboların ustalarıdır, gövde gösterisi idi. Kimliklerimize bakan tipi malum şahsın suratı bir karış inmiş. Sessizce kimliklerimize bakıp otobüsten iniyor.

Bundan öteye gündüz gözüyle yolculuk devam ediyor. Van'a ulaştığımızda bizi İHD yetkilileri karşılıyor, Van'da bulunan Alman heyeti de bize katılıyor.

Newroz arifesinde Van sokakları oldukça sessizdi. Pek dolaşan yoktu. Öğle saatinden sonra dükkanların kepenkleri indi. Tek tük dükkan açık. Sokakta yakaladığımız insanlarla diyalog kurmak istiyoruz. fakat insanlar güvensizliklerini açığa vuruyorlar. Devletin içlerine sızdığını tipler olabilirlik.

Güvenlik güçleri tarafından ablukaya alınmış hâlde geziyoruz. Bizlere bir çift sözü olabilecekler de etrafımızda pervane olmuş Tiplerden dolayı yanaşmayı göze almıyorlar.

Otelimize ilk şehir turu sonunda elimiz boş dönüyoruz. Güvenlik görevlilerinin atıkları hoş olmayan laflardan başka. Anlaşılan o ki, Van mutlak bir Newroz gerginliği yaşıyor. 92 Newroz'unda yaşananlardan sonra halk oldukça tedirgin. Bu Newroz'da da kan dökülsün istenmiyor.

Kaldığımız otele günün ilerleyen saatlerinde telefonlar gelmeye başladı. Telefon edenler daha çok Kürtçe diyalog kurmak istiyorlar. Çünkü bu kendi güvenlikleri açısından sağlıklı bir yöntem. Anlatılanlara inanmak gerçekten zor. Van Valisi Mahmut Yılbaş 3-4 gün öncesinden bir genelge dağıtmış. Hevesimiz tuttu, genelgeyi ele geçirmek istedik, fakat bunun imkanı yok. Genelge esnafa dağıtılmış. Bize anlatılanlardan genel-

genin içeriğini anlamaya çalışıyoruz. "21 Mart Newroz günü tüm esnaf dükkanlarını açacak, normal bir gün yaşatılmaya çalışılacaktır. Olası bir saldırıya karşı 'nefsi müdafâ' için silahı olan esnaf silahını dükkanında bulundurabilecektir" Bu ifadelerin tek bir anlamı vardı. Onu da halk kendisi açıklıyor. "Vali, bir etnik çatışmanın zemini hazırlamaya çalışıyor, fakat oyuna gelmeyiz".

Van'ın kozmopolit yapısından olacak ki, farklı bir esinti yaşanıyor, Newroz'a dair. Nüfusun % 50'si Kürt, diğer yarısı ise farklı milliyetlerden. Araplar, Azeriler, Türkler ve diğerleri. Ticaret kanallarının % 80'i bu azınlıkların elinde. Kürtlerin de yerli ve göçebe olmak üzere iki grupta birleşmeleri Newroz kutlamaları hakkındaki düşünceleri muğlaklaştırıyor. Herkesin emin olduğu nokta, göçebe Kürtlerce, yani çoğunluğu Ertoşi'lerden oluşan kitle tarafından Newroz'un kutlanabileceği idi.

Yenimahalle, Hacıbekir, Karşıyaka ve Xaçuk mahallelerinde oturan Kürtler üzerinde bir haftadır yoğun baskılar ve gözdağı manevralarının olduğu duyularımız arasında.

Gözlem heyeti 20 Mart günü Vali Mahmut Yılbaş'ı makamında ziyaret ederek olaysız bir Newroz şenliğine tanıklık etmek istediklerini kendilerine iletiyor. Vali, "Newroz'u kutlamak isteyen kutlasın, buna kimse engel olmaz. Yalnız benim vatandaşlarım rahatsız edilmesin. Vatandaşlarımı rahatsız edecek hiçbir şeye izin vermem" diyor. Sanki Mahmut Yılbaş azınlıklar için Van'a Vali olarak atanmış gibi. Tabii bütün bu söylediklerini de kendince güvence altına alıyor, heyetle yaptığı bu görüşmesinde basından kimseyi kabul etmiyor. Basınla ayrı görüşüyor. Burada valinin "vatandaşlarım" diye nitelediği kesimi kestirmek zor olmasa gerek. Anlaşılan o ki Vali kendisini Kürtlere vali olarak görüyor.

Van'da Newroz Günü

Van'da görkemli bir Newroz'un kutlanılamayacağı tahmin ediliyor. Gerginlik artık hat safhaya ulaşmış durumda. Newroz sabahı kar ve fırtına ile uyandı. Sokaklar bomboş. Yer yer güvenlik görevlileri. Şehir tam anlamıyla ölüm sessizli-

ğinde. Tüm dükkanlar valinin özel talimatına rağmen kapalı, adeta ilan edilmemiş bir sokağa çıkma yasağı yaşıyor şehir. Bu kararı halk kendisi almış.

Belediye Başkanı Newroz akşamı mahalle muhtarlarını ve halk arasında saygın olan kimseleri biraraya topluyor. Özüne uygun bir Newroz kutlaması için görüş alışverişinde bulunuyor. Bu görüşmeler sonucunda çıkan karar 7'den 77'ye tüm halkın sokağa dökülüp Newroz'unu kutlamaya yönelik, Belediye Başkanı Mesut Öztürk bu kararı Vali Mahmut Yılbaş'a iletiyor. Vali de kabul ediyor.

Diğer bölgelerden gelen haberler halka güven veriyor. Diyarbakır'da başlanan Newroz kutlamaları akşamdan televizyonlardan izlenince olaysız bir Newroz geçirebileceklerini. Diyarbakır'daki kutlamalara diğer bölgelerden de benzer katkı yapılması halktaki ortak fikri oluşturuyor. Yalnız Cizre-Şirnak'da gözden irak tutulmuyor. Televizyonlara yansıyan görkem herkesin duygularını kabartıyor, kutlama yönündeki arzuları artırıyor. Van'a umutsuz gelen heyetler de bu iyi haberlerden sonra "kutlama yapılacak" yönündeki inanç artıyor.

Sabah Vali Belediye Başkanına kararından vazgeçtiğini iletince oluşan umutlar sönüyor. Vali, kendisinin belirleyeceği bir alanda ve (ki bu alan hayvan pazarıdır ve askeri kışlaya 500 metre uzaklıktadır) güvenlik güçleri ablukası içinde kutlanabileceğini, güvenlik güçleri ile kutlama yapan kitle arasındaki mesafe 100-150 metre olacak diyor.

Vali'nin bu ikinci kararından sonra Belediye Başkanı halktan temsilcileri biraraya topluyor. Biraraya gelen bu temsilciler, "sınırlarını valinin bu şekilde belirlediği bir kutlamanın yapılamayacağını, bunun kitleyi katliama götürme anlamı taşıyacağını dolayısıyla abluka altında bir Newroz kutlamaktansa, yetkililerin tutumunu bayram gününde protesto etmek daha etkin olur" görüşünde birleşiyorlar.

21 Mart Newroz günü sokakları bomboş, dükkanları kapalı buluşumuzun bir nedeni de buydu. Diğer bir neden ise 92 Newroz'undan 93 Newroz'una sarkan korku ve panik.

Halk Newroz günü evlerinden hiç çıkmıyor. Vali Mahmut Yılbaş'la yeniden görüşme talebinde

bulunuyoruz. Bu görüşme önceki- ne nazaran daha sert geçiyor. Vali kendisinin Newroz kutlamalarına engel olmadığını, halk korktuysa bunun sorumlusunun kendisi olmayacağını, halk kutlamıyorsa siz çıkın kutlayın" sözlerini söylüyor. Gözlemci heyet temsilcileri kendilerinin "Buraya Newroz'u kutlamaya değil, barışçıl ve olaysız bir Newroz kutlanmasına katkı ve tanıklık etmek için bulduklarını" belirtmeleri üzerine görüşme kesiliyor.

Vali, özel talimatına rağmen kapalı duran kepenklere kızmış. Esnaf valiyi takmamış, bir-kaç "çapulcunun" sözüne uyarak dükkanlarını kapalı tutuyor! Olur şey değil! Ama olmuş bir kere. Üstelik halk kendisi sokağa çıkma yasağı koymuş ve uyguluyor da.

Artık Newroz kutlanmayacak kanısı herkeste hakim. Gözlem heyetleri, değerlendirmeler yapıyor. 93 Newroz'u Van'da böyle bitecekti. İftar ezanı okunuyor. Ezan sesine davul zurna sesleri karıştı birden. Van'da Newroz sessizliği yıkıldı. Kitle Newroz'unu kutluyor. Seçilen zaman ilginç. Olası bir müdahaleye karşılık kutlama iftar vaktine denk getiriliyor. Çünkü o esnada güvenlik güçlerinin büyük çoğunluğu iftara çekilmiş. Saat 17.30 sıralarında kitle Xaçuk mahallesinde kutlamaya başlıyor. Pankartlı, sloganlı, halaylı bir kutlama bu. İki saat süren kutlama güvenlik güçlerinin tank ve panzerler eşliğindeki müdahalesi sonucu son buluyor. Dağılma esnasında ilgi çeken bir diğer nokta ise kitlenin hiçbir şekilde güvenlik güçleriyle muhatap olmaması.

Ülkenin diğer bölgelerine göre oldukça sessiz bir Newroz yaşandığı görünümünü veren Van, aslında sesli bir Newroz yaşıyor.

Van için söylenebilecek, (genelde tüm ülke içinde geçerli olan) gözlenen üç şey var.

- Ulusal kurtuluş mücadelesi, devlet otoritesine baskındır.

- Devlet otoritesi işlemez durumdadır. Devlet durumu kurtarmak için gözdağı vermeye çalışıyor. İnsanlık dışı yöntemlere başvuruyor. Ve bunda ısrar edeceğe benziyor.

- Halk, kâr-zarar hesabını yapabilir konuma gelmiş, ışık görmekten ortaya atılmıyor. Duyarlı ve bilinçli hareket ediyor. ■

LOZAN'DA NEWROZ

Hüseyin İÇLİ

Tam yetmiş yıl önce ülkemizi, emperyalistler ve bölge sömürgeci devletler (1923'te) Lozan'da yaptıkları anlaşmayla resmen dört parçaya bölmüşlerdi. Böylece halkımızı mayın tarlaları, tel örgü ve yarattıkları suni sınırlarla birbirinden fiziki olarak koparmayı hedeflemişlerdi. Ve o günden başlayarak ülkemiz üzerinde dünyada eşine az rastlanılan ırkçı uygulamalar sürdürüldü. Ülkemizi, halkımızı tarihten silmek için onlarca katliam, sürgün, idam fermanı çıkarıldı. Ne ülkemizi tarihten silip atabildiler, ne de halkımızın her parçada farklı boyutlarda yürüttüğü ulusal kurtuluş mücadelesini durdurabildiler. Bundan sonra da durduramazlar. Çünkü demirci Kawa'nın yakığı özgürlük meşalesi bugün modern demirci Kawa'ların ellerindedir. Yeni Dehak'ların kölelik zincirlerini kırıyor ve kıracağız.

Bugün Güney'de halkımızca kurulan Federe Kürt Devleti ve diğer parçalarda yükselen ulusal kurtuluş mücadelesinin boyutlanması halkımızın özgürlüğünü kendi ellerine alacağını somut ifadesidir.

Gerek ülkemizin her parçasında, gerekse ülkemiz insanının bulunduğu her alanda Newroz kutlamaları önemlidir. İşte Kawa'nın torunlarının coşkulu bir tarzda ve ülkemizin Doğusundan, Güneyinden, Kuzeyinden gelen yurtsever devrimci ve komünistlerin omuz omuza Lozan'da, yani 70 yıl önce emperyalistlerin ve bölge sömürgeci devletlerinin kaderimize el attıkları yerde yaptıkları coşkulu Newroz kutlaması... Bu gece anlamlıydı ve şu mesajı veriyordu:

"70 yıl önce sizler ülkemizi dört parçaya böldünüz. Ama biz bunu reddediyoruz. Gelecekte ülkemizin birliğini hiç bir güç durduramayacaktır. O kölelik anlaşmalarınızı yırtıp atacagız". Bunun için Lozan'daki Newroz gecesinde farklı parçalardan Kürdistan ulusal kurtuluş güçlerinin yan yana bulunması anlamı daha da artırıyordu.

Günün diğer önemi ise; Lozan'da Newroz'un 2605. yılı kutlanırken Kürdistan Komünist Partisi (KKP)'nin 11. kuruluş yıldönümünde birlikte kutlanıyor olması-

niz!

2605 yılın tarihini ve birikimini irdeleyip, bu günü anlamak gerekiyor. Newroz Bayramı 2605. yılında kutlanırken bulunduğu çağ incelenmeli, dünyada olup bitenlerle birlikte ülkemiz gerçeği kavranmalı ve NEWROZ zengin bir içerikle modern bir şekilde ulusal ve sınıfsal bir öze kutlanmalıdır.

Ülkemiz Kürdistan'ı parçalayan, halkımızı kendi egemenliği altına alan düşman, yani yeni Dehaklar artık 2605 yıl önceki Dehak'tan çok farklıdır. Bu günkü dünya büyük değişiklikler göstermiştir. Artık kapitalist sistemin saltanatının salandığı bir dönemde bulunuyoruz. Bugün dünyanın efendisi durumunda olup yüzlerce ülke ekonomisini yiyip içen 5-10 emperyalist ülke bile artık karşılaştığı sorunları aşamıyor. Dünyanın en zengin ülkesi İsviçre'de bulunuyoruz. Görmememiz mümkün değil, bolluk içinde kıtlık devri çoktan başladı.

Bu artık kalcıdır.

Peki bizim durumumuz nasıl? Düşmanlarımızın güçlülüğü ortada, elbirliğiyle ortada. Düşmanlarımız, her biri 60-70 senelik devlet oldukları halde biraraya gelme ihtiyacı duyarken, biz Kürdistan'ın dört parçasındaki Ulusal ve Toplumsal Kurtuluş güçlerinin ilişkileri nasıldır? Bir araya gelip büyüğü büyük, küçüğü küçük gücüyle düşmana karşı ortak tavır takınıp ortak vuruş yapabiliyor muyuz? Ne yazık ki hayır! Ve yine ne yazık ki bazen düşmanla uğraştığımızdan daha çok birbirimizle veya kendi iimizle uğraşıyoruz. Bu noktada şunu belirtmek istiyorum:

di. Newroz kutlaması KKP'nin Merkez Yayın Organı "Dengê Kurdistan" adına düzenlenmişti.

Newroz kutlaması ulusal marşımız Ey Reqîp eşliğinde saygı duruşuyla başladı. Kürt şair Adil Duran'ın açılış konuşmasından sonra yapılan diğer konuşmalarda da günün anlam ve önemi üzerinde duruldu. Düzenleyiciler adına söz alan konuşmacı özetle şöyle diyordu:

"Değerli Konuklar,

Ulusal bayramımız NEWROZ'un 2605. yılında ve Partimiz Kürdistan Komünist Partisi'nin 11. kuruluş yıldönümünde düzenlemiş olduğumuz gecemize hoş geldi-

ruz: Hepimiz diğerlerinin güç ve katkısını görmezlikten gelmeden elele, omuz omuza vermek zorundayız. Biz Kürdistan Komünist Partisi olarak buna her zaman hazır olduk, yine hazırız. Hiçbirimiz dört dörtlük değiliz. Hepimizin eksikliği zaafı vardır. Ama yine hepimizin de az çok bir gücü var. Sorun, ama en önemli sorun, irili ufaklı güçlerimizi yanyana getirme sorunudur. Bu olmazsa olmaz bir zorunluluktur. Parçalar biraraya gelmek zorundadır. en azından beraber hareket etmek zorundadır. Bir parçanın yiyeceği darbe veya elde edeceği başarı diğerlerini de mutlaka etkileyecektir. Parçaların yararları ve zararları birbirine sıkı sıkıya bağlıdır.

Kürdistan Komünist Partisi, Kuzey Kürdistan'daki ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesi veren güçler arasında daha güçlü bir konuma yükselerek, Komünist rolünü mutlaka daha etkili bir şekilde oynayacaktır. Biz Kürdistan Komünistleri olarak kendi tarihsel görevlerimizi tam olarak üstlenemediğimizde; Kürdistanlı örgütler arası ilişkilerden tutun, mücadelenin niteliğine kadar büyük gelişmelerin olacağı apaçıktır.

Sonuç olarak: Kürdistan'ın bütün parçalarında ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesi verene tüm güçlerimiz başarılar diliyo-

ruz. Bu güçlerden birisi olarak biz Kürdistan Komünist partisi, her zaman halkımızın genel çıkarlarına öncelik veriyoruz ve vereceğimize herkesin emin olmasını istiyoruz.

2605. Yılında Newroz Halkımıza Kutlu Olsun!"

Düzenleyicilere ve geceye katılan kitleye hitaben gönderilen mesajlar, kutlamaya katılan yaklaşık 700 insanımızı bazen coşturdu, bazen düşündürdü.

İran Kürdistan Demokrat Partisi tarafından iletilen mesajda "Newroz'u iki derin duyguyla kutluyoruz" deniyordu. "Bunlardan bir tanesi, geçen yıl demokratik Kürt hareketlerinin uluslararası arenada ve Kürdistan'da ki başarılarından ötürü coşkulu bir ruhla kutluyoruz. İkincisi ise, ne yazık ki geçen sene aramızda bulunan birçok arkadaşımız bugün aramızda bulunmuyorlar. Özellikle Kürt halkının değerli liderlerinden Dr. S. Kandi ve arkadaşları, Berlin'de İran teröristlerince acımasızca katledildiler ve bu Newroz gününde aramızda bulunmuyorlar. Bundan dolayıdır ki bu günümüzü çok üzgün kutluyoruz" diyor ve devamla şu temennilerini iletliyordu:

Değerli Arkadaşlar,

Partimizin 11.inci yıldönümünü içtenlikle kutlar ve gelecekteki çalışmalarımıza ve mücadelenize ba-

şarlar dileriz.

Kürt halkının ulusal hareketleri, tarihlerinde çok önemli bir devre geçiriyorlar. Bütün politik örgütler, Kürt hareketlerine ve Kürt halkına büyük bir görev düşüyor. Şu anda daha çok anlayışlı olmaları gerekiyor. Enerjilerini ve güçlerini Kürt halkının düşmanı olan ülkelere karşı daha iyi kullanması gerekiyor. Ortadoğu'da demokrasi ve barış için mücadele veren halklar arasında iyi bir rol oynamaları ve sorumluluklarını daha iyi hesaplamaları gerekir.

- Selam, bütün politik tutuklulara ve şehitlerimizin ailelerine.

- Selam, bütün Kürt halkının savaşçılarına ve Kürt halkının dostlarına"

"Komîta Swîsê Berê Kurdistanê" imzalı mesajda ise şunlar yazılıydı.

"Bo Partîya Komînîsta Kurdistan Bi navê Beregê Kurdistanî û Demograta Kurdistanê Iragê, Hilkevta yanzdemîn sala damezirandina partîya we em bi germî pîrozbeyê li we dikin. Hêwîdarîn sala nî bibîte sala yeğirtina hemî Kurdistanê, ji bo serxwebûna Kurdistanê sala azadî û xilasîyê

- Bîjî Kurd û Kurdistan

- Bîjî Azadî

- Bîjî Serxwebûna Kurdistan"

"Newroz Düzenleme Komitesine" diye başlayan ve Partiya

NEWROZÖZGÜRLÜKTÜR

Tarih 19 Mart 93. Almanya'dan İsviçre'ye geçiyoruz. Ulusal Bayramımız Newroz'u kutlamak için.

Ayrı bir zevk veriyor insana bu. Neşe içinde sınırı aşılıyor. Lozan'a yaklaştığımızda ilk göze çarpan kocaman Alp dağları. Bembeyaz karlarla kaplanmış, Güneş kendisini oldukça sevecen bir şekilde gösteriyor, baharın geldiğini müjdelercesine.

Yine bir tanıklığa bir misafirperverliğe hazırlanıyordun Lozan. Nice tarihi olaylara tanık olmuş misafirlik etmiş Lozan insanları. Bundan 70 yıl önce emperyalist paylaşımıcılar tarafından halkımızın kaderi bu kentte Sevr antlaşmasıyla karartılmış. Bu yıl Lozan insanları halkımızın Ulusal bayramı NEWROZ'u misafir edecekler.

NEWROZ 2605. kez birlik, direniş ve mücadelenin sembolü oldu. Newroz, Kürdistan'ın dört bir yanında, dağ boylarında, mülteci kamplarında ve zindanlarda, kent ve köylerde Demirci Kawa'nın şanına yarasar bir şekilde kutlanmaya çalışıldı.

Her halkın tarihinde acıyı sevince dönüştüren, acıyla-sevinci bir arada yaşatan önemli günler var-

dır. İşte Newroz'da halkımızın acıyı sevince dönüştürdüğü bir gündür. Newroz, dün zalim Dehak'ın halkımıza çektiği acının sevince dönüştüğü yeni bir gündü, bugün de.

Her halkın tarihinde baskı ve sömürüye karşı geniş halk yığınlarını eyleme sevk-eden tarihi günler vardır.

Newroz'da Kürt halkı için baskı ve sömürüye karşı başkaldırı ve eylem gündüdür. Yine davullar, zurnalar çalınacak, yaşlı genç demeden kadınlı erkekli kolkola girecek özgürlüğe susamış Demirci Kawa'nın torunları. Dili yasak şiirler, türküler okunup söylenecek. Şenlenecek yiğitler diyarı KÜRDİSTAN.

Döndü çalgına düşman. Saldırmak için bekliyor eli tetikte. Ancak, gücü yetmeyecek Demircinin torunlarına. Fırat-Dicle gibi gelişen ve gündün güne yüzbinleri, milyonları kucaklayan bu kervanın önünü almaya.

Özgürlük ve eşitlik selidir bu... Çaresi yok, yıkacak Kawa'nın torunları bu saltanatı. Varacak bir özgür yaşama. Tutkudur bu.

Sosyalist a Kurdistan İsviçre Taraftarları" imzasını taşıyan mesajda geleceğe dair şu düşünceler yerliyordu.

"Kürt halkı zorbalık karşısında asla boyun eğmeyecektir. Biz özgürlük için bugüne dek ağır bedeller ödedik, daha ağırını ödemeye hazırız. Biz köleliğe asla evet demeyeceğiz.

Zafer, eninde sonunda özgürlüğü için direnen Kürt halkının olacaktır.

Zafer, barış ve demokrasi isteyen Kürt ve Türk halkının olacaktır."

Gecede İsviçre Komkar, KKP Avrupa Temsilciliği, KKP Hamburg, Lübeck, Berlin, Krefeld, Worms, Münih, Stuttgart, Fransa, İsviçre, İngiltere taraftarları; Sosyalist Birlik Partisi taraftarları, 13 Mart GKB taraftarları, TKP ML Hareketi, TKEP Londra taraftarları, Kürdistanlı Kızılbaşlar adına Yeni Divan Dergisi Berlin Temsilciliği ile bazı dergi ve yayınevleri adına kutlama ve başarı dileklerini içeren mesajlar okundu.

Okunan her mesaja alkışlarla cevap verildi. Uzunca alkışlanan bir mesajda KKP MK imzasıyla okunan mesajdı. "Düzenleme Komitesine" hitabıyla başlayan mesajda şunlar dile getiriliyordu:

"Merhaba dostlar; yoldaşlar merhaba!

Merhaba Kawa'nın torunları! Ulusal özgürlüğün ve toplumsal kurtuluşun özverili neferleri,

merhaba!

Selam hepinize!

Selam Kürt ve Türk işçilerine!

Selam dünya işçi sınıfına ve emekçi halklara!

2605. yılında Newrozumuz, 2605. kez kutlu olsun!

Newroz ateşiniz, özgürlük tutkunuz gökleri yükselsin!

Tutsak ülkemizden, özgürlük aşkınıza bin selam!

Değerli dostlar, sevgili yoldaşlar:

Durmadan gelişip boyutlanan ulusal ve sınıfsal kurtuluş mücadelemiz, yepyeni bir sürece giriyor. Politik mücadelemizin alanları ve olanakları genişliyor. Mücadelemin tüm alanlarını doldurmak ve her düzeyde düşmanla boy ölçüşmek zorundayız. Bunun için ise, nitelik düzeyi yükseltmek, politik gücümüzü artırmak gerekiyor.

Sizler Avrupa'da: Örgütsüz tek Kürt işçisi bırakmamak,

Üst düzeyde bir diplomasiyi geliştirmek,

Ülkemiz, halkımız ve mücadeleimizle ilgili tüm Avrupa insanını bilgilendirmek,

Avrupa'daki Kürt yurtsever ve devrimci güçleri arasında sıkı işbirliğini geliştirmek,

Avrupa işçi sınıfının, halklarının ve ilerici güçlerinin aktif desteğini kazanmak,

Avrupa'dan ve dünyadan açılan pencereleri ülkemize yöneltmek,

Ülkemizin her parçasında sü-

ren mücadelelerle sıcak bağlarınızı hep taze tutmak,

İçeride süren mücadeleye olan desteğinizi ve yakın ilginizi her geçen gün daha da arttırmak, görev ve sorumluluğu ile karşı karşıyasınız.

Bunu başaracağımıza olan inancımız ve güvenimizle hepimizin Newroz'unu bir kere daha kutlar, tümünüzü en sıcak duygularımızla selamlarız."

Gecenin akışı içerisinde yaptıkları Kürt müziği ile salondakileri coşturan, halay çektiren değerli ozanlar Nizamettin Arıç, Delal, Arif Alan, Hüseyin Aydın, Mazlum Ali geceye güzellikler katarken, dergimiz muhabirlerinden Ali Özer ve Güney Kürdistanlı Kamuran'ın sundukları Kürt halk müziğinden parçalar beğeni kazandı. Alkışlandı.

Barış Tiyatrosunun hazırladığı pandomim gösterisi ilgiyle izlendi. Coşkulu alkışlar aldı.

Ulusal giysileri, "Kesk û sor û zer"li mendilleri ve Kürdistan'ın değişik yörelerinden sundukları oyunlarıyla adeta Kürdistan'dan rüzgarlar estiren Newroz folklor ekibi beğeni kazandı.

Şair Adil Duran'ın okuduğu şiirler coşkuyla dinlendi.

Daha sonra Ferhat Tunç kendine has yorumuyla geceye renk kattı. ■

Bu tutkudandır ki katlandı bunca acıya bu halk. Bundardır ki yeter artık kölelik, yeter artık bu zulüm. Bitsin bu çile ve kapansın bu karanlık sayfa diyerek her alanda kutlamaya çalışıyor ulusal bayramı NEWROZ'u.

Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde Newroz bayramı kutlanıyor işte. İsviçre'nin Lozan kentinde de DENGÊ KÛRDÎSTAN'ın düzenlediği 2605 inci kez kutlanışın açılış konuşması "GELÎ HEVAL" sözcüğüyle 2605 yıllık o güzel ve anlamlı duyguyla doluyor yine. Bayramımızı, halkımızdan uzakta olmamıza rağmen halkımızla her zaman birlikte olmanın mutluluğu ve sevincini yaşayarak kutluyoruz. Bugün ulusal bayramımız! 2605 yıl önce Demirci Kawa'nın önderliğindeki özgürlük ateşçilerinin zalim Dehak'i alt ettikleri gündür.

Ülkemizde, tüm kardeşlerimizle birlikte, özgür bir ortamda kutlayabilmektir arzumuz.

Folklor ve çeşitli müzik şöleni içimizi şenlendiriyor. Federe Kürt Devleti yetkilileri ile gelen müzik gurubu ayrı bir sevinç verdi bizlere. Güneyle daya-

nışma için salonda bulununlarca, İsviçre Fransı suldu. Sembolik bir davranıştı bu.

Şairin dilinden

Dışarda bahar ben tutsak

Ellerim zincirli

Bedenim aslı

Ben acularımla malamatım

Dilimde palo türküsü

Elimde Dersim gülü

Direnişlere giderim lo....lo...

Gördüm bir ceylanın vuruluşunu

Gördüm Palo gelinlerinin direnişini

Bastırıyorlar ellerimi yarasına

Kan doluyor parmakları arasına

Haykırıyor yavrum yavrum

Baharda zor olur gülüm

zor olur ölüm

Bense acuları Türkülere yüklemişim.

Abu Şehmuz Demir / Almanya

NEWROZ COŞKUSUYLA

1 MAYIS ALANLARINA!

Halkımız, ulusal bayramı Newroz'u coşkuy- la, heyecanla kutladı. TC devletinin bütün engellemelerine rağmen Newroz kutlamaları kendiliğinden bir coşku ve dürtüyle, istekle, halk tarafından kutlandı. Halkımız, binlerce yıllık tarihi geçmişe dayanan Newroz'u 2605. kez kutlamakla, ulus oluşun istikrarlılığını, devamlılığını ve kararlılığını dile getirdi ve herkese gösterdi.

Sömürgecilerin her Mart ayında neredeyse siyasal deprasyona girmeleri, halkımızın bayramı kendiliğinden kutlaması nedeniyledir. Newroz bayramını ulusal kılan da budur. Çünkü, siyasal iktidarın genelgesi, telkinleri ve derlemesiyle oluşturulan bir kalabalıkla bayram yaratılmaz. Her bir ulusal gelenek, tarihin derinliklerine uzanan köklere sahiptir. Ulusal bayramın kendiliğinden bir coşkuyla kutlanmasının altında ulus oluşun doğası vardır.

Halkımız, Newroz'da ulusal kimliğine uygun davranmıştır. İşçi sınıfımız, emekçiler ve bunların kaygısını taşıyan unsurlar da Newroz bayramına coşkun bir katılım sağladılar. Bu doğal ve gerekliydi. İşçi sınıfımız, emekçi kesimler Newroz bayramında kendi özgün konumlarıyla yer alamadılar, ama 1 Mayıs'ta kendi kimliğini ifade edebilmelidirler.

Ulusal kurtuluş, bütün sınıf ve tabakalarıyla, topyekün bir istektir. Ama iktidarın, ulusu, sınıfsızmış gibi temsil etmesi ve yönetmesi mümkün değildir. İktidar hangi sınıfın elindeyse, onun diğer sınıf ve kesimler üzerindeki egemenliğini temsil edeceğinden kuşku duymamak gerekir.

Ulusal bağımsızlık, işçi sınıfı ve emekçiler için gerekli olmayan bir şey değildir. Tersine, işçi ve emekçiler, ulusal kurtuluş sürecinde kendi bağımsız kimlik ve etkinliğiyle yer alabildikleri ve hatta ulusal iktidarın oluşumunda rol oynayabildikleri ölçüde ulusu ve kendilerini tam bir özgürlüğe ulaştırabileceklerdir. Ulusal özgürlüğün, işçi ve emekçiler açısından sınıfsal özgürlük olmadığı dünya uluslarının, halklarının tarihinden de kolaylıkla anlaşılabilir. Bu bakımdan burjuva sınıf öncülüğünde gerçekleşen bir ulusal kurtuluş, eksiklidir. Hangi ulustan olurlarsa olsunlar, bütün dünya uluslarının burjuvazileri, bizzat kendi işçi ve emekçilerini ezebilmek, sömürebilmek

için işbirliği yaparlar. Birkez iktidara geldikten sonra, burjuva sınıf için, ulus, ulusal çıkar, ulusun gelişmesi, ülke gibi kavramlar bir demogoji malzemesi haline getirilir. Burjuvazi için sınıf olarak güçlenmek, daha fazla sömürmek, daha fazla kâr, birincil amaçtır.

İşçi sınıfı ve onun emekçi müttefikleri, ulusal bağımsızlığın sağlanması sürecinde ve ulusal iktidarın oluşumunda azami rolü üstlenmek için çaba sarfetmek zorundadırlar. İşçi sınıfımız ve emekçiler bu bakımdan ulusal bayram Newroz'da ve ulusal kurtuluşun diğer tüm eylemliliğinde herkesten daha fazla coşku göstermek durumunda dırlar. Kürdistan işçi sınıfı ve emekçileri Newroz'da ki ulusal coşkuda sınıf coşkusunu dile getirebilmeli, kendi bayramı 1 Mayıs'ı ise özgün sınıf eylemliliği haline getirebilmelidir. **NEWROZ KUTLAMA ALANLARI, AYNI ZAMANDA 1 MAYIS KUTLAMA ALANLARI HALİNE DE GETİRİLEBİLMELİDİR.** Kürdistan işçi sınıfı ve emekçileri, 1 Mayıs'ta tüm ulusların işçi sınıfları ve özellikle ülkemizin kuzey parçası için Türkiye işçi sınıfı ve emekçileriyle birlik-dayanışma içerisinde ses verebilecek bir düzeyde kutlamalıdır. Böylece yalnızca ulusal yönden değil, sınıf yönünden de TC devleti karşısında varlık gösterebilmenin enternasyonalist yükümlülüğünü yerine getirebilmelidir. İşçi sınıfımız ve emekçilerimiz yalnızca bağımsız değil, ama onunla birlikte demokratik, sosyalist gelişme ve etkinliğe açık bir toplum yapısıyla ulusal özgürlük için mücadele etmelidirler. Kürdistan işçi sınıfı ve emekçileri yalnızca sömürgeci burjuvazi karşısında değil, onunla birlikte özellikle kendi burjuvazisi karşısında da sınıfsal varlıklarını, kimliklerini, etkinliklerini gösterebilmelidirler. İktidarın ulusal ve sınıfsal bakımlardan elde edilmiş mücadelesi, geleceğin yönetici sınıfı için bir demokrasi eğitimidir. İşçi ve emekçilerimiz Newroz'da da, 1 MAYIS'da da bu eğitime en büyük coşkuyla katılmalıdır. Ancak böylece demokratik, sosyalist, savaşırsız, sömürsüz bir dünyada **ÖZGÜR OLMAK ANLAMLI OLABİLECEKTİR. BUNUN İÇİN NEWROZ COŞKUSUYLA HAYDİ 1 MAYIS'A DİYORUZ.**

CEZAEVLERİNDE NELER OLUYOR?

Özel savaş rejimi son bir ay içinde cezaevleri sorununu halklarımız için yaşamsal olan tüm ekonomik, sosyal, siyasal sorunların önüne çıkarmak için elinden geleni yapmaktadır. İktidar ve muhalefet partileri, sağlı-sol"lu basını, resmi ideolojinin borazanı, resmi ve özel TV kanalları ve tüm kalemlerle hayata pahalılığı, işten çıkarılmaları, halklarımıza karşı yürütülen savaş ve katliamlardan da önemli gösterilen cezaevlerinde neler oluyor?

Rejimin halklarımıza karşı yürüttüğü "topyekün savaş"ın bir parçası olarak gerçekleştirdiği kitlesel tutuklamalar, yaşamın her anını ve her alanını etkisi altına alan devlet terörünün temel yöntemlerinden olan kitlesel işkenceler sonucunda zindanlar doldurulmuştur. Cezaevlerine doldurulan binlerce siyasi tutsak üzerinde uygulanan yoğun işkence, provakasyon ve saldırılarla topluma tam bir teslimiyet, soygun, talan ve toplumsal kişisizleştirme politikalarına boyun eğen bir yapı egemen kılınmak istenmektedir.

Halklarımıza karşı sokak infazları, işkenceyle katletme, gözaltında kaybetme, kontrgerilla cinayetleri, köy-kasaba bombalamaları, insansızlaştırma, gıda ambargosuyla açlığa mahkum etme ve katliamlarla yürütülen "iç hareket", cezaevlerinde de en incesinde en kabasına insanlık dışı uygulamalarla sürdürülmektedir.

Daha dün, Elazığ cezaevinden DGM'ye götürülen tutsaklar kontrgerillanın katliam girişimine maruz kaldılar. Can güvenliği olmayan tutsaklar aylarca duruşmalarla katliamlarından savunma hakları bizzat devlet tarafından gaspedildi.

Bir hafta içinde iki kez komando, özel tim, siyasi polis ve gardiyanların vahşi saldırılarına maruz kalan Diyarbakır cezaevindeki tutsaklardan 200'ü yaralandı. Bu yaralılar tedavi edilmeyerek ölüme terk edilmişlerdir. Ve bu tutsaklar halen açık grevindeler.

Mardin, Batman, Urfa, Malatya ve Amasya cezaevlerinde siyasi tutsaklar defalarca ve onlarca tutsağın yaralanmasıyla sonuçlanan saldırılara maruz kaldılar. En belirgin olanlarını sıraladığımız bu saldırılar gerçekleştiğinde, sözkonusu cezaevlerinin hiç birinde bir firar ya da açığa çıkarılmış firar girişimi yoktu. Ve bu cezaevleri-

nin hepsinde ANAP hükümetleri döneminde alınmış haklar dahi gaspedilmiştir. Tutsaklara (tutsak diyoruz çünkü, halklarımıza karşı yürütülen kirli savaşın sonucu olarak tutsak edilmişlerdir) tehdit, şantaj ve yoğun işkencelerle itirafçılık dayatılmaktadır. Özellikle tutuklevleri sözcüğün tam anlamı ile, resmi adı ÖHD olan kontrgerillanın yönetimi altındadır.

Nevşehir ve Bayrampaşa cezaevlerinde gerçekleşen firarları ve Buca'daki firar girişimini olduğundan fazla abartan rejim, tüm psikolojik savaş yöntemlerini iç içe kullanarak tam bir (milli mutabakat) ruhu ile biz tutsakları kamu vicdanında mahkum ederek bugüne kadarki baskı, provakasyon, işkence ve hak gaspı uygulamalarını haklı göstermeye ve bundan sonraki saldırılarına zemin yaratmaya çalışmaktadır.

Anamuhalefet partisi ANAP, özel savaş mimarı bir parti olarak özel savaş rejiminin bu gündem saptırma, biz tutsaklara yönelik kışkırtma ve faşist uygulamaları turandırmaya görevine dört elle sarıldı. Milletvekilleri Bülent Akarcalı, Halit Dumankaya, Mahmut Orhon, Burhan Kara, H. İbrahim Özsoy ve Murat Başeskiolu'ndan oluşan iki heyetle cezaevlerini denetlemeye (!) başladı. Gezdikleri cezaevlerinde bir tek tutsakla görüşmeden, yalnızca kendi dönemlerinde atadıkları kadroları ile görüşerek zehir-zemberek açıklamalar yapmaktadırlar. Koalisyon hükümetinin icraatlarının eleştirme adına yalan, karalama ve insanlık dışı uygulamaları artırmayı hedefleyen demerçler patlatmaktadırlar. Cezaevlerinin "Bekaa eğitimi kamplarına dönüşüğünü" iddia etmektedirler.

İnsanlıktan nasibini almamış bu baylara sormak gerekir: Hamile kadınların rahmine namlu sokularak karındaki bebe katledildiğinde, Nevşehir cezaevindeki bayan tutsaklar zorla "gebek testi"ne tabi tutulduklarında; yüzlerce insan kontrgerilla cinayetlerinden can veriyorken, kendi hükümetlerinin de kabul ettiği haklar gaspediliyorken, insanlarımız "gözaltında kayboluyorken, işkence tezgahları harıl harıl çalışıyorken, köyler-kentler yakılıp-yıkılıyorken, onlarca gazeteci-insan hakları savunucusu katlediliyor-ken neredeydiniz, neredesiniz? Ülkemizde bir avuç halk dışımanın çıkarları uğruna oluk oluk akan kanı durdurmak için neden bir tek söz söylemiyordunuz? Devletin kuşatması,

denetimi altında olan biz tutsaklara daha fazla işkence yapılmasını neden istiyorsunuz?

İnsan gördüğümü ve maalesef "milletvekili" yaftalı bu baylar sordumuz bu sorulara yanıt veremezler. Bu yüzden de kana susamış vampirlerin kan krizine tutulmaları gibi, "neden daha fazla baskı yapıyorsunuz?", "neden daha fazla işkence yapıyorsunuz?" ve sahibinin sesi olarak neden hepsini öldürüp intihar ettire demiyorsunuz?" diye hükümeti suçluyorlar. (...) İnsanlıktan nasibini almamış bu bayların zindanlardan, 12 Eylül ve devamı faşizme karşı onlarca şehidin kanı, binlerce tutsağın ölümcül hastalıklara yakalanmaları ve sakatlanmaları pahasına, turnakla kazarak yarattıkları insanca yaşam koşullarını sindirmeleri doğalarına aykırıdır.

Bab-ı Ali basını ve TV'ler ise özel savaşın psikolojik savaş şubesi gibi çalışarak kampanyaya balıklama daldılar. Haber, yorum, dizi vs. programlarıyla savaşın asli unsurları olduklarını kanıtladılar, kanıtlamaktadırlar. (...) Bu konumuyla da sürmekte olan kirli savaşın, akan her damla kanın, insanlık dışı uygulamaların işkencelerin katliamların her şeyden önce katledilen meslektaşlarının katilinin objektif olarak suç ortaklarıdır. (...)

Zindanlarda yeni ve öncekilerle kıyaslanmayacak bir devlet terörü estirilmiştir. İnsanca yaşamın asgari koşulları bile yokedilmiştir. Ve biz tutsaklar için, insanların yaşayamayacağı anlaşıldığından gelişen toplumsal muhalefet sonucu ABD'nin yüzyıl önce terk ettiği tabutluklar hazırlanmaktadır.

Özel savaş rejimi, "muhalefet" partileri, Bab-ı Ali basını ile resmi ve özel TV kanallarının suç ortaklığıyla biz tutsakları katledebilirler. Ancak siyasi-insani değerlerimizden vazgeçemezler. İnsanlık onurunu ne pahasına olursa olsun koruyacağız! İnsan olmanın getirdiği sorumlulukların bilincinde olan tüm kişi ve kuruluşları bedeli can da olsa yürütmekten bir an geri durmayacağımız insanlık onurunu koruma mücadelemize güç ve destek vermeye çağırıyoruz.

4/3/1993
PKK - TKP-ML (TİKKO) - Devrimci
Sol PRK (Rızgari) - KUK - KAWA -
TEKOŞİN
Davalarından Siyasal Tutuklular
Gaziantep

TÜRK "NEVRUZ" U!

Başkalarına ait kültürel değerlerin başına "Türk" sıfatını ilave edip mülk edinmek, Türk yöneticilerinin vazgeçemedikleri bir tutkudur. Bu tutku, başkalarına saygısızlığın, başkalarını hiçe saymanın yanı sıra, en önemlisi, kendine güvensizliğin, köksüzlüğün, sığlığın basit bir örneğidir. Güçlü, köklü bir kültüre, değerler bütünlüğüne sahip olanların, başkalarına ait olanlara sahiplenmeye tenezzül etmesi mümkün değil. Çünkü yapılan, diğer bir yönüyle de hırsızlıktır, gasptır, küçük düşmektir. Ama Türk burjuvazisi bizzat kendini ve tabii halkını küçük düşürmeye devam ediyor.

Bunun epey eski bir geçmişi var. Cumhuriyetin ilk yıllarında ise daha bir bilinçle yapılmaya başlandı. Bilenler bilir ya da büyükler şahit olmuştur; Cumhuriyetin ilk yıllarında Türkçenin arındırılması seferberliği başlatılmıştı. Bu seferberlikle beraber kısa bir sürede yabancı olanların yerini almak üzere bir sürü kelime üretildi. Sonuçta konuşulamayan, öğrenilemeyen, anlaşılamayan hilkat garibes bir dil ortaya çıktı. Bu kez hızlı arındırılmadan vazgeçilip yabancı kelimelerin kullanımı devam ettirilmek zorunda kalındı. Ama bu duruma bir teorik gerekçe bulmak gerekiyordu. Dönemin profesörleri bir emirle toplanıp "tüm dünya dillerinin Türkçeden türediğini" ne ilişkin bir "ilmi netice"ye vardılar. Buna "Güneş-Dil teorisi" dendi. Ama bu müthiş "teori" yine de örneğin fil dişi halkının nasıl olupta Türkçenin türevi olan bir dili konuştuklarını açıklamaya pek yetmiyordu. Bunu başka bir "tez" ile açığa kavuşturmak gerekiyordu. Bu da "tüm dünya milletlerinin Türk soyundan geldiği"ne ilişkin "Türk tarih tezi" olarak karara bağlandı. Fakat bu

"tez"de örneğin Afrika'ya dağılan Türklerin neden zift gibi karardığını izah edemedi. Sonuçta "teori" ve "tez" geri çekilmedi ama sessizce unutulmaya terk edildi. Fakat alttan altada teori ve tezin gerekleri yerine getirildi. Gereklenden öncelikle Kürt dil ve kültürel değerleri nasibini aldı. Türk burjuvazisi, "ilim adamları", sistemli bir şekilde Kürt kültürel değerlerine sahip çıktılar. Türkçe söz uydurulan Kürt müziğine "Türk halk müziği", Kürt folklorüne "Türk halk folklorü" dendi ve gasp edildi. Ve "Türk halk folkloründen grani, dunig, delilo, temiraxa, simsinî, şal û şapik" oyunları ile uluslararası yarışmalara katıldı. Ödüller alındı ve ödüllerden övünç payı çıkarıldı. Bunlar öyle bir halk oyunudurlarki Türk halkı bilmiyor, adını bile anlamıyor. Bu garip duruma da bir çare bulmak gerekliydi. 12 Eylül cuntasının kurduğu "Türk kültürünü araştırma vakfı" buna "Kürt Türkleri" icadiyla cevap verdi. Böylece Kürtlerin önce kültürel değerleri bakımından, sonra da toplum olarak tümü gaspa uğramış oldular. Geçtiğimiz 21 Mart günü çok ilginç bir gelişme oldu. O güne değin Kürdistan'da Newroz bayramını kutlamaya kalın Kürt halkının üzerine tanklarla, uçaklarla bombalar yağdıran Türk yöneticiler, birdenbire Antalya'da "Türk Nevruz"unu kutladıklarını ilan ettiler. Kutlamaya Başbakan ve İnönü'lü "sosyal demokratlar" da katılmıştı. Başbakan kutlamayı gerçekleştiren Türkesten daha fazla heyecana kapılarak kürsüde "Adriyatikten Çin seddine yeni bir kıta ortaya çıktı. Bu kıtanın adı Avrasya, bunun manası da Türk dünyası deyiverdi" Güya erkenekon'dan çıkıp yolunu şaşırın Türklere, bugün ırkçılığın sembolü olan "Bozkurt 21 Mart günü rehberlik yapmış"

Türkler de bugüne "yeni gün manasına" gelen Nevruz demişler. Türkçede "Nev'in, "yeni" "ruz"unda "gün" olduğuna ilişkin hiçbir fonetik iz yok. Bu biryana, güya, "binyıldan fazla bir zamandan beri Türk bayramı olarak kutlanan" bu "Türk Nevruz'undan Türkiye'deki Türk halkının haberi bile yok. Böylece Türk halkının adını ve anlamını bile bilmediği, haberdar olmadığı ve şimdide değin hiç kutlamadığı bir "Nevruz" bayramına kavuşturulmuş oldu. Türk devletinin şiddetle yasakladığı bir "Türk Nevruz"u!

Başkalarına ait değerlere sahiplenivermek Türkiye'de olağan birşeydir. Newroz bayramına da durup duruken sahip çıkılması bu bakımdan pek yadırganmadı. Ancak "Türk Nevruz"u adı altında ilginç bir platform oluştu. Kutlamayı düzenleyenler faşist kesimdi. Başbakan Demirel ve yardımcısı "sosyal demokrat" İnönü bu platformda faşistlerle bütünleştirdiler. Demirel, Türkestin şu an için muhtemelen dile getirmekten kaçınacağı bir söylemle "Adriyatikten Çin seddine" kadar olan ve adına Avrasya denen bir Türk dünyasından, kıtasından da dem vurduğundan tüm faşistlerce ayakta alkışlandı. Bu manzara pek yenide sayılmazdı. I. ve II. MC Hükümetleri platformlarının geçmişteki benzerleriydi. Sadece yeni bir kesim vardı: İnönü'lü "sosyal demokratlar"! Böylece liberali, sosyal demokrati ve faşisti, ırkçı bir platformda birleştirdiler. Ve yine böylece bir etiket uğruna faşistlerin örsünde demir döven bir "sosyal demokrat!"a, İnönü seviyesinde şahit olundu.

Yeniden güçlenen Türk ırkçılığının, bizzat Türk halkının başını belaya sokacağına dikkatleri çekmek isteriz. ■

TÜM-BEL-SEN ile G.Antep Büyük Şehir Belediyesi Toplu Sözleşme Görüşmeleri Tamamlandı

Newroz/Gaziantep

Tüm Belediye Memurları Sendikası (TÜM BEL-SEN) ile G.Antep Büyük Şehir Belediyesi arasında ikibuçuk aydır sürmekte olan toplu sözleşme görüşmelerinde taraflar arasında mutabakat halinde anlaşmaya vardı.

Kamu sendikalarının toplu iş sözleşmesi hükümet içinde tartışılırken, G.Antep Büyükşehir Belediyesi, Tüm Bel-Sen ile sözleşme görüşmelerinde tamamen uyum içerisinde olduklarını ve sözleşme taslağı üzerinde anlaşma sağlandığını belirtti. Türkiye'de ilk defa kamu sendikalarının toplu sözleşme görüşmelerinde anlaşma sağlandığını söyleyen Tüm

Bel-Sen Genel Başkanı Vicdan Baykara, memur toplu sözleşmesinde "Kıvılcımın G.Antep'te atıldığını" ifade ederek, "kabul edilen taslakta önemli maddelerin geçtiğini" belirterek şunları söyledi: "Artık memurlar grev hakkını kullanarak 5 yılı doldurmamış memurlar 25 gün izin 5 yıldan fazla memurlar ise 35 gün izin, Cumartesi-Pazar hariç, ayrıca evi olmayan memura 36 ay faizsiz 50 milyon kredi verilecektir." Baykara, G.Antep bizim için kıvılcım oldu, şimdi prensipte anlaştığımız Mersin'de, Gözne, Silifke, Taşucu, Balıkesir'de, Susurluk, Bigadiç, Adana'da Seyhan, Yüreğir;

İstanbul'da Esenkent ve Ordu belediyeleriyle görüşmelere başlayacaklarını belirtti.

Türkiye'de ilk defa memurların toplu sözleşmede işverenle anlaşmalarını belirten yetkililer, 20 marttan sonra büyük bir şölen düzenleyerek varılan anlaşmanın imza edileceğini söylediler.

Toplu sözleşme görüşmelerine işveren adına Belediye Başkanı Celal Doğan ve Avukat Zeki Yıldız, sendika adına ise Genel Başkan Vicdan Baykara, Ayhan Erdoğan, Kamil Kartal, Hüseyin Ülger, Şube Başkanı Ali Şimşek, Osman Güneş ve Fatma Sözmen katıldılar. ■

BASIN AÇIKLAMASI

Biz Gaziantep Eğitim-Sen üyeleri olarak kamu emekçilerinin örgütlenmesine katkı sunanlara ve yardımcı olanlara teşekkür ediyoruz.

Bu arada Kamu Emekçilerinin fiilen, söke söke aldığı kazanımlara hamilik yaptığını sanarak bu durumu kendi siyasi amaçlarına puan yazmak amacıyla şovmenlik yapma hakkının kimsede olmadığını vurgulamak istiyoruz. Örnek mi? Türkiye'nin tüm gazetelerine memurlarla ilk toplu sözleşmeyi yapacağız söyleviyle 2 çift çizme parasıyla kamuoyunu yanıltmaya hatta bu çizme parasını geciktirerek seçimlere yakın zamana sarkıtan ya da sendikalar kanununun meclisten geçişini bekleyerek bu fiili durumdan kamuoyunu yanıltarak şovmenlik yapanlara fırsat vermeyeceğiz.

Gaziantep'te kamu personeline yarım bilet adı altında % 25'lik indirim uygulanırken, Milli Eğitimde çalışan memur ve hizmetliler bu uygulamanın dışında tutulmaktadır. En çok hizmet en düşük ücretle çalışan kamu emekçilerinin bu uygulamanın dışında tutulması, emekten yana olduğunu söyleyen Sosyal Demokrat Belediyenin gerçek yüzünü ortaya çıkarmaktadır. Bu davranışlarıyla bu kişilerin emekten yana değil, sermayeden yana oldukları bir kez daha açığa çıkmıştır.

Biz Gaziantep Eğitim-Sen'li öğretmenler olarak Büyükşehir Belediyesinin bu tutumunu protesto etmek amacıyla öğretmenlere verilen pasoları Belediye Başkanı Sayın Celal Doğan'a geri iade ediyoruz.

Eğitim-Sen
Eğitim ve Bilim Emekçileri Sendikası
Gaziantep Şb.

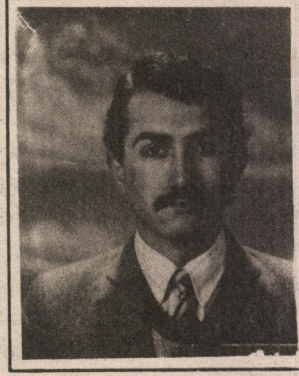

MEDYA GÜNEŞİ'NE İKİ TUTUKLAMA

Yurtsever basın üzerinde DGM terörü sürüyor. Yayınlanmakta olan çeşitli yurtsever yayınların her sayısını toplatıp davalar açan, ardi ardına onlarca ay hapis ve milyonlara ulaşan para cezaları veren TC'nin yargı organları, bu kadarıyla da yetinmeyerek tutuklama seferberliğine yöneldi.

Medya Güneşi Gazetesinin Genel Yayın Yönetmeni Osman Aytar 22 Ocak 1993 tarihinde gazetesinin 22. sayısında yazdığı bir yazıdan dolayı ifade vermek için gittiği DGM mahkemesi tarafından tutuklanarak Sağmâlcılar cezaevine gönderildi.

Gazetenin sahibi Cemal Özçelik ise 25. sayıda yer alan "Kırlı Savaşın Bir Parçası Olarak Gün-

Cemal Özçelik

demleşen Bahar Sendromu" başlıklı yazısında "CMUK'a muhalefet, yada "Bölcülük" yapmak gerekçesiyle, 7 Mart 1993 tarihinde ifade için gittiği DGM tara-

findan tutuklandı.

Toplatma, dava, ceza furyasıyla susturulmak istenen ancak başarılabilen M. Güneşi Gazetesine karşı bu kez de yöneticilerini tutuklama yoluyla susturma çabasına girişiliyor. Düşünce özgürlüğü, hak hukuk tanımazlığın örneğini bir kez daha sergileyen TC yargı organları hukukun kurallarını da rafa kaldırıyor, bir yayınevini yetkili insanları, heran istendiğinde ulaşabilecekleri halde, ihtiyati tedbir mantığıyla tutuklanıyorlar. Bu, hukuksuzluk anlayışının açık bir örneği, sosyalist yurtsever yayınları susturma anlayışının bir sonucudur. Osman Aytar ve Cemal Özçelik'in tutuklanmasını kınıyor ve serbest bırakılmalarını istiyoruz.

DİYARBAKIR BÜROMUZA SALDIRI

Dergimize yönelik saldırlara bir yenisi daha eklendi. Diyarbakır büromuz 28-3-1993 tarihinde kapısı kırılarak talan edildi. Günlerden pazar oluşu ve büromuzun bulunduğu hanın kapalı bulunuşu, meçhul kişilerin eylemini yapması için uygun fırsat oluyor.

Kapı anahtarını kırarak içeri giren meçhul kişiler, büromuzdaki herşeyi altüst ediyor; haber, yayın, fotoğraf arşivini yırtıyor ya da bir kısmını alarak götürüyorlar.

Muhabir ve temsilcilerin basın kartlarının yırtıldığı, kasetlerin kırıldığı, kasada bulunan 650 bin TL'nin alındığı saldırıda, İbrahim Aksoy, Leyla Zana, Mesut Barzani ve birkaç kişinin daha içlerinde olduğu fotoğrafların üzerine tehdit anlamında kırmızı kalemle çarpı işareti düşülüyor.

Saldırığı kim yaptı? Amaç neydi? Bu soruların cevabı açıktı. Saldırı ülkemiz insanlarını hergün sokak ortasında, evinde katleden "meçhul" saldırganlarca tezgahlanıyor. Halkımızın sesi, kulağı olmaya çalışan yayınları susturmak, susmalarını çin gözdağı vermek saldırının nedenini oluşturuyor.

Toplatma, ceza vb. uygulamalar gibi, kırılı saldırı ve tehditler de Newroz'u susturamayacaktır. ■

14.3.1993 tarihinde Dilan Dügün Salonunda toplanan Malatya İHD olağanüstü kongresinde çeşitli konuşmacıların insan hakları ve insan hakları mücadelesine ilişkin görüşlerinin anlatılması sonrasında yeni bir yönetime oluşturularak sonuçlandı.

Yeni yönetim kuruluna Av. Abdullah Nebioğlu, Av. Önder Şahiner, Av. Yıldız İmrek Koluvaçık, ev kadını Zübeyde Ünsal, İşli Zeynep Karaban, esnaf Aziz Öcel ve gazeteci Hasan Buran seçildi. Daha sonra yapılan yönetim kurulu seçiminde ise başkanlığa Av. Yıldız İmrek Koluvaçık getirildi. İHD yönetim kuruluna seçilen ve aynı zamanda dergimizin Malatya temsilciliğinin de sürdüren Hasan Buran'ın konuşmasını sunuyoruz.

MALATYA'DA İHD KONGRESİ YAPILDI

"Sayın divan üyeleri, değerli basın mensupları, misafirler ve üyeler.

Tek kutuplu bir dünyada insan hakları ihlalleri, son birkaç yıl içerisinde başdöndürücü bir şekilde artış gösterdi.

BM tam anlamıyla etkisizleştirilerek, emperyalist devletlerinin çıkarlarına uygun kararları rahatlıkla çıkartabilir. Devletlerin egemenlik hakkını hiçe sayacak bir konuma getirilmiştir. Mesela Panama, Libya, Irak, Somali gibi ülkelerde emperyalist işbirlikçi tekeller, gelişen toplumsal muhalefetin tüm istemlerini, anti-demokratik yasalarla ve bu yasaların yaptırım gücü olan uygulamalarıyla bastırmaya çalışıyorlar.

Yıllardan beri, Filistin, Güney Afrika, Kürdistan, Bosna-Hersek, Kıbrıs, Ermenistan ve Azerbaycan gibi bazı bölgesel ülkelerde iç çatışmaları sürdürerek insanlığın yüzüye ze olduğu sorunları olayları ve kendi aralarındaki iç çatışmaları gizliyorlar.

Bugün 70'lerden beri Pentagon reçetelerini uygulayan Türkiye, Pakistan, Şili ve benzeri ülkelerde insan hakları ihlallerinin yoğun olarak yaşandığı, bunları giderek daha düzenli ve sürekli olarak devam ettirmeye çalışıldığı görülmektedir. Tüm bu olanlara karşı en zayıf direnişi gösteren toplumlardan birisi olma ünvanını koruyoruz.

Barış ve demokrasiyi rafa kaldıran, sözde can güvenliği ve ekonomik nedenler bahane gösterilerek birileri anında bir düdükle herşeyi çigneyip dilediğini yapabilmektedirler. Hala 12 Eylülcü çetelerini yargılamayarak 82 Anayasasını sırtımızda bir kambur gibi taşıyarak kötü bir ünvanla yaşıyoruz.

Yıllarca devrimci, demokrat ve sosyalistleri hedefleyen uygulamalar, bugün tüm toplum kesimlerini tehdit eder duruma gelmiştir. Yalnız 1992 yılı içerisinde basına yansıyan ve kayıtlara geçen olaylar şunlardır: Bir yıl içerisinde 467 kişi polis, as-

ker, özel tim ve korucular tarafından ateş açılarak yaşamlarını yitirmiştir, 315 kişi kontrgerilla tarafından (faali meçhul cinayet olarak geçen) yapılan saldırılarda yaşamlarını yitirdi. 12 gazeteci görevleri sırasında 24 kişi gözaltında öldürüldü. 11 kişi gözaltında kayboldu. Kürdistan'da 10 bin kişi gözaltına alınarak 3 bini tutuklandı, bunların büyük bir bölümünün adli tıp raporuna göre işkence gördüğü kanıtlandı.

Bu olayları ve varolan gerçekleri dile getiren ve yazan aylık ve haftalık sosyalist dergi ve gazeteler toplandı, el konuldu, yazarları ve yöneticilerine milyarlarca varan para cezaları verildi, onlarca yıl hapis cezalarına çarptırıldı, yazarları muhabirleri öldürüldü. Bununla da kalmayarak kitap fuarları basıldı. 22 HEP'li hakkında idam cezası istemiyle dava açıldı. 10-17 Aralık insan hakları haftasıyla ilgili etkinlikler sırasında Uluslararası Af Örgütünün Türkiye'ye ilişkin raporuna dayanarak, bir haber ajansı tarafından hazırlanan (Türkiye'deki işkence, yargısız infazlar ve gözaltında kayıpları içeren) broşürlerin basılması yine polis tarafından engellendi. 3713 sayılı terörle mücadele yasasıyla bir çok cezalarda indirim uygularken 125. maddeden yargılanan tutsaklar Anayasa Mahkemesinin oluruyla hala yatmaktadır. Bunlar ve daha birçok olaylar sadece bir yılda olan anti-demokratik olaylar.

Dünyada 50 bin nüfuslu topluluklar BM ce tanınırken bizde Kürt ulusunun 70 yıldır özgürlük ve insanca yaşama istemleri topla tüfikle bastırılmıştır.

Hükümetin "Kürt realitesini tanımıyoruz" demesine rağmen harabe haline getirerek bir çok insanın göç etmesine ve evsiz kalmasına neden olmuşlardır. Bu saldırıyı basında açık bir şekilde RP, ANAP, DYP ve SHP il başkanlarının PKK'nin saldırımadığını ifade etmelerine rağmen bu olay başkalarına yüklenmek isten-

miştir.

Bunlar yetmiyormuş gibi ceza sisteminde yenilikler ve CMUK tartışması sürerken cezaevleri için yeni genelgeler yayınlanarak insanlar hücre ve daha değişik insanlık dışı yaşama ortamına itilmek isteniyor.

II. Dünya Savaşında bir sosyal demokrat şunları söylemiş: Hitler faşizminden dolayı önce komünistleri götürdüler ses çıkarmadık, sonra sosyalistleri götürdüler ses çıkartmadık, sıra bize geldiğinde ise ses çıkaracak kimse kalmamıştı". Bundan çıkaracağımız çok ders var. Susmak onaylamaktır, yarın geç kaldım dememek için insan hakları savunucularına ekmek su gibi ihtiyaç duyulmaktadır.

Bundan dolayıdır ki kamuoyunun, İHD'den beklentisi çok, bu yüzden çalışmalarını yakından izliyor, önceki kongrelerde insan haklarıyla ilgili yapılması gereken çalışmalar üzerine çok keskin sözler sarf edilirse de söze uygun davranıp örgütlü bir çalışma yapılmadı. Bunda üyelerin demeye gerekli destek vermemesi ve yöneticilerin üyelerle ilişkileri sıcak tutamamasının rolü büyüktür.

Bu kongrede çok önemli kararlar çıkarılabilir. Şu çok iyi biliniyor ki, etkili sözler söyleyip zayıf önlemler alan bir konuma düşmemek için kişisel çıkışlardan ziyade üyelerin demokratik kitle örgütleri ve kamuoyunun desteğini oluşturup, örgütlü hareket ederek etkili bir yaptırım uygulanabilir, uygulanmalıdır da. Bugün için sorumlu davranıp gelmek yetmez. Önemli olan, bu sorumluluğu hergün her yerde taşımak, yaymaktır. Ben insanım diyenlerin başka türlü davranması beklenemez.

Bugün geline nokta da yaşanan olumsuzluklar, imza kampanyalarıyla, cılız basın açıklamalarıyla geçiştirilemez. Daha etkin protestolar yapılmalıdır. Sorunlara köktenci çözümler üretilmeli ve bunlar fiiliyata geçirilmek için çalışılmalıdır" ■

HALKLARIN KARDEŞLİĞİ

R. Irmak

Tüm halklar birbirleriyle kardeşlerdir.

Halkların birbirleriyle kardeş oldukları belirlenmesi bir benzetmedir. Benzetmeler veya örnekler gerçeği tam anlatmaz. Örneklerin (yerli yerinde kullanılması halinde bile) bir ayağı topaldır. Aynı kural, özlü tanımlamalar için de geçerlidir. Onun için özetleme anlamında ve eksikli olacağını hatırlatarak yineleyelim; halklar kardeşlerdir.

Yeri ve zamanı belli olmayan, yani genel anlamda halkların kardeşliğinden değil, 2000'li yılların halklarından ve onların kardeşliğinden sözettiğimizizin bilinmesi gerek.

Dünya insanlık denizinde damla sayılabilecek uluslaşmamış azınlık halkları saymazsak, günümüzde her halk bir ulusun belirleyici parçasıdır. Halk, bağlı olduğu ulusun esasıdır. Halksız bir ulus düşünülemez. Dolayısıyla, halkların kardeşliğinden sözederken, bir ölçüde uluslararası ilişkilerden de sözemiş oluruz. Halklar arası ilişkiler, yani halkların kardeşliği ağırlıklı olarak uluslaşmış halkların ilişkilerini dile getirir.

Tanımı, yani halk tanımını biraz daha açmak gerekiyor. Bilindiği gibi, halk sözcüğü bir ulusun emekçilerinin (kafa ve kol) toplamını belirtmek için kullanılır. Bu tanımdan da anlaşılacağı gibi, kendi emeğiyle geçinen yığınlar arasında uzlaşmaz çıkar karşıtlıkları yoktur. Uzlaşmaz çıkar çatışması olmayan halkların birbirleriyle kardeş olmamaları için de ortada herhangi bir engel yoktur. Halk, burjuvazi ve onun satın aldığı bir avuç taşeronları dışındaki büyük çoğunluktur. Her ulusun esası halktır. Ve bundan dolayı her halk kendi tarihi ve kendisini çevreleyen koşullar içerisinde binlerce yılın toplumsal ürünleri olarak bugünlere gelmiştir. O nedenle halkları kendi tarihinden, kültüründen, coğrafyasından, dilinden ve ekonomik yaşamından ve de bunların toplamı olarak o halkın niteliğinden ayrı düşünemeyiz. Belki şöyle bir özetleme uygun düşecektir. Bir halkı en iyi o halkın kültürü yansıtır. Bir halkı kendisini vareden binlerce yıllık yaşamından ayrı düşünemeyiz.

Demek istediğimiz şu: Halklar arasındaki kardeşliğin teoride kalmaması için her halkın bir diğerinin varlığına, bir başka deyimle varlık gerekçelerine saygı göstermesi, hatta sahiplenip savunması gerekir. Ancak o zaman halklar arası güvensizlikler giderilip kardeşlik kurulabilir. Halklar arası kardeşlik pratiğe uyarlandığında anlam kazanır. Karşılıklı görevler üstlenildiğinde ve yerine getirildiğinde halkların kardeş olmaması için ortada hiçbir neden yoktur.

Kardeşliğin bozulduğu koşullar için şunlar denebilir:

1- İşgallerde ve sömürgelerde görülen biçimiyle halkların birbirini boğazladığı, yok etmeye çalıştığı veya birinin diğerini aşağıladığı, sıcak savaşın şu veya

bu dozda uygulamaya konduğu koşullarda, yani halkların savaşın aleti haline getirildiği koşullarda halklar arası ilişkiler düşmanlığa döndürür.

2- Halklar soğuk savaşın etki alanı içerisine alınıp birbirlerine karşı kışkırtılabilir. Ve soğuk savaşın içerisine kitleler çekildiğinde halkların kardeşliği baltalanır.

3- Tarih içerisinde yaşanmışlıklardan kaynaklanan halklar arası güvensizliğin toplum bilincindeki kalıntıları silinememişse, halklar arası iyi ilişkiler kurmak zorlaşır.

Üç madde de özetlenen ve halklar arası kardeşliği yokeden veya bozan ortamları halkların kendileri biz-zat yaratamazlar. Çünkü halklar arası çıkar uzlaşmazlığı olmaz ve halkların kendisi savaş politikasının belirleyeni değildirler. Egemen güçler, yani burjuvazi en başta ve belirleyici neden olarak pazarını genişletmek amacıyla politikalarını sıcak savaşa kadar götürebilir. Bunun için işgal ve sömürgeleştirme yollarına başvurabilir. Ancak, burjuvazinin savaş politikasını başlatması ve sürdürebilmesi için halktan destek alması zorunludur. En azından önemli bir kesiminden destek görmesi gerekir. Halkın bir kısmını tarafsızlaştırmak da onun için yeterli olabilir. Kendi halkına rağmen burjuvazi bir başka halka saldıramaz. Anlaşılacağı gibi, kendi burjuvazisinin pazarını genişletmek veya iç politikadaki güçlükleri aşmak için başvurduğu işgal ve sömürgeleştirme eylemlerine onay veren halkın kendisi de burjuvazinin suçuna ortak olmuş olur.

Yeri gelmişken belirtelim, halkların kardeşliği sorununu popülist bir yaklaşımla ele alınamaz.

Burjuvazinin suç ortağı olan halkla, haksızlığa uğrayan halk arasında kardeşlik sağlamak kolay olmaz. Taki suç ortağı olanın suçunu anlayıp düzeltinceye kadar. En azından savaşın veya sömürge egemenliğinin son bulmasına kadar...

Burjuvazinin pazarı genişletme hayalleri veya iç politikadaki güçlüklerden halkın dikkatini dışa yöneltme çabaları gibi nedenlerle halklar arasında soğuk savaş rüzgarları estirebilir. Bu da halklar arasındaki kardeşlik ortamını bozacaktır.

Özetle:

- Halkların kardeşliğini dinamitleyenler; egemen güçlerdir.

- Halklar arası dostluğu ve kardeşliği burjuvazinin bozmasına izin veren halk, bir diğer deyimle kendi ülkesinin burjuvazisinin politik manevralarına inanıp onay verenler, halklar arası ilişkilerin bozulmasında ve bundan dolayı doğan sonuçlarda pay sahibidirler.

- Halkların dostluğunu ve kardeşliğini korumada birincil derecede görev; egemen ulus veya saldırgan taraf halklarına düşer.

- Barış zamanında veya sömürgecilik koşullarında burjuvazi, sömürgelerini korumak veya savaşa hazırla-

mak üzere kendi halkını kazanmanın bir yolu olarak milliyetçiliği ırkçılığa turmandırma yolunu mutlaka kullanır. İrkçilik ise kendisini mutlaka şovenizm olarak dışa vurur.

Toplum bilincine ırk üstünlüğü fikri kazınınca, ardından ırkçılığın saldırganlaşmış biçimi ortaya çıkmakta gecikmez. Kendini üstün gören ırk, aynı zamanda güçlü de görmeye başlar. Güçlü görmenin yeterliliği, şovenizmin geniş kitleler içerisinde kök salmasıyla doğru orantılıdır. Kitle içerisinde etkinliği artan şoven düşünce başka halklara düşünsel düzeyde saldırıya geçer. Yani, önce bir soğuk savaş atmosferi yaratılır. Şovenizmi turmandıran egemen veya güçlü taraf; (ki şovenizm egemen ulus milliyetçiliği ve ırkçılığıdır) başka halkları topyekün olarak küçümseyip aşağılar. Bu savaşın bir biçimidir. Soğuk savaştır. Sıcak savaşa hazırlıktır. Halkların kardeşliğini yoketmenin gelişen sürecidir. Çünkü zayıf olan yoğun bir düşünsel saldırı altındadır. Tüm kültürel değerlerine ve manevi yaşamına saldırı vardır.

Şovenizm egemen ulus milliyetçiliğinin saldırganlaşmış halidir. Şovenizmin asıl kaynağı: Egemen veya güçlü ulusun egemen sınıfıdır. Ondan kitlelere ulaşır; ulaştırılır. Kitlelere ulaştırılan şovenizm, kitlelerle bütünleştğinde ve koşulları uygun bulduğunda sıcak savaşa sıçramakta gecikmez. Ardından halkların boğazlaşması gelecektir. Bir halkı kırarak tüm den

yoketmek olanaklı olmadığında, soykırımları ulusal kimliği ve kişiliği yoketme saldırıları izleyecektir. Saldırıya uğrayanın tüm kutsal değerleri, tarih boyunca biriktirdiği tüm varlıkları hedef alınır.

Özetle; burjuvazinin kâr hırsıyla birleşmiş şovenizmin halk içerisinde kök salması halkların kardeşliği ortamını zehirler, sonra yokeder.

Oysa halklar kardeşdir ve halkların kardeşliğini koruyup yaşatmak gerekir.

Halkları oluşturan bireylerin pazara sürecekleri fazla ürünleri (meta) olmaz. Yeni yeni hammadde kaynakları bulup bunları işleyecek yatırım da yapamazlar. Kendisinin veya çocuklarının bir başkalarının çıkarları için ölmesini ise hiç kimse istemez. Yani halkların, halkların kardeşliğini bozmak için nedenleri yoktur.

Ama halkların, halkların kardeşliğini yaşatmak için nedeleri oldukça çoktur.

Her halk, insanlığa katkı sağlayacak özgün değerlere sahiptir. Birinin bu özgün değerleri çok, bir diğeri nin az olabilir. Ama hiç bir halk, halkların değerlerinin toplamından daha çok değere sahip olamaz.

İnsanlığın daha iyiye, daha güzele olan özlemi ve yürüyüşünü ancak halkların ileri değerlerinin toplamı sağlar. Halklar arası dostane ilişkilerin egemen olduğu bir ortamda, halklar arası her türlü alışveriş daha rahat ve daha güvenle yapılır.

Örneğin, bir yazar en iyi kendi ana dilinde edebiyat ürünleri verir. Hele şiir... Bir başka dilde tat bile vermez. Müziğin sözlü icrası bir başka dilde yavandır. Bu örnekleri tüm sanat dalları için çoğaltabilirsiniz.

Kültür de öyle. Kültür, bir halkın kendi tarihi içerisinde ve kendi toprağında yarattığı ve yaşattığı değer-

ler toplamıdır. Meta üretiminden tüketimine, estetik değerlerin içselleştirilmesinden evrenselleştirilmesine kadar uzanan, kökünü binlerce, milyonlarca yıldan alan tarih ve toplum yapısı her kültürden, her halkın öğreneceği ve alacağı çok şey vardır. Buna, bir halkın yaşamından başka halkların öğrenmesi de denebilir.

Bu ortaklaşılığın en yalın görüldüğü alan pozitif bilimlerdir. Mezopotamya, Arap, Helen ve Latin uygulamaları olmasaydı bugünkü matematik, tıp ve uza-y bilimlerindeki gelişmeler sağlanabilir miydi?

Edison ve yüzlerce örneği, halkların ortak malı değer mi? Gelişkin insan beyninin yarattığı sınırlar ötesi bir değer ülkeler sınırlarına hapsedilemez. Bunlar sınırları mutlaka aşar ve tüm halklara malolurlar.

Halkların ortak yararlanacağı veya yaratacağı ortamın yok edilmesinden yine halklar zarar görür.

Kısaca, halkların kardeşliği ortamı korunmalıdır. Ama nasıl?

- Egemen veya güçlü ulusa mensup halklar bu ortamın korunmasından birinci derecede sorumludurlar. kendi burjuvalarına ve onun zehiri olan şovenizme karşı net tutumlar geliştirmek gerekir. Ve de örgütlenmek...

Kendi burjuvazisinin tüm politikalarını sorgulamayan, ona karşı tavır geliştirmeyen halklar, burjuvazinin aktif destekçisi olmasalar bile pasif ya da tarafsız konumlarıyla halkların kardeşliğine zarar verirler.

Şovenizme ve egemen ulus milliyetçiliğinin her türüne karşı etkin mücadele edilmek zorunda. Bir halkın aşağılanması, horlanması ve saldırıya uğraması, o halkta kendini savunma zorunluluğunu yaratacaktır.

Tarihten günümüze kalan halklar arası güvensizlikler varolabilir. Tarihsel haksızlığın tarafları olarak tarihteki olayları tarihe gömmek gerek. Ancak saldırganlığı ve haksızlığı tartışmasız olan taraf, mutlaka kendi yargılmasını kendisi yapmalıdır ki, halklar arası güven ortamı pekişsin.

İster tarihte, ister günümüzde saldırganla, saldırıya uğrayan, hak gasbedenle hakkı gasbedilen aynı kefeye konamaz. Diğer tüm halklar saldırıya uğrayanın yanında açık ve aktif bir tutum almalıdırlar. Örneğin; ulusal egemenlik hakkını isteyenle o hakkı gasbeden arasındaki kavgada tarafsızlık olmaz. Halepçe katliamını yapan Saddam yönetimi ve Şırnak'ı harabeye çeviren TC karşısında susan halklar ve insanlar halkların kardeşliğini yaratamaz, bu yolda hizmet edemez. Saddam'ın ve TC'nin politikalarını destekleyenler ise suç işlemektedirler...

Özetle halklar: Birbirlerinin her türlü haklarına karşılıklı olarak saygı göstermek, haksızlığa uğrayanın yanında yer almak, saldırganlara karşı çıkmak, bunların gerektirdiği görevleri eksiksiz ve zamanında yerine getirmek zorundadırlar. Halkların kardeşliğinin sağlam zeminlerde kurulması ve yaşatılması buna bağlıdır.

Kendi burjuvazisini sorgulayan, engelleyen ve sermayenin insanlık karşıtı düzenine son vermeyi amaçlayan bir çizgi halkların kardeşliğini sağlamada esas belirleyen olacaktır.

Halkların kardeşliği üzerine genel söylemden çıkıp

Kendi burjuvazisinin tüm politikalarını sorgulamayan, ona karşı tavır geliştirmeyen halklar, burjuvazinin aktif destekçisi olmasalar bile pasif ya da tarafsız konumlarıyla halkların kardeşliğine zarar verirler.

kendi özgülümüze dönersek:

Halkımız içinde bulunduğu koşullar nedeniyle bir öz savunma içerisinde. Doğal ve tarihsel haklarını istiyor ve bunun kavgasını veriyor. Bu haklı kavgasında haklı olarak kardeşlerini yanında görmek istiyor. Kendi benzerlerinin durumunda olduğu gibi halkımız, halkların kardeşliğine en çok ihtiyaç duyan halklardan biri. O nedenle, halklar arası ilişkileri istemeyen ve bozan olması düşünülemez. Bir taraf olarak görev ve sorumluluklarından kaçması da düşünülemez. Halkımız tarihte bunun örneklerini birçok kere ortaya da koymuştur.

Ulusumuz ve onun iskeletini oluşturan halkımız, başta ulusal egemenlik hakkı olmak üzere tüm haklarını kazanmak ve kendi ellerine almak istiyor. Bu onun doğal hakkı. Hakkı için sürdürdüğü mücadelesi de haklı. O nedenle, halkımızın haklı istekleri ve mücadelesi halklar arası ilişkileri bozan gerekçeler olarak değerlendirilemez.

Şu açıktır: Halkların kardeşliği dendiğinde asgari iki taraf vardır. Kardeşliğin sürüp sürmemesi iki taraf tutumuna bağlıdır. Yani tek taraflı kardeşlik olmaz.

Coğrafyamızda, yani Ortadoğu'da halkların kardeşliği ortamını sağlamak için Kürt ve Filistin ulusal sorunlarının çözümü en acil iki sorundur. Çünkü: Bu iki halkın içinde bulunduğu durumun asıl nedeni; egemen ulus devletlerinin sürekli kullandığı zor politikasıdır. Zorun her çeşidi-

nin halkımıza karşı kullandığı bir ortamda kardeşliği sağlamanın önüne binbir türlü engel çıkarılıyor. Emperyalizmin ve egemen ulus burjuvalarının her türlü oyununa açık bir ortam hep yaşatılmak isteniyor. Ve bu ortam varolduğu için halklarla hep birbirlerine karşı kışkırtılıyor. Böl-yönet politikası halkımızın yokedilmesi politikalarıyla birlikte sürdürülüyor. Soykırım, asimilasyon ulusal aşağılanma ve ulusal kimliğimizin reddiyesi gibi politika ve uygulamaları ulusal tarihimiz boyunca halkımız hep yaşamıştır. Tüm bunlar karşısında halkımızın kendisini ve haklarını savunması bile egemen ulus devletleri tarafından hep çarpıtılmıştır. Soykırımlara uğramış, saldırgan ilan edilmiş; ülkemiz bölünüp parçalanarak uluslararası pazarlıklara konu edilmiş, arkasından bölücü biz sayılmışız. Ve tarih boyunca, süren tüm bu haksızlıklara bir son verme kavgamız, yani ulusal bağımsızlık talebimiz karşısında egemen ulus halkları ve hatta devrimcileri ya kendi burjuvazilerini desteklemişler, ya da sessiz kalmışlardır. Yani, kardeşlik görevlerini yerine getirmemişlerdir.

Son bir yüzyıl içerisinde halkımız onlarca kez toplu katliamlara uğramış, yüzlerce köy yerle bir edilmiş, şehirler yakılıp, yıkılmış, her soykırımın ardından toplu sürgünler ve göçler yaşanmış. Fakat, birakalım Türk, Arap ve Acem halklarını, bu ülkelerin devrimcileri, demokratları, aydınları bile 'Bunca insan neden katlediliyor, bunca vahşet neden Kürt halkına reva görülüyor; dağlar, ormanlar, köyler, şehirler neden yakılıp yıkılıyor; yüzbinlerce insan neden toprağından, geçmişinden, kültüründen koparılıp göçe sürgüne gönderiliyor?' dememişler. Tersine, ulusal hareketimizin

nasıl gerici, yobaz, bölücü ve emperyalist oyunların aleti olduğu ispata çalışılmıştır. Örneğin, Birinci Dünya Savaşı sonrasında ülkemizin önemli bir kesimini işgal eden İngilizlere karşı halkımız amansız bir mücadeleye girmişken, aynı dönemde Şeyh Sait hareketi halkımızın savaş halinde olduğu İngilizlerin kışkırtmalarına alet olmakla suçlanmıştır. Ortada İstiklal Mahkemeleri belgeleri dururken, ulusal hareketimiz şeriatçı olmakla damgalanmıştır. Bu mantık bugünde tam olarak aşılmış değil. Geçmişe göre ise daha olumlu bir noktada. Örneğin, ulusal kimliğimizin inkarına artık devrimciler katılmıyor. Halkımıza yönelik savaşa düşünsel düzeyde de olsa karşı çıkılıyor. Ulusumuzun kendi kaderini tayin hakkı teorik olarak kabul görüyor. Bunlar olumlu gelişmeler. Fakat, geçişin kendisi tüm çıplaklığıyla kabul edilmiş değil. Bu nedenle görevler de layıkıyla üstlenilmiyor. Özetle belirtecek olursak, hala şu noktalarda olumsuzluklar sürüyor.

- Devrimcilerin ulaştığı olumlu düzey geniş halk kitlelerine maledilebilmiş değil. Egemen ulus emekçileri hala burjuvazinin etkinlik alanında. Halklar arası ciddi dayanışma ortamından uzağız. Ankara'ya

yürüyüş yapan Zonguldak kömür işçilerinin yolu askerlerce kesilince, o görkemli eylemin sahibi işçiler "Askerler Güneydoğuya" diye slogan atabiliyor.

- Daha da önemlisi, egemen ulus devrimci ve sosyalistleri hala ülkemizin ve ulusumuzun bü-

tünlüğünü dikkate almayan, ulusların kaderlerini tayin hakkı derken birliği anlayan, illada Federatif yapı olsun isteyen, bunun sonucu olarak ulusal bağımsızlık amacımızı ret eden tutumlarını sürdürüyor olmalarındır.

Bu anlayış halkların kardeşliğine hizmet etmez. Çünkü, ülkemiz ve halkımız bölünmüş durumda ve bizler uzun vadede çözümlenecek bir sorun olsa da ülkemizin birliğini savunmak zorundayız. Yani, bizim ülkemiz sadece TC'nin Misak-ı Milli sınırları içerisindeki parça değil. Kürdistan denince ülkemizin bütünü anlaşılmalı. Kürt ulusu dendiğinde de öyle.

Birlik, federatif yapı savunulduğunda halklar arası ilişkiler daha iyi kurulur diye bir anlayış savunulamaz. Ayrılma isteği halkların kardeşliğinin önünde bir engel değildir. İki ayrı bağımsız devlet sınırları içerisinde yaşayan halklar da pekala kardeş olabiliyorlar. Hatta ayrı halkların kardeşliğinin zeminleri daha da sağlam olur. Federe Kürt Devletini destekliyor diye Irak Komünist Partisi'ni dışlayan Filistinliler ve diğer Arap sosyalist hareketlerinin anlayışlarıyla halkların kardeşliğini sağlayamayız. Emperyalistlerle Saddam yönetiminin bilinen maceraları sonucu 36. paralelin kuzeyinde ve 32. paralelin güneyinde doğan boşluğu herkes biliyor. Doğan bu boşluktan yararlanmak isteyen Güneydeki halkımızın yönelimini reddeden mantığı sorgulamak hakkımızdır. 36. paralelin kuzeyinde doğan boşluğa rağmen Güneydeki halkımız ve öncüleri ne yapmalıydı? Birlik adına bilinmeyen bir tarihe kadar Arap emekçilerinin Saddam'a başkaldırısı mı beklemeliydi? Boşluğu başı boşluğa mı terketmeliydiler? Federe devlet yerine bağımsızlık mı ilan edilmeliydi? - Ki böyle bir öneri ve eleştiri kimseden gelmedi- Ko-

**Öz güvenleri güçlü,
karşılıklı görev ve sorumluluklarını
üstlenmiş, sermayenin
çıklarına alet olmama bilinci edinmiş,
özgür halkların kardeşliği
bölgemize ve insanlığa çok şey katacaktır.**

şullar bağımsızlık ilanı için uygun muydu? Hiçbir şey yapmayı Kürtler devlet kurmadan, kendi kendilerini yönetmekten aciz bir halktır mı dedirtselardı? Güneydeki halkımıza önerilen nedir? Saddam'ı geri mi çağırsalardı? Bir işbirlikçilik eleştirisidir gidiyor. Bu eleştirinin haklılığı tek başına bir anlam ifade etmiyor. Arap, Acem ve Türk halkları aktif destek sağladılar da Kürtler bunu ref mi etti.? Türk halkı TC'ye baskı yapsa ve Habur'u açık tutmayı garanti etseydi, Talabani'nin TC ile görüşmelerini eleştirmek daha bir anlamlı olurdu.

Irak Komünist Partisini dışlayan, FKD'ne sadece sövgü ve eleştiri yağdıran anlayışın altında egemen ulus mantığı yatıyor. Ülkemizin bir parçasını ülkelerinin bir parçası gibi algılayan düşünce utangaç bir biçimde bağımsızlık hakkımızı red ediyor. Bize ve halkımıza 'bizimle birlikte kalmayı kabul ederseniz sizi destekleriz' düşüncesi üstü örtülü bir biçimde dayatılıyor. Bu düşünce de şovenizm kokuyor. Bu düşüncenin altında bölücülük suçlaması, kardeşliği ve enternasyonalizmi kendi halkı ve ulusu lehine şartlara bağlama mantığı yatıyor.

Oysa, bu tür kaygı ve pazarlıklar yerine, tarihe bir göz atılmalıdır. Tekleştirerek belirtirsek; Türk aydınlarının, sosyalistlerinin ve hatta Türk halkının geçmişini iyi değerlendirmesi, halkımız ve ulusal hareketimiz karşısında takındığı tutum nedeniyle kendini yargılaması gerekiyor. Asıl suçluları yargılamayanlar için önce kendi kendisini yargılamak tarihsel bir zorunluluk. Yüzbinler katledilirken, yüzlerce köy yakılırken, yüzlerce insan asılırken, yüzbinler göç yollarına sürülürken sessiz kalmak ya da direk ya da dolaylı tüm bunları yapana destek olmak halkın bilinçsizliği gibi, burjuvazinin toplumu aldatması gibi gerçeklere sığınarak açıklanamaz. Sıradan bir insanın bile bir halkın dilinin yasaklanmasının ne demek olduğunu anlamaması mümkün değildir. Her Türk'ün kendine olan saygısı nedeniyle bu yargılamayı yapması gerekiyor. Çünkü halkımıza baş eğdirmeye çalışan TC, Türk halkına da kendinden güçlü olan emperyalistlere baş eğmeyi dayatıyor. Çünkü; halkımıza karşı TC'nin işlediği suçları

yargılamayan Türk halkı, 12 Martçıları, 12 Eylülcülerini de yargılamıyor. Bu yargılama bir yerden başlatılmalı.

Özgüveni güçlü halklar arasında kardeşliğin de güçlü olacağını altını çizmeliyiz. Tarihsel yargılama önerimizin nedeni budur. Elbet benzer bir görev bizim için de geçerli. Gerçi halkımız içinde bulunduğu durum nedeniyle halkların kardeşliğinin önemini bilmekte. Bir taraf olarak üzerine düşeni yapmaya daha yatkındır. Fakat, bugüne kadar ulusal kimliğine ve kişiliğine yönelik saldırıların yolaçtığı tahribatlar ve dünyada kendi devletini kuramamış ender uluslardan biri olmak gibi nedenlerle özgüven eksikliği toplum bilincinde yaygındır. Yine toplum bilincinde, tarihsel yaşamışlıklardan dolayı Türk, Arap ve Acem halklarına karşı güvensizlik de yaygındır. Bu güvensizliğin haklı nedenleri olsa da, haklarımıza yararı yoktur. Tarihi bilmek, bilince çıkarmak, ondan dersler almak elbet gerekli; Ama, ondan sonrası geçmişe gömmek zorundayız. Öç almak gibi ilkel bir mantığı savunamayız.

Mehabad, FKD örneklerinde de görüldüğü gibi, bizim halkımız da devlet kurup kendini yönetebiliyor. 1938-1970'ler arası, K. Kürdistan'daki sessizlik dönemini saymazsak, düşmanların çokluğuna ve güçlülüğüne kafa tutan ulusal başkaldırılarımız, bunca yıllık ağır saldırılara ve asimilasyon politikalarına rağmen ulusal özümüzü koruyabilmemiz de gösteriyor ki, güçlü ve direngen bir ulusal karaktere sahibiz. Halk olarak, ulus olarak kendi kendimize güvensizlik duymak için ortada çok ciddi nedenler yok. Zayıflıklarımız elbet var. Aşiretçi gelenekler bizi bölüp parçalıyor. Dini gerici-lik yer yer ulusal kimliğimizin önüne geçebiliyor. Kendimizden önce başkalarına güvenmek, başkalarına askerlik etmek, çok azla yetinmek, dejenarasyona açık olmak vb. gibi toplumsal zaaflarımızı görmezden gelemez. Bunlar ise aşılabilir sorunlar değildir.

Öz güvenleri güçlü, karşılıklı görev ve sorumluluklarını üstlenmiş, sermayenin çıkarlarına alet olmama bilinci edinmiş, özgür halkların kardeşliği bölgemize ve insanlığa çok şey katacaktır. ■

KÖYLÜ MEHMET'İN ANISINA

Mehmet Ayık (Köylü) 1957 yılında Gaziantep'in Köşeler köyünde hayata gözlerini açtı. Annesi

Kürt, babası Türk ve maddi durumu orta halli olan bir ailenin evladı. İlkokulu Köşeler'de, ortaokulu ve liseyi Antep'te okumuştur. Mehmet'in sınıf arkadaşları lisede okurken kendisine köylü ismini takmışlar.

Mehmet daha lisenin ilk yıllarında sınıf çelişkilerini, ezen ve ezilen

sınıfın ne anlama geldiğini kavramış ve devrimcilikle tanışmıştır. Küçük yaşlarda Marxizmi-Leninizmi irdelemeye başlamıştır. Aynı yıllarda Mehmet liseyi bırakarak devrimciliğe başlar. 1974'lü yıllarda THKO ile tanışır. Aynı zamanda 12 Mart darbesinden sonra THKO yeniden toparlanmaya başlamıştır. THKO'nun içerisinde ideolojik ayrılıklar yaşanır ve 1975'de ikiye bölünür. Mehmet THKO MB içerisinde yer alır. Mehmet Ayık, Antep'te THKO MB'nin gelişmesinde önder bir rol oynar. Mehmet'in aktif çalışması ve atılganlığı göz kamaştırır. O, Antep'te Ülkü Ocaklarının korkulu rüyasıdır. Mehmet Antep'in neresinde bir siyasi tartışma varsa oradadır. Köylü ender yetişen, devrimci ahlakı iyi bilen ve "Teori ve Pratiği" birlikte uygulayabilen bir devrimciydi.

Ve yıllardan 13 Mart 1979 ve

vakit öğleden sonra... Antep'in Düztepe mahallesinde THKO'dan ayrılan HK'lilerin kurşunlarına hedef oluyor Mehmet. Görgü tanıklarının sözü şu: "Katil kurşun sıkıyor o halen üzerlerine yürüyor" Çok iyi hatırlıyorum Köşeler köyünde elektrikli kesilmiş, araba yok ve yağmur tüm şiddetle yağıyor. O halde köylü yola dökülmüştü. Mehmet'in mezarı yapılmış ve üzerinde ışıklı bir yazı var aynen şöyle "Varılacak Yere Kan İçinde Varılacaktır" Köye gelen askerlerin her zaman ilk sözü şöyle oluyordu. "Bu bir mezar değil, silah deposu" Ve levha çok kalmadan söküldü. TC burjuvazisi iyi bilsinki halkı için canını veren insanlar ve devrim şehitleri ölmez.

Mehmetler, İbrahimler, Necatiler, Seyitler ve tüm Mart ayı ve devrim şehitlerini saygıyla anıyoruz.

Halil Keskin

ULUSAL SORUNA SOMUT VE TARİHSEL YAKLAŞIM -VI-

S.Çiftiyürek

E-OSMANLI DA MÜLKİYET BİÇİMLERİ

1- Mülkiyet Esas Olarak Devletin Elindedir.

Osmanlı İmp.n'da mülkiyetin yapısını kavrayabilmek için, aşağıda belirteceğimiz üç noktadan hareket edilmesi gerekiyor:

Birincisi; Osmanlı İmp.'nun Doğu tarzı bir devlet ve mülkiyet yapısına sahip olmasıdır. Osmanlı'yı da içine alan Doğu'nun mülkiyet yapısına ilişkin Marx'ın söyledikleri öğreticidir. "*Marx, 1853 yılında Engels'e yazdığı bir mektupta şöyle diyor: 'Bernier haklı olarak Türkiye, İran ve Hindistan'dan bahsederken, Doğu'daki bütün olayların temelini toprakta özel mülkiyetin yokluğunda aramalıdır diyor. Bu, Doğu cennetinin gerçek anahtarıdır.' Bu metnin ifade ettiği anlam açıktır: Türkiye, İran ve Hindistan gibi Batılı olmayan toplumların üretim tarzları ancak toprakta özel mülkiyetin yokluğu olgusu ile açıklanabilir.*" (38) Toprakta özel mülkiyetin yokluğu, Doğu ile Batı toplumları arasındaki bütün doku farklılıklarının temelini oluşturur.

İkincisi; Osmanlı İmp. bir şeriat devletidir. Şeriat yasalarına göre kişinin menkul ve gayri-menkul mallar üzerinde özel mülk edinme hakkı vardır. Fakat Osmanlı'da mülkiyet alanında şeriat yasaları hiçbir dönem tam olarak uygulanmamıştır.

Üçüncüsü; Osmanlı'nın, Roma/Bizans'tan devraldığı miras ve sorumluluğunu üstlendiği toplumlarda sınırlı da olsa özel mülkiyetin var olduğunu görmüştük.

İşte Osmanlı İmp.n'da mülkiyet yapısını bu üç faktör şekillendirir. Kuruluşundan yıkılışına yakın tarihe kadar, birinci faktör mülkiyet yapısını esas belirleyendir. Gerek İslamın şeriat hukuku gerekse Bizans'tan devralınan toplum yapısının zorunlu bir gereği olarak da özel mülkiyetin varlığı tanınır. Fakat, Osmanlı'nın Doğu Tarzına uygun devlet yapısı ve daha önce üzerinde durduğumuz bir dizi faktörün etkisiyle, özel mülkiyet sürekli devlet ve padişahın/yakınlarının mülkü lehine sınırlandırılır. Osmanlı tarihi boyunca bu kavga devam eder.

Osmanlı'da menkul (taşınabilir) mallara ilişkin özel mülk edinmede bir sınırlama getirilmezdi. Zaten fiilen bir sınırlama koyup-uygulamak bu alanda olanaksızdır. Gayri-menkul (taşınamaz) mülkiyette ve esas olarak da toprakta mülkiyetin büyük ezici çoğunluğu devlet mülkü haline getirilmişti. Devlet, çıplak toprak mülkiyetinin neredeyse tamamına sahiptir.

Osmanlı'da belli başlı olarak üç mülkiyet türüne rastlanır. Başta; çıplak mülkiyetin devlete kullanım

hakkının köylüye ait olduğu ve devletin mülkiyet hakkından doğan gelirinin (rantın) belli sayıda asker beslemek koşuluyla sipahi denilen resmi görevlilere bırakılan tımar (dirlik) sistemi. Sipahinin toprak üstündeki hakkı devlet karşısında üstlendikleri görevleriyle sınırlıdır. Ki Tımar sistemi Osmanlı İmp.n'da toprak düzeninin temelini oluşturmaktaydı.

- Hem mülkiyeti hem de gelirinin doğrudan, padişaha ait olduğu "Padişahın Hasları" son olarak, özel mülkiyet hakkını genişletme. Elbette toprakta özel mülkiyet "dini vakıflar"la sınırlı değildi. Osmanlı İmp. her ne kadar özel mülkiyeti hep ortadan kaldırmaya çalıştıysa da; siyasal, bölgesel, fetih öncesi mülkiyetin durumu...vb. nedenlerle az da olsa özel mülkiyet hep varolmuştur.

Toprak mülkiyetinde ve gelirlerinde, padişahın (ve devletin) nasıl da büyük oranda paya sahip olduğunu kavrayabilmek için verilen 11-12 nolu kaynaktan aktarılan ve birbirini tamamlayan tablolara bakmak yeterli olacaktır.

Tablolardaki veriler, en başta imparatorluğun denetimindeki topraklarının tam anlamıyla en tepedeki despotun (padişahın) ve merkezi idarenin doruğundaki yakınlarının bir çiftliği haline dönüştürüldüğünü göstermektedirler. "Padişah Hasları" adı altında tüm toprakların % 51'e padişah ve akrabaları sahiptir. Bu, toprak mülkiyetindeki tüm gelirlerin ortalama % 51'e padişah ve yakınlarının el koyması demektir. %37'lik oranla ikinci sırada bulunan diğer "Has ve Tımarlar" yani "Dirlikler" doğrudan devletin olmamakla birlikte devletin (padişahın) denetleme, müdahale hakları vardır. Ve devlete belirli sayıda asker beslemekle yine bir gelir kaynağıdır. Geriye kalan %12'lik oran ise, "Evkaf ve Emlak" ya da "Dini Vakıflar" olarak özel mülkiyete aittir.

Tablolardaki veriler, Osmanlı İmp.n'da mülkiyet sisteminin Balkanlardan Mısır'a kadar, bütün egemenlik alanlarında kimi nicel farklılıklar olmakla birlikte, özü itibarıyla aynen uygulandığını bize göstermektedir. Burada K.Bilget yoldaşın sorunla ilgili bir tesbitinin üzerinde duracağız. Yoldaş, Osmanlı İmp.nun mülkiyet yapısı ve bunun Kürdistan'da uygulanmasını üzerinde dururken şu tesbitlerde bulunur.

"Osmanlı İmparatorluğu ekonomik ve toplumsal sistemini egemenliği altındaki tüm halklara benimsetememiş ve uygulayamamıştır. Çünkü Balkanlar'da yaşayan halklar ve Araplar tarihsel gelişmişlik bakımından Türklerden daha ileridirler. Osmanlıların işgali, haraca bağlaması ve sömürgeleştirilmesi, bu hakları,

İMPARATORLUK TOPRAKLARININ H. 933-934 (1527 - 1528) MALİ YILINA AIT GELİRLER (Akçe olarak)									
Vilayetin Adı	Rumeli	Anadolu	Karaman	Zulkadiriye(*)	Rum (**)	Diyarbakır	Halep ve Şam	Mısır	Toplam
Padışah Hasları Yıllık Gelir	94.784.236			34.018.288		7.169.190	24.734.072	116.536.694	277.244.782
Yüzde	48			28		31	48	86	51
Diğer Haa ve Timarlar Yıllık Gelir	92.539.110	37.740.189		35.881.104		14.201.870	19.838.360		200.190.304
Yüzde	46			58		63	38		37
Ortalama Yıllık Gelir	17.308	8.843		7.825		1.071	2.604		37.741
Haa ve Timar Sahibi Sayısı	5.436	4.256		4.685		13.345	7.363		5.904
Ortalama Yıllık Gelir Evkal ve Enfal (Vakıflar ve Özel Mülkler) Yıllık Gelir	10.888.844	13.641.684	2.232.423	497.097	5.714.218	1.317.653	7.286.651	18.921.060	60.497.830
Yüzde	6			17		6	14	14	12
Genel Gelir Tutarı	198.206.192			129.824.973		22.778.513	51.859.274	135.450.054	537.929.006

Tablo no 11 (Kaynak: S. Yerasimos a.g.e. sy. 227)

Eyaletler	Eyaletlerin Geliri (Akçe olarak)	Dirlikler Arasında Gelir Bölüşümü % olarak			Dirlik Sahipleri Sayısı
		Padışah Hasları	Dini Vakıflar	Dirlikler	
Rumeli	198.206.192	48	6	46	17.308
Anadolu	129.824.973	26	17	58	16.668
Diyarbakır	22.778.513	31	6	63	1.071
Halep					
Şam	22.778.513	48	14	38	2.694
Mısır	135.460.054	86	14	-	-
Toplam	537.929.006	51	12	37	37.741

Tablo no: 12 (Kaynak: S. Divitcioglu a.g.e. sy. 82)

kendi ekonomik ve toplumsal sistemi içerisine sokmaya yetmemiştir. İmparatorluğun ekonomik ve toplumsal sistemi tam olarak Anadolu'da ve Kürdistan'da yaşama geçirebilmiştir.

"Bu mülkiyet yapısı Türklerin yoğun olduğu Anadolu ve Kürdistan topraklarında tamamen egemendir. Egemenlik genelde yerel beyliklerce sağlanır. Kürdistan'da ise egemenlik biçimi ikilidir." (39)

Bilget yoldaşın sorunu "Osmanlı İmparatorluğu ekonomik ve toplumsal sistemini egemenliği altındaki tüm halklara benimsetememiş ve uygulayamamıştır" şeklinde belirtmesi yanlışır. Çünkü, sırasıyla Türkler, Selçuklular, Osmanlılar askeri egemenlik kurdular İran, Mezopotamya, Anadolu, Balkanlar ve Arabistan'da esas olarak kendi sistemini "benimseten" değil buralarda varolanı benimseyen durumdadırlar. Askeri fetihlere karşın, ekonomik, sosyal, kültürel bakımdan yerli halklar tarafından nasıl fethedildiğinin üzerinde durmuşuk. Yazar da Balkan halkları ve Araplar "tarihsel gelişmişlik bakımından Türklerden daha ileridirler" derken bu gerçeği kabul ediyor. Ancak, sadece Balkan halkları ve Araplar değil, İran, Mezopotamya ve Anadolu halkları ve bu halkların kurmuş oldukları uygarlıklarda tarihsel gelişme düzeyi yönünde Türklerden ileriydiler.

Belli bir tekrarı da içerse yine belirtelim: Osmanlı İmp. Doğu despot devlet geleneğini, İran, Mezopotamya, Bizans ve İslam değerleriyle şekillendirdi. Mülki-

yet yönünde, yine tüm alanlarda kendi kendine yeterli bir cemaatinin toplumsal düzeniyle sağlandığı konsensüsle bu cemaatin çıkarlarının savunuculuğunu üstlenmişti. Batı'ya yönelik başarı fetihlerinin altında yatan temel nedenlerden biri, Osmanlı'nın, Batıdan esen önce feodalizm sonraları ise kapitalizmin etkilerine karşı, kendi toplumsal düzeninin devamından yana olan cemaatin tutucu/gerici istekleriyle uyumlu olmasaydı ve Batı etkilerine karşı bu istekler kalkan görevini üstlenmeseydi, ne Balkanlar ne Anadolu ne de bir başka alanda 600 yıl değil 100 yıl bile yaşayamazdı. Daha doğrusu fetihler mümkün olmayacaktı.

Osmanlı İmp. hem politik (devlet) hem de mülkiyet yönünde, egemenlik altına aldığı halklara Türklerin Orta Asya'dan getirdiği bir sistemi dayatmamıştır. Orta Asya'dan taşınan kimi törelerin dışında ne devlet ne de toplumsal yapı yönünde bir sistemi beraberinde taşıyıp halklara dayatabilecek durumda değillerdir. Kimi örf, adet... vb. ekonomik, sosyal koşulların değişmesiyle süreçte değişikliğe uğrayabilen değerlerin dışında Osmanlılar bütün egemenlik alanlarında ve bütün temel toplumsal olgularda yukardan dayatma ile halklara benimseten değil tersine benimseyenler olmuşlardır. Zaten bundandır ki Osmanlı İmp.nda sadece nüfusun etnik bileşimi yönünde değil, ekonomik, sosyal, kültürel, sanatsal, siyaset ve devlet gibi bütün ama bütün temel yapıları gerçek anlamda bir kozmopolitizmi içermiştir. Osmanlı, Orta Asya'dan taşınan değerler üzerinde kurulmamıştır. O, egemenlik altına aldığı her yeni yerde varolan değerleri olduğu gibi kabul etmiş ve hatta koruculuğunu üstlenmiştir. Ancak böylelikle uzun süre yaşayabilmiştir. Çünkü, Osmanlı İmp. nu kuran Türkler, savaş sanatı dışında her bakımdan zayıftır, geridirler. Egemenlikleri altına aldıkları halklar ile çatışmalı değil, onların kurulu düzenlerinin kabulü temelinde anlaşarak varlıklarının uzun süre devam ettirebildiler. Ve şimdi bile TC egemenlerince çokça sözü edilen "Osmanlı hoşgörüsü" nün altında Orta Asya'dan gelen Türklerin her bakımdan bu zayıflıkları/gerilikleri yatmaktadır.

Tartışılan sorunla bağlantılı olduğunu belirtelim: Osmanlı İmp. mülkiyet ilişkileri yönünde de kendisinden önce yürürlükte olanı kabul edip sistemi haline getirdiği içindir ki, bir yandan kir cemaatini dirlik sistemiyle devletin esas dayanağı haline getirirken, diğer yandan bununla çatışan ama yine Osmanlı'dan önce,

Balkanlar'da, Araplar'da, Anadolu ve Kürdistan'da farklı biçim veya oranlarda da olsa varlığını sürdüren sınırlı özel mülkiyeti de kabullenmek zorunda kalmıştır. Kaldı ki Osmanlı özel mülkiyet alanını daraltmak için saldırdırken yine bu alanlarda egemen olan kır cemaatinin toplumsal düzeni dışında yeni bir şeyi, örneğin Orta Asya'dan taşıdığı bir düzeni alternatif olarak dayatamamıştır.

Belirttiklerimizden hareketle, Bilget'in "Bu mülkiyet yapısı" diye ifade ettiği Osmanlı mülkiyet ilişkileri "Türklerin yoğun olduğu Anadolu ve Kürdistan topraklarında tamamen egemendir" yaklaşımı hem doğru, hem de yanlıştır. Evet, Osmanlı mülkiyet düzeninin Anadolu ve Kürdistan'da hakim ya da "tamamen egemen" olduğu doğrudur. Ama Anadolu ve Kürdistan'da olduğu kadar Balkanlarda ve Arabistan'da da tamamen egemendir. Burada yanlış olan yazarın Osmanlı "mülkiyet yapısı"nı tamamen egemen olduğu alanları yalnızca Anadolu ve Kürdistan ile sınırlı tutmasıdır.

Bilget yoldaşın Osmanlı mülkiyet ilişkilerinin ve ekonominin temeline ilişkin söylediklerinden de hareket ederse yine "tamamen egemendir" belirlemesini Anadolu ve Kürdistan'la sınırlı tutmasının yanlış olduğunu görürüz. Örneğin Bilget şöyle diyor: "*Özelle: Temel üretim araçları devletin malıdır. Serfler devletin tebasıdır ve asıl olarak ona çalışır. Üretimin paylaşımı devletin yönetiminin paylaşımına uygun olarak yapılır. Paylaşımında aslan payı devletin ve onun temsilcilerininindir. Arta kalan 'teba' arasında paylaşılır. Mülkiyet ilişkilerinin ve dolayısıyla ekonominin temeli budur*" (40) Yazarın özü itibarıyla doğru ifade ettiği bu belirlemelerinden hareket ettiğimizde Osmanlı mülkiyet ilişkilerinin yalnızca Anadolu ve Kürdistan'da değil tüm egemenlik alanlarında "tamamen egemen" olduğunu göreceğiz. Çünkü, üretim Osmanlı'da esas olarak tarıma dayalıdır. Yani üretimin en temel aracı topraktır ve toprak mülkiyeti de ezici çoğunluğuyla (%88'li bir oranla) devletin elindedir. Verdiğimiz tablolar da, padişahın tek tek tüm egemenlik alanlarında sahip olduğu toprak mülkiyeti ve bunun gelirlerinin oranlarını sunmuştu. Okuyucu söz konusu tabloları tekrar gözden geçirdiğinde görecektir ki, Osmanlı mülkiyet yapısı, Bilget yoldaşın iddia ettiği gibi yalnızca "Anadolu ve Kürdistan topraklarında değil, tüm egemenlik alanlarında uygulanmaktadır. Aralarındaki fark yalnızca nicel oran farklılığıdır. Örneğin padişahın doğrudan mülkiyeti olan "Padişah Hasları"nın, eyaletlerin toplam gelirleri içerisindeki oranları: Rumeli'de % 48, Anadolu'da %26, Diyarbakır'da % 31, Halep-Şam'da % 48 ve Mısır'da en yüksek oranla % 86'yı oluşturmaktadır. Dirlikler yani Tımar sisteminde Mısır hariç daha yakın oranlarla hepsinde geçerlidir. Aynı şey özel mülkiyeti temsil eden dini vakıflar için geçerli.

Görüldüğü gibi, Osmanlı İmp.'nun Balkanlara ve Araplara benimsetip uygulayamadığı fakat yalnızca Türklerin yoğun olduğu Anadolu'da ve Kürdistan'da tamamen uyguladığı bir mülkiyet düzeninden söz etmek doğru değildir. Hatta bilineceği gibi, Osmanlı İmp. önce Anadolu'nun Batısında ve Balkanlarda kurulup-genişleyip bir imparatorluk haline gelmesinin üzerinden tam 200 yılı aşkın bir süre geçtikten sonra ancak 1514 Çaldıran Savaşıyla Kürdistan'da, 1516 Mercidabık ve 1517 Ridaniye savaşlarıyla da Suriye ve Mısır'da egemenlik kurabilmişti.

Bilget'in devamla Balkan halkları ve Araplara ilişkin olarak "Osmanlıların işgali, haraca bağlaması ve sömürgeleştirilmesi bu halkları, kendi ekonomik ve toplumsal sistemi içerisine sokmaya yetmemiştir." derken de yine olguların gerçek resmini vermekten uzak bir tablo sergiliyor. Yazara sormak gerekiyor: Balkan halklarında ve Arapların kendilerinde olmayıp da, Osmanlılara özgü olan hangi ekonomik, sosyal, kültürel yapı dayatılmış ya da zorla kabule zorlanmışlar da bu halklar da direnip kabul etmemişlerdir. Bilget'in tabiriyle "sömürgeci" Osmanlı, Balkanlar ve Arabistan'ı işgal edip, sömürgeleştirmiş ve halklarını haraca bağlamış ve üstelik bunu 600 yıl sürdürmüş, ama yine de tüm bunlar "bu halkları kendi ekonomik ve toplumsal sistemi içerisine sokmaya yetmemiştir."! Osmanlı'nın bu halklara dayatacağı kendine özgü ekonomik, toplumsal düzeni olmadığını belirtmişim. Peki Osmanlı bu halkların varolan sistemlerini kabul etmiş midir? Yazarın bu soruya yanıtının ne olacağını bilmiyorum. "Sömürgeci Osmanlı" iddiasının üzerinde ayrıntılı duracağım.

Yukarda yazıya aldığım uzun alıntıda Bilget, Osmanlı "mülkiyet yapısı"nın Anadolu ve Kürdistan'da tamamen egemendir belirlemesinin hemen ardında bu egemenliğin "genelde yerel beyliklerce" sağlandığını ve "Kürdistan'da ise egemenlik biçimi ikilidir" diyor. Yazar nedense burada "ise" vurgusuyla Kürdistan'ı Anadolu'dan da ayrı göstermeye çalışmaktadır. Ancak "ise" vurgusu burada boşuna konulmuştur. Çünkü "Egemenlik, genelde yerel beyliklerce sağlanır" diyor sanız, zaten genelde de tıpkı Kürdistan gibi egemenliğin ikili olduğunu peşinen kabul ediyorsunuzdur. Egemenliğin yerel ayağı varsa, mutlaka merkezi ayağı da var demektir. Sonuç olarak eğer Bilget yoldaş, "aslında ben Osmanlı egemenlik biçiminin genelde olduğu gibi Kürdistan'da da ikili olduğunu belirtiyorum" dıyorsa itirazım yok.

Kürdistan'da egemenliğinin merkezi ve yerel beyliklerle ikili olarak kurulduğu ve merkezi iktidarın egemenliğinin yerel beyliklerin egemenliğiyle dolaşımlı olduğu doğrudur. Ama yine bu sadece Kürdistan'da değil, ayrıntıdaki kimi farklılıklarla birlikte, Osmanlı'nın egemenlik kurduğu tüm alanlarda uygulanmıştır. Hatta Osmanlı sarayı yerel beyliklerin etkinliğini sınırlandırmak ve özellikle yerli halkla aynı etnik kökene sahip olan beylerin merkezi otoriteye karşı isyanı halinde halktan geniş destek almalarını da engellemek... vb. nedenlerle sancaklarının başına yabancı beyler atanmıştır. Bu genel uygulamanın bir parçası olarak da Kürdistan Sancaklarına yabancı etnik kökenden beyler ve Kürt beyleri de başka topraklardaki sancaklara atanmışlardır. Bu çoğu kez beylerin kendi topraklarından kopartılıp, tımar, zeamet karşılığında yabancı topraklara zorunlu iskana tabi tutulması işlevini üstlenmiştir.

2- Özel Mülkiyet

Tablolarda da görüldüğü gibi Özel mülkiyet, imparatorluğun tüm alanlarda az ya da çok var. Ve tüm engelleme çabalarına karşın ortadan kaldırılamamış ancak gelişmesi oldukça uzun yıllar engellenmiştir. Buna karşın özel mülkiyet, bulduğu her aralıktan boyvermeye yönelmiştir.

Özel mülkiyetin ilk filizlendiği alanlardan birisi, dini kisve altında kurulan vakıflardır. Bilindiği gibi vakıf, belirli mal ya da para varlığının belli bir amacı

gerçekleştirmek için koşullu oluşturulup bir tüzel kişiliğe devredilmesidir. Vakıf olayı, öncelikle Ortaçağ Hıristiyan aleminde, dini çevrelerde çok yaygınlaşmış ve kiliselerin mal varlığının önemli bir aracı haline gelmişti. İslam hukukundaki vakıf da "Bizanstaki bağış biçiminin doğrudan bir devamıdır" Bizansta kiliselere, manastırlara, papazlara ayrılan dini yerler, hayır kurumlarına bir tüzel kişilik tanıyordu. Ve dini amaçlı bir tesis meydana getirmek isteyen şahıs, imparatorun hiçbir kısıtlayıcı tedbirine bağlı değildi. Bu amaçla kurulan tesis, kuran kişiye ya da varislerine özel mülk edinmeyi sağlayabiliyordu. İşte İslam hukuku ve Osmanlı şeriat yasaları bundan çok şey aldılar. Vakıf kuran kişi ya da kişiler, merkezi iktidarın özel mülkiyete getirdiği engellere takılmadan dini kisve altında özel mülk sahibi olabiliyorlardı. Vakıf adı altında büyük şehirlerde özel mülkiyet yaygınlaşınca, F.Sultan Mehmet, vakıfları denetim altına alır ve alanlarını daraltır.

Şehirler, kırsal alanlara oranla daha avantajlıydı. Şehirlerde hem ev, arsa, bahçe-bostan...vb gibilerinde özel mülk edinme hakkı vardı. Hem de, vakıfların merkezleriydi. Çünkü kırsal alanlarda vakıf kurma hakkı, padişah ve yakınları ile malikane sahipleriyle sınırlanmıştı.

Özel mülkiyetin varolduğu diğer bir alan imparatorluğun sınır alanlarıydı. "Bu ya Mısır ve Mezopotamya gibi çok öncelerden İslamlaşmış, her dönüşümün hemen hemen imkansız olduğu ülkelerde, ya da daha önceki işgalin prekapitalist bir sömürü biçimini geliştirdiği yerlerde olur. Bu prekapitalist sömürü biçimi, özel mülkiyet alanlarının devletleşmesini, böyle bir devletleşmenin istenmiyor olması da bir yana, imkansız kılar. Midilli, Sakız, Rodos daha sonraları da Kıbrıs ve Girit gibi adalarda durum buydu. Buralarda Venedik ve Cenova egemenliğinin oluşturduğu sömürü biçimlerini yıkmaktan başka, Osmanlıların daha çok işine gelmişti." (41)

İlginciştir, Osmanlılar bir çok sorunda olduğu gibi özel mülkiyet alanında da hep mevcut olanı benimseyen durumda kalmıştır. Gerçekte Osmanlı özel mülkiyeti benimsemiyor, her fırsatta ortadan kaldırmak istiyor. Ancak gerek siyasi zorunluluklar ve gerekse kendisinden önce varolan fiili durum nedeniyle kabul etmek zorunda kalıyor. Yukarıda aktardığım alıntıda da görüleceği gibi Osmanlı merkezi idaresi, özel mülkiyetin varlığını benimsemeye yine de *facto* diyebileceğimiz bir fiili durumla yüzyüze kalıyor.

Mısır ve Mezopotamya gibi çok önceden İslamlaşmış ve şeriat hukukuna göre buralarda oluşmuş bulunan özel mülkiyeti ortadan kaldırmaya pek yönelmediler. Zaten Osmanlı sarayı ve askeri yapısı tarafından, İslam topraklarının fethedilmesi gereken topraklar olarak görülmemesi ve fetihlerin anlaşılmasında bunun da payı vardır. Önceden İslamlaşmış topraklarda oluşmuş bulunan özel mülkiyetin, hem zaten çok zayıf, hem de şeriat kalkını ile korunuyor olması hem de buraların imparatorluğun sınır bölgeleri olmaları nedeniyle pek

dokunmadılar.

Anadolu topraklarında ve Kürdistan'ın batısı olarak Maraş, Malatya, Antep, (tabloda Zülkadiriye olarak geçen) yörelerinde de yine özel mülkiyet malikane divanı olarak vardı. Osmanlı imp. buralarda bağımsız beyliklerin egemenliğine son verirken, daha önceden oluşmuş bulunan ve hatta kendine özgü belli feodal çizgiler taşıyan özel mülkiyete pek dokunmadı. Ya da dokunamadı.

Osmanlılar tarafından fethedilen Hıristiyan (özellikle Balkanlarda) topraklarındaki özel mülkiyet, saldırılara esas hedef durumundaydı. Çünkü buralardaki kendi kendine yeterli küçük üretimi gerçekleştiren kırsal cemaat Osmanlılar ile kısmen bir ittifak içerisine girmişlerdi. Buralardaki feodal unsurlar ise çıkarları gereği Batı ile işbirliği içerisindeydiler ve dolayısıyla hem Osmanlıların hem de küçük kırsal cemaatin hedefi haline gelmişlerdi. İşte esas saldırı Batı ile işbirliği içerisine girilmiş ve özel mülk edinmede belli bir yol katetmiş bu feodallere yönelikti. Osmanlı gazileri bunları neredeyse tamamıyla dağıttılar, mülklerine el koydular. Çünkü Batı ile işbirliği içerisinde bulunan bu feodalların güçlenmesi doğrudan imparatorluğun

geleceğini tehlikeye sokardı. Zira, Osmanlı İmp. gerek doğarken gerek genişleyip olgunlaşırken ve gerekse gerileyip yıkılırken zayıf karnı hep Batı ve özellikle de Balkanlar olmuştur. İmparatorluk ilk Batıya yönelik fetihler ile büyüdü ve yine Batı (Balkanlar) dan çözümlüyle çöktü. Balkanlardaki feodal un-

surlara saldırıların yoğun oluşunun altında yatan esas neden budur.

Fakat aynı Osmanlı İmp. Akdeniz ve kısmen Ege adalarına gelince, özellikle geçmişten, taa Osmanlıların ilk kuruluşundan beri girdikleri ticari ilişkilerin (Venedik ve Cenovalılar ile ticari ilişkilerin) etkisi ve önemlisi buralardaki özel mülkiyete dayanan sömürü ilişkilerini "yıkmaktan başka" Osmanlıların daha çok işine gelmişti. Ayrıca buralardaki özel mülkiyet potansiyel olarak küçük adalarla sınırlıydı ve imparatorluğun geleceğini tehdit edecek konumda değillerdi.

Görüldüğü gibi Osmanlı İmp.da özel mülkiyet az da olsa varlığını sürdürmüştür. Özellikle Anadolu, Suriye ile Mısır'da % 17, %14 gibi imparatorluk sınırları içerisinde en yüksek oranlara ulaşılmıştır.

Gerek daha önce varolan ve Osmanlılar tarafından belirttiğimiz nedenler ile ortadan kaldırılamayan özel mülkiyet, gerekse imparatorluğun çöküş sürecine girmesiyle birlikte, Batı kapitalizminin artan etkileri karşısında gittikçe direnci kırılan imparatorlukta, feodalleşme -özel mülk edinme- süreci hızlanır. 16.yy sonlarından itibaren fetihlerin durmasıyla başlayan duraklamaya paralel miri (tumar) toprak düzeni de çözüme sürecine girdi. Batı Avrupa'nın artan etkileri ve miri toprak düzeninin çözülmesi *Âyan* sınıfının (kent ve kasabaların zengin ve ileri gelenleri) güçlenmesine yol açtı. Tarım, ticaret, zanaat, gümrük, maden...vb. her alanda devletle halk arasında aracı durumunda bulunan ve devletin tüm bu alanlar üzerindeki gelir ve ver-

Osmanlı İmp. gerek doğarken gerek genişleyip olgunlaşırken ve gerekse gerileyip yıkılırken zayıf karnı hep Batı ve özellikle de Balkanlar olmuştur. İmparatorluk ilk Batıya yönelik fetihler ile büyüdü ve yine Batı (Balkanlar) dan çözümlüyle çöktü.

gilerinin karşılığını önceden toptan devlete ödeyip halktan kendisi toplayan, giderek devleti adım adım devre dışı bırakan bu Ayan sınıfı güçlendi. Başta devlet ile toplum arasında aracı sınıf durumunda olan bu Ayan kesimi, güçlendikçe buldukları yerlerde yönetimi fiilen ele geçirdiler.

Ayan sınıfı aralıklı olarak Rumeli'de olmak üzere Anadolu ve Kürdistan'da da güç kazanırlar. 18.yy sonları 19.yy başlarında yerel yönetimleri, özellikle de vilayet yöneticilerini (valiliği) ele geçirirler. Yerel olduğu kadar merkezi düzeyde de temsilcileri olan Alemdar Mustafa Paşa Sadrazamlığa kadar yükselir. Yangı valisi Tepedelenli Ali Paşa Akka'da Napolyon'a karşı duran Cezzar Ahmet Paşa ve ünlü Mısır valisi Kavalalı Mehmet Ali Paşa...vb. Ayan sınıfının en ünlü temsilcileriydiler.

Rumeli Ayan'ının tipik ve ünlü temsilcisi olan Alemdar Mustafa Paşa 1808'de sadrazamlığı ele geçirir ve kendisi ile birlikte İstanbul'a gelen Ayanlar padişah ile "senedi ittifak" denilen bir antlaşma imzaladılar. Bu artık doğmakta olan feodalizmin saray üzerindeki zaferidir.

Burada vermeye çalıştığımız, elbette Osmanlı İmp.nun mülkiyet yapısının bütünü ve ayrıntılarıyla sunmaktan uzaktır. Genel çizgileriyle belli tarihi kesitlerde öne fırlamış yönlerini vermeye çalıştık.

Osmanlılar, politik olarak Asya tarzına uygun despotik devlet yaratmışlardır. Hatta bölgedeki dünyadaki gelişmeler böyle bir devletin doğuşuna adeta davetiye çıkarmışlardır. İngiltere, Fransa, Hollanda... vb. Batıda oluşan güçlü devletler karşısında, Akdeniz, Ege site (kent) devletlerinin ve gittikçe İstanbul ve çevresiyle sınırlı bir site devletine dönüşmekte olan Bizans İmp.nun yetersizliğinin yarattığı bölgede güçlü merkezi devlet boşluğu, süreçte büyüyen imparatorluğun geniş topraklarında onlarca halkın ve belli farklılıkları ile sahip oldukları toplumsal düzenlerinin yarattığı sorunları dizginleme, imparatorluk sınırlarında ihtiyaç duyulan bayındırlık işleri, koca bir ordunun ve büyük şehirlerin işesinin ve genel olarak ihtiyaçların karşılanması...gibi tüm bu koşullar, merkezi ve despot Osmanlı devletinin gizli yada açık davetçileriydiler. Ve Osmanlılar bu tarihsel fırsatı iyi değerlendirdiler. Kısacası nesnel ürünü olarak tepesinde her zaman bir despotun bulunduğu merkezi Osmanlı devleti oluştu.

Politik olarak Doğuya özgü devletin yaratılmasında başarılı olundu. Buna karşın, mülkiyet alanına ya da daha genel bir tabirle toplumsal doku bakımından "Osmanlı yönetici sınıfı on beşine ve on altınca yüzyıllar boyunca bir 'Asya Tipi Üretim Tarzı' sistemini yerine oturtmaya çalışmış, ama ona hiçbir zaman en mükemmel denebilecek bir işleklik kazandırmadan başarısızlığa uğramıştı." (42)

F-OSMANLILARDA VERGİ VE STATÜ

Osmanlı İmp.nda toplumsal dokuyu kavrayabilmek ve özellikle Osmanlı devleti ile Kürdistan halkı arasındaki ilişkilerin mümkün olabilecek en tam resmini çizebilmek için; vergi yapısını, biçimlerini ve değişik bölgelerde alınan farklı oranların ve nedenlerinin üzerinde durmamız gerekiyor.

Tüm olgularda olduğu gibi, vergi sisteminde de İslam ve Bizans'taki uygulamaların derin bir etkisi olmuştur. Osmanlı'nın üzerinde genel olarak Asya'yı topraklarında olduğu gibi Osmanlıda da, köylü/reaya

tarafından üretilen, artık-ürün (rant), artık-emek, haraç vb. adlar altında devletin eline geçer. Özü itibariyle vergi; toprağın sahibi olan devlete, köylünün ödemekte yükümlü sayıldığı bir artık-rant, bazen de angaryada olduğu gibi, artık-emek olarak belirmiştir.

Köylü üreticiler tarafından yaratılan artık-ürünün, yukardan dayatılan vergi sistemi ile devlete aktarılır. Devlet adına vergiyi devletin bir memuru durumunda bulunan sipahiler toplardı. Şöyle de diyebiliriz; vergiyi devlete, esas tımar sistemiyle merkezi idareye bağlanmış beylikler toplardı. Zaten beylerin başlıca işlevleri, devlete vergi ile asker toplamaktı. Daha sonralar, tımar sisteminin çözülmeye başlamasıyla birlikte, vergi toplamada sipahiler giderek devre-dışı kalırlar, bunların yerini, 19.yy da Ayan sınıfı alır. Şehir ile kasabalardaki servet ve nüfuzlu eşraf kesimi, yeni sömürücü sınıf olarak vergileri doğrudan toplamaya başlamasıyla birlikte, halk üzerindeki vergi yükü de dayanılmaz boyutlara varır. Devletin nakit ihtiyacını, zengin Ayan sınıfı önceden peşin ödüyordu, sonra da keyfince bunu halktan topluyorlardı.

Osmanlı İmp.da belli başlı vergi türleri olarak:

1- **Resm-i çift** denilen toprağın bizzat kendisinden ya da toprağın kiralınmasından, devletçe alınan vergi. Toprakta elde edilen ürün üzerinde değil, toprağın miktarının büyüklüğüne bağlı olarak nakdi alınırdı. Burada vergi biriminde temel ölçüt "çift"tir. Çiftle ifade edilen, bir çift öküzün karasabanla işleyeceği topraktır. Ve bir çift tam olarak 80 dönüm olarak belirlenmiş ve her iki dönüme karşılık bir akçe nakdi vergi ödenirdi.

Bu vergi türü farklı alanlarda farklı oranlarda toplanıyordu. Öyle ki, bu farklılıklar 2-3 katına kadar çıkabiliyordu. Coğrafik olarak esas üç alanda farklı oranlarla toplanıyordu. "Birincisi, Doğu Trakya, Bulgaristan, Sırbistan ve Arnavutluk hakkında bilinen rakamlar, 22 akçelik bir aşgari had meydana getirir. Batı Anadolu, yani Selçuklu Devletinin yıkılışından sonra, aralarında Osmanoğullarının da bulunduğu çeşitli Türkmen beyliklerinin Bizans'tan aldıkları topraklar da 30 ile 33 akçelik bir vergi yerleşmiştir. Buna karşılık Doğu Anadolu 50 hatta 55 akçe öder. İkisi arasında bir geçiş bölgesi vardır. (Ankara 37 akçe, karaman 37 akçe, Antalya 42 akçe); ama bu bölgede açıklanması güç sivri uçlarda boy gösterir; Çankırı, Çorum ve Kayseri 57'şer akçe öder. Bu, bütün imparatorluk için azami had demektir." (43) Bu rakamlar, genellikle onaltıncı yüzyıl esas alınarak derlenmiştir.

Altında görüldüğü gibi, bu vergi türünde, Hıristiyanların yaşadığı yerlerde alınan oran, müslümanlardan hayli düşüktür. Sanırsız, Hıristiyanların müslümanlardan ayrı ek bir vergi olarak Cizye (kelle) vergisini ödediklerinde, resm-i çift vergisi oranları düşüktür.

Müslüman halkların kendilerine uygulanan vergi oranındaki farklılıklara gelince; 57 akçe ile en yüksek oranı ödeyen Çorum, Çankırı, Kayseri civarları ilgili yazı bunu; Selçuklu yönetici sınıfın merkezi olan Kayseri'de toprakların önemli oranda özel mülkiyete dönüşmüş olmasına ve Çorum, Çankırı civarlarında hedeflendiğini belirtiyor. Bilindiği, Osmanlı özel mülkiyeti sınırlandırmanın yollarından biri olarak yüksek vergi oranlarını uygulamıştı. Vergi oranında 50, 55 akçe ile ikinci sıradaki Kürdistan'da ise, "Aşiret kurumlarıyla feodal kurumların her zaman var olduğu Doğu Anadolu'ya gelince, vergi haddi belli bir şekilde yüksektir." (44)

2- **Öşür**, aynı vergi niteliğindedir. Topraklardaki üretim üzerinden alınan vergi türü ya da toprak rantıdır. Bu doğrudan islam hukukunun öngördüğü bir vergi türüdür. Değişik zamanlarda ve değişik coğrafik bölgelerde (sulak ya da kurak arazide) farklılıklar göstermekle birlikte, ortalama, ürünün 1/10 (onda biri) aynı olarak devlet tarafından alınır.

Öşür vergisi Asurlulardaki "İşruu" ve Musevilerdeki "ma'aşer" vergi ile sözcük olarak da benzerlik içerisindedir. Ayrıca islam öncesinde Yemen'de de bu vergiyi andıran vergiler vardı.

Osmanlıda vergi toprak düzeninin egemen olduğu dönemlerde doğrudan tımarlı sipahiler tarafından toplanırdı.

Osmanlı'da öşür vergisi hububatla sınırlı değildi. İstisnasız olarak bütün toprak ürünlerinden alınır. Nolut, mercimek, burçak, susam, börülce, bakla soğan, sarımsak, yonca, çörekotu, keten...vb.den onda bir öşür olanırdı. Kuru üzümünden ve avenkden onda bir öşür alınır. Pekmezde 1/15 alınır, çünkü pekmez yapmak için odun harcanırdı. Ve zerdali, badem, zeytin, narenciye, incir, nar "ve bağ ve bahçe arasında ot bitüb olsa on akçeden bir akçedir." *Nasıl ki, büyük inka, annelerinin çocuklarına kaç kere meme vermek zorunda olduğunu bile tesbit etmişse, Büyük Türk de vergilendirmedik bir ot bırakmaz.* (45) Öşür, başta koyun olmak üzere canlı hayvanlar üzerinden ve Hıristiyanların domuzundan, hatta değirmenlerden bile alınır.

Öşür vergisi de birinci vergi türü gibi, Osmanlıda eyaletten eyalete coğrafik dalgalanmalar gösterir. Genel olarak 1/10 ile 1/5 arasında bir farklılık gösterir. Rumeli ve Anadolu'da 1/8 ile 1/10, Kürdistan'da 1/5 üzerinden alınır.

3- **Harçlar ve Para Cezaları**: Tek tek bireylerin, devletin, bürokrasisiyle olan ilişkilerinden doğan vergiler olarak "ruhsat akçeleri" ya da işlenen kimi suçlara karşın devletçe toplanan para cezaları. Örneğin, her evlilik isteminde, kız babası, aldığı başlık parasının bir kısmını "evlilik ruhsatı harcı" adıyla vergi olarak ödüyordu. Vergilendirilmedik ot bırakılmadığı gibi, vergilendirilmedik idari, sosyal işlemler, geleneklerde bırakılmamıştır. Ayrıca car yakanların canı yananlara ödeyeceği "cürmiyeler" de yine bir vergi şeklinde alınıyordu. Çünkü bu para cezalarına devlet el koymaktaydı.

4- **Cizye ya da Kelle Vergisi**: Yukarıda üzerinde durduğumuz bütün vergi türlerini, müslümanlar ile gayri müslimler belli nicel farklılıklarla birlikte aynen ödüyorlardı. Fakat, gayri-müslimler ayrıca kellevergi olarak Cizye ödemek zorundaydılar. Buna "ispençe" bazen de haraç denilirdi.

Cizye, İslam ülkelerinde, İslam hukuku gereğince gayri-müslimlerden alınan vergidir. Yine islam hukukuna göre, Cizye, en varlıklarından 48 dirhem, orta düzeydekilerden 24 dirhem yoksullardan 12 dirhem gümüş olarak alınır. Osmanlılar da bu vergi türünü aynen benimser ve "ala" en yüksek, "evsat" (orta), "edna" (en düşük) olmak üzere üçe ayırarak topluyorlardı. 1856 İslahat Fermanı ile Cizye deyimini kaldırıldı. Fakat gayri-müslimler askerlik yapmadıkları için, "ebedi askeri" denilen ayrı bir vergi ödemeye başladılar. II. Meşrutiyet'ten sonra gayri-müslimlerde askerlik yapmaya başladıklarından, bu vergi de kaldırılarak müslüman ve müslüman olmayanlar eşit vergi ödemeye baş-

ladılar.

İmparatorluğun egemenlik alanlarında Cizye esas olarak Rumeli'yi ilgilendirmekteydi. Çünkü Rume- li'nde nüfusun % 75, Anadolu'da ise ancak 98 gayri- müslim idi. Diğer vergi türlerinde olduğu gibi, kural olarak bütün kelle vergisi, merkezi hazineye giderdi ve devlet adına bunu tımarlı sipahiler toplarlardı.

5- **Avariz** adı verilen olağanüstü vergiler, Doğru- dan doğruya devlet tarafından aynı ya da nakdi ama her halükarda peşin alınan vergiydi. Başlangıçta daha çok hizmet karşılığında, surların onarımı...vb. biçim- lerde olan bu vergi türü, nakdi ödemeye dönüştükçe olağanüstü niteliğini de kaybetmeye başladı.

Örneğin savaş zamanında ordunun, iaşesinin temi- ni, herhangi bir felaket/deprem gibi doğal afetlerde özel olarak alınan ek vergilerdi. İstanbul surları dep- remle 1509'da yıkılınca, bir vergi birimi olan her 20 haneli köyün bir işçi ve her hanenin 20 akçe vermesi için padişah ferman yayımlar. Bu yolla Anadolu'dan 37.000 Rumeli'nden 30.000 işçi surların imar işine sevk edilir. Başlangıçta avariz bu yolla hizmet karşılığı olarak ve daha çok da olağanüstü durumlarda ödeni- yordu. Fakat zamanla "16.yüzyılın başlangıcında, mer- kezi, hazine, toplanan vergilerden fazlasına ihtiyaç du- yunca yeni yükümlülükler dayatıldı. (avariz-i divaniye adı altında). Bu vergiler zaman içinde, öncekilerden daha yüklü olmaya başladılar ve adaletsiz, ağır bir yük haline geldiler." (46) Çünkü diğer vergi türlerinin oranları yüzyıllar boyunca değişmeden kalırken, avariz padişahın fermanlarıyla sık sık değişikliğe uğrar, oranları yükseltirdi. Örneğin, 16.yy başlarında hane başına 20 akçe alınırken 16.yy sonlarında bu 210 akçeye yükseltiliyor.

Sonuç olarak; Gerek vergi, gerekse diğer sosyal idari ve askeri sorunlar da Osmanlı İmp.nda ayırım; Türkler, Araplar, Kürtler, Ermeniler, Rumlar...vb. ulu- sal kökene göre değil, müslümanlar ile gayri- müslimler şeklinde dini inanışa göre yapılırdı. Yunan, Bulgar, Sırp ve Ermeniler ayrı ulusal kimliklere sahip olduklarından dolayı değil, müslüman olmadıkları için Türk, Kürt, Arap ve diğer müslüman halklardan farklı olarak kelle vergisini ödüyorlardı. Kısacası statü, ulu- sal kimliğe göre değil, dini inanışa göre vardı.

Müslüman doğan herkes, ulusal kökleri ne olursa olsun, devletin idari ve askeri bürokrasisinde yer alma hakkına sahipti. Hatta, doğuştan müslüman olmayan gayri-müslimler de, bürokratik yapıda yer alabilirdi. Ancak bir şartla; dinini değiştirip müslüman olduktan sonra. Bu uygulama imparatorluğun sonlarına kadar böyle kaldı. 19.yy'dan itibaren müslüman olmayanlar, bürokratik yapıda din, değiştirmeden de yer alabileme- ri olanaklı hale gelirken; bununla beraber giderek geli- şecek olan ve TC devletinin kuruluşuyla belirginleşen Türkleştirme, Türk olma ya da "kendini Türk hisset- mek" biçimindeki şoven politika boyveriyordu. n

Dipnotlar

38- Sencer Divitçioğlu, *Asya Üretim Tarzı ve Osmanlı Toplumu* s.17

39- Kemal Bilget, *Newroz* sayı 3, s.42-44

40- K.Bilget a.g.e. s.44

41- S.Yerasimos a.g.e. cilt 1, s.215

42- S.Yerasimos a.g.e. s.383

43- " " s.186

44- " " s.187

45- " " s.190

46-Martin Van Bruinessen a.g.e s.189

"VATANSIZ KOMÜNİSTLİK"

Komünist örgütlenmeler, burjuvaziyle işçi sınıfı arasında süregelen karşılıklı sınıf mücadelesinde işçi sınıfının örgütlü siyasal öncülüğe kavuşturulması ihtiyacından doğdu. Veya işçi sınıfının kendiliğindenlikten kendisi için sınıf olma düzeyine erişmesinin birer ürünü olarak doğdular.

İşçi sınıfını örgütlenme, devrime hazırlama ve devrime gebe olan ülkede egemen burjuva sınıfı alaşağı edip, yerine işçi sınıfının sosyalist iktidarını tesis etmek, bu iktidar vasıtasıyla toplumu sınıfsız, sömürsüz, mutlu bir yapıya kavuşturmak komünist örgütlenmenin programatik hedef ve görevleridir.

Tarihin değişik toplumsal aşamalarından geçerek bugüne gelen toplumların içinde buldukları ekonomik, sosyal, kültürel ve siyasal özelliklerinin farklılıklar arz etmesine ek olarak, emperyalist-kapitalist sistemin yarattığı sömürgecilik ve çeşitli bağımlılık ilişkileri değişik ulusal toplulukların ihtiyaç duyduğu devrimlerin de farklı yer ve zamanlarda doğmasına yol açtı. Bir dünya devrimi ya da kıtasal devrimler yerine, ülkeler bazında gerçekleşecek devrimlerin halka halka birbirine eklenmesiyle dünya insanlığını komünizme götürme en gerçekçi yol oldu. Bu gerçeklik, ülkelerin değişiklikler arz eden yapılarından doğdu.

Bir toplumda devrimin olabilmesi için Lenin'in devrimci durumla ilgili tesbitlerinin yaşanması gerektiği biliniyor. Devrimci durum ise toplumun içinde bulunduğu ekonomik, sosyal ve siyasal durumla direkt bağlantılı olduğuna, her toplumun ekonomik, sosyal ve siyasal durumları farklılıklar arz ettiğine göre devrimler ülkesel olacak, farklı yer ve zamanlarda gerçekleşecek doğal olarak.

Bir dünya devrimi veya kıtasal devrim öngörülmediği için bir dünya komünist örgütü ya da en azından bir kıtasal komünist örgüt de öngörülmedi. Farklı yer ve zamanlarda gerçekleşecek olan devrimleri başarıya ulaştırmak ve ülke ülke işçi sınıfının siyasal iktidarını kurmak için değişik ülkelere ve uluslara özgü komünist örgütlenmeler öngörüldü ve yaratıldı. Her komünist örgüt ML'nin evrensel ilkelere, kendi ülkesinin somut koşullarında hayata geçirecek, evrenselliği kendi somutuyla bütünleyecekti. Dünyada birlikte tavır ve hareket, yani enternasyonalizm ise bu örgütler arasında gerçekleştirilecek bir organizasyon Komünist Enternasyonal ve Hareket Birliğinde (Dünya Komünist Hareketi) somut ifadesini buldu.

Ve tüm bu gerçekliklerden sonra, doğal olarak her komünist kendi ülkesindeki devrimi başarıya ulaştırmak; bu yolla enternasyonalizme en somut katkıyı sağlamak amacıyla devrimci mücadeleyi kendi ülke sinde kalarak yürütmeye koyuldu. Başka bir ülkedeki devrime katkısını gücü oranında esirgemeksizin esas olarak kendi ülkesinin komünisti,

mücadelecisi olmaya çalıştı.

Dünyadaki bunca değişikliklere ve sosyalizmin yaşadığı ağır sorunlara rağmen, izah etmeye çalışılan bu gerçeğin temel prensipleri hala bu şekilde sürüyor.

Tarih, bu gerçekliğin de bilincinde olarak, kendi ülkesindeki devrimin uzakta olduğunu görüp, devrime en çok yaklaşmış ülkede daha yoğun bir katkı yapmak için başka bir ülkeye gidip orada sürdürdüğü mücadeleyle destanlar yaratan Che gibi enternasyonalistlere de tanıklık etmiştir. Ancak bu kahramanlar, dünya devrim tarihinde enternasyonalizmin birer simgesel değerleri ve birer istisnasıdırlar. Bu kahramanların varlığı örgütlenme ve devrimin yularında izah edilen temellerini değiştirmiyor. Kahramanlar da zaten böyle bir değişikliği yaratmayı düşünmediklerini, gittikleri ülkedeki devrim partisi veya örgütü içinde, hareketin disiplini altında mücadele yürüterek kanıtlamışlardır.

Komünist örgütlenmeler, sınıflı toplum ortamında doğdu. Ve bağlı buldukları toplumun kurtuluşu için işçi sınıfının siyasal iktidar mücadelesine önderlik etmekle yükümlüdür. Toplumun karşı karşıya bulunduğu tüm sorunlara müdahale eder, sınıflar arası politik rekabette etkin olmaya çabalar. Bu gerçeklik hem kapitalist ülkelerdeki toplumsal devrim mücadeleleri, hem de ezilen ve sömürge ulusların ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadeleleri için geçerlidir. Bu yüzden, enternasyonalizme ciddi bir katkıda bulunmak isteyen her komünist, öncelikle bağlı bulunduğu toplumun kurtuluşunda aktif görevler üstlenerek, geleceğin siyasal gidişatında söz ve iktidar sahibi olmayı hedeflemelidir. Aksi takdirde, ne kendi ülkesinde ciddi bir siyasal güç olabilir, ne de enternasyonalizme somut bir katkı yapabilir.

Ülkemizde hızla gelişen ulusal ve toplumsal kurtuluş süreci, ülkemiz komünistlerine düne oranla çok daha ağır görev ve sorumluluklar yüklemektedir. Devrim sürecinde aktif rol alıp diğer siyasal rakiplerine fark atacak bir çalışma temposunu tutturması gereken genç komünist hareketin işi oldukça zor. Ancak toplumsal kurtuluş ve kuruculukta iddialı olmak ve siyasal iktidara talip olmak için bu zoru başarmak zorundadır.

Zor olanı başarmada, ülkemiz komünistlerinin, komünizan birey ve güçlerin, hareketin bünyesine katılması veya en azından omuz vermesi hayati önemdedir. Bu konuda, çekicilik özelliği taşıyan politik açılım ve doğru pratik sergilemeler bakımından harekete çok büyük sorumluluk düştüğü kadar, hareketin dışında kalmış birey ve grupların da bir an önce örgütlü mücadelenin zorunluluğunu ve aciliyetini kavrayarak harekete katılmak için gerekli sorumluluğu ve hassasiyeti taşımak gerekir. Bu sorumluluk ve hassasiyetten Türkiye'deki komünist

DUYARSIZLIĞIN MASKESİ

Cemil Baran

hareket içinde yer alan Kürtler muaf değildir. Dahası sözümüzün çoğu kendilerinedir.

Hareketimizin geçmiş yapılanmasının yol verdiği yoldaşlık ilişkilerinden ve iyiden iyiye tanışmışlıktan da iyi biliyorum ki, bu tür eleştirilere ve tekliflere verilecek klasik cevaplar bellidir. "Komünistlerin vatani tüm dünyadır", "Biz ulusçu değil enternasyonalist olduğumuz için buradayız", "Birlikte örgütlenmişiz, ayrı bir Kürdistan komünist hareketine gerek yok" vb. vb. Ancak bu cevaplar onların iç dünyalarını da az çok açığa vurur; ne kendileri inanıyor bu cevapların doğruluğuna, ne de bizi inandırabiliyorlar. Büyük çoğunlukla bu cevapların altında yatan gizli gerçek; biraz yenilenme acizliği, biraz kendi halkına olan yabancıklık, biraz da bireysel konuların kaynaklık ettiği yersiz endişelerdir. Kim ne derse desin çokları için durum böyledir.

Herşeyden önce şu soruya cevap verilmeden konuya netlik getirilemez: Birleşik yapılanma savunulsa bile, birleşik yapılanma iki ülke komünist örgütlenmelerinin varlıkları zemininde bir yapılanmaysa eğer -ki öyledir- bir Kürdistanlı komünistin yeri kendi ülke komünist hareketi mi, değil mi? Akli başında herkes bu soruya olumlu yanıt verme durumundadır. Çünkü yaşanan nesnel koşullar ortak yapılanmayı gerektiriyorsa bu yapılanmaya da ancak ortaklardan biri olacak olan ülkemizin komünist hareketi aracılığıyla ulaşabiliriz. Yoksa birey olarak egemen ulus komünist hareketi içinde bulunmak, böyle bir yapılanma için yeterli değildir. Bu kafa karışıklığı ve belirsizliğin sürmesine neden olmaktan başka işe yaramaz. Şayet Kürdistan'ın kendi komünist hareketi olmasaydı bu denli rahat konuşulamazdı. Ve her halde böylesi bir organizasyon yaratımı gerçekleşinceye kadar Kürdistanlı komünistlerin bu durumları hoş görülebilirdi. Ama bugün kendi deyimleriyle "ilkesel olarak uzak görmedikleri" bir komünist hareket var artık.

Şimdi ayrı örgütlenmeye karşı oldukları için gelmediklerini söyleyenler daha önceleri birleşik yapılanma sürüyorken de ya egemen ulus komünistlerinin temsilcileri olarak tek-tük aramızda yer aldılar ya da büyük çoğunlukla bünyemize hiç girmediler ki, bu konuda prensip sahibi ve prensipleriyle samimi olduklarına inanalım. Öyleyse bu gerekçelerin arkasına sığınmaları bir anlam taşımıyor.

Ezen ve ezilen ulus komünistlerinin, karşılıklı enternasyonalist görevlerini yerine getirebilmeleri ve ulusların gelecekte kalıcı birlikteliklerine ulaşmak için onlara karşılıklı farklı tutumlar yükleyen Leninist formülasyonun somut bir ifadeye kavuşması, hem ezilen ulus komünist hareketinin varlığı ve hem de ezilen ulus komünist bireyinin bu harekette yer alması zorunludur. Bilindiği gibi, Lenin'in formülasyonu, ulusal sorunun çözümü için ezen

ulus komünistlerinin ayrılmaktan, ezilen ulus komünistinin birlikten yana olmasını gerektiriyor. Ve komünist hareket programları da bu formülasyondan hareketle oluşturuluyor. Şimdi bu karşılıklı farklı tutuma Kürdistanlı bir komünist ancak ezilen ulus komünist hareketinin programı doğrultusunda hareket ederek, yani hareketin bünyesinde yer alarak somut bir ifade kazandırabilir. Aksi düşünülürse, yani egemen ulusa özgü komünist harekette bireysel olarak yer alarak bu tutum netleştirilemez. Zira egemen ulus komünist hareketinin programında ezilen ulusun ayrılma hakkı doğrultusunda bir sistematik varken, bir Kürdistanlı komünistin böyle bir tutum takınması Leninist formülasyonla çelişecek, aksi bir tutum ise program dışı olacaktır. Ve somut bir anlam da ifade etmeyecektir. Tabii gönüllü olarak Türkleşmek veya Türkiyelileşmek niyetinde olanlara denilecek bir şey olamaz. Halen bir Kürt komünisti olduğunu savunanlardır bu dediklerimiz.

Koşullar, Kürdistan Komünistlerinin bağımsız hareketini gerektirdiği için gündeme gelen ayrışmada en çok duyulan kelimelerden biri "fark-etmez" oldu. Geçmiş mücadele yıllarında sergilediği tavır ve davranışlardan dolayı Kürdistan komünistleri ile birlikte tutum alması beklenen bir çok arkadaşı, ayrışmanın netlik kazanmasından sonra fark-ettiğini açığa vurdular. Çünkü bu "fark-etmez"çilerden hemen hemen hiç biri bize yanaşmadı, bizden uzak durmaya özel bir çaba sarfetti.. Madem fark etmiyordu, öyleyse tesadüfen de olsa bu "fark-etmez"çilerden en azından belli bir bölümünün aramızda olması gerekirdi her halde. Kimin kendi iç dünyasındaki hangi hesaplar sonucu gelmediğini bilemeyeceğiz, ama belli bir muhasebe sonucu gelmeme yönünde karara vardılarsa, onlar açısından bal gibi de fark ettiğini gösterir. Belki hepsinin değil ama bunların büyük çoğunluğunun aslında araya fark koyduklarını yansıtın tercihlerinde, Kürdistan'daki mücadele koşullarının ağırlı ve zorluklarının büyük rol oynadığını söylersek hiç de haksızlık etmiş olmayız. Sonuçta açığa çıkan tablo bize bu gerçeği gösteriyor. Bu tercihlerin yol açtığı sonucu ne kadar iyimser yorumlara tabi tutarsak tutalım, Kürdistan'da bugün yaşanan koşulların tercihleri etkilediğini görmemezlik edemeyiz.

Arkasındaki itekleyici nedenlerin böylesine olumsuz yönler taşıdığı bir yönelimi enternasyonalizm veya "dar ulusçuluğu aşma" olarak yorumlamaya ne yazık ki imkan yok.

Çünkü enternasyonalizm, bilinç ve inançlarda geniş ufuklu olmayı gerektirdiği kadar, bu geniş ufkun eksenine fedakarlığı oturtmayı da gerektirir. Dünya komünist hareketinin enternasyonalizm konusundaki birikimlerini şöyle bir yokladığımızda,

bu kavramın zeminine fedakarlığı koymamızın hem teorik ve hem de pratik zorunluluğu hemen karşımıza çıkar.

Teorik olarak:

Ulusal sorunun çözümünü doğrultusunda, karşılıklı olarak ezen ulus komünistlerinin ezilen ulusun ayrılma hakkını savunması, ezilen ulus komünistlerinin ise eşit koşullarda birlikte kalınmayı savunması ve bu savunuların karşılıklı hareket programlarında vücut bulması -bu söyleyeceğim belki ilginç gelecektir ama bir fedakarlığı bağrında barındırıyor.

Yüzyıllarca kendi burjuvazisinin ilhak edip sömürdüğü ve kendi toprağı, kendi ülke zenginliği olarak kabul ettiği ve buna yüzyılların alışkanlığıyla iyice adapte olmuş ezen ulus işçi ve komünistlerinin bir anda tüm bu alışkanlıklarını altetme ve koskoca bir birikimden vazgeçme çabası bir fedakarlığı gerektirmiyor mu?

Veya yüzyıllarca kendi halkından da türlü dala-verelerle gıdasını alarak sömürgeciliğini sürdüren ezen ulus egemenlerinin yarattığı durumun yolaçtığı; asırlarca egemen ulus

insanına karşı ikinci sınıf olma, horlanma, çifte sömürü vb. bıkınlık, bezginlik, güvensizlik yaratan koşullara rağmen, ezilen ulus işçi sınıfı ve komünistlerinin eşit koşullu birlikte kalma yönündeki tavrı ve çabası, oluşmuş olan olumsuz duyguları bastırması, geçmişin dolaylı da olsa ezen ulus halkının da suçluluğunu barındıran tüm olumsuzluğu bir anda bir kenara bırakarak, ayrılma, kendi başına kalma özlemlerini bastırması bir fedakarlık değil de nedir?

Pratik Olarak:

Evet. Başka bir ülkede olgunlaşmış devrim koşullarını devrime dönüştürmek amacıyla, o ülkedeki komünist hareketin gücüne güç katmak için, kendi ülkesini terk edip sıcak savaşa koşanlar oldu. Faşizmi yıkmak amacıyla, komünist enternasyonalin çağrısı üzerine çeşitli ülkelerden komünistlerin müfrezeler halinde bir ülkeye akın ettikleri ve güçlerini o anda bir ülkede yoğunlaştırdıkları da oldu. Bu sınır aşımalarının tümünün ortak yürüyüşü enternasyonalizm, ortak ruhu ise fedakarlık oluyordu.

Bazı arkadaşların sık sık yüzeysel olarak savunageldikleri ve karşımıza çıkarmaya çalıştıkları enternasyonalizmin pratik örneklerinin özü, onların değil, bizim anladığımız gibidir. Eğer Che, kendi ülkesi Arjantin'de en azından o an için nispeten daha rahat olan devrimci yaşamı, Küba'daki sıcak savaş ortamına veya Küba'daki bakanlık koltuğunu Bolivya'daki gerilla yaşamına tercih etmiş olsaydı; ya da sıcak savaşta faşizmi altetmek için değişik ülke komünistlerinin akın ettiği İspanya'da bir İspanyol komünistin enternasyonalizm adına o anda kendi ülkesini terk edip başka bir ülke komünist

hareketine katılmak için gidişi haklı görülseydi; Küba devriminin an ve güç sorunu haline geldiği bir ortamda bir Kübalı devrimcinin başka bir ülkedeki nispeten daha rahat bir devrimci yaşam koşusu haklı görülüp enternasyonalizm olsaydı o zaman enternasyonalizm arkadaşlarımızın kavrayışlarına denk düşerdi. Ama gerçek enternasyonalist kavrayış tam bunun tersi olduğuna göre, enternasyonalizmi ters yüz etmiş bu arkadaşlarımızı reddetmeye ve ağır eleştirmeye hakkımız var. Eğer tercih gerekçeleri fedakarlık zemininden fıskırmış olsaydı; durum daha farklı yorumlanabilir ve hatta bizim tercihlerimizi bile etkileyebilirdi. Ama kendilerinin bu tutumu tercihimize daha sıkı sarılmamız gerektiği yönündeki inancımızı daha da pekiştiriyor.

Fazlaca izah etmeye gerek yoktur ki, bugün Kürdistan ve Türkiye'deki mücadele koşulları iyice farklılaşmıştır. Egemen devlet, Kürt halkına karşı yürüttüğü kirli savaşı alabildiğine turandırmıştır. Ve ortam, devrimci güce güç katılmasına en çok ihtiyaç duyulan bir ortamdır. Kürt halkı, başta kendi öncü

evlatları olmak üzere devrimci öncülere muhtaç durumdadır. En azından yakın politik hedeflere ulaşmak, özgürleşme yolunda birkaç adım atabilmek, devrimci hareketin gücüyle doğru orantılı olacak kadar hassas bir hal almıştır. Şimdi böylesi bir ortamda kendi ülkesinin öncülerini, devrimci hareketini terk

**Her şeyin ötesinde,
Kürt halkının sorunu bugün bir insanlık sorunu haline gelmiştir. Ve ona el uzatmak bir insanlık görevidir. Dolayısıyla denilebilir ki: Dar ulusçu olmadığınızı, enternasyonalist olduğunuzu, vatansız komünist olduğunuzu yine söyleyin de gelin şu insanlık sorununa bir el atın. Gelin gücümüze güç katın.**

etmenin hiçbir kitaba, prensibe sığar yanı olamaz.

Herşey bir yana, vijdani bir muhasebe bile, en kötü ortamda, uğruna savaştığımızı iddia ettiğimiz halkımızı, ülkemizi terk etmemizin yanlışlığını anlamaya yeter. Halkın çok kötü koşullar altında inlerken sen "ulusçu olmama" adına onu uzakta seyretmeye gideceksin, daha doğrusu terk edeceksin! Her şeyin ötesinde, Kürt halkının sorunu bugün bir insanlık sorunu haline gelmiştir. Ve ona el uzatmak bir insanlık görevidir. Dolayısıyla denilebilir ki: Dar ulusçu olmadığınızı, enternasyonalist olduğunuzu, vatansız komünist olduğunuzu yine söyleyin de gelin şu insanlık sorununa bir el atın. Gelin gücümüze güç katın. Herhalde Kürdistan'a gelip mücadele sürdürmeniz bu iddialarınızı gölgelemez. Tersine, burasıyla alakadar olduğunuz ölçüde ancak iddialarınızda inandırıcı olabilirsiniz. Eğer gelmezseniz, Kürt halk hareketini "salt ulusal" bir hareket (ki bu da Kürt halkı için büyük gelişmedir ve desteklenmesi gerekir), "emperyalizmin oyuncağı", Kürt burjuvazisinin yönlendiriciliği altında" vs. ile suçlamanızın veya hayıflanmanızın hiç bir anlamı kalmayacaktır. Çünkü suçlamalarınıza konu olan tüm -eğer varsa- özellikleri değiştirmek ve buradaki gidişata sosyalist içerik ve toplumsallık katmak, bu alanda mücadele sürdürmeye bağlıdır. Uzaktan eleştirilerle bu özellikler alt edilemez. ■

Çeşitli sayılarımızda yer alan görüşlere ilişkin birçok yayın organının eleştirisini aldık. Özellikle Federe Kürt Devletine ilişkin düşünceleri içeren yazılara yönelikti bu eleştiriler. Biz günlük politika yapmıyoruz, duygusal davranmıyoruz. Sürecin yazdıklarımızı birçok yanıyla doğruladığını şimdi daha iyi görüyoruz. Eleştirilerin bazıları yapıcı, seviyeli nitelikler taşıırken; bir kısmı eleştiri özelliğini, ahlaki değerleri ve somut gerçeklikleri içermeye niteliğinin ötesindeydi. Her eleştiriye cevaplanamayışında değiliz. Çıkan sayılarımızda bunu görmek mümkün. Ancak, bu sayımızda düzeysiz, temelsiz eleştirilere topluca bir değinme gereği duyduk.

BİR KEZ DAHA FEDERE KÜRT DEVLETİ

Lezgin BERAV

Kürdistan sorununun, Ortadoğu'da öne çıkacağı öngörüsü epey önce yapılmıştı. Öngörü bugün gerçekleşmiş bulunmaktadır.

Avrupa ile bağlantıları ve gerilla mücadelesiyle Kürt sorunu Avrupa nezdinde görülür hale geldi. Kuzey Kürdistan üzerine yığılan ölü toprağı bir kenara atılabildi.

Körfez savaşının ardından, yüzyıllık ulusal kurtuluş yönelimli silahlı hareket ise FKD şeklinde dünya gündemine girdi.

Kuzey Kürdistan'daki gerilla mücadelesi, ancak toplumun ulusal uyanışı ve aktif mücadele sürecine girmesine yol açmış ve Türkiye'nin Avrupa, Nato ile bağlantıları dolayısıyla, bu devlette Kürt sorununun bitmediğini güncelleştirmişken; Güney Kürdistan'daki ulusal kurtuluş mücadelesi FKD olgusuyla üst düzeyde Kürt sorununu dünya kamuoyu gündemine sokmuştur. FKD olgusunda kaydedilecek muhtemel yeni bir gelişimin Kürt sorununu bölgenin odağı haline getireceğine kesin gözüyle bakmak gerekir. Ki, FKD, bugünkü haliyle bile bölgede gözle görülür bir hareketliliğe yol açtı. Bu aynı zamanda, olgunun herhangi bir değişikliğin ötesine taşın, etrafında ve karşısında yeni siyasal kümelenmelerin oluşmasına yol veren önemli bir vaka olduğunu göstermektedir. Bölgesel gelişmelerin odağı olmaya aday bir gerçekliğin karşısında tutumsuz kalinamazdı. Nitekim Güneydeki seçimlerden başlayarak, Federe Devlet olgusuna varan süreçte kendi açımızdan net tutumlar aldık. Kuşkusuz tutum belirten sadece biz değiliz. Kürdistan'ı bölen devletlerin yanı sıra, Avrupa'nın kimi devletlerinden, ABD'ne, oradan bölgedeki komünist, sosyalist ve sosyalist yönelimli hareketlerden de tutum alışlar gündeme geldi. Bu demektir ki olgu, üstünden atlanacak, basit sıfatlarla bir kenara atılacak önemsiz türden bir şey değil.

Bu makale tasarlanırken, niyetimiz önceki görüşlerimizi tekrar etmek veya kimi yönleriyle açıklamak değildi. Biz görüşlerimizi ayrıntılı bir izaha gerek duymayacak bir biçimde gerekçelerini ortaya koymuştuk. Niyetimiz, son dönemlerde FKD olgusu etrafında vuku bulan gelişmeleri ele almaktı. Anlaşıldı ki kimileri FKD konusundaki görüşlerimizi anlamamıştır. Bu konudaki görüşümüz yersiz bir eleştiriye konu oldu. Bu bakımdan yeni gelişmeleri, FKD konusundaki tutumumuzla ilişkisi ve bağlantısı çerçevesinde biraz daha

deşmek, ele alıp biraz daha açıklamak gerekmektedir.

Toplumsal gelişmelerin, "devrimciler" in iradelerinin dışında geliştiği genel kabul gören bir belirlemedir. Toplumsal gelişimin seyri diyalektik bağlam içerisinde değerlendirilip, objektif sonuçlara varılabilirse, gelişimin gerçekleşebilir muhtemel sonuçları da öngörülebilir. Toplumsal gelişimin seyri ve niteliği kavranırsa, olgu karşısında, yanlış payı azaltılmış objektif tutumlar takınma olanağı doğar. Toplumsal gelişimlere duyulan ilgi, komünistlerin varlık gerekçesidir. Çünkü, komünistler, bir avuç kahramanlar olarak toplumu kurtarma yerine, diyalektik bir gelişimle seyreden toplumsal ilerleme içindeki yığınlarla en geniş, en sıkı bağ kurmanın yol ve yöntemleriyle ilgilenirler. İlerleyen ve ilerleyecek, yeni bir sistem kuracak ve onun hayatini belirleyecek olan toplumun kendisidir. Komünistler ancak diyalektik süreci kısaltma babında rol oynayabilirler. Marjinal kalmak istenmiyorsa, olgular karşısında takınılacak tutumun, toplumsal gelişmeye, ilerlemeye aykırı olmamasına özen gösterilmek durumundadır.

FKD konusunda takındığımız tutum, tümüyle belirttiğimiz bağlamda şekillendi. Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesinin özgünlüğü çerçevesinde sorun ele alınırsa, FKD'nin etnolojik ve sosyolojik açıdan bir GELİŞİM, bir ilerleme ifade ettiği görülebilecektir.

Milliyet öncesi etnolojik kümelenmeden milliyete, milliyetten ulus düzeyindeki organizasyona yükseliş, belli bir toplum için etnolojik gelişim ve olgunlaşmanın bir üst boyutudur. Ulus, ancak, etnografyası üzerinde siyasal erkini oluşturabilirse, bulunduğu dönemde gelişimin zirvesine ulaşabilir. Bundan sonrası ise ulusun, sosyalist yeniden organizasyonu ve erimesi sürecine girer. Küresel etnolojik gelişim bize, mükemmel bir sosyalist ulus olgusunu vermedi, ama, kapitalizm çerçevesinde ulaşılan ulus düzeyinin, belli bir toplum için etnolojik gelişimin zirvesi olmadığı kesindir. Kapitalizmin şafağıyla birlikte doğan modern ulusun bu çerçevede bile gelişimini tamamlaması, muazzam bir toplumsal olgunlaşmayı ifade etmektedir. Komünistlerin, ulusal gelişimi engelleyen, yavaşlatan, seyri değiştirilen her engele şiddetle karşı çıkması bundandır. Komünistler proletarya ile ilgilidirler. Kabul. Ama, proletarya da belli bir etnolojik olgu olarak ulusun, toplumun bir parçasıdır. Proletaryanın toplumu, ulusu

kurtarmadan kendini kurtaramayacağına ilişkin Marksist-Leninist belirlemenin kerameti de buradan ileri geliyor. Ulusun etnografyası üzerinde ulusal erkini kurabildiği düzey, sınıf gelişiminin önünün açıldığına, burjuvazi ile proletarya arasındaki çelişkinin belirginleşme sürecinin başladığına, yeniden organizasyon ve toplumsal şekilleniş için olanakların arttığına delalet eder. Bunlar küçümsenir türden toplumsal gelişmeler değildirler.

Türkiye'de Kürt ulusal sorununa bakışta, "Türkiyeli devrimciler" in çoğunun olgunun bu yanını görmezden geldikleri açıktır. Öncelikle sorun, Türkiye'nin bir iç sorunu babında ele alınmaktadır. Kürdistan'ın uluslararası bir sorun olduğu kabul edilmemektedir. Kabul lafta kalıp, sorun esas itibarıyla "misak-ı milli" çerçevesinde eninde sonunda ve şu veya bu gerekçeyle hapsedilmektedir. Hatta daha da ileri gidilerek "bir Kürt proletaryasından" bahsedilemeyeceğinden söz edilmekte, Kürt komünistlerinin kendi bağımsız örgütlenmesini gerçekleştirilemeyeceğinden dem vurulmakta ve nihayet Mücadele Dergisinin yaptığı gibi Kürdistan'da sadece "milliyetçilerin" in varlığından söz edilmektedir. Kürt ulusunun uzak bir hedef de olsa bağımsız, birleşik bir Kürdistan için mücadele hedefinin olamayacağı Marksizm-Leninizm adına iddia edilebilmektedir. İşte bizim Kemalizm dediğimiz de zaten budur.

Federe Kürt Devleti, bir kez daha yineleyelim, burjuva demokratik bir adım olmasına rağmen, etnolojik gelişim bakımından ve Kürt ulusunun özgün koşulları bakımından, küçümsenemez bir gelişimdir. Bu gelişme karşısında tutumsuz kalmak ya da karşıt olmak bir yana; desteklemek, geliştirilmesi için çaba sarfetmek gerekmektedir. FKD olgusu, genel olarak Kürdistan'ın ve özel olarak güney parçasının özgünlüğü bakımından da sosyolojik bir gelişmeyi ifade etmektedir.

Kürdistan'ın Özgün Koşulları Nelerdir?

Kürdistan, toplumun hilafına rağmen dört parçaya bölünmüştür. Bu Kürt ulusal kurtuluş mücadelesinin en büyük engelidir. Sosyalist sistemin var olduğu dönemde bile, hiçbir devlet Kürt ulusal kurtuluş mücadelesini desteklemedi. Dört tane devleti karşıya almayı ne Arnavutluk, ne Çin ne de SSCB göze alamamaktaydı. Dönemin Türkiye ve İran'ı emperyalizmin etki alanındaydı; Irak ve Suriye ise Sosyalist Sistemin etki alanındaydı. Açıkçası etki alanlarındaki denge, bu dört devlete dağılmış Kürt ulusal sorununun görmezden gelinmesi üzerinde değil, aynı zamanda bu sorunun büyük bir basınç altına alınmış olmasına da dayanmaktaydı. Sosyalist sistemin içsel çöküntüsü, söz konusu denge ve bunun yarattığı basınç da kalkmasına yolaçtı. Böylece Kürdistan genel ulusal kurtuluş mücadelesi açısından ses duyurma, varlığını hissettirme, kendini kabul ettirme ve çözüm dayatmanın olanaklarına kavuştu. Ama ne yazık ki bu, dünyanın tek kutupluğa dönüştüğü bir sürece denk geldi. Küresel emper-

yalist egemenlik demek olan bu tek kutupluluğun, bölücü devletlerin -kısmen İran dışında- tümünü etki alanına almasıyla bağımsız Kürdistan karşıtı tutumunu sürdürdüğünü görmekteyiz. Kürt ulusal hareketinin parçasal veya genel güçlü bir anti-emperyalist nitelik arz edilmesi için, çevre halklardan, onların komünist, sosyalist "devrimci" güçlerinden büyük bir anlayış ve destek görmesi gerekir. Yoksa Kürt ulusal kurtuluş mücadelesinin anti-emperyalist yönünün zayıf kalması kaçınılmazdır.

Güney Kürdistan'da kurulan FK Devleti bu özgün koşullarda doğdu. Ve biz buna dayanarak FK Devletinin, dost, yandaş olması gereken çevresel güçlerin karşıtlığı ortamında "tek kutuplu dünyada, dünyaya rağmen kurulmadığı"ndan söz ederken tümüyle bu gerçeklerden hareket ettik. Oysa örneğin Mücadele Dergisi, kalkıp bu belirlememizi, "bir 'devlet' uğruna Kürt halkına kölelik reva gördüğü" müzü, üstelik eleştirdiği yazarın değil Newroz'un "Kürt halkına kölelik reva gördüğü"nü, yazarın değil, Newroz'un Demirel ile aynı ağızdan konuştuğunu büyük bir zorlama ile iddia edebildi. Biz bunu, Mücadele Dergisinin olayları yorumlamadaki müthiş beceriksizliğine ve acizne bağlamaktayız.

Kürdistan'ın genelde arzettiği özgünlük Güney parçasında da sözkonusudur. G.Kürdistan'daki ulusal kurtuluş hareketi, manda olduğu dönemde Irak'a ve onun hamisi İngiliz emperyalizmine, 1958 devriminden sonra da SSCB'nin Irak'a sağladığı silahlara rağmen ayakta durmaya çalıştı. Bu mücadele, Halepçe'de binlerce insanın saniyeler içerisinde sinekler gibi

öldürüldüğü günlere de şahit oldu. Ama kimsenin kılı kırkırdamadı. Türkiye, batılı dostlarının, ülkesine kaçan mültecileri muayene etmek üzere doktor gönderme önerilerine karşı çıktığı gibi, kendi uzman doktorlarının ağzından "hiç bir kimyasal silah izine rastlanmadı" yollu resmi açıklamalar yaparak olayı Saddam lehine gizlemeyi denedi. Kısacası Güney Kürdistan'da olayı, hareketin bir kez daha yenilgi almasını çoktan aşmış. Kürtlerin etnik olarak yok edilmesi olgusu gündeme gelmişti. Bu süreçte Körfez Savaşı gündeme geldi. Irak rejimi ağır bir yenilgi aldı. Ve her nasılsa, Kürtlerin uğradıkları kitlesel katliam ve göç ettirmeler bu esnada hatırlandı. 36. paralelin kuzeyi Irak askeri faaliyetine kapatıldı. Bütün bunların Kürtlerin iradesi dışında geliştiğini belirtmeye bile gerek yok. Ama bu önlem ile alenen Güney Kürdistan topraklarında bir siyasal boşluk doğdu. Böyle bir siyasal boşluk ortamında Güney Kürdistan'daki topluma, halka, komünist, sosyalist, "devrimci" güçlere ne yapmaları önerilir? Pratik olarak gerçekleştirilebilir üç öneri götürülebilir:

Bir: Her şeye rağmen Saddam ile anlaşılıp, emperyalizme birlikte karşı çıkın! Bu yolun Kürt önderlerinden denendiği biliniyor. Irak rejimi, aldığı ağır darbeye rağmen Kürt isteklerini geri çevirdi. Kürtlerin kayıtsız şartsız teslim olmalarını, boyun eğmelerini istedi.

İki: Hiç bir şey yapmayın. Bekleyin, Tanrı elbette günün birinde bir yol gösterecektir!

Üç: Mücadeleyi elden bırakmayın! En kısa sürede toparlanın, örgütlenin. Seçim yapın, parlamento oluşturun, hükümet kurun. "Otonomi" isteğini aşın, askeri güçlerinizi birleştirin, ordulaşın. Ulusal tüm güçlerinizi birleştirin. Bir diplomasi seferberliği başlatın. Kürt ulusal davasını dünyaya duyurun, konuyu Birleşmiş Milletlere mal edin. Ekonomiye, toplumsal yaşamı yeniden oluşturun vb.

İşte biz "milliyetçi gözlük" taktığımız için değil, topluma karşı, üstelik kendi toplumumuza karşı duyduğumuz sorumluluğun bir gereği olarak, komünistler olarak bu üçüncü yolu Güneydeki ulusal kurtuluş mücadelesi güçlerine ve halkına önerdik ve onların zaten bu doğrultuda attıkları pratik adımları destekledik ve desteklemekteyiz. Bütün bunlar toplumsal bakımdan, etnolojik bakımdan birer gelişme değil de nedir? Güney Kürdistan halkı açısından, FKD, tam tamına olmasa da Kürtlerin kendi topraklarında ulusal bakımdan egemen olmasıdır. Etnolojik olarak ilerleme yoluna girmiştir. Bu adımın çok yönlü güçlenmesi, genel Kürdistan sorunu açısından bir başarıdır, ilerlemedir, gelişmedir. Bizim bakış açımız budur. Ama buna rağmen örneğin Mücadele Dergisi gibi birileri kalkıp bunu "Milliyetçi Kürt hareketleri içerisinde PKK dışında diğer bütün anlayışların tutum ve davranışlarını belirleyen asıl halka, hali hazırda K.F. Devletin varlığı ve yaşamasıdır" (Mücadele sayı 30, sayfa 4) derse, bu onun toplumsal gelişmelerden, toplum diyalektiğinden hiçbir şey anlamadığını gösterir. Mücadele Dergisi, güneydeki ulusal kurtuluş mücadelesinin ne yapması gerektiğine ilişkin tek bir kelime sarfetmeksizin, "karşı" tarafta yer alıyor. Gerekeceği de literatürdeki sıfatların kötü bir biçimde ve kuru kuru tekrardan öte geçmiyor. İyi ama bir toplumsal gelişim öyle kolaycı nitelermelerle bir kenara atılamaz.

Biz tutumumuzu belirlerken, FKD'nin ortaya çıktığı koşulları, niteliğini, yöneticilerinin durumunu hesaba kattık. Olgunun tümüyle emperyalist hegemonya altında gerçekleştiği kesin. Ama emperyalist hegemonya altında, genel olarak bir toplumsal gelişimin olamayacağı, gündeme gelene de karşı olmak gerektiği türündün bir anlayış bilim dışıdır. Biz emperyalist hegemonya altında bile olsa, Güney Kürdistan'a yönelik etnik imha ve arındırmaya kıyasla, Federe Devlet şeklindeki bir yarım adımın, burjuva demokratik adımın GELİŞME; bu aşamada ya sosyalist yönelimli tam bir ulusal kurtuluş ya ölüm anlayışının ise çocukça olduğunu düşünmekteyiz.

"Türkiye ve Kürdistan devrimcileri Güney Kürdistan'da bir devletin kurulmasına değil, kurulan mevcut devletin kuruluş biçimine, niteliğine karşı çıktılar. (a.g.y.) "Kürdistan devrimcileri"nden kasıt PKK ise FK Devletine karşı çıkmayan herkesi "milliyetçi" olarak damgalayan Mücadele Dergisinin gelişmelerden haberdar bile olmadığı sonucu çıkar. "Türkiye, İran, Suriye ve Irak'ın Kürtler hakkında ittifak geliştirmelelerinin, Kürt örgütlerinin de kendi aralarında işbirliği yapmalarına neden" olduğu, bu amaçla PKK-FKD ve İKDP yetkililerinin Erbil'de görüşmeler yaptıkları, birbirlerine karşı silahlı mücadele ve silahlı çatışmaları bırakmak için anlaşmaya vardıkları basına yansdı. (Bkz. Yeni Ülke 7-13 Şubat 1993) Bugün ise gelinen durumu izaha gerek yok. Mücadelenin bunu izliyor olması gerekir. Bu gelişmenin bir de öncesi var. PKK lideri A. Öcalan, yeni yıl dolayısıyla Güney Kürdistan

halkı için yayınladığı mesajına Güney Kürdistan'da kurulan Ulusal Meclise ve Federe devlete karşı olmadıklarını, tersine bu gelişimin yolunun kendileri tarafından açıldığı belirlemesini yapmış bulunuyor. (Bkz. Welat, sayı 51. 13 Şubat 1993, sayfa 16 ve devamı) Öcalan'ın bu açıklamasından sonra Mücadele Dergisine göre, Kürdistan'da artık "devrimci" kalmamış oluyor. Tabii bir ülkenin toplumsal hareketi tümüyle "milliyetçiler" tarafından yönlendirilirse ortaya ancak "kölelik" çıkar! Mücadele Dergisinin "Türkiye ve Kürdistan devrimcileri" belirlemesinden, geriye sadece "Türkiye devrimcileri" kalıyor. Onlar da Mücadele çizgisinde olanlardan ibarettir herhalde!

"Kurulan mevcut devletin kuruluş biçimi"nde hiç de özgün koşullar göz önünde bulundurulmalı- öyle garip bir şey yoktur, FKD, emperyalist paylaşımına dahil olan bir alanda kuruldu. Ulusal kaderini tayin bakımından, bir devletin ancak, emperyalist yörüngesinin dışına çıkabilirse tanınabileceği, yoksa karşı çıkılacağı türünden bir anlayışın Marksizm-Leninizm'de yeri yoktur. Yoksa 1917 Şubat devrimiyle birlikte bağımsızlıklarını ilan eden Polonya ve Finlandiya'nın ve daha sonraları örneğin Türkiye'nin Bolşeviklerce tanınmaması ya da karşı çıkılması gerekirdi. Oysa bu devletlerin herkesten önce Bolşevikler tarafından tanındığını ve desteklendiğini bilmeyen yok. Peki aynı şey Kürtler tarafından yapılmaya çalışılınca neden kıyamet koparıyor? Bu "Güney Kürdistan'da bir devletin kurulmasına - karşı- değil" iz sözünü geçersiz kılmıyor mu?

Belli bir ulusun, toplumun güçleri, devlet kurabilecek özel ve nesnel koşullara, niteliklere sahip değilse, "dış güçlerin", dilerse "ABD emperyalizminin icazet vermesi"yle öyle kolay kolay devlet kuramazlar. Güçlü bir Sosyalist Sistemin olduğu varsayarsak, bu sistemin Türk burjuvazisini askeri yönden mecalsiz bırakıp örneğin bugünkü haliyle Mücadele Dergisi taraftarlarına devlet kurma olanağını tanısa bile, devlet kuramazlar, iktidarı oluşturamazlar. Oysa Güney Kürdistan'da durum böyle değil. Orada yüz yıldaki insanlar bile gözlerini, ulusal kurtuluş için süren mücadelenin silah sesleriyle dünyaya açmışlardır. 1880 Şeyh Ubeydullah İsyânından beri kısa kesintiler dışında günümüze kadar devam eden bir mücadele var. Bu mücadele, birinci dünya savaşından 1930'lara değin Şêx Mehmed Berzencî'nin üç kez bağımsız devlet ilan edişine; 1958 ve 1970'lerde merkezi devletten önemli haklar elde edişine tanık oldu. Bu mücadele, karşısında "pakt"lar oluşturacak, Cezayir'de karşıt anlaşmaların yapılmasına yol verecek derecelere yükseldi. Bu mücadele, ulusun büyük bir kesimini sarmış, onbinlerce peşmergenin silaha sarılmasına, bir araya gelmesine 100 yılda 600 bin dolayında Güneyli, Kürt mücadelede şehit düştü. Buna rağmen kurulan devlette sadece ve sadece "emperyalist icazet" aramak, Güney Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesi tarihinden bihaber olmak demektir.

"Kurulan mevcut devlet", nitelik bakımından da karşı çıkılacak bir özellikte değildir. Devlet dinsel gericiğe dayalı değil. İlk olarak bir genel seçime gidilmiş parlamento oluşturulmuştur. Parlamento ulusal azınlıkları da kapsayan bir bileşime sahip olmuştur. Güçlerin tümüne yakını, İKP dahil hükümette temsil edilmektedir. Bu haliyle oluşan iktidar burjuva demokratik bir nitelik arz edip ulusun tümünü temsil etmektedir. Hükümet, hızla tüm peşmergeleri ulusal orduda birleştir-

me çabasını başlatmıştır. Devlet mekanizmasının oluşturulması, iktisadi ve sosyal yaşamın düzene sokulması çabaları hızla sürdürülmeye çalışılmaktadır. Bu "nitelik"lerin hangisi "devrimciler"ce kabul edilemez özelliktedir? Aslında hiçbir! Ama Mücadele Dergisinin kafasında bir "anti-empyralist ulusal kurtuluş" modeli vardır. Bu kalıp modele uymayan her biçim ve nitelik reddedilmek durumundadır.

Tek Kutuplu Dünya

Biz, güneydeki ulusal kurtuluş mücadelesinin yol verdiği FK Devletinin, tek kutuplu dünyada, dünyaya rağmen gerçekleşmediğinden, "Kürt ulusunun dünyayı karşıya alarak hiçbir kazanım elde edemeye"ceğinden sözcüğümüz için Mücadele Dergisi, bunu ABD'den "ödül koparma umuduyla yazıver"diğimizi, "...Kürt Devletini kurmak için tek kutuplu dünyanın merkezi ABD empyralizmine yaslanmak gerektiği mesajını ver"diğimizi iddia ediyor. "Tek kutuplu dünya" belirlenmesine çok içerleyen Mücadele Dergisi, keskinliğin verdiği duygusallıkla hiç de alakası olmadığı halde, "Saddam'a gel ABD'ye karşı çıkma" (agy) demiş olan Demirel ile aynı ağızdan konuştuğumuzu söyleyebilmektedir. Politika üretilemeyince, geriye kelimelerle cambazlık yapmak kalıyor. Mücadele Dergisinin yaptığı da bu. Biz, tek kutuplu dünya belirlenmesinden neyi kastettiğimizi yukarda kısmen de olsa izah etmeye çalıştık. "Kürt ulusunun dünyayı karşıya alarak bir kazanım elde edeme"yeceği belirlenmesine gelince, tartıştığımız konjektürel koşullarda, bunun yanlış bir tarafının olduğundan kesinlikle sözedilemez. Dünya çift kutuplu olduğunda, ulusal kurtuluş mücadelelerinin yanında olması gereken kutup ile diğeri, Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesine birlikte karşı çıktılar. Şu an yalnız kalan kutup, halen de bağımsız bir Kürdistan devletine alenen karşıdır. Dünya halklarından, hiç değilse çevre halklardan destek alamayan, ama öte yandan herkesin yanında olduğu bir sömürgeci güce karşı, ulusal kurtuluş mücadelesi nasıl bir kazanım elde edebilir? Tabii eğer "kazanım"dan kasıt dil serbestiyeti değilse! Dünya halklarından, bölücü devletlerdeki halklardan, işçi sınıflarından, "devrimciler"inden destek alamayan Güney Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesinin anti-empyralist güçlü bir nitelik arzemesi ve bu doğrultuda bağımsızlık ilan etmesinin mümkün olamayacağı kesin. Biz ancak Federe Devlet kurabilen Güneydeki ulusal kurtuluş mücadelesinden bu koşullarda daha fazla birşey beklenemeyeceğinden söz ettik. Bunda garipsenecek, karşı çıkılacak hiçbir şey yok. Güney Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesi, Irak rejimine, hatta bölücü diğer devletlere rağmen kurulup yaşatılmaya çalışılıyor.

FKD, iç gelişmeye, güçlenmeye, mücadeleye paralel olarak, dünya nezdinde, ABD dahil, tanınmak için diplomatik taarruz başlatınca neden hemen küçümser bir edayla "icazet" kelimesine sığınılıyor? Hiç değilse bölge halkları, bölge işçi sınıfları güçlü destek sağlasa-

lardı da, güneyde "devrimciler" öne çıkarılıyorsa. Ama nerede! Türkiye'de, İran'da, Irak'ta, Suriye'deki "devrimciler", Güney Kürdistan'daki "devrimciler"e destek sağladılar da red mi ettiler? Ya da hareketin anti-empyralist yönünü güçlendirmek üzere genel bir destek sağlamaya kalktılar da Talabani ve Barzani mi geri çevirdi? Tam tersine FKD, bölücü devletlere ve ne yazık ki bu devletlerdeki "devrimciler" in karşı çıkışına rağmen yol almaya çalışıyor. Bu hiçbir anlam ifade etmiyor mu?

Türkiye'nin Fk Devletine Karşı Çıkışının Anlamı

Bizce Türkiye'nin geçtiğimiz aylarda İran ve Suriye'yi (Irak'ı temsilen Suudi Arabistan da çağrılıydı. Ancak gelmedi) "Ankara Zirvesi"yle FKD karşıtı bir anlaşma zemininde biraraya getirmesi ve ardından Irak Meclis Başkanını davet ederek Irak'ı da anlaşmaya dahil etmesi, FKD ve genel olarak Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesi açısından derin bir anlam ve önem taşımaktadır. Aynı anlaşma çerçevesinde, Türkiye, İran ve Suriye Dışişleri Bakanlarının 10 Şubat 1993'te "Şam Toplantısı"yla karşıtlıklarını teyid ettikleri ve güçlendirdikleri eylem, bölücü devletlerin telaşını anlamamıza yetmektedir. Kuveyt'in işgali sırasında, işin başında, ABD'den daha fazla Saddam karşıtı bir tutum

takınan Türkiye, salt FKD ile somutlanan Kürt belası yüzünden, yine batılardan erken bir davranışla Saddam rejimini tanıma çabası içerisine girmiş bulunmaktadır. En uygun bir anda, cebindeki hazır "Güven mektubu"nu Saddam'a vermek üzere, Mart başında bir Maslahatgüzar atandı. Maslahatgüzarın tetikteki bir elçi gibi davranmak üzere gittiği son derece açıktır. Türkiye Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın Ocak ayında yalvarıncasına Clinton'dan Bağdat'ın Yumurtalık-Kerkük petrol boru hattıyla üçyüz milyon dolarlık petrol satışı için izin istemesinin altında yatan gerçek, FKD'ni yok saydırma çabasında aranmalıdır. Saddam rejiminin petrol satabilmesi, onun tanınması, FKD'nin ise bu ticari alışveriş içerisinde söndürülmesi demektir. Türkiye, şimdilik FK Devletinin askeri zor yerine, ticari ilişkiler içerisinde çöküntüye gitmesinin, güncel politikasına daha iyi hizmet edeceğini tasarlamaktadır.

Mücadele Dergisi, Türkiye'nin öncülük ettiği bu tür gelişmelere hiçbir anlam atfetmiyor. Tersine çarpık mantığını ileri götürerek, "Güneydeki Federe Kürt Devletine" Türkiye'nin ya da başka devletin karşı çıkması, bu devletin kuruluş amaçlarında ve niteliğinde herhangi bir değişiklik yapmaz. Herhangi bir devlet de, Türkiye ya da faşist gerici bir devlet karşı çıkıyor diye desteklenemez. Oyle olsaydı hepimiz Yunanistan'daki Albaylar Cuntası dahil bütün Yunan hükümetlerinin destekçisi olurduk" ve devamla "TC'nin saldırısına uğruyor diye bir devlet desteklenmez. İran, Irak'ın saldırısına uğradığında kimsenin aklına İrancı olmak gelmediği gibi, Türkiye herhangi bir devlete saldırıyor diye kimse o devletin savunucusu kesilmez" (Mücadele agy)

Türkiye'de, İran'da, Irak'ta, Suriye'deki "devrimciler", Güney Kürdistan'daki "devrimciler"e destek sağladılar da red mi ettiler? Ya da hareketin anti-empyralist yönünü güçlendirmek üzere genel bir destek sağlamaya kalktılar da Talabani ve Barzani mi geri çevirdi?

Türklerin "Bu ne perhiz, bu ne lahana turşusu" diye, böyle garip alakasız tutumlar karşısında söyledikleri güzel bir özdeyişleri var. Bu özdeyiş, Mücadele Dergisinin yukardaki mantığına tamı tamına uygun düşmektedir. Bir şeylerin kaybı kaygısı serde varoldukça, objektiviteden şaşılıp, mantıksız laflar etmek de kaçınılmaz olur. Okurun dikkatini çekmiştir: biz, beğenilsin veya beğenilmesin, G.Kürdistan halkının Federe Devlet kurma aşamasında, Türkiye'nin öncülüğünde bölücü devletlerin dolaylı ve dolaysız saldırısından, kümelenmesinden söz ederken, Mücadele Dergisi başımsız iki devletten birinin saldırıya uğraması durumunda, saldırıya uğrayanı destekleme zorunluluğumuzun olamayacağından söz etmektedir. Biz sömürgeci bir ulusun ulusal kurtuluş mücadelesine sömürgeci bir devletin karşı çıktığından söz ederken, O, Türkiye'nin karşı çıktığı "Yunanistan'daki Albaylar Cuntasının desteklenemeye"ceğinden söz etmektedir. Mücadele Dergisinin ulusal kurtuluş mücadelesinden anladığı bütün şey işte budur.

Türkiye, Kürdistan'ın baş bölücüsü ve paylaştırıcısı bir devlettir. Türkiye, FKD'nin bağımsızlığına karşı çıktığı, hatta genel olarak Kürtlerin bir devlet kurmasına şiddetle karşı çıktığı sömürgeci bir güçtür. Türkiye, Kürdistan'ın parçalı kalmasını isteyen, sömürgeci konumunun devam etmesini isteyen bir devlettir. FK Devletinin sömürgecilerin saldırısına ve karşıtlığına maruz kalmasının, Türkiye'nin karşı çıktığı "Yunanistan'daki albaylar cuntası" ile, Irak'ın saldırısına uğrayan molla rejimi İran ile benzeştirmek, aynı kaba koymak, ulusal kurtuluş hareketlerinin niteliğinden, hatta genel olarak Mücadele Dergisi, FK Devletine karşı oluşunun bilimsel, mantiki, anlaşılır bir izahını yapmadığı için, ancak genel olarak Kürt ulusal kurtuluş mücadelesi karşısı anlamına gelecek bir tutumla ilgisiz benzetmelere sığınabilmiştir. Yazar, eğer şu şü nedenlerle biz FK Devletine karşı ihtiyatlı olmak durumundayız ya da tarafsız diyebilseydi bu tutumu anlaşılır olurdu. Ama Mücadele Dergisi "karşı" olduğunu ilan etmek için çok acele etmekte bir sakınca görmemiştir.

Kürdistan Güçlerin İttifakı

FK Devleti etrafında, Türkiye'nin öncülük ettiği siyasal kümelenme, tüm Kürdistanlı güçler açısından büyük önem taşımaktadır. FKD, genel Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesinin içte ve dışta güncelliğini korumasının ve başarısının önemli bir odağı haline gelmeye uygundur. Bunun söndürülmesi çabaları Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesi açısından büyük bir kayıptır. Mücadele Dergisi, Türkiye'nin bu çabalarını her ne kadar sıradan bir davranış gibi göstermeye çalışsa da, Kürdistanlı güçler, Türkiye'nin bu çabalarına büyük önem atfediyorlar. Bu yüzden de PKK-İKDP ve FKD çok yönlü anlaşma gereği duymuşlardır. Biz kendi açımızdan anti-FKD siyasal kümelenmelere, ulusal güçlerin ittifak kurmakla cevap vermiş olmalarına büyük önem atfediyoruz. Bu ittifakın kalıcı kılınması, daha da güçlendirilmesi gerektiği açıktır.

Bu arada, PKK'nın yıl başından bu yana takındığı tutum kayda değerdir. İlk önce, A.Öcalan yeni yıl dolayısıyla G.Kürdistan halkı için yayınladığı mesajda, FKD'ne karşı olmadıklarını, kurulan parlamentonun güçlendirilmesine karşı olmadıklarını açıklaması önemli bir gelişmedir. Bu tutumun, son ittifak ve silah-

lı çatışmaları bırakma kararının alınmasında payı vardır. Öcalan, özellikle Barzani ve şürekasının Türkiye ile ilkesiz bir şekilde işbirliğine girmesine şiddetle karşı çıktığı mesajında, bunun bırakılması durumunda, ekonomiye işgücü sağlama konusunda, parasal destek verme konusunda, hatta tek bir halk ordusu yaratmada bile FKD ile ortak davranışa girmeye hazır olduğunu açıklamış bulunmaktadır. (Bkz. Welat.) Aslında Barzani'nin ve Talabani'nin çoğu zaman bölücü devletlerle girdikleri ilkesiz ilişkilerin dizginlenmesi gerektiği açıktır. Ve gelişmeler göstermiştir ki, bunun yolu askerî çatışma yerine, ittifakları da kapsayacak, deyim yerindeyse bir yakın markaj kurmaktır. Ancak böylece, Talabani veya Barzani'nin Kuzey Kürtlerine ya da Doğu Kürtlerine düşmanlık anlamına gelebilecek tutum ve davranışları denetlenebilir. Peşmergelerin önemli bir kesiminin, Türk saldırısı altındaki PKK gerillalarını kurşun sıkmayı reddetmelerinin derin bir anlamı olmalı. Bu, ittifakların, yakın durmanın, söyleneceklerin peşmergelerce, halkça daha kolay anlaşılmasının olanığının elde edilmesi demektir. Şimdi ortadaki, ittifak ve karara rağmen, örneğin Barzani, öyle kolay kolay hem tabanını muhafaza edip, hem de Kuzeydeki Kürt silahlı güçlerine açıkça düşmanlık gütmeye mümkün olmayacaktır. FKD'nin tanınması, vesayet altına alma çabalarına konu olmaktan çıkarılması, güçlendirilmesi, halkın yaşamının çok yönlü düzene sokulmasına yönelik destek politikaları, her türden ihanetin deşifre edilmesinde bire-bir bir rol oynayacağına kesin gözüyle bakılmalıdır.

"newroz'un Açıklayamayacağı" Çelişki!

Mücadele Dergisi yazarı, kendince, son bir hamle daha yaparak, Newroz'u altından kalkılamaz bir konuma düşürdüğünü sanıyor. İzleyelim: "Newroz yazarları bir yandan Federe Devletin savunuculuğunu yapıyorlar, aynı zamanda Çekiç Güce karşı çıkıyorlar. Oysa savundukları devletin yöneticileri, bu gücü aman başımızdan eksik olmasın diyecek kadar savunuyorlar. Bu çelişkiyi Newroz yazarları açıklayacak durumda değildirler" (agy) Mücadele Dergisi, bu devletin savunulması ile o devletin yöneticilerinin tüm tutum ve davranışlarının da savunulmuş olacağını zannettiğinden, kendince Newroz'un müthiş bir açığı yakalamıştır! Mücadele Dergisi yazarı, bizim FK Devleti yöneticilerine kayıtsız şartsız destek beyanında bulunmadığımızı anlamalıydı. Biz, FK Devletini vésayet girişimlerinden hızla uzaklaştıracak; halkçı, demokratik niteliğini güçlendirecek, devletler hukukunda bir yer ifade edebilecek ve gelişimin belli bir aşamasında bağımsızlık ilan edebilecek bir konuma yükselebilesi için Newroz'da kimi önlemlerin alınması gerektiğinden söz etmiştik. Önlem önerisi, ancak olguyu kabul koşullarında yapılabilir. Biz Kürt halkının tam ulusal bağımsızlığa kavuşması, kurulan devlette etkinliğinin artması, yöneticileri dizginsiz davranışlardan alıkoyacak, kuşatacak bir konuma gelmesi kaygısı ve derdi, uğraşısı içersindedir. Bu bakımdan, Çekiç Güce karşı oluşumuzun, Talabani ve Barzani'nin Çekiç Güç taraftarlığı ile arzettiği farklılığın altında, içinden çıkılmaz bir çelişki keşfetmek pek akıllıca değildir. Eğer, Çekiç Güç yerine örneğin Birleşmiş Milletler aracılığıyla uluslararası bir güç ikame ettirilebilirse, bu FK Devleti için küçümsemez bir diplomatik başarı olur. Ama her şeye rağmen

men, FKD yöneticilerinin bu konudaki tutumlarını benimsememekle birlikte, onları anlıyoruz. Herkesin koro halinde, şu veya bu gerekçeyle "Irak'ın toprak bütünlüğünden" dem vurduğu bir sırada Talabani ve Barzani'den başka ne beklenir?

Mücadele Dergisinin kendi mantığı içerisinde, bizi güç duruma sokacağına sandığı bir iddiası da şudur: "... TC ile Kürdistanı Cephe'nin işbirliğinin son derece açık olduğu Güney Kürdistan'daki çatışmalarda, TC'nin müdahalesinin aslında Federe Devlete yönelik olarak gerçekleştiğini söylemek için, herhalde gözlere Newroz dergisinin gibi milliyetçilikle boyanmış ve başka bir şey göstermeyen gözlük takmış olmak gerekmektedir" (agy) Yazının sonlarına doğru olsa bile bir açıklama yapmak gerekir: Mücadele Dergisinin eleştirdiği yazının yazarı Dara Erbilî'dir. Mücadele Dergisinin yazarı görmezden gelerek sadece "Newroz Dergisi", "Newroz yazarları" türünden genellemeler yaparak, Newroz'u komple bir saldırı ve suçlama hedefi yapması eleştiri ahlakıyla bağdaşmamaktadır.

Eleştiriden ziyade bu ucuz suçlama, bir kez daha Mücadele Dergisi yazarının, olguları kavrama ve yorumlamadaki aczini ortaya koymaktadır. Belirli bir olgu, kendisine verilen addan, kendisine atfedilen gerekçelerden, hatta görünürdeki yönelişinden ziyade, yol açtığı, açacağı sonuçlar tarafından belirlenir. Bir örgüte karşı yapıldığı söylenen tam tekmil bir yabancı ordu saldırısı, eğer -Federe bile olsa- kendini devlet olarak ilan eden bir ülkenin topraklarının alenen işgaline, devletin hükümranlık haklarının zorla ihlaline, devletler hukukunun asker potinleri altında çiğnenmesine yol açıyorsa, ikisinin arasındaki ayrımı yapabilmek gerekmektedir. Biz vakanın bu asli yanına işaret etik ve dile getirdik. Ama buna rağmen TC'nin saldırısının yalnızca ve sadece FK Devlete karşı yapılmış olduğundan söz etmiş değiliz. "Şu söylenmiyor: Türkiye PKK'ya saldırmadı. Ama şu söyleniyor: Türkiye 'düşman PKK ile uğraşırken' düşmanın çok daha somutu peydahlanmıştı. Öyleyse 'terörün kökünü kurutmak' gerekçesiyle HER İKİSİNİ DE SALDIRI HEDEFİ YAPMAK EN UYGUN OLANIYDI" (Newroz sayı 12, sayfa 6) Ve ardından TC'nin saldırısının FK Devleti için yarattığı sonuçlardan söz edilmektedir.

FK Devleti eğer düşünülen tarzda gelişir ve güçlenirse bu, PKK dahil tüm Kürdistan için muazzam bir potansiyel ve aktif güç oluşumu demektir. Böylesi bir güç tüm Kürdistanlı güçler için ulusal ve uluslararası bir kazanım anlamına gelir. FK Devletinin çökertilmesi PKK dahil genel Kürdistan davası için büyük bir kayıp olur. Şu anki sonuca bir bakılmalı. Anlaşmadan sonra PKK iç bölgelerdeki askeri varlığını, sürekliliğini, eğitimini güvenceye almıştır. FK Devleti TC'nin yalnız, ya da Irak ile birlikte bir saldırısıyla çökertilirse şu anki gibi bir konumda barınmanın olanağı kalır mı? Bu bakımdan, nitelik itibarıyla, yol açacağı öngörülen sonuçlar gözönüne alındığında, TC'nin saldırısı PKK'yı da kapsayan ama özünde FK Devletinin şahsında tüm Kürdistan'a yöneltilmiş bir saldırıydı. Tabii ki adı 'terörün kökünü kazımak' olarak belirlenecektir. Ama biz TC'nin resmen açıkladığı gerekçeye, isme, gözü kapalı itibar etmeyecek kadar tarihimizden haberdarız.

Biz yazımızın hiçbir yerinde, Talabani ve Barzani'nin TC ile işbirliği (Mücadele Dergisi Kürdistanı Cephenin işbirliğinden yanlış yere sözediyor) yapmadığından söz etmiş değiliz. Talabani ve Barzani'nin TC ile işbirliği yaptıkları doğrudur. Ama zaten derdimiz de bu işbirliğinin niteliğinin değiştirilmesi, diğer Kürdistanlı güçlere zarar verebilecek muhtemel niteliklerinin mahkum edilmesidir. Bunun yolu, FK Devletinin kurucuları pozisyonundaki Talabani ve Barzani'ye diyalog yolunu kapatarak askeri bakımdan cephe almak değildir. FK Devleti, güneydeki Kürt halkının da arkasında olduğu bir olgudur. FK Devlete karşıtlik anlamına gelebilecek tutum ve davranışlardan kaçınmak, ona destek olmak, ulusal, siyasal, sosyal alanda kişilik kazanması için çaba harcamak, işbirlikçilerin gerçek yüzlerinin anlaşılmasında en etkili yöntemdir. Bizim ilğimiz, Barzani veya Talabani'nin şahsına değil, arkalarındaki milyonlardır. Onlarla diyalogun geliştirilmesi, desteklerinin sağlanması bizim ilgi odağımızdır. Ya "devrimci" olursun, ya da seni "yok ederiz" yollu mantığın, şimdiye kadar Güney Kürdistan'daki işbirlikçilerin arkasındaki milyonlar üzerinde olumlu bir etki yaratmadığı görülmelidir. Ama tabiki "Türkiyeli devrimciler" böyle basit, sıradan işlerle zaman kaybetmek istemezler! ■

NE DİYOR BU BARİKAT

Eleştiri, karşılıklı anlaşılma ve sorunların çözümünde etkili bir yöntemdir. Ancak bu yöntem doğru, yerinde, zamanında ve dostane olursa amacına ulaşabilir. Eleştiri tam bir bilgilenmeye, objektiviteye dayanmalıdır. Eleştirilecek görüş hiç değilse ana hatlarıyla ve doğru olarak verilmiş olmalıdır vb. Bunlar olmazsa, eleştiri, yarardan çok zarar getirir.

Barikat dergisi 9. sayısında, Güney Kürdistan'da vaktiyle gündeme gelen ve çözüme bağlanan iç çatışmalar ve FKD'nin desteklenmesine ilişkin görüşlerimizi, yukarıda çerçevesi belirtilen eleştiri yöntemiyle ilgisi olmayan bir tarzda eleştirmeye kalkışmıştır. Barikat dergisi, gelişmelerden habersiz ve ihtiyat payı bile bırakmadan "Bir yanda, büyük güçlerin icazetine dayanarak -ki bu klasik Kürt politikacısının alışılmış tavrıdır- kurulmuş bir federe devlet vardır; öte yanda

ise seçimlerine başlanan, adımları atılan Kürdistan Ulusal Meclisi..." (Barikat sayı 9, s.30) belirlemesinden sonra "...Esas halka 'icazet' ile 'bağımsızlıkçı tavrı' arasındaki kesin ayırım noktasında kendini açığa vurmaktadır" (agy) diyerek, Newroz'un, 'icazet'i açıkça 'bağımsızlıkçı tavrı'na tercih ettiğini iddia ediyor. Sözleri arka arkaya dizip kendince keskin 'bağımsızlıkçı tavrı'lara ulaşmak yetmemektedir. Biz, FK Devletinin nasıl, neden desteklenmesi gerektiğini izah ettik. Gerekçelerimiz kale alınmaksızın, "icazet"i desteklediğimiz ilan edilirse bu pek objektif bir eleştiri olmaz. Aynı şey geçmişte kalan iç çatışmalara ilişkin değerlendirmemiz için de söz konusudur. Biz her iki konuda da objektif bir tutum takındığımızı, bu tutumumuzun gerekçelendirdiğimizi iddia ediyoruz. Gelişmeler, Barikat'ın iddiasının tersine, tutumuzu doğrulamış

ve doğrulamaktadır.

İlk önce her iki taraf da çatışmanın yanlışlığını, zararını anlayarak belli bir süre sonra anlaşmışlardır. Otuz gün sonra yapılabilen bir anlaşma, pekala otuz gün önce de yapılabilirdi. Bizim söylediğimiz de kısaca buydu zaten. Bu anlaşma, Türkiye'nin öncülüğünde gerçekleştirilen FK Devleti karşıtı siyasal kümeleşmelerin yoğunlaştığı günlerde, Erbil'de PKK, İKDP ve FK Devleti tarafından gerçekleştirilen ittifak görüşmeleriyle pekiştirildi. (Bakınız Yeni Ülke 7, 13 Şubat 1993 s.1) Barikat dergisi PKK adına bu denli savunma yapmak için acele etmeseydi, muhtemel gelişmeleri dikkate alarak değerlendirmelerinde ihtiyat payı bırakmayı çok daha olgun bir tutum sergilemiş olacaktı. "... seçimlerine başlanan, adımları atılan Kürdistan Ulusal Meclisi..." konusunda da Barikat aynı aceleci ve ihtiyatsız tutumunu sürdürmektedir. Biz Newroz dergisinde, PKK'nın oluşturmaya çalıştığı Kürdistan Ulusal Meclisi aleyhinde veya lehinde bir değerlendirme yapmış değiliz. Ama Barikat dergisi, FK Devletini desteklemiş olmamızdan yola çıkarak, bizim PKK'nın öncülük ettiği KU Meclisine karşı olmakla "icazet"çi bir konuma sahip olduğumuzu, yorumun yorumuyla iddia etmiştir. Abdullah Öcalan'ın G. Kürdistan halkı için yayınladığı yeni yıl mesajında G. Kürdistan'da parlamentonun güçlendirilmesine, FK Devletinin kurulmasına karşı olmadığı şeklinde bir açıklama yaptığını (Bakınız Welat, sayı 51 sayfa 16 ve devamı) söylersek, Barikat dergisinin hareketli PKK taraftarlığıda güme gitmiş olacak. Aslında bu tür bir PKK taraftarlığının bizzat PKK aleyhine dönüşmesi kaçınılmazdır. Politika'da ihtiyatsızlığın, karşıtına dönüşebildiğine çokça tanık olunduğu bilinmelidir. Bizim tutumumuz, izaha yer bırakmayacak bir şekilde açıktır, objektiftir ve muhtemel gelişmeleri kapsayıcıdır. Ama Öcalan'ın açıklamasından sonra, ancak zorlamayla PKK lehine çıkarılan sonuca Barikat nasıl bir izah tarzı getirecek bu belli değil.

Barikat'ın kendi okuruna, eleştireceği görüşlerimizi doğru sunması beklenirdi. Barikat Dergisi bunu bile yapabilmemiş değil. Barikat'ın Newroz'dan aktardığı görüşümüz şöyleymiş:

"...PKK'nın imhası, genelde Kürt Ulusal Mücadelesine indirilmiş bir darbe olacak; özetle de Kürt Federe Devleti'nin TC devletinin her defasında Federe Devletin egemenliğini çiğneyerek saldırmasına yol verecek, vermektedir..." Sanırsız okur, Newroz'un gramer kurallarını bu denli nasıl çiğnediğini düşünmüştür. Ortada anlaşılmayan bir cümle. Türkçe grameri altüst eden bir kuralsızlık var. Türkçe'nin bizim için yabancı bir dil olduğunu belirtelim. Ancak, buna rağmen Türkçe gramer kurallarına bilgimiz ölçüsünde riayet ettiğimizi bildirmek isteriz. Sorun bizden kaynaklanmış değil. Bizim yazdığımız şu:

"...Dolayısıyla PKK'nın 'imhası', genelde Kürt ulusal kurtuluş mücadelesine indirilmiş bir darbe olacak; özeld de Kürt Federe Devletini, TC devleti karşısında oyuncak haline getirecektir. Egemenliği tartışma konusu olacak olan bir Federe Devlet, Kürt halkı, Kürt ulusu açısından sadece küçültücü olur.

Öte yandan PKK'nın Kürt Federe Devletinin egemenliğini hiçe sayarak, istediği türden askeri faaliyet sürdürmese, TC devletini her defasında Federe Devletin egemenliğini çiğneyerek saldırmasına yol verecek ve vermektedir..." (Newroz sayı 11. sayfa 3)

Okur italikli kısımlara dikkat etmiş ise, Barikat'ın bir üst paragraftan aldığı yarım cümleyi noktalı virgülle alt paragraftan aldığı bir başka cümle ile monte ederek, bize ait olduğunu iddia ettiği ucube cümleyi oluşturduğunu farketmiştir. Barikat dergisi böyle birşey neden tevessül etmiş, anlayabilmiş değiliz. Eleştiri de bu ucube cümleye temerküz ettirilirse ortada ciddiyet kalır mı?

Biz Barikat'ın eleştirisine açığız. Ama eleştiri adıyla yapılmalı!

"İrkil"inecek Dergi Kapağı!

Hedef dergisi yazarı H.Aksoy. Newroz dergisinin 14. sayısının kapağını görünce "irkil"miş! "İrkil"işle birlikte şöyle yazıyor: "Ama fotoğrafların bir köşesinde Çetin Emeç, diğer köşesinde de Uğur Mumcu'yu görünce irkildim. Devrimci insanlara; hem de çoğu Kürt halkının değerli evlatlarına böylesi bir iğrençliği Uğur Mumcu ile aynı kaba konmak rezaletine sebep olanın hem de bir Kürt dergisi (Newroz) olması içimi daha da burktu" (Hedef, sayı 17, sayı 5, abç)

"İğrençlik" ve "rezalet" kelimeleriyle uğraşmak niyetinde değiliz. Bunlar, H.Aksoy'un kalemine la-yıkturlar ve orada kalmalıdır.

Eleştirmenimizin yazısı boyunca göze çarpan ilk şey siyasal sadizm ve çifte standarttır. Devrim-

SAYI 17	MART 1993	AYLIK SİYASİ GAZETE	FİYATI: 10.000 TL (KDV DAHİL)
			
BİRLİK • MÜCADELE • ZAFER			
<div style="border: 1px solid black; padding: 5px; width: fit-content; margin: auto;"> <p>KÜRT HALKININ NEWROZ'U MÜSLÜMAN HALKIMIZIN RAMAZAN'I KUTLU OLSUN !</p> </div>			

ci yazar ve gazetecilerin katledilişine en sert tepki, fakat bir Kemalist gazetecinin katledilişine ise içten içe duyulan sevinç, işte buna dört başı mamur siyasal sadizm denir. Devrimci yazar ve gazetecilerin katledilişine en sert tepki, fakat bir Kemalist gazetecinin katledilişini ise duymazlıktan gelme; buna da dört başı mamur çifte standart denir. Onca keskinliğine ve "irkil"işlerine rağmen H.Aksoy'un ortaya koyduğu "devrimci" düzey bu!

Newroz dergisinin Kemalizme ve onun siyasal temsilcilerine ve savunucularına karşı tutumu son derece net. Hatta bu nêtlık, H.Aksoy'un aşağıda aktaracağımız alıntısının alındığı kısıcık yazıda bile görülebilir. Buna rağmen, H.Aksoy "Müslüman halkın ramazanını kutlayan" dergisinde, ramazanın kutsiyeti"ne aldirmeden kaleminden küfür d kt r-m ŝ!

Biz her türden  ifte standarttan uzak olarak, bir gazetecinin -Kemalist bile olsa- katledilişine karşı-yız. Salt kalemiyle karşı-devrime hizmet eden bir gazetecinin, kalemler değil de, bomba ile susturul-masına karŝıyız. Bunun tersi bir çeŝit siyasal sadizm ve  ifte standarttır. Bu bakımdan, katledilen maktul'lerin -Devrimci veya Kemalist- fotoğraflarının yanyana verililiŝinde ne "iğrençlik", ne de "re-zalet" vardır.

Biz  zel olarak Uğur Mumcu cinayetine göster-diği s z mone ilginin aynısını devrimci gazeteci cinayetlerine göstermeyen devletin  ifte standartlı tutumunu kapak kompozisyonumuzla sergilemeye çalıştık. Devletin  ifte standardına, "devrimcilik" adına başka türden bir  ifte standartla yaklaŝmanın yanlış olacağı inancındayız. Bu yüzden de kimi sol basında devletin karanlık g c lerince işlenen Mum-cu cinayetini ortak bir metinle kınamanın hiçbir sakıncasının olamayacağını düŝündük ve d ŝ n -yoruz. H.Aksoy'un iddia ettiği gibi, sol basın içerisinde "Kemalizme göbek bağlarını keŝme"miş olanlar olabilir. Bu onların sorunu, onların işi. Ama biz yukarda izah etmeye çalıştığımız mülahazalardan hareketle tutum belirlemiŝ durumdayız. Hiçbir çeŝit keskin laf, hiç bir çeŝit küfür, bizim tutumumuzu olduğundan başka göstermeye yetmez.

H.Aksoy'un, galiba "irkil"diği bir görüşümüz

de şu: "Mumcu'nun ölümü sonrasında doğan şeriat tepki kom nistlerce gözden irak da tutulamaz, değerdedir ve tüm propaganda faaliyetlerinde ge-liŝtirilerek dinsel gericiliğe karşı büyütülmelidir. Bu asgari çakıŝmadan hiçbir kompleks duymamak, tersine ilerletici saymak gerekir" ve hesabına gel-mediiği için aktarılmayan devamı:"... Burada esas sorun, dinsel gericiliğe karşı  ıkıŝı, TC devletini savunma dar çemberinden kurtarmaktır." (H.Aksoy'un aktardığı ve bizim devamını verdiği-miz alıntı için bakınız Newroz sayı 14, s.16)

Burada, H.Aksoy'un bir görüŝün nirengi nokta-sını saklayabilme yeteneğine de tanık oluyoruz. Bu bir yana, Devrimci ustaların, teoride öngörerek ve sonraları da pratikte karŝılaŝarak, sol yelpazenin saç ucu ile sol ucunun aynı kapıya çıktığı şeklinde-ki belirlemeleri ünlüdür. Bu, "devrimcilik"e az çok bulaŝmıŝ her kişinin  ğrendiiği ilk devrimci bilgi-dir. Ama gelin görün ki yazarımız yazısında bu belirlenimin tam bir varyantını sunmuŝtur. Bir yanda "devlete ve mevcut düzene karşı" olma, öte yan-dan dinsel gericiliğin ŝahlanıŝına karşı olacağı yer-de konuyu görmezlikten gelen edilgenlik, sessizlik! H.Aksoy'un bu tutumu, "n f sl man halkımızın ramazanı kutlu olsun!" belgisini, "Bütün ülkelerin işçileri ve Ezilen Halklar Birleŝin!" devrimci bel-gisiyle deđiŝtirme rücu'unda bulunan Hedef dergi-sinin konumuna ne kadar da uyuyor!

H.Aksoy, eğer "devrimcilik"le biraz iŝtigal et-miş ise, komünistlerin, burjuva ve burjuva aydınla-rının dinsel gericiliğe karşı olan tutumlarını des-teklediklerini de bilmesi gerekir. Yoksa kendisi bir "devrimci" olarak "tarafsız" mı? ■

KÜRDİSTANLI G C LER ARASINDA DİYALOG GELİşİYOR

Kürdistan Komünist Parti-si (KKP)'nin  ağnısı  ze-rine Federe Kürt Devleti ile Dayanışma Gecesi'nin hazırlıkları devam ediyor. İlk toplantıya katılan ve böylesi bir eylemi uygun gördüğünü belirten KAWA Hareketinin temsilcisi-nin daha sonra devam eden top-lantılara gelmediği ve gelmeyiŝi-nin sebebini de bildirmediiği belirtildi.

KKP, PSK, K rdistani Cephe ve İran K rdistani Demokrat Partisi temsilcilerinin katıldık-ları daha sonraki toplantılarda

şu sonuçlara varıldığı belirtildi.

1- Mayıs ayı sonlarına doğru Federe Kürt Devletiyle Dayanışma Gecesi düzenlenecek.

2- Kürdistanlı g c lerin Kürdistan'ın 4 parçasında olabilecek gelişmelere duyarlı olmaları ve daha g c l  tepki gösterebilmeleri amacıyla KÜRDİSTAN DAYANIşMA KOMİTESİ oluŝturuldu.

Ayrıca, K rdistani Cephe Temsilcisinin verdiği bilgiye göre Irak Kürdistanı'ndaki GEL, PASOK ve SOSYALİST isimli 3 grup birleŝmek için bir

araya gelmiş, bir Konferans düzenlenmiŝ, Konferans olumsuz sonuç verince bu grupların bir bölümü Kürdistan Demokrat Partisine, bir diğer bölümü ise Kürdistan Yurtseverler Birliği-ne katılmıŝlardır. Ve böylece bu 3 grup ortadan kalkmıŝtır.

Yine aynı kişinin verdiği bilgiye göre Federe Kürt Devletinde bir hükümet değişikliği çalıŝmasının olduğu, eski h k metin 15 bakanı yerine yeni h k metin 18 bakandan oluŝacađı belirtildi.

İsviçre'den U. CAN

12 Eylül Sonrası İnsan Manzaraları ve Yurtsever Sol...

Günay Berfin

12 Eylül sonrasında insan manzaraları değişti. 12 Eylül öncesinde gördüğümüz tutarlı, dürüst, duyarlı insanın yerini; 12 Eylül faşizmi ile birlikte iki yüzlülük, döneçlik, beyinlere enjekte edilmiş insan bataklığı oluştu. Hiçbir dönemde insanın bu kadar binbir yüzlü olduğu görülmemiştir. Çevremizde 12 Eylül faşist anlayışını, kişiliğini taşıyan insanları incelemeye girişerek sayfalar dolusu yazılabilir. Biz burada, çevremizde bulunan birkaç kişiliğin tahlilini yapacağız.

İnsan, tanımı çok zor yapılan bir varlıktır. Salt insan kavramını kolayca tanımlayabiliriz. Ama herhangi bir insanın Ahmet'in, Mehmet'in tanımına gelince biraz dikkatli olmamız gerekir. Hele bu insan 12 Eylül sendromu içindeyse bu tanımı yapmamız daha çok zorlaşır, ikide bir değişir. Başka görümler ve özellikler gösterebilir. İnsanın değişen saf içinde bu değişimin normal olduğu diyebiliriz. Çünkü hayatın her gözeneğinde, edebiyatta, sanatta, toplumbilimde, düşüncebilimde, hiçbir tanım geçerliliğini uzun süre koruyamıyor. Çünkü "tanım" bugün boşlukta kalabiliyor. Bu nedenle herşey yeniden ele alınmalı ve sorgulanmalıdır. Ama değişmeyen tanımlarda yok değildir. Tanımını, değişik makyaj türleri ve estetik şekilleri kullandığı halde koruyan, yaşamın her alanında iğrenç yüzünü gösteren kapitalizm her zamanki tanımını korumaktadır. Savaş, soykırım, ekonomik bunalımlar, on yılda bir yükselen darbeler bu tanımı pekiştirir. Ama günümüzde, tek tek insanın siyasal kişiliğinin tanımını yapmak günümüz içinde, 12 Eylül rejiminin Türkiye'de ve Kürdistan'da tahripinin hala derinden derine yaşadığı günlerde kişilik tanımını yapmaya kalkmak, buz pateninde yürümek gibi zor şeydir. Evet, 12 Eylül insanın bin türlü yüzü vardır. Bu konuda çok yazıldı. 12 Eylül'le birlikte insanlar siyasal kişilik mevsimleri yaşıyorlar. Demokrat, ilerici, insan hak ve hürriyetlerine bağlı olduğunu söyleyen, bunu her fırsatta kişiliğinin bir estetiği olarak vurgulayan bir öğretim görevlisi, yeni atanan bölüm başkanının bütün bu ileri özelliklerinden yoksun, gerici, kurulu düzenin sözcüsü olduğunu anla-

dığında tam doksan derece dönebiliyor. Bu döneçliliği, evrensel kavramlarla, türlü demogojiler yaparak, yeni dünya düzeni, vatan millet diyerek haklı göstermeye, insanları, kitleleri kandırmaya, yanıltmaya çalışabiliyor utanmadan. Ama tarihin her insana yakıştırdığı bir tanımdır.

Hitler, bütün dünya halkları nezdinde, tarihten 'faşist' tanımını almıştır. Buna karşılık Lenin ise, halkların kardeşliğinin öderlerliğini yapan, tarihi işçi sınıfının lehine çeviren büyük bir marksist yorumcu ünvanını almıştır. Tarih bu nesnel yüzünü her zaman gösterir. Tarihin elinden kurtulamazsınız.

KKP Savunma dosyasından bir alıntı yapıyoruz. "Sizler hakkımızda bir karar vereceksiniz. Ancak hakkımızda asıl kararı verecek olan bir başka yargı mercii vardır. Bu karar mercii ulusal ve sınıfsal mücadele tarihimizdir".

Bir başka öğretim görevlisi, eski bir başbakanın üzerine konuştuğu, sokaktaki insanın bile üzerinde kuşku duymaktan öte varlığından emin olduğu, kontrgerillanın olmadığını söyleyebiliyor. Ve bu öğretim görevlisi, kontrgerilla varsa bile devletin kendi varlığının koruması için böyle bir yapının -kontrgerillanın- gerekli olduğunu, demokrasiyi, hukuku bir kağıt gibi çöp tenekesine atarak onlarca öğrencinin yüzüne utanmadan söyleyebiliyor. Bu kişilikteki insanlara aydın diyebilirmiyiz? Bu insanları çevremizde, öğrenciler okulda, vatandaşlar sokakta rahatlıkla bulabilir. Aydın insan bu değildir. "Aydın oluş, kişinin sahip olduğu bilgi donanımıyla ilgili değildir; bu bilgi, o kişinin mesleğini yapması için gereklidir. Aydın oluş, kişinin sahip olduğu özel ve genel bilgilerin toplumsal, politik, ideolojik ve etik düzlemlerde doğru kullanımıyla ilgilidir. Kuşku, eleştiri ve ifade cesareti, aydının egemen ideolojiyle uzlaşmazlığını doğurur. Kurulu düzen için aydın 'tedirgin edici' bir yaratıktır."(x)

Bazı yapıların, kurumların 12 Eylül öncesinde sosyalizm, insan hakları, işçi sınıfı söylemlerini dilinde pelesenk yapanların, insanların yolunda kavgaya ettiği yazarların, cebimizde taşıyarak gururlandığımız gazetelerin, 12 Eylül sonrasında nasıl döneçliliğini, halkın karşısına nasıl dikildiğini

gördük. Bunları birçoğumuz biliyoruz.

Yurtsever sol'da...

12 Eylül'le birlikte üniversiteli devrimci öğrenci hareketlerinde de tikanlıklar, devrimci ahlakla, devrimci teori ile uyumlayan süreçler yaşamaya başlandı. Yaşamın her gözeneğinde yaşamın çok şey ifade ettiği, insanoglunun diğer insanlara karşı görevleri olduğunu durmadan yineleyen, ama pratikte Ahmet Arif'in "Yaşamak sade yaşamak/ yosun solucan harcıdır" dizelerini anlatan birçok insan yaşamını görüyoruz. Ve bu insanlar başkalarına çamur atmaya çok severler. Bu insanlar bir yapıyı tanımadan, incelemeyen, araştırmadan karalama, çamur atma hakkını kendinde bulabiliyorlar. Bu yapıyı yazan insan, bu tür çamur atmalara çok şahit olmuştur. Bu kötü yaklaşım en çok yurtsever Sol'da görülüyor. Kendi siyasal yapısının dışında hiçbir yapıyı kabul etmiyor. Kabul ememekle kalmayıp o yapıyı acımasızca, tanımadan, incelemeyen karalayabiliyor.

Bugün Kürdistan'da ulusal mücadele veren birok siyasal yapı vardır. Bunların, hangisinin iyi bir pratiğe, hangisinin kötü bir pratiğe sahip olduğuna halkımız karar verecektir. Ayrıca biz Kürdistanlı okuyan, araştıran yurtsever gençler olarak, nesnel eleştirinin ne olduğunu bilmiyorsak, halkımızın ulusal mücadeleye katılımını nasıl sağlayabiliriz? Ortadoğu'da özgürlük meşalesini nasıl yakabiliriz?

Yurtsever insanlar birbirine çamur atarak Kürdistan davasına ne kadar katkıda bulunabilirler? Bertol Brecht'in dediği gibi "umut çelişkilerde." İnsan olarak, siyasal bir yapı olarak kendi çelişkilerimizin üzerine ısrarla gittiğimiz sürece insanlığa faydalı olabiliriz.

Tarih denen büyük yargıç, birey olarak, yurtsever sol güçler olarak bizleri yargılayacak.

Attığımız her adımın Kürt halkına ne getirip ne götürdüğünü bilerek, aklın süzgecinden geçirerek atmalıyız.

Hangi yapıdan olursa olsun özgürlük ateşini besleyenlere yürek dolusu merhaba diyebilmeliyiz. ■

(x) Özdemir İnce, Söz ve Yazı, Telos Yayınları

Küba Halklar Dostluk Enstitüsü (ICAP)'nde görevli Kübalı Andres Valdes Perez'in, İsviçre'de bulunan Kürdistan Komünist Partisi taraftarları, Küba'ya gidip gelen bazı İsviçreliler ile Küba-İsviçre Dostluk Derneği Başkanının da katıldığı 5.2.1993 tarihinde yapılan sohbet toplantısında, KKP taraftarlarının sorduğu sorular ile bu sorulara ilişkin A.V.Perez'in yanıtlarından önemli bir bölümünü, Küba'yı anlamakta yararlı olacağını düşünerek aktarıyoruz.

"ÜZÜLMİYİN! SOSYALİZM YAŞAYACAK!"

Çeviri: Sadık Kolusarı

— Kendinizi biraz tanıtır mısınız?

— 1968'den beri ICAP (Küba Halklar Dostluk Enstitüsü)'ta çalışıyorum. Dostluk filmleri hazırlıyorum. Dünyanın her tarafından Küba'yla dayanışma amacıyla insanlar geliyor. Yardım kampanyasında çalışıyorlar. Almanca bildiğimden dolayı kampta da çalışıyorum, gelen yabancılarla ilişkileri düzenlemeye de görevliyim. Asıl görevim film yapmak.

— Toprak işçileri ile diğer işçiler aynı statüde mi?

— Hepsini de ücret karşılığında çalışıyorlar. Fakat bu ücret işin ağırlığına ve hafifliğine göre değişiyor elbette.

— Ülkenize dayanışma anlamıyla gelenlerin bu dayanışması sadece manevi bir değer mi taşıyor yoksa, maddi katkılar da sağlıyor mu?

— Bu insanlar zor işlerde çalışıyor ve ekonomimize katkıda bulunuyorlar. Sadece manevi destek değil, zorlu bir çalışma yapıyorlar. Ayrıca oraya gelen dostlarımız ilaç, mikroskop, kağıt vs. araç gereçler de getiriyorlar. Yani Küba'da üretilmeyen veya az üretilen eşyalar getiriyorlar. Elbette sadece Küba'ya gelmeleri, ziyaret etmeleri bile bizim için büyük anlam taşıyor. Hele hele bu insanlar bir de yardım amacıyla araç-gereç getirirlerse veya çalışırlarsa, bu daha büyük bir değerdir.

— Sosyalist sistem dağılırken, küçük bir ülke olan Küba nasıl ayakta kalabiliyor?

Bana göre yanıt çok kolay. Küba'yı anlamak geçmişini anlamakla mümkündür. 1492'de başlar Küba tarihi... Küba devrimi tamamen iç koşullardan kaynaklandı. Devrimimizi kişi veya bir grup yapmadı. Halk yaptı. Bugün hala yaşıyorsa yine halkın desteğiyledir. Küba savaşkan bir

tarihe sahiptir.

— Sovyetlerin dağılmasının olumsuz etkileri oldu mu Küba üzerinde?

— Tabii. Hem de çok. 30 yıldan beri emperyalistlerce Küba'ya uygulanan bir abluka vardı. Sosyalist ülkelerle iyi ilişkilerimiz vardı. Değiş-tokuş temelinde ticaret yapıyorduk. Bunlar kolay ticari ilişkilerdi. Ayrıca yardım da alıyorduk. Şimdi herşey döviz ile yapıyor. Biliyorsunuz Amerika ile Rusya'nın ilişkileri iyi. Amerika Rusya'ya "şekeri bizden al" diyor. Yani bizim için bu ikinci bir ablukadır. Ama yeneceğiz. Nikelimiz dünyaca meşhur. Rusya'nın hala şekerimize, nikelimize vs. ihtiyacı var. Şimdi yeni anlaşmalar yapıyor. Ukrayna ile yeni ilişkilerimiz sayesinde petrol sıkıntımız giderilecek veya azalacak. Bizimle alış verişe mecburlar.

— Üretim ilişkileriniz nasıl?

Bizde çiftçi kooperatifleri var. Ayrıca özel mülkiyete dayanan özel çiftçilik de var. Kesin bilmiyorum ama aşağı yukarı tarımın % 5'i özel, % 30-40'ı kooperatiflerde, gerisi devlet aittir.

— Çok partitli sisteme geçiş düşünülmüyor mu?

— Hayır. Bunu konuşmuyoruz. '59'lardan önce çok parti vardı. Sorunları daha iyi mi çözüyorlardı? Hem şimdi bir kriz ortamında çok partiliğe geçiş beklemek lazım. Devrimimiz yoksul halkımız tarafından destekleniyor. Halkımızın fedakarlığı sayesinde yaşıyor. Karnımızı doyuracak durumdayız. Lükse gerek görmüyoruz. Lükse özenip devrimimizi satmayacağız. Küba insanı oldukça sağlıklıdır. Örneğin, bizde bir hap var. Kan dolaşımındaki tıkanıklıkları giderecek bir hap. Kimyasal hiçbir yönü yok. Tamamen doğal olarak üretilmiştir. İnsanın gücüne güç katıyor. Çok güç veriyor. Seksi istekleri oldukça artırıyor. Gençlerin ihtiyacı yok. Fakat yaşlılar için çok iyi... Yılda 20 milyon insanın kan hastalıklarından öldüğünü bilmek gerekir. Washington ve Londra üniversitelerinden birer profesör bu hapin bu hastalığa karşı en iyi hap olduğu değerlendirilmesini yaptı. Abluka yüzünden hapın dağılımı engelleniyor. Bu, yeni haplar üretmemizin önünde de

engeldir.

— *Emperyalist propagandadan etkilenen Küba gençliği var mı? Bunlara karşı devletin tavrı ne?*

— Böylesi insanlar var. Hükümete karşı olanlar da var. Burdaki solcular nasıl cezaevlerine atılıyorsa, bizde onları cezaevlerine tıkiyoruz. Farklı düşüncelere evet, fakat devlet ve rejim düşmanlığına hayır.

— *Birçok sosyalist ülkede görüldü. İşler iyi giderse yönetim iyidir, lider iyidir, kötü giderse lider kötüdür. Bu anlamda gelecekte işler iyice bozulursa aynı şey Fidel Castro için de sözkonusu olabilir mi?*

— Hayır. Bizde esaslı bir sistem var. Çeşitli kurumlar var. Herkes konuşuyor, fikrini açıklıyor. Çeşitli kurumlar varken neden işleri lidere bağlayalım ki? İşçi, köylü-geçlik kurumları, örgütlenmeleri var... Kaldı ki Fidel çok seviliyor. Akıllı, dürüst, etkileyici. O'nunla gurur duyuyoruz.

— *İsviçre Emek Partisinin bir toplantısında Küba'ya gidip gelen biri "Halk Fidel Castro'ya çok güveniyor. Öyle ki, eğer birşey iyi gitmiyorsa Fidel'in haberi yok, Fidel bilse düzeltir gibi bir anlayış var" dedi. Halkın Fidel'e güvenmesi güzel birşey fakat, aşırı bir güven herşeyi lidere bırakmaya yol açarsa kötü birşey olur. Yani lider varken biz daha iyisini mi bileceğiz anlayışı sorunların çözümünde halkın elini kolunu bağlamaz mı? Var mı böyle bir tehlike?*

— Şimdi sorun şu. Bizde de çok bürokrasi var. Bazı kanallar tıkıyor bürokrasi yüzünden. Halktan biri "Fidel bilse, duysa.." diyebilir. Ve

Fidel yanlarına gittiğinde söylüyorlar. Biz Fidel için değil, kendimiz için uğraşıyoruz. Fidel'in kendisi söylüyor. "Kendiniz için, benim için değil" diye. Fakat bunu anlamayanlar da var elbet. Egemen anlayış "kendimiz için" anlayışıdır.

— *Fidel'in sağlıklı olmadığı, yaşlı olduğu için çoğu şeyin dışında tutulduğu söyleniyor.*

— Bu son dönemde kendim Castro'yu sekiz defa filme aldım. Yok öyle birşey. Her ay en az 4-5 çalışma bölgesini kontrol ediyor, işlerini soruyor, sorunlarıyla ilgineniyor... 1 Mayıs töreninde bir konuşma yapacak. Çeşitli ülkelerden temsilciler gelecek, eğer siz de gelip dinlerseniz Castro'nun hala sağlıklı olduğunu görürsünüz.

— *Ülkenizde kadın-erkek eşitliği var mı?*

— Eşitlik olmalı diyoruz. Küba Kadın Federasyonu var. İşlerin % 30'unu kadınlar yapıyor. Parlamento da bir çok kadın var. Kesin rakamım bilmiyorum. Tam eşitlik sağlandı denemez. Tam eşitlik için çalışıyoruz.

— *Çocuk kreşleri ve yaşlı evleri var mı?*

— Bundan 6 yıl önce çok az kreş ve yaşlı evi vardı. Tartışıldı ve 3 ay içinde halkın kendisi tarafından ve devlet desteğiyle, 50 kreş yapıldı. Yaşlıların yaşlılık aylığı var, yüksek olmasa da. Yaşlı evleri parasız ve ihtiyaçları devlet tarafından karşılanıyor.

— *Komşularınızla ilişkileriniz nasıl?*

— Sadece Meksika'yla belli ilişkiler var.

— *Dünyada yeni devrimler bekliyor musunuz?*

— Üçüncü dünya ülkelerinde, bu arada Latin Amerika ülkelerinde olup bitenlere bakılınca kapitalizme karşı büyük devrimler kaçınılmazdır. — *Fidel hep askeri elbise ve silahla dolaşiyor. Neâen?*

— Silah taşımıyor artık. Korumaları var. Giysiye gelince; onunla savaşıp, uzun süre onunla yaşamış ve sürekli onları giyeceğini söylüyor. Bu onun bileceği iş. Bu arada Küba'nın bir bölümünün hala ABD tarafından işgal altında tutulduğunu unutmamak lazım. 1901'de yapılan anlaşmayla Guantanamo Amerika'ya bırakıldı. Bu anlaşma 2000 yılı civarına kadar geçerli. Amerika'nın orada 10 binlerce askeri var. Sürekli askeri gösteriler yapıp Küba'ya gözdağı veriyorlar. Anlaşmanın süresi bitince Amerika çekilecek mi? İnanmıyorum. Peki ne olacak? Yani devrimimiz sürüyor, mücadele devam ediyor.

— *Size göre devrim ve sosyalizm yaşayacak mı?*

— Kendinize dert etmeyin! Üzülmeyin! Sosyalizm yaşayacak. Fidel 82 kişiyle Meksika'dan Küba'ya geçtiğinde çoğu öldürüldü. Fidel "kaç kişiyiz?" demiş. "12" cevabını alınca "savaştık için yeterli" demiş. Fidel "şimdi 9 milyonuz" diyor... Korkmayın, her zaman umutlu olmak lazım. Devrimciler karamsar olamaz, hep iyimser olmalıyız. Devam edeceğiz.

— *Hepimiz teşekkür ederiz.*

— Ben de Küba'ya ilgi duyanları gördükçe seviniyorum. Ben de size teşekkür ederim. ■

K.D.P.İ. Başkanlığına Mostafa Hıjri Getirildi

1945 yılından bugüne kadar İran Kürdistan'ında Kürt halkı K.D.P.İ. önderliğinde şanlı bir mücadele veriyor. Bu özgürlük mücadelesinde binlerce yiğit evladını yitirdi. Tahran hükümeti bu mücadeleyi bastırmak için her türlü çirkin oyunlara baş vurdu.

Vahşi, gerici İran hükümeti, 13 yıl süre zarfında halkımıza karşı en acımasızca ve insanlık dışı uygulamalara başvurmuştur. Kürt köyleri ve şehirlerinin bombalanması, sürgün, katliam... ve binlerce Kürt insanın mahkum edilmesi... Son yıllarda İran sınırları dışında onlarca terör eylemine parti merkezini yok etmek için baş vurmuştur.

13 Temmuz 1989'de barış ve diyalog insanı, değerli Kürt lideri Dr. Kasımlo İran hükümeti tarafından canice katledildi.

17 Eylül 1992'de Berlin'de Sosyalist Enternasyonal Kongresi sırasında Kürt halkının çok sevilen lideri Dr. Şerefkandi üç arkadaşıyla birlikte hunhar-

ca şehit edildi.

İran hükümeti P.D.K.İ. kadrolarını yok etmekle Kürt halkının mücadelesini bastıracağını sanıyordu. Fakat barıştan ve demokrasiden yana olan P.D.K.İ. İran barbar rejiminin hesaplarını boşa çıkarmayı başardı. Dr. Şerefkandi'nin kaybindan sonra P.D.K.İ. üçüncü ve dördüncü plenumunu ardına düzenledi, Merkez Komitesini seçti ve başkanlığına Kak Mostafa Hıjri getirildi.

P.D.K.İ. Avrupa temsilciliğinin yaptığı açıklamaya göre: 1 Şubat 1993'te Serdeşt Komitesinden bir grup yönetici, Hezi Ciyareng peşmergeleri ile bir askeri karargâha sabaha karşı saat 07.20 sularında saldırdılar. İlk hamlede karargâhın önemli noktalarını ele geçirmeyi başardılar. İki saatlik bir çatışmadan sonra karargâh peşmergelerin kontrolüne girdi. Bundan sonra BEJ-WEH'de bulunan ikinci askeri kışlaya saldırdılar, çok kısa bir zaman süresin-

de bu askeri kışlayı da ele geçirmeyi başardılar. Kaçamayan askerleri esir aldılar.

Bu başarılı operasyonda 16 düşman askerinin cesetlerini ele geçirdiler ve bunlardan 13 kişinin kimlikleri belirlendi. Bunların arasında karargâh komutanı Ali Ebrahimi ölü bulundu. 38 asker esir alındı ve büyük bir miktarda askeri malzemeye el konuldu. Peşmergeler çekildikten sonra karargâh taşınmayan mallarla birlikte tamamen imha edildi. Bu operasyonlar bir peşmerge film grubu tarafından filma alındı. Operasyonda iki değerli peşmerge şehit düştü: İsmail Muhamed Pur ve Hıdır Zeyni.

Kürt halkı özgürlük ağacını kendi kanlarıyla sulayan bu değerli şehitleri İsmail ve Hıdır'ın yolunda bu mücadeleye devam edecektir.

KÜRDİSTAN
YAYIN MERKEZİ/ İSVİÇRE

TÜM MARXİST DEĞERLER ORTADAN KALDIRILMAK İSTENİYOR SOLUN GÖREVİ: KORUMAKTIR

Söyleşi: G.Erçelik
S.Kolusarı

İsviçreli Sosyolog Doçent Dr. Rudolf Steiner ile kapitalizm ve marksizmin sorunları üzerine bir söyleşi

- Sayın Rudolf Steiner, Kürdistan komünistlerinin çıkarmış olduğu Newroz Dergisi adına sizle bir söyleşi yapmak istiyoruz. Kendinizi Newroz Dergisi okurlarına tanıtır mısınız?

- Adım Rudolf Steiner. 20 yıldan beri Bern'de Yüksek Sosyal Meslekler Okulunda toplum bilimi (sosyolog) olarak çalışıyorum. Daha önce bilim dalını bitirdim, yedi yıl boyunca Sosyoloji Enstitüsünde çalıştım. 60'lı 70'li yıllarda politik yaşam üniversitede de canlıydı. Enstitü yönetiminde olumsuz bir değişim olup Frankfurt'tan gelen Profesör Ruck, (ki çok tutucu biriydi), yönetime gelince artık orada kalmam, orada çalışmam mümkün değildi. Bu arada Vietnam faciasıyla politik olarak ilgilendim. O okulda kalamayınca şimdi bulunduğum okula doçent olarak geldim. Yaşım 56.

Bilinçli olarak herhangi bir partide aktif olarak çalışmadım. PdA (İsviçre Emek Partisi) insanlarını da tanıyorum. Onlarda kendi mesleğim alanında çalışmalarımın daha iyi olacağını söylediler. PdA ile sıkı ilişkilerim oldu her zaman. Birkaç yıldır ilişkilerim zayıfladı. Çünkü PdA ikiye bölündü. Yeni toplumsal hareketlerden dolayı sorunlar çıktı. Büyük farklılıklar doğdu. Ben sürekli yeni PdA çizgisine çok eleştirici yaklaştım. Bana göre bırakılmaması gereken bazı ilkelerden vazgeçti. Ondan fazla ilişkim yok.

- Sayın Steiner, kapitalizmden sosyalizme geçiş ve sosyalizmin inşasına yönelik yeni perspektifler neler olabilir?

- Bu sorulara hazırlıklı olmadığım için sesli düşünür gibi bir halim olacak. Dolayısıyla biraz geniş alacağım. Bir tarafta bizim

sosyalist perspektiflerimiz, diğer tarafta ise Doğu'daki çöküş çok önemli. Bizde (gelişmiş kapitalist ülkelerde, ç.n.) insanlar giderek daha fazla üretim sürecinin dışına itiliyor. Bundan hareketle, üretim süreciyle kaynaşmayan, dışlanan kesim giderek büyüyor, büyüyecek. Bunun önüne geçilemez. Yeni teknoloji bazında gelişen gereksiz mal üretimi büyüyor. Çalışan insan sayısı ise sürekli azalıyor. İnsanların üretimin dışına iletilmesi hizmet sektöründe yeni başladı. Örneğin bankalarda. Gelecek yıllarda binlerce insanın bu alanda işine son verileceği kendilerine bildirildi. Diğer alanlarda ise sıklıkla zaten vardı, daha da artacak. Ekonomik olarak sizin sorunlarla bağlantılı olan bir sorun bu dışlanma olayı. Peki ya daha bir iş sahibi olmayanların korkusu ne olacak? İkinci olarak, örneğin geçmişteki bir otomobil talebi gibi bir mucizenin yeniden doğabileceğini ve yeni bir gelişimin gelebileceğini ise göremiyorum. Bir yanda az insanla bol üretim, öbür yanda bu bol üretime uygun olmayan düşük bir talep sorunu, temel ekonomik sorunlardan biri. Burdan hareketle bunun nasıl bir potansiyel olduğu ve ekonomik, sosyalist bir hareketin gelişip gelişmeyeceği sorusu çıkıyor ortaya. Maalesef, bizde sorunlar artık sola değil, sağa kayma eğilimi geliyor. Bugün Avrupa'da bu çok açık gözüküyor. İsviçre'de sol adını hak eden doğru dürüst bir hareket yok. Sosyal Demokratlar var ki, onlara ne kadar solcu denebilir bilmem. Pratik olarak gerçek solcularımız çok az. Bu, Avrupa genelinde böyle. Varolan sol hareketler son yıllarda daha da zayıfladı. Toplumsal olaylarda tekerleğin ters dönüşü engellenmelidir. Herşeye rağmen bu ge-

rileme durdurulmalı. Öntümüzde sol düşüncenin itibarını kurtarma görevi var. Doğu'daki çöküşten sonra tüm fırsatlar kullanılarak bütün devrimci gelenekler yok edilmek isteniyor. İstiyorlar ki, tüm Marxist değerler ortadan kaldırılsın. Burda solun bu geleneklerin korunması, kaybedilmemesi gibi küçük ama çok önemli bir görevi var. Ülkemizde ve Avrupa'da uç veren zorluklar ve çelişkiler kullanılarak topluma hitap edebiliriz. Geçmişte hitap edilemeyen fakat, bugün çeşitli sorunlarla yüz yüze olan insanlara ilerde hitap edilebilir.

Liberal Kapitalist Pazar Ekonomisiyle daha ileri gidilemez artık. Değişimler zorunlu. İki şık var: Ya tekrar faşist bir sistem, ya da herhangi bir şekilde sol düşüncelerin toplumsal yaşamda gerçekleşmesi. Toplumsal planlama sadece ekolojik olarak değil, tamamen zorunlu bir şey.

Bizde güçlü sol olarak sadece Sosyal-demokratlar var. Anti-komünistlik onlarda da mevcut. Geçen yıllardaki gelişmeleri ve sosyalist sistemin çöküşünü kullanarak Sosyal-demokratlar da vurdu. Sosyalist adına layık sol yok burada...

Üçüncü Dünya ülkelerinin sosyalist modellere ihtiyacının olduğu tartışma götürmez. Tanamen zorunludur. Dünya çapında, sosyalist güçlerin var olduğu yerlerde de bu modelleri gerçekleştirmenin çok çok zor olduğu inancındayım. SSCB'nin ortadan kalkmasıyla önemli bir faktör yok oldu. Yıllardır dengeli sağlıyordu. O zaman bir Küba, bir Nikaragua vardı, varolabiliyordu. Bunlar imkan dahilindeydi. Ama denge sermayenin lehine değişti. Şimdi sosyalistlerin işi daha da zorlaştı.

- Sizde sosyalist sistemin çöküş nedenleri nelerdi?

- Örneğin SSCB'de olanlar tam bir bilmece. Orada çok kısa bir sürede olanları, hem de askeriyesiz olanları anlayamıyorum. Belki elimizde yeterli bilginin olmaması da bir rol oynuyor ama, anlamıyorum. Günde iki saat gazete okuyorum fakat, bir dünya gücünün kısa bir sürede bu biçimde yıkılması, askeri müdahalesiz yıkılması benim için anlaşılmasa bir şey. Bu konuda Almanya asıllı Hollanda'da profesörlük yapan ve Tessin'de (İsviçre'de bir Kanton adı, ç.n.) oturan, sayısı azalan radikal marxistlerden biri olan, fel-sefe Profesörü Holz ile bir gece bu konuyu konuştum. Bana sorduğunuz bu soruyu ben de O'na sordum. Çok bilgisi olmasına rağmen O'da yanıt veremedi. Benim için bilmece olarak kaldı. Örneğin Doğu Almanya'da olanlar: Elbette Rusya'da olanlarla bağlantılı. Televizyonda seyrettikleri Batı'nın mağazaları önünde insanlar yönünü kaybettiler. Batı cenneti hayaliyle büyük umutlar besleyip Batıya toplu kaçışlar başladı. Bu önemli noktaydı. Onların sadece bir rüya olduğu bugün açıkça kendisini gösterdi. Basının baskısı altında insanlar kendilerini rüyaya kaptırdılar. Herkesin bir evinin, işinin olması alışkanlığı vardı onlarda. Fakat kendilerini Batı propagandasına öyle kaptırışlardı ki, kendilerinde olan bu iyi şeyleri bile göremiyorlardı. DDR düzeninin asıl çözülüş nedeni bu değildi ama, önemli bir unsurdur bu noktada...

1945'ten sonra insanları sıkın koşullar biraz gevşetilseydi, belki yararlı olurdu. Örneğin, Berlin Duvarı yapıldığında gerekliydi, açıkça gerekliydi. Ama 2-3 yıl öncesine kadar hala gerekli miydi?.. Bazı otoriter unsurlar her zaman gerekliymiş gibi yaşatıldı. Bu otoriter yapıları insanlar taşıyamadı. Çöküş sorunuyla ilgili olarak kafamı kurcalayan bir sorun da bu oldu. Mesela bu adam daha otoriter olunması gerektiğini savunuyor. Sovyetler'de olup bitenler masayı süpürür gibi bir tarafa süpürülemez. Peki Perestroyka olmasaydı nasıl olabilirdi? Daha iyi mi olurdu? Bu boş bir soru. Elbette tartışılabilir. Otorite kriz dö-

nemlerinde veya belli bir süreç için kullanılabilir. Ama sürekli bir otorite sosyalist-komünist düşüncüyle bağdaşmaz. Kendisiyle çelişir. Mesela, Stalinist bir yapı sürgit yaşatılamaz. Belli bir süre sonra gerekliliği kalmaz, kalmamalı. Fakat bence bu sorunların bir bölümü. O ülkeler az canlı, az hareketliyidiler. Sistemde gereken değişiklikleri yapmadılar, yapamadılar... DDR'nin ekonomik olarak bittiğini, çöktüğünü söylüyorlar. Fakat dünyada ekonomik güç olarak onuncu sıradaydı.

- Bazıları sosyalizmin çöküşünü geri, yani kapitalizmin yeterince gelişmediği ülkelerdeki doğuşuna bağlıyorlar. Siz buna ne diyorsunuz?

- Emin değilim. Benim görebildiğim, Doğu Blokunda herşeye çok güçsüz bir yerden başladıkları ve beklenmedik bir gelişme gösterdikleri. Özellikle Sovyetler Birliği'nde. Bundan birkaç sene önce çöküş baş gösterdiğinde üretici güçler gelişmiş değildi de, yetersizdi de ondan oldu diyemeyiz. Çok kötü koşullarda çok iyi şeyler başarıldı, büyük gelişmeler sağlandı, güçlü emperyalist blok karşısında. Bu yüzden, ekonomik gelişme yetersizdi ve çöküşün asıl nedeni buydu denemez. Marx'ın sözünü ettiği devrim Rusya'da henüz olgunlaşmamıştı ama, devrim sonrası başarıları bakılırsa o kadar önemli olmadığı anlaşılıyor bence... Bugün bizim ülkemizde Marx'ın belirttiği koşullar çok iyi mevcut fakat, devrimde olmuyor.

- Komünistler özellikle Rusya'da yeniden birleşiyorlar ve iktidara gelebileceklerini söylüyorlar. Bunlar ne kadar gerçeği yansıtıyor?

- Sadece tahmin edebilirim. Yoksa bilgi yetersizliğinden kesin şeyler söyleyemem. Yalnız eğer komünistler düşüncelerini uygulamazlarsa çok kötü olacak, bana göre bir facia. Bu sorunuza yanıt değil ama, değinmek zorunda hissettim kendimi. Diğer bir sorun komünistlerin hitap edeceği kitlel bir potansiyelin varolup olmadığıdır. Bence halk kötü tecrübeler gördü. İnsanların bu nedir, ne oluyor diyeceklerini düşünüyorum. Komünistleri dinleyecek bir halk kitlesi var bence. Ama orada da bölünmeler var. Dengesiz bir or-

tam var. Bu dengesiz ortamda halkın doğru paroloları seçmesi kolay olur mu bilmem. Tehlikeli bir ortam. İlerici-gerici güçlerin dengeleri nasıl, bilemiyorum. Fakat gerçekten böyle devam edemezler. Yeltsin'in 500 günlük liberal pazar taslağı, vs. ile işler yürümez. Kısa bir sürede büyük bir üretim düşüşü ve korkunç enflasyonla halkın büyük bir çoğunluğu yaşayamaz hale geldi. Umarım devrimci bir tarzda değil, yavaş yavaş değişirerek geçişin daha üst bir düzeye dönüşü yakalansınlar. Çünkü kitleler tecrübe sahibi oldu, öyle yürümediğini gördüler...

Eğer Yeltsin sorunların altından kalkamazsa emperyalistler ellerini yakan maşa gibi O'nu atarlar bir tarafa. Başka bir alternatif olarak komünist saflara kaymayacak unsur veya yapılara destek verebilirler. Ayrıca komünistlerin yeniden iktidara gelmesi halinde emperyalistlerin nasıl davranacağı, ne yapacağı belli olmaz. Askeriye ne durumda, hangi tarafı tutar bilmem. Orda da her toplumda olduğu gibi değişik akımlar var.

- Marx, kapitalizm geliştikçe işçi sınıfı gittikçe büyür, mülk sahipleri gittikçe azalır, demişti. Bugün Avrupa ülkelerinde orta tabakaların genişlemesi Marx'ın yanlış olduğunu mı gösteriyor?

- Burada devrimin öznesi sözkonusu. Kuşkusuz Marx devrimin öznesi olarak bilinçli işçi kesiminden hareket etmek zorundaydı. Bana göre mantıklı ve doğrudur. Marx tüm proletaryayı, örneğin lümpen işçileri, devrim gücü olarak görmedi. En alt işçi kesimleri, harap olmuş kesimler devrim gücü arasında değerlendirilmedi. Devrim gücü olarak, kendisini düzenden koparabilen, örgütlenen işçileri gördü. Bu gerçektiydi. Başka kim devrim yapabiliirdi ki? Başka güç bilmiyorum. Marx'ın o zaman yaptığı ayırım bugün giderek daha karışık bir hal alıyor. Keskin ayrımlar siliniyor. İkincisi; burdaki toplum yani burjuva toplum büyük bir ideolojik güce sahiptir. Klasik işçi sınıfı arasında devrim gücü ise giderek azalıyor. Olan budur. Ancak bir bölüm ise, kendisini burjuva ideolojisinden kurtaramadı. Eğer bugün Marx

dönemindeki işçi sınıfı ve koşulları olsa başka bir tespit yine yapılmaz. Bence Marx yanılmadı ama, zorlukları, bu toplumun ideolojik gücünü yeterince göremedi. Son yıllarda burjuva toplum büyük bir ideolojik güç oluşturabilirdi. Tüm evlere kadar girebilen bir güç. Örneğin, İsviçre'de demokrasinin resmi var. Daha iyi bir burjuva demokrasisi yok. Referandum, seçim, müdahale etme hakkı, vs. hepsi bizde var. Buna rağmen belki de bundan dolayı burdaki sistem şahane işliyor! Hem de çok şahane! İnsanlar seçimlerde kendi objektif yaşam koşullarına, kendi çıkarlarına ters yönde kararlar alıyor. Burda işler böyle yürüyor. Toplum bu düzene her zaman güvenmiştir. Çok özel bir örnek: Birkaç yıl önce kiracı hakları üzerine referandum oldu. İnsanların % 75'i kiracı olduğu halde kiracı hakları aleyhine sonuç çıktı. Kiracı olarak durumlarının düzeltilmesine karşılar. Sen bundan ne anlarsın? Evet, ideolojik anlamda bu sistem çok güçlü.

- Bu ideolojik güçlülüğün bir sınırı olmalı. Yani insanlar bir yere kadar dinlerler herhalde. Bu sınır ne olabilir?

(Gülerek) Evet, iyi bir soru. Öyle ya...Bugün insanların durumu kötüleşince sola değil, sağa eğilmeye açık olduklarını görüyorum. Sözüünü ettiğiniz sınırı bu durumda bilemem. Durum gittikçe kötüleşiyor. İnsanlar kötüleşen koşullarda kendi çıkarlarının nerede olduğunu göremezlerse, aşırı sağcılarını peşine düşerlerse sınırın ne olacağını bilemem. Burda kişinin kendisini kurtarması, kendisini politize edip edememesi, çıkarlarını nerde olduğunu görme şansına sahip olması olmaması önemli.

- Sayın Steiner, peki kapitalizmin geleceğini nasıl görüyorsunuz?

-Tanıdığımız bugünkü kapitalizmin yaşamaya devam etmesi imkansız bir şey. Tamamen çaresiz. Bu nesnel bir durum. Kapitalist ekonominin bugünkü işleyişinden başka bir işleyişi ise olamaz. Çok uzun yaşaması bu işleyişle, yarattığı sorunlardan dolayı mümkün değil. Tamamen imkansız.

- Örneğin daha 200 yıl yaşa-

yabilir mi? Ömür biçmek mümkün değil fakat, ne dersiniz bu sorumuza?

- Bana göre kesinlikle mümkün değil. Çok sürmeden büyük değişiklikler bekliyorum. Bu sistem bugüne kadar hep bir yolunu bularak, mesela sorunlarını dışarı akıtarak, somut savaşlarla, vs. sorunlarının üstesinden gelebildi. Bu hala belli bir süre için belki mümkün olabilir. Bundan dolayı 20-30 yılda kapitalizm alt üst olur diyemem ama, uzun süreli yaşamına devam edemez.

Gelişmiş ülkeleri ele alacak olursak, tekrardan fakat bu sefer daha güçlü karşımıza çıkan sorunlardan, örneğin işsizlik, vs. dolayı günah keçisi aranıyor. Gözler sorunlardan uzaklaştırılmaya ve ülkemizdeki yabancılara çevrilmeye çalışılıyor. Yabancı düşmanlığı daha da körüklenecek. Böylece daha belli bir süre sorunları küllmeye çalışıyorlar. Bu taktiğin getirdikleri ve getirecekleri gözükmeye başladı bile. Irkçı dalganın gelişiyi birlikte güçleniş bir rastlantı değil. Diğer yandan bu politika ne zamana kadar yürür? Ne zamana kadar işsizlik büyüyecek?.

- Marxist düşüncelerde ne gibi değişiklikler, yenilemeler olmalı sizce?

- Marxizmin genel olarak, temel ilkeleriyle doğru olduğuna yüzde yüz eminim. Az çok doğru tespitler yapabilmek için Marx'a ve Marxizmin temel ilkelerine ihtiyacımız her zaman var. Nereden geliştirilmeye başlanması gerektiğine gelince;... zor bir soru... Birşey söylemeye kalksam, kötü olan, sosyal-demokratlar durumuna düşeceğim... Öyle ya bir tarafta sosyal-demokratların tezleri, diğer tarafta ise katı Marxistler var. Okuduğum şeylerde ise doyurucu birşey bulamadım. Oysa gerçekten bazı gelişmelerin sağlanması zorunlu. Geliştirilmesini savunan düşünürler var, tüm Marxistler düşünüyor fakat, ilerleme göremiyorum. Bu yüzden yerinde bir soru. Önemli bir soru ama, çok az başlangıç noktaları görebiliyorum. Dönüp dolaşıp eski noktalara, bildiğimiz şeylere dönülüyor. Bugün varolanlarla ise çalışılmaz. Yeterli değil.

- Marx dünya devrimini, Lenin ise kendi döneminde tek tek

ülkede devrim teorisini savundu. Bundan sonra nasıl gözükmüyor?

- Sosyalizm deneyini yaşayan ülkelere baktığımda etrafları düşmanla çevrilmişti. Bugünkü çok güçlü emperyalist ablukasında bir ülkede devrimin gerçekleşmesi çok zor. Umutsuz değilim ama, çok çok zor. Daha geniş devrimler ise bir hayal gibi. Bence yine belli ve farklı noktalardan yürünür... Çok, çok zor durumda karşı karşıyayız. Çok, ama çok fazla geriye atıldık. Bence yine küçük küçük başlamak lazım. Örneğin, bugün İsviçre'de küçük de olsa bir örgütlenmeye başlanmalı. Çünkü gücümüz yok. Yeniden inşa için çok çalışmalıyız. Fakat elbette perspektifler enternasyonal olmak zorunda. Ama bölgesel olarak başlanmalı.

- Bugün dünya ülkelerini üçe ayırabiliriz? Gelişmiş ülkeler, geri bırakılmış üçüncü dünya ülkeleri ve sosyalizm deneyimini yaşamış ülkeler. Asıl hareketliliği bu üç bölgenin hangisinde bekliyorsunuz?

- Üçüncü dünya ülkelerinin hepsini aynı kefeye koyamazsınız. Üçüncü dünya ülkelerinin bir bölümünde daha fazla umut var. Bu onların sorunlarının ağırlığından kaynaklanıyor. Sosyalizme giden güçler daha güçlü... Doğu Avrupa Ülkelerinde olanların sonucunu görmek hala zor. Bu deneyler yararlı oldu, iyi oldu. Eski Sovyetler Birliği'nde çok hızlı gerçek bir hareketliliğin doğacağını da ümit ediyorum. Fakat gelişmelerden ve varolan durumdan fazla bilgi alamıyorum. Fakat geçmişteki deneyin ürünü olarak varolan potansiyel önemlidir, birşeylerin olması oldukça önemli.

- Son olarak Kürdistan Komünistlerine bir diyeceğiniz, bir mesajınız var mı?

- Tabii, diyeceklerim var. Kürdistan'daki Komünist Hareket beslediğim umutlardan birisi. Üçüncü Dünya Ülkelerindeki ağır sorunlar oralarda insanları daha aktif, daha somut, gerçekçi politika yapmaya zorluyor. Mesela Küba ve Nikaragua'da toplumsal ismine layık devrimler oldu. Sizin, bizim solcularımıza göre daha somut politika yaptığınızı, bu söyleşiden sonra daha iyi anlıyorum.

Sonuç olarak, Komünist Hareketinizin daha da güçlenmesini dilerim. ■

Büyük İnsanlık

İnsanlık!..
En büyük yarattısı evrenin... Doğurgan, gelişen, büyüyen, büyüyen, ölen... Ardından bir fısıltı bile bırakmadan tükenen. Ancak yaşatan evreni ve yarınları daha umutlu ulaştıran...
İnsanlık!..
Yaratılan en müthiş duygu yığınağı...

.....
Önce ses vardı. Yağmurun, akan suyun, gürüldeyen gökyüzünün, kayan taşın sesi. Ağacın, yaprağın, olgunlaşıp düşen meyvanın sesi...
Görüntü oluştu sonra. Ama mağara duvarlarına işlenenlerinden daha ilkeli, daha barbarı... Kana bulanmış tablolar. Patlayan fününin dumanı ve ölüme kesmiş cümle bulutlar aksetti evrene...
Sonra giderek olgunlaştı yürek... Ürperen insanın yüreği... Birliği, beraberliği, kardeşliği tanıdı...
Öte yandan zıt kutuplar gittikçe ısınmaktaydı...
Kana kesmiş tüm tablolar güvercin kanadıyla beyaza boyanıyordu.
Ve temeline dinamit konmuş gibi patladı dünya...
Kırlı bir kazandan dünyaya saçılır gibi saçıldı kapitalizmin barbar öfkesi. Siyahına, kızılına, sarısına ve hatta beyazına bile tahammül edemediler.
Biçtiler ekin gibi -oraklarla- düşünen, düşünceleriyle evreni aydınlatan kafaları...

.....
Önce Kürt vardı bu coğrafyada...
Büyük insanlık...
Sonra döküldüler kavimler kapısına beyazı, sarısı, siyahı ve çekik gözlüsüyle kavimler...
Büyük insanlık...
Paylaşamadılar şuncacık toprağı...
Şuncacık toprakta köleleştirdiler ev sahibini...
Köleevleri kurdular Med ve Mid'in bağrına. Köle düşen sadece köyler, kasabalar değildi, dağlar da köle düşmüştü. Talan edilmişti cümle Mezra Botan... Talan olan sadece altın, gümüş, halı değildi... Talan olan sadece kil toprak değildi... Namus bile talandı artık bu iklimde. Birbiri ardına katliamlar, baskılar ve yoksayımlar.
(Halife Ömer ilkin Demirci Kawa'nın tulumunu yakmıştı tutsak edince Kürt ellerini)

.....
Bugün boyuna heyetler geliyor iklimime... Kimisi bal sarısı, kimisi at çiftesi, kimisi tanrı yazısı heyetler...
Ve inanır mısınız? Kahramanmaraş katliamının 1 Numaralı sanığı Ökkeş Kenger (Şendiller) de var bu heyetlerin birinde; insanın hak ve hürriyetini savunmak için!..
Niye?

Bu kadar mı çaresiz insanlık, ki 111 kişinin katili onun haklarını savunmaya kalkıyor?
Sendika heyetleri geldi ve duyunca Kürt ve Özgürlük kelimesini işçilerin ağzından, apar topar defolup gitti.

İç (katliam) işleri bakanı geldi ve "Dilersek hep-sini biraraya toplar ve imha eder, sonra de intihar ettirir deriz" dedi ve yanındaki emperyalist Alman heyetinin başı da bu sözleri onayladı...

Gittiler...

Su da akıp gider...

Ve gelir bir vakti baharın. Ateş yakılır dağlarda...

Yıldızlarla çarpar yürekler öylesine coşkulu...

Katliam korkusu ne ki? Baksanıza yetmişlik ihtiyara bile kıymadılar mı? Bunlar değil gencinden, döle düşmüş çocuktan bile korkarlar... Korkarlar ya, korku dağları bekler demişler...

İyi de demişler...

"Dağlarına bahar geldi memleketimin" demiş şair...

Doğru demiş, ama sorun dağlarına bahar gelmesinde değil memleketimin... Sorun dağları dize getirmede...

.....
İnsanlık gün be gün yeniledi kendini ve bu yenilenme bir yandan yaşamı kolaylaştırırken, öte yandan da duvar ördü beyinlerin etrafına... Yeşil göremez oldu gözler... Gülün kokusunu tanıyamadı burunlar.

Oysa bütün bu çirkefliğe rağmen gül hala bildik kokusunu yitirmemişti...

"Bütün renkler hızla kirleniyordu"

Oysa kızıl, her zaman kandan damıtılmışlığını korudu...

Kimi zaman bir bayrağın orta yerinde vücut buldu, kimi zaman da bir gülün esrikliğinde.

Bütün renkler hızla kirleniyordu...

Ama fabrika ve atölye bacalarından çıkan dumanın yanında bir kardelen durmadan oksijen yayıyordu evrene...

Ve insanlığın düşmanı kapitalizm, bu küçük küçük kardeleni yenemiyordu...

Önce direniş vardı...

Hayava, yırtıcı kuşlara ve hayata karşı. İnsanlığın en büyük icadı bombaya ve silaha karşı. Zalime ve zulme karşı.

Zindana ve zincire karşı direniş...

Şimdi de direniş var...

Kardelen ile kapitalizm arasındaki amansız kav-gada...

24.3.1993
Ferhad Amed

KÜRT DİLİ, KÜLTÜRÜ VE TARİHİ KONUSUNDA YAPILAN ÇALIŞMALAR VE

KÜRDİSTANLI KOMÜNİSTLERE DÜŞEN GÖREVLER

A. Hazar

Her kültür bin emek, bin çiçektir. Her dil, insana, insan topluluklarına ait en güzel şeylerden biridir. Tarih ise sınıflararası mücadelenin gerçek, yalın bir öyküsüdür.

Kürt dili, kültürü ve tarihi konusunda yapılan çalışmaların gittikçe serpilip gelişim gösterdiği bir dönemden geçiyoruz. Bu, öylesine bir dönem ki tarihimize hiçbir dönemde bu kadar yoğun çabalara tanık olmadık. Konuyla ilgili çalışmalar gerek yurtdışında ve gerekse yurt içinde olanca hızıyla sürüyor.

Kuşku yok ki bu alanlarda yapılan çalışmalar pekçok yönü itibariyle olumludur ve desteklenmelidir. Bu çalışmalar, en başta, uzun yıllar boyunca basık altında tutulan ve sömürülen halkımızın binlerce yıllık tarihinin, dilinin ve kültürünün ortaya çıkarılması, geliştirilmesi ve yaşatılması bakımından son derece büyük bir önem taşımaktadır.

Öte yandan dil, tarih ve kültür konularında araştırmalar yapmak herkesin önündeki temel görevlerden biridir. Halkımızın ulusal ve toplumsal kurtuluş mücadelesi tek bir süreçten oluşmuyor, mücadelenin pekçok geniş alanı var. Dil, kültür ve tarih gibi değerler cephesi de mücadelenin önemli bir alanını oluşturuyor. Bu konularda araştırmalar yapmak, Kürt dilini, kültür ve tarihini günışığına çıkartıp geliştirmek acil, aynı zamanda ertelenmesi mümkün olmayan temel görevlerden biridir.

Dil, kültür ve tarih alanlarında üzerlerine düşen görevi yerine getirmeyen çevrelerin başında ise ne yazık ki Kürdistan Komünistleri gelmektedir. Kürdistan Komünistleri bu konuda üzerlerine düşen görevi deyim yerindeyse ihmal etmişlerdir.

Oysa bu konuda temel görev, başçekicilik, yönlendiricilik ve üreticilik esas olarak komünistlere düşmektedir.

Bu eksiklik Kürt dili, kültürü ve tarihi konusunda günümüze kadar yapılan araştırmalarda da kendini önemli bir şekilde hissettirmektedir.

**Dil, Kültür ve Tarih Çalışmaları
Esas Olarak Marksist Bakış
Açısından Yoksundur**

Kürt dili, kültürü ve tarihi konusunda yapılan çalışmalar sözkonusu olunca dikkati çeken ilk şey yapılan çalışmaların Marksist bir bakış açısından yoksun oluşudur.

Bu durum bir yönüyle Kürdistanlı komünistlerin sözkonusu çalışmalar açısından kendilerine düşen görevi yerine getirmemesinden kaynaklansa da diğer yönüyle sözkonusu çalışmaların zaten Marksist bir bakış açısından yoksun olan Kürt çevreleri ve tek tek Kürt aydınları tarafından yürütülmesinden kaynaklanmaktadır.

Durum böyle olunca da ortaya pekçok yetersiz, bilimsel ölçütlerden uzak, kısır değerlendirmeler, tesbitler çıkmaktadır. Böylelikle Kürt dili, kültürü ve tarihinin temeli daha başından sağlam olmayan bir zemine oturtulmakta ve yine bu zemin üzerinden geliştirilmek istenmektedir.

Kürdistanlı Komünistlere düşen ilk görev, Kürt dili, kültürü ve tarihi konusunda bugüne kadar ihmal edilen göreve sıkı sıkı sarılmak ve bu konudaki eksiklikleri gidermekse, ikinci görev de Kürt dili, kültürü ve tarihi konusundaki çalışmalarını Marksist bir bakış açısıyla ele alıp incelemek ve onu insanlığın evrensel uygarlık buketine dahil etmektir.

Burada günümüze kadar yapılan dil, kültür ve tarih çalışmalarını küçümsemediğimizi, onları yok saymadığımızı peşinen belirtelim. Tersine bu çalışmalar yok edilmek, tarih sahnesinden silinmek istenen halkımızın dilinin, kültürünün ve tarihinin bilinip ortaya çıkarılmasında büyük bir değere sahiptirler.

Ne var ki bu çalışmalar Marksist bir bakış açısından yoksunlukla ele alınıp öylece geliştirilemez. Kürdistanlı komünistlerin tercihi bu değildir ve olamaz da.

Kuşku yok ki sözkonusu alanlarla ilgili çalışma-

ların Marksist bir bakış açısından yoksun oluşu ancak ve ancak Marksistlerin sözkonusu alanlara eğilip onları Marksist bir süzgeçten geçirmesiyle aşılabılır.

Yine aynı şekilde her halk gibi halkımız da ilerici ve gerici bir değerler sistemine sahip. Onun değerleri tek ve sabit bir sistemden oluşmuyor.

Halkımızın dili, kültürü ve tarihi gözönünde bulundurulurken ileri ve geri unsurların tesbit edilmesi, bunların birbirinden ayıklanması ve ilerici unsurların yaşatılması gerek. Bizler halkımızın tarihsel değerleridir diye geri ve yoz değerlerin bayraktarlığını yapamayız.

Tarihsel değerlerimizi ele alırken ilerici ve gerici değerleri ayırtmak ve ilerici değerlere sahip çıkmak zorundayız.

Başka Halkların Değerleri İnkâr Edilerek Bir Halkın Değerleri Oluşturulamaz.

Sözkonusu çalışmalarda daha başından dikkat edilmesi gereken önemli bir nokta daha var.

Kürt dili ve kültürü günümüze kadar baskı altında tutuldu, yasaklandı. Kürt tarihi inkar ve red yaklaşımı temelinde ele alınarak yok sayılmaya çalışıldı. Bu bilinen bir gerçek.

Bunu yapanlar ise Kürdistan'ı aralarında bölüşen ve sömürgeleştiren güçlerdir, onların burjuvazisidir.

Sömürgeci güçler kendi tarihsel değerlerini oluşturup geliştirirken Kürt halkının binlerce yıllık bir tarihten gelen değerlerini de ya yok saydılar, ya da onları kendi değerleri olarak dünya aleme gösterdiler.

Kürt dili, kültürü ve tarihi konusunda çalışmalar yapılırken esas alınması gereken şey bilimsel ölçütlerdir, bilimin kendisidir.

Baskı altında tutulan, sömürülen halkımızın dil, kültür ve tarih gibi değerlerinin günışığına çıkartılıp geliştirilmesi mücadelesini sürdürürken başka halkların dil, kültür ve tarihleri inkar edilip gözardı edilemez. Bu inkar ve red temeli üzerinde kendi halkımızın tarihsel değerlerini de oluşturamayız.

Bu noktada, başka halkların tarihsel değerlerini gözönünde bulundurarak, onları da anlayıp kavramalı, kendi tarihsel değerlerimizi gün ışığına çıkartmalı ve insanlığın evrensel değerlerine dahil etmeliyiz.

Üstelik kendi tarihsel değerlerimizi sömürgeci ulusların değerlerinden ayıklamak gibi bir derdimiz daha varken, bu derdi o ulusların değerlerini inkar etmekle çözemeyiz. Biz, bilimsel yaklaşımı esas alarak kendi tarihsel değerlerimizi ortaya çıkarmalı ve diğer halkların tarihsel değerlerine katkıda bulun-

maktan da kaçınmamalıyız.

Dil, Kültür ve Tarih Alanlarında Yapılan Çalışmalar Yetersiz ve Son Derece Eksiktir

Öte yandan Kürt dili, kültürü ve tarihi konusunda günümüze kadar yapılan çalışmalar pekçok yönü itibariyle yetersizdir ve bu tür çalışmalar içinde pekçok eksikliği barındırmaktadır.

Konuyla ilgili ilk yetersizliklerden biri kaynak eksikliğidir. Bu konudaki esas eksiklik Kürt dili, kültürü ve tarihi ile ilgili yabancı araştırmacıların çalışmalarının çok azının Kürt halkına, Kürt kamuoyuna sunulmuş olmasıdır. Özellikle son yıllarda konunun bu yönü tümüyle gözardı edilmiş durumdadır. Oysa pekçok ülkede Kürt dili, kültürü ve tarihiyle ilgili olarak yazılmış önemli eserler bulunmakta ve bunlar Kürt halkına kavuşmayı beklemektedir.

Yine aynı şekilde Kürt diline, kültürüne ve tarihine ilişkin pekçok tarihi belge niteliğindeki eserler günışığına çıkartılmayı beklemektedir. Örneğin Meyyafarqin ve Amed Tarihi adlı eserin yalnızca küçük bir bölümü günışığına çıkartılmış, eserin diğer bölümleri üzerinde gerekli çalışmalar yapılmamıştır.

Kürt dili, kültürü ve tarihi konusunda yapılan çalışmaların çoğu ise son derece eksik yönler taşımaktadır. Varolan araştırmaların çoğunda belli bir araştırma yöntemine bile rastlamak çoğu kez mümkün değil.

Araştırmalarda belli bir yöntem sözkonusu olmayınca çarpık ve yanlış yaklaşımların önünü kesmek de çok güç.

Dil, kültür ve tarih çalışmalarının bütünlüklü bir şekilde gelişmemesi ise bir başka önemli sorun. Konuyla ilgili otorite durumunda bir kurumun olmayışı yapılan çalışmaların genel doğrular ve tesbitler çerçevesinde birleşmesini de engelliyor. Herkes daha başından bir otorite olarak ortaya çıkıyor ve böylelikle bütünlüklü bir tarih ve kültür bilincinin oluşumu sekteye uğrattılıyor. Oysa bu konuda esas alınması gereken şey daha önce de belirttiğimiz gibi, bilimdir, bilimsel ölçütlerdir. Konu bilimsel bir çerçevede içinde ele alınıp ortaya konulmaya çalışılsa, çok daha olumlu sonuçların çıkacağı kuşkusuzdur.

Çalışmalar Çoğu Zaman Tek Yanlı ve Çarpık Gelişiyor

Şüphesiz konu Kürt dili, kültürü ve tarihi olunca dikkat edilmesi gereken bir başka nokta daha var. Günümüze kadar dil, kültür ve tarih alanlarında ya-

Dil, kültür ve tarih alanlarında üzerlerine düşen görevi yerine getirmeyen çevrelerin başında ise ne yazık ki Kürdistan Komünistleri gelmektedir. Kürdistan Komünistleri bu konuda üzerlerine düşen görevi deyim yerindeyse ihmal etmişlerdir.

pılan çalışmaların en belirgin özelliklerinden biri bunların çoğunun tek yanlı ve çarpık bir gelişim içinde ortaya çıkmasıdır.

Örneğin kültür sözkonusu olunca, Kürt kültürünün salt belli bir takım yönleri üzerinde bir yoğunlaşmanın sözkonusu olduğunu görürüz. Bu yanlar genellikle masallar, müzik, bilmece ve atasözleri, fıkralar vs. dir. Oysa kültür kavramının çok geniş boyutlu bir kavram olduğu gözönüne alınır, Kürt kültürünün pekçok yanının gözardı edildiği, bu konulara eğilinmediği ortaya çıkar.

Örneğin günümüze kadar henüz Kürt halk dansları, Kürt çocuk oyunları, Kürt tiyatrosunun tarihsel temelleri, Kürt masallarının temelleri ve karakteristik özellikleri vb. konularda elle tutulur bir çalışma yapılabilmiş değil.

Aynı şey Kürt dili ve tarihi hakkında da söylenebilir.

Kürt dilininin, kültür ve tarihinin bütün boyutları gözönüne alınarak yapılacak çalışmaların bu alanların tek yanlı ve çarpık gelişimini engelleyeceği ve tarihsel değerlerimizi bir bütün olarak korumamızı

sağlayacağı açıktır.

Esas Görev

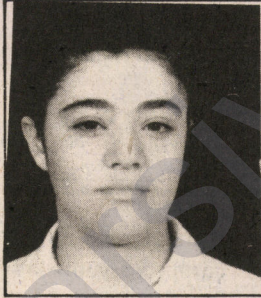
Kürdistanlı Komünistlere Düşüyor

Kürt dili, kültürü ve tarihi konularında bugüne dek pekçok olumlu ve yararlı çalışmanın yapıldığı açık. Fakat yapılan bu çalışmalar açıkladığımız son derece önemli eksiklikleri ve çarpık gelişimi de içinde taşıyor.

Bu konularda esas görev ise yine Kürdistanlı Komünistlere düşüyor. Kürdistanlı Komünistler ulusal ve toplumsal mücadele perspektifini dil, kültür ve tarih alanlarına da taşıyarak, yokedilmek, tarih sahnesinden silinmek istenilen toplumsal değerlerimizi korumalı, onları ele alıp incelemeli, fakat bununla da yetinmeyerek onu sınıfsal bakışı esas olan bir perspektifle değerlendirmeli ve Kürdistan toprakları üzerinde Sosyalist bir kültür ve tarih anlayışının temellerini bugünden atmaya çalışmalıdırlar. ■

BİŞENG ANIK (NEWROZ 92)

Karıyor
Sarsılıyor Şırmak...
Bütün bir kış,
yüreğlerin üzerine,
ve günbegün yanan yürekler
korkusuzca, yaşamda, mütaca-
delede yerlerini alan yoldaş-
lar.
Bîşengler ve can kardeşlerin
Alaca karanlık,
kapladı bîsbütün Şırmak'ı,
kan kokuyor,
hüzün, ölüm, işkence kokuyor,
bütün Botan'da
işkence kokuyor, işkence
Botan'nın Doğusuna.
Acılar, ağır bir kurşun,
Analar
çığlık çığlık.
Dön git kalleş güneş,
Kan gölüne dönüştü Şırmak, Tugay İŞKENCE tezgahları.
Duvarlarda kaldı çığlıkların yankıları
yankılanıyor BİŞENGlerin sesi,
gecenin karanlığında.
Sıkılan kurşun, katledilen seveda,
gecemsin, yoldaşımın, karafilimsin, türkümstün.
Gencecik ölüm ve ağlayan küçüktük yürekler,
Ve topraktan göz yaşları birgece yarısı, acıların içinde.

Bîşeng ANIK

Sevdalanan,
Ülkesine tutulan,
Aşık olan şiir, çığlık çığlığa,
kanayan yürekler.
Ve gencecik yüreğten, direnç yüklü bir seveda,
bir türkünün haykırışı, derinlerden
ve bitirilmeyen şiirim, aşkım, YOLDAŞIM.
Nöbetli ölümlerde sustu,
yaşamda sustu, Ülkemde,
Botan'da sustu 28.03.1992'de
işkence içinde, BİŞENG'im,
Nöbet tutuyor ölüm, ölüm kokuyor zaman,
sarsılıyor vücut, parçalanıyor yürekler,
düşerken karanlık gecelerde, kavganın doruğunda.
Kızillaşıyorsun sevgilim, ülkem benim, medyam.
Ve düşüntüyor olmak seni
Sarp kayalıklarından CUDİ dağının.
Yaşamak seni, Kürdistan'ın gözyaşlarında.
Botan'ın aşkı, Serhad'ın umudu, Garzan'ın sevgilisi.
Halepçe'nin çığlıklarıyla bütünleşmek.
Ve Şırmak'ta filizlenen gül yaprağım, umudumun sesi.
Sesine dokunmak, bağırduğın türkülerde,
kucaklaşmak senle,
Ölüme gitmek seveda için, ülken için, yaşamak...
Yalnızlığını yaşamak.
Yaşayabilmek seni
BİŞENG YOLDAŞ.

Nameyên Welêt

RÛPELEK NÛ LI DÎROKA KURDISTANÊ VEBÛ

Merheba!...

Ev demek bû min ji we re name nivîsîn. Di vê navberê de li welêt herî geşbûnî çêbûn. Bi tenê behs ji geşbûnîyên van du mehan nakim, sala borî ji Kurd û Kurdistan re seranser tişî bû. Rûpelek nû li dîroka Kurdistanê vekir. Têkoşîna rizgarîya netewî fêkîyê xwe hinik bi me da tam kirin. Êdî, herkesek dizane ku Kurdistan newarek bêkes û bêxwedî ye. Nevîyên Kawa şîyar in, mîna roja pêşîyê. Li milê hev li dijî dijminên xwe têdêkoşin. Ji bo vê yekê 92 bû sala Kurdan, 93 ê jî dê bibe salan Kurdan dîsan.

Di navbera du Newrozan de ewqas geşbûnî ku serê dijmin û çavnebarên me gêjandin. Yek biyek van geşbûnîyan pêwîst nabînim ji we re bi nivîsim. Du sedem hene Yek, rûpel têra nakin ku tevan bi nivîsim. Du, geşbûnîyên rojane hene ku yên duhî kevn dikin. Eger, ev geşbûnîyên di pêvajoya Newrozê de çêbûn ji we re binivîsim; bawerim ku herî pirsan jî dê bersîv bikim.

Partîya Karkerên Kurdistanê, li dijî dijmin agir birîn îlan kir di pêvajoya Newrozê de. Va teqîtkek baş û girînge. Di vê biryarê de hinik direngîtî heye lê ev direngîtî ne maneyê wergirtina biryarê ye. Biryar, eger va berî salek bû hatibûya wergirtin min bewer e dê hêştê çêtir li cîhê xwe rawestiba. Çima? Lewra, partîya Karker îsal ne li ser aqubeta sala borî ye. Sala borî, li Komara Tirkîye dudilî hevcut bû, - Hukûmet hatîye guhartin, bijartinên giştî çêbûne, hukumeta îktîdar kefî destan alozîyên wê pîr bûn. Di vî demî de sitandinên me dê pêtir bûna- Ji bo tu gelan dîrok paşde ne zivirî ye ku ji me Kurdan re bizivirê. Roja borî, borî. Di pêvajoyê de cîh û dem herî girîng in. Di zanyarîyê de jî va wusa ye. Karê em dikin bi tenê me girênade jîyana gelekî bindest girê dide. Ji bo vê yekê pêvajoyê têkoşîna me divê herdem li pêş çavên me rawest e.

Agir birîn; tesîr li Newroza 93 yan kir. Heya îro neyarê me li ser axa welatê me çî li gel me kiribe cil jê re amade bû. Bakurê Kurdistanê li ser navê bavên xwe tapû kirî ye, di nav sînorên "mîsak-î milî" de parek ji Kurdistanê heye, va neqebûla neyar e. Kesê tiştek wusa bêjî cîhê wî qebrê tarî ye. Va, felsefa dijmin ya heftê salan e. Cejna Kurdan ya netewî Newroz ji berî bûna Îsa 712 ê virde tê pîroz kirin. Dem dem ew bixwe jî qebûl dikin le belê, dîsa li bakurê Kurdistanê na.

Ëvara Newrozê, em li bajêrê wanê ne. Bi êqîna çavdêrîya cejna Newroz li van in. Di têlevîzyonê de berna-meyek li ser dîroka Niwrozê çêkirî ye. Seranser rastînya dîroka cejna netewa Kurd pêşkêş kir. Mîna min va, ji tev kesan re bûyerek bîyanî bû. Lewra, gorî zanîna xwe dixwast dîroka cejna gelê Kurd bi rastîni pêşkêş bikin. Ev li du alî ji min re enteresan bû. Yek, çîye politîqayên dewletê evqas guhartî? Du, ev yekem îşareta çîye? Bersîva pîrsa yekem xuya ye. Geşbûnîyên di têkoşîna rizgarîya netewî de çêbûn politîqayên dewletê di vî alî de tengav kirin e. Ji dewletê re va bûya bivê-nevê. Bersîva pîrsa duwemîn çîye. Iro em ji bo bersîva vê pîrsê çî bêjin, bi tenê texmîn di mîne. Lê belê, dema em binihêrin geşbûnîyên rojan e tiştek xuya dibe. Çîye ev tişt? Pêngavên ji bo yêkîtiya hêzên welatparêz hatin avêtin tesîr li ser politîqayên dewletê dike. Heya îro dijminî konevanîya xwe ya li ser realîta Kurd û Kurdistanê ji bo roj derbas kirinê dikir. Lê belê îro êdî ev tişt baş eşkere bû ku roj derbaskirin jî vê konevanîyê re negingaz e. Va tev girêdayî geşbûnîya têkoşîna rizgarîya netewî ye.

Pêvajoya gengeşîya xera kirina hev, di navbera hêzên Kurdistanî yên welatparêz û azadîxwaz kuta bû ye. Gengeşî ji bo pêşveçûna têkoşîna rizgarîya netewê dê bê kirin. Kêmahî û zêdehî dema derkevin ronahî ye û kêmahîyan ji navberê rakîn dê têkoşîn bigihîje mirazê.

Pêngavên îro hatin avêtin di vî warî de li xaneya pozîtîf hatîne nivîsîn. Va ye ku dijmin kalmicalî politîqayên nû kirî. Ev divê baş bê zanîn ku, li ser vê geşbûnîyê ji îro paşde çî xebat bê kirin serbilindîya netewa Kurd e. Kurd, li ser axa welatê xwe vê yekê baş nişan dinê dide. Neqencîyên duhî me li paş xwe hêlan, hinik direngî mabîn jî me rastîni ya vî karî fêm kir.

Ximê avahîyê cepheyê netewî hatîye avêtin; êdî herkesek divê ji bo avakirina vî avahî bi xebite. Va deynê şehîdên welêt e li ser milên tev şoreşger û welatparêzên Kurdistanê.

Silav ji bo rojên azad!...

Nîsan 1993

A. Zozani

JÎ BO KURDAN LÎSTİKEK HEMDEM

M.Sait Alpaslan

*(Şano bi kevnê telîs ve hatîye raxistandin çîngeh di hemî birran de yek e... Di bin kevn de sê-çar bi-
lindî heye. Ev bilindîna ji carna karê texta mîr, carna sandalîne dadgehek carna jî karxana hesinkarek
dibêne...*

*Qostum û kincê listikvanan yê hemdem e. Hev, li gor rol û listikên xwe divê kincek dîrokî an jî kincê
wî karî li xwe kin... (Mînak listikvanên rola Kawa bileyîze, pêştimala hesinkaran li xweke)*

*Şano hêdî hêdî ronî dibe... Di ser bilindîyek Kawa yê hesinkar, bi mîrkuî (balyoz) xwe hesin rast
dike... Gotinbêj tê te pêşîya şano)*

GOTINBÊJ - Hûn bi xêr hatin ey mirovên tema-
şegêr

Çiroka Mezrobotanî ev jor û jêr
Em dixwazin dema biqedî hûn bêjin bi xêr
Bila pîrr bî ji bo vê listik temaşegêr

Hûn dibînin çiqas rind e Kurdistan
Îro, ji alîyê Dehaq de maye bindestan

Wê biqedî di dilde rojek xema gir
Dixwazin dest pê bikin em bi çiroka agir

Di Nînova de ferman dayî Dehaqê xwînwar
Ji bo marokên xwe birjîni mejîyan bi zordar

Hûn li vê listika çewt û mewt nenihêrin
Zilm û zora mêtîngeran di fikrê xwe de bihêrin

Rahişt mîrkuî xwe bi hêrs Kawa yê delal
Bê hela ji wer dibêji çi vî yê
Şîr helal
(Derdikeve)

KAWA- Dilo yeman, ev çi
qêrîne ji hesin tê
Sor bûye, dinale, weke me
Kurdan
Agirê wê weke ji dilê min
der bê
Çima qedexeye li vî welatî
dengê keç û xortan

Dizanim mîrê zalim Dehaq
bûye giş sebep
Ji bo marokan ne hişt ciwa-
nan ta ebed

(Qesra Dehaq... Dehaq û ci-
vata xwe di meşkê de ne...
Du marok li ser milê Dehaq
ve kil dibe)

DEHAQ - Vexwe badê, ji xwe
şikên hes bike

Tu gune nîne, jîyan pîrr kurt e
FÊLBAZ- Raste Mîrê min, şêrîne dil û cana
Marok birçîne, bila bînin mejîyê Kurdan niha.

SÊRBAZ- Belê Mîrê min, birçîne marok dîsa.
Ma qîmeta Kurdan çiqasaye çiqasa?

DEHAQ- (Çepik lê dixe, du dil, ji kulîsê ve tê)
Zû xwarina marokê min bînin
An jî ezê serê we hilqetînim

HEKÎM- Bila bala we li maroka be Mîrê min
Kîngê êş bidin can, derman karê min

DEHAQ- Ez mezinim, xurtim, bi qîmetim
Dibêjin zilm û zorê li gel dike

Derewe, ez pîrr bi rûmetim
GIŞT- Bijî Dehaq

(Dîsa Kawa)

KAWA- Dil polayê li çîyan
Ji her vê zilm û zora Dehaq

Ji ber mirinê revîyan
(Dîsa Qesra Dehaq)
GÎŞT- Bijî serok Dehaq
Bimre Kurdên bêjî

(Gotinbêj tê te şano)
GOTINBÊJ- Li gor rîwayeta dîroka pîr
Vêdixe, Kawa agir
Dehaq ê zordar di kuje
Azadiyê dimeşîne bi kal û pîr

Lê belê, ne evqase lîstika me
Pirr bi xwîn e dîroka me

Ger neket serê we ev lîstika hemdem
Karin herin, hûn serbestûn her dem

(Zilamek bi berçavka reş dikeve şano)
ZILAM- Hey senî.
GOTINBÊJ- Çîye lo lo teralo?
ZILAM- Yasak Kûrtçe konuşmak
Gûlmek, axlamak
Saydim
50 Kelîme konuştun
GOTINBÊJ- Nasil isterse canım, konuşurum
İstersem yüzelli kelime bile
Ağlarım, gülerim
ZILAM- (Zilam nasnama xwe derdixe û rê Go-
tinbêj dide)
Ben hafîye-polis, yakarım
250 Kuruşu soke soke alırım
(Gotinbêj 250 Quruş dide)
GOTINBÊJ- Ne xeyale ev bûyer, ne xeyale Takrîr-
î Sukûn
Weke vê zilma, li ser me pirr çêdibûn
Dixwazin em venegrin lîstika xwe
Dîsa temaşe bikin dîroka xwe
(Girtîxane... Girtî û nwêner, görüşmeci)
rûniştine, mijûl dibin...
Li ser her komekê leşkerê disekine)
I. GİRTÎ- Ma xweşî û nexweşî ne di destê me de
ye... Hey em va zargon û qedexan qebûl nakin...
I. LEŞKER - Kûrtçe konuşma..
I. GİRTÎ - Ama o, bilmiyor
Türkçe konuşamıyor...
I. LEŞKER - (Jî wêner re)
Bak hemşerim, yasak bu dil
Konuşma, konuşurma budur sonuç
Yoksa! Türkçe konuş, çok konuş
2. GİRTÎ - Yeter artık, yeter be
Konuşmak istiyorum
Anamdan, atamdan öğrendiğimle
2. LEŞKER - Kes ulan... yasak
Konuşma, çeneni kırarım bak...
3. GİRTÎ - Ya konuşurum ana dilimle ya da
1. LEŞKER - Ne ulan, ne ötüyorsun
"ya da" ne bok yersin?
3. GİRTÎ - Çıkmayız görüşlere!..
3. LEŞKER - (Bi daran ve diçin ser girtîyan)
Çıkmazsan çıkma ulan it
GİŞT - Bimre faşizm
Bimre zordestî

Berxwedan jîyane.
(Tarî bûn. Gotinbêj tê te şano)
GOTINBÊJ- Way hûn dibînin. Ne hewcî ez bêjim.
Dixwazin ji wera çîroka din bibêjim.
(Dîsa şano du parî... Li alîyek Dehaqê hemdem,
li alîyê din ji Kawayê hemdem)
GİŞT- Bijî Sedam
Bijî serokê Ereban
SEDAM- Weke hûn jî dizanin
Dawîya ser hat
Lê ji alîyê casûsan xeber hat
Bêbextî û xaîntî kirine Kurd
SERBAZ- Serokê min yê mezinê cîhanê
Dengê Kurdan bilind dibe li cîhanê
Ma kanî firfirokê me yî
Bi napalm jahra zer tijî
FELBAZ- Bila biqelihe koka wan
Xelas bibe cîhan ji wan
HEKİM - Û bila biqelihe tirsî me dilê cîhan
Ferman bide ser kurdan
Kurbane can
Ferman...
SEDAM - Bila zû rabin firfirokê min
Bila qedexe bike gula sor
Gihayê kes
Mirin bi bîhn sîrê ve bû
Û tarî bi şev û rojê Kurdan

(Di tarîye de koçbarîya Kurdan)
KAWA - Agir
Xema gir
Dilşewat
Dil bi kul
GİŞT - Koçbarî mirin lêdan
Ne qedera me yî Kurdan
KAWA - Ciwanê me
Gîşt di bin destan
Di zîndan
GİŞT - Kurdistan maye di bin destan
Talan bûye bax û gul û gulistan
KAWA - Bes.... Bes....
Bes tarîya dîrokan
(Kawa ber bi Dehaq ve diçe)
GİŞT - Bes... Bes...
Bese tarîya bindestî
Bila bimrî zordestî
(Kawa bi mîrkuşê xwe Dehaq ji text dixîni û serê
wî dieçiqîne)
KAWA - Bîst û yekê Adarê
Bila sor bibe agir
Xem nekevi dila re
GİŞT - (Bi govendê digirin)
Newroz hat cejna me ye
Gul û sosin buhara me ye
Çîya hemû bûne agir
Kurdistan welatê me ye
Çar hezar sale li vî alî
Serî hilda gelê Arî
Dehaqê xwînxwar kuştin
Bihar anîn vî welatî

Hunermendekî Kurd Ku Li Ewrûpê Pênaber Dijî Va Hevpeyvînek

Hevpeyvîn: Ali OZER

Demek dirêj vîrda jîyana xweyî ku li ser çand û hunermendîyê derbas kirî xebata sîyasîjî tê da jîyaneke tevlihevî li ser ewî bandûrek çêkirî ye.

Xwestina wî ew bû ku li welêt xebata xwe dom bikirîya baştir bû. Lê belê komara Tirkîyê ji bo wî û wek mirovên wisa ra tu imkanê çih vekirî nahêle û naxweze ku ji bo welêtê xwe çand û hunermendîya xwe bide nasî. Ji ber vê yekê ew jî wek mirovên din yê nîştimanperwer derî welêt ketî, niha ew jî jîyana xwe bi pênaberîyê derbas dike. Qesek li dest wî tê der ew jî bo welêt hunermendîya xwe li ser çanda Kurdî neqş dike û dixwaze ku çanda Kurdî nav welêtên navnetewî de bide naskirin. Ewî niha li Swîsê raxistineke wênan li bajaroke Basel-Landê pêk anî û em jî lê bûn mêvan ji bo xebata wî me ji lê ra pîroz kir. Û li ser xebata hunermendîya wî hevpeyvînek jê xwest. Ewî bi dilxweşî bersîva me da û me jî bo we xwendevanê Newrozê nivîsand.

Newroz: Hevalê heja Adil Duran; bi dîtina min tu nêzî du salan virda hatîyê Swîsê û demek wisa kurt da te xebatek di hindirê navroke çanda Kurdî de pêk anîye. Hîn ku em neketine teferuata ser kar û berê teyî çandî, tu dikani zehmeta xwe xwendevanên Newrozê ra xwe bidî nasi?

A. Duran: Bi kurtî birî ez ji sala 1955 de li Dersîmê dayik bûme. Dibistana yekemîn min li wira dest pê kir. Wê demê de jî ber ku neyarî hebû me koç kir em hatin Edenê. Li Edenê min dest bi dibistana navîn kir. Wê demê de min lîstikên şano bi komekê va dilist. Alîkî da jî min li ber xwe helbest jî dinivîsandin, lê ew bi Tirkî bûn. Yekcaran jî min xêzik çêdikirin. Tiştê wisa çandî wê demê da hemî serê min da çih girti bû. Min dixwest pir tiştan çêbikim, lê imkanê min qet tunebû. Dûrra me carek din barkir em çûn bajarê Îzmitê. Li wir jî min xebata xweyî çandî dom kir. Wê demê de min çend rojnaman de nivîsand. Ewna (Bizim Şehir, Vatan, Politika) bûn. Sal 1976 festivaleka navnetewî li bajarê Yenice hat pêk anîn. Raxistîna xêzikan de wê demê min xelatek girtî bû.

Newroz: Pirsgirêka Kurd û Kurdistanê çî çax li ser te bandûr kir?

A. Duran: Sal 1977 de ez zewicî çû bûm Elmanîyê. Li wir jî ez li

ser çand xebitîm. Ez di hundirê çepê Tirkan de bûm. Gelek bandûr li ser min hebû di warê çepitîyê de. Wê demê de li Berlînê min xwe û xwe mehkemê kir. Ez gehestim bîr û bawerîya pirsgirêka Kurd û Kurdistanê. Ji ber ku ez jî bi xwe Kurd bûm. Heya wê demê jî min bi Kurdî baş nedizani bi axifim. Dûrra min hen bi hen dest bi jîyana Kurdî kir, navnasîya xwe naskir. Îcar helbest û xezikên xwe de. Jîyana gelê kurd da ber çav.

Newroz: Heya wê demê tu di henik rêxistinên çepitîyê da xebitî bîyî an jî na?

A. Duran: Na xêr, heya ku ez hatim Ewrûpê jî ez bi tu rêxistina va nexebitîya bûm, lê li Ewrûpê komelên rêxistinan bala min kişand. Ji vî warî de min gor xwe lê gerik çêkir, nêzik dîtînen min nav kîjan rêxistinan da ne. Herî dawîyê de ez gehestim rizgarîxwezên netewê Kurdistan (KUK) di warî siyasî da min ji wan re xebat kir.

Newroz: Di warî siyasîyê da xebitî şunda, te xebata xweyî çanditîyê berda an jî bi hevra berdewam kir?

A. Duran: Belê; min bi hevra berdewam kir. Wê demê de (1979) min warê xesikan de xelatek ji Kûba stand. Li Berlînê lîstikên şanovaniyê pêk anî û flmek jî amade kir, ew jî televizyona Elmanîyê de hat nîşan dan. Piştra ez çûm Swêdê, wê demê

mesuliyetên zêde li ser min hebûn. Li Swêdê' jî min huner çand û karê siyasî bi hev re dom dikir. Me û hevalên din va kovara BERBANG derdixist. Min di redaksiyona kovarê de çih girti bû. Sal 1986 salnamek bi xêzikên min hat çap kirin. Piştî ez vegeyriyan welêt warê rêxistinê de xebat kir. Lê belê ez bi aliyê Komara Tirkîyê va hatim girtin û nezî sê salan ez li hundirê girtgehê (hepis) da man.

Newroz: Ji girtgehê derketî şunda tu bi dizî îcar Swîsê û karê hunermendîyê li vir jî berdewam dikî. Lê ez dibînim ku bi gotina te heya niha te xêzik çêkirî e, lê çima îcar dest bi wênan kir?

A. Duran: Ji ber ku dîtina û ramana min hebûn. Jîyana pênaberîyê de peyvîst e ku tekîl û danistandina gelê Kurd tim germ be. Yek jî warê wênevanîyê de di nav gel de gelek kêman in. Bi rastî derd û kulê gelê me zehf zêde ne. Xwestina min ew e ku hemû nav wênan xwe de derd û kulê gelê me bidim naskirin ku gelê me zêde jîyana muhacirê û pênabireyê zêde berdewam neke. Ji derî (xeyn) min jî hunermend hene, peyvîst e ku ewna jî çî kar dest wan tê ji bo azadiya gelê me pêk bînin. Bo vê aramancê min dest bi wênevanîyê kir.

Newroz: Li ser wênan te raxistînek li bajarokê Sissachê vekirîye.

Ew, evîna dilê te çawa şiyar dike?

A. Duran: Ew pirsar zehf bi we-te ye. Ji ber ku her mirov dest bi karê ki nûjen dike dilê wî dihezize û ew bi xwe û xwe şad dibe û ez jî wisa bûm. Roja raxistinê gelek dost û hogirên welêtparêz û yên bîyan hatin. Bes nav ewan de yekî Kurd û yeka Swîsî bandûrek nû li ser min kirin. Ya Swîsî piştê ku wêne nêrf wisa gote min: "Ewna wêne ji bo nêrfîna çavan wek (mîna) stranên Kurdî ne."...

Yê Kurd jî wisa got: "Te lewro enfyekî çandî li vir pêk anîye."

Ewan herdu gotinran ezê tim û tim bigrim ber bi çavan... Ew jî tê şanf dan ku çand û hunerê me dervahî welêt jî li navnetewî de peywîst e ku çihêkî baş de xwe bide pêş.

Newroz: Ji bo te çand û hunerê gel çi dide ber çavan?

A. Duran: Peywîst e ku gelê me ne tenê li ser şoreşgerîyê û çekdarîyê bisekine. Ji ber ku pêşveçûna me hemû di her warî de têkoşîn kirin peywîst e. Şanovanî, wênevanî, sînema û had çanda me re hemû peywîst e. Ji ber ku gelê me zêde şîyar dibe û dijmin nikare navê me, dîroka me bikolfîne, di holê de rake. Ew tiştên wisa tiştên nemirin.

Wexta ku em gelên din dinîhêrin, ew jî bi heyfûna çand, dîroka xwe û hwd xwe didin îspat kirin. Hewce ye ku hemû hunermend di vî warî de jî xebatekî pêk bînin. Bi tenê çekdarîyê em nagihên derê. Nuqtekî din jî ez peywîst dibînim: hewce ye ku hemû hunermend ne li dîrî welêt bikevin. Ji bo gel hundirê welêt de xebat kirin şert e. Lê mixabe ku ew şertna ji bo min nemane. Loma ez li dîrî welêt ketim, lê ew nê ye vê manê ku zêde li dîrî welêt bimînim. Rewş çawa gor min xwe bide şani, ez zûtir vedigerim welêt. Li ser lêkolîn û xebata xwe disekinim. Ew hesreta dilê min de ye.

Newroz: Tu warê rêxistinê da xebitî û hatî girtin wek şoreşgerên din, xirabî û lêdan bi alîyê Komara Tirkîye te jî dîtin. Lê niha li welêt qetî te xwe daye welêtê bîyan pênaver dijî. Tu pênaverîyê an jî em bibên muhaciretîyê çawa dibînim?

A. Duran: Jîyana pênaverîyê an jî bîyanîyê ne tu jîyan e. Ji ber ku

A. Duran (ci malê xwe) di sala 1970an de li Kurdistanê.

em miletekî bindest in. Ew kar û barê ku me dayî ser milê xwe barekî giran e. Ez wisa dibînim ku mirovekî mîna min ku dibêje ez demokrat im, an jî hunermend im, wextê ku welêt dîr bikeve mîna masfîyên ku avê derdikevin in. Wextê ku av nebe ew nikarin bijîn. Tu zanî sedem ew e ku em hundirê welêtê xwe de bimînim û em jî nav wê avê de bikaribin jîyanê xweş, jîyanê mirovetî xwe re sazûman bikin. Ez ne alî (terefdar) me ku ronakbîr, zane, hunermend dîrî welêt bikevin. Şert çi dibin bila bibe ewna vegerin welêt û hundirê welêt de bixebitin. Daxwazîya min jî ew e. Lê ez hêvîya hinek roja me.

Newroz: Bi dîtina te niha sîstema Swîsê jî pê ra sîstema kapitalîst li ser pênaverîyê çawa difikire?

A. Duran: Niha sîstema ewan sîstemeke kapitalîst û împeryalîst e. Di hundirê vê sîstemê de sîstem bi xwe ketxwarî ye. Mafên mirovan nayên parastin ji ber ku gundî û karkerên xwe jî diperçiqînin keda wan jî dixwe. Ji bo vê sedemê ez jî bi xwe dilxweş ninim, serê min jî gelek pê êşî. Ez niha bi xwe bê çare mame. Wextê ku çareserkirinik hebe ezê biçim welêtekî din î demokrat î ku mafên mirovan diparêze. Bes îro şekl û şemala dinê hatîye guherandin. Împeryalîstîstan sîstemekî nûjen danîye pêşîyên xwe û hemû dinê diperçiqînin, bin destên xwe dixin. Keda mirovan dixwin. Di dinê de teşkuştin û qîrkinên mezin çêdikin.

Şerê Yugoslawiya ber çavan e. Kurdistan, Filistin, hemû şerên dinê bi destên împeryalîstîtan tên çêkirin. Vî warî de jî ji bo mafên mirovan dînya gelek teng bûye. Yanî heq, huqûq tune. Ew bi gotarê wana tînin zimên, lê ew ne ve mane ku em bêne xapandin. Ji ver ku sîstema wan sîstemeke kedxwarîye. Tu fêde xwe jî nahage tevçûna me ya netewî û civakî.

Newroz: Dixwazî em vegerin ser karê te yî ku tu niha li ser dixebitî. Ez li ser vê wêna te hatî çêkirin dinêrim çar kew hene û navberê her çaran de jî têldirî hene. Ew tê ye çi manê, yanî wateya wê çi ye?

A. Duran: Ew kewna keserike kûr û giran e. Ewan bîrîn û kula dilê min e. Ê ew Kurdistan bi xwe ye. Bi destên metîngehkaran bi zorkarîyê Kurdistan çawa hatîye parçe kirin û parvekirin min bi van kewan daye nîşan kirin. Ji ber ku di çanda Kurdî de kew bi rastî çihêkî bi qîmet digre û pir gelê me jî ji bo kew evîn dibin. Evîna dilê min jî bi van kewana Kurdistanê tînin bîra min. Yek jî di wênen xwe da ez piranî rojê tînim ber çav. Bi boyaxê germ kesk û sor û şîn wek ala rengîn. Wisa min kar anîye hemû wênen xwe de. Gelek mana wan hene. Hinek wênan de azadî tînim ber çavan, hinek wênan da dîroka Kurdistanê, bûyêrên ku bûyî, tahliye, tujîye hemû derd û kulên miletê Kurd tînim ber bi çavan. Bi rastî ez zêde di wênan bi gelên bîyanî bidim xweyî kirin û

naskirin ku Rojhilata navîn de em jî netewek in. Bila bizanin ku Kurd çi ne, çi nine. Niha rengê her miletekî heye ez jî dixwazim ku reng û şekl û şemala miletê xwe hemû dinê navnetewî de bidim naskirin. Bi vî awayî hemû dîtin û ramanên xwe a netewî a cîvakî de li ser wênên xwe bidim nîşan kirin.

Newroz: Niha ez dixwazim tiştekî din bêjim: Zêde nebe jî di warê çandî de hunermendên Kurd jî niha hen bi hen xwe didin xweyî kirin. Em bêjin hem li Kurdistanê hem jî li dervahî welêt yên ku li Ewrûpê dijîn ji bo welêt bi rastî kar û ber an jî wezîfeyên xwe tînin şûne?

A. Duran: Di warî çandî de xebat gelek kêr e. Di bingehê henek rêxistina de gelek hunermend hene. Li Ewrûpê jî tînin dîtin û ew xebata çandî pêk tînin. Lê belê bi dîtina min ji bo bazarganiyê pêk tînin. Ew pintûtiyê ku hundirê Ewrûpê de heye pêk tînin. Mînak, govdeyên pîrekan çêdikin. Em çawa bêjin pintûtiyê ku sîstema kapitalîstê de heye hemû pêk tînin. Suretên û wênên ku ew çêdikin hemû tev teqlî in. Mîrov tiştekî jê fêm nakin. Ji ber ku ji bo bazarganiyê ne. Gor bîr bawerîya min jî tu feyda wan nagahe doza

welêt. Hewce ye ku em li ser neqşa Kurdî de gelek zêde bisekinin. Ji ber ku dijmin heya niha hebûna gelê me qebûl nekirîye û gotine Kurd tunin. Wextê ku miletek tunebe çawa çanda wan ê hebe, çîrok û helbestên wan hebin, sûret û xêzikên wan hebin. Vî warî de ez dixwazim di wênên xwe de didim şanîn dan. Ji bo gelê me ew tiştekî girîng e. Rêgehên (ekol) ku ez di wênên xwe de didim şanîn jî ne teqlî in. Wênevanên dinê va jî tu alaka min û danistina min tune. Neqşa niştimanê dikim nav wênên xwe û vî dixwazim bidim naskirinê hemû dinê.

Newroz: Li ser hunermendîya te, li ser wênevanîya te, li ser karê te pir ne jî bi kurteberî me çend pirs ji te pirsîn. Ji bo bersîvê em zor sipas dikin. Lê ez niha dixwazim pîrseke li ser kovara Newroz bipirsim. Te kovara Newroz xwend û lêger kir. Te çawa dît? Zehmeta xwe dîtin û ramanên xwe kanî ji me ra şirove bikî.

A. Duran: Belê ez dixwazim çend gotinan pêşkêş bikim. Kovara Newroz bi rastî kovarên ku bi navê Kurd û Kurdistanê derdikevin ne wek wana ye. Ew noktakî girîng e. Ji ber ku warê zimanê Kurdî de,

warê çandî û hunermendî, warên jîyana Kurdî a cîvakî da gelek xebat û pêşkêş dikin. Hîn jî ez dixwazim zêdetir û bitir wana bi kar bînin. A dudiyar jî ew kovarên ku bi Kurdî jî derdikevin zêde bala xwe nadin ser hunermendîyê û wêne, tiştên çandî. Zêde bala wan li ser teqandina tiştingê ye, wextê ku çek li ku derê teqîya dilê wan bi vî xweş dibe. Ew nê vê mane ku ez li dijî çekdarîyê me. Ez dibêjim rast e, çekdarî nebe nabe. Bes ewên ku min gotî jî hêcetên çekdarîyê ne. Ji bo filitîya niştimanê ji vî warî de ez gelek sipasê xwe kovara Newrozê dikim bi navê te. Serketina we jî dixwazim.

Newroz: Di vî babetê de xwenwanên Newrozê re gotinên te hene?

A. Duran: Gotina min ya yekemîn ez dixwazim ku li ser zimanê Kurdî zêde bisekinin, li ser navnasîya xwe bisekinin û alîkarîyê bidine kovara Newroz. Ji bo ku bi destên metîngehkarên kovarên wisa hêja, giranbuha jîyana wan gelek kin e. Dijmin nahêle ku kovarên wisa bijîn. Wextê ku alîkarîyê xwendîyan hebin û alîkarîyê bidine wan kovarên ji bo armanca me pêşerojê tiştekî peywîst û girîng e.■

DÎ BÎN ÎŞKENCÊ DE. BALADA YÊ STRANÊ DÎBÊJE

Ji nû de hewce bîba jîyîna min
Ezê biçwama dîsa di rêça berê
Bahs bikra bi tenê ji pêşhatinê
Dengê bilind dibe di nav hesinan de

Wekî tê gotin di hucra wî de
Îşev du merî
Guhê wî de xwendine teslîm bibe
Ma tu bêzar ne bû ji evqas teda yê
Tê bijî tu kani bijî
Tu kani bijî mîna me
Gotina te xelaske bêje
Bisekine li ser çogên xwe bijî

Ji nû de hewce bîba jîyîna min
Ezê biçwama dîsa di rêça berê
Bipeyivya bi tenê bo pêşhatinê
Dengê bilind dibe di nav hesinan de

Bi yek gotinê wê vebi derî
Tê derkeve yek gotinek
Dertê ji eyarê xwe celat jî
Xelaske êdî eşên xwe

Yek gotinek yek derewek
Wê nişkave bê guhertin qedera te
Bi ponije bi ponije baş bi ponije
Di bédengîya sibehê de

Ji nû de hewce bîba jîyîna min
Ezê biçwama dîsa di rêça berê
Bipeyivya ji mirovên pêşende re
Dengê bilind dibe di nav hesinan de

Min got her tiştê were gotin
Minak Qral Henrî
Seba hespekî qirafîya min
Seba merasinekê Parîs

Tiştê bê kirin nîne diçin
Ser wî dîniqute xwîna wî
Ev diwî de canê ma yî talî bû
Wê bimre ev bê sû jî

Ji nû de hewce bîba jîyîna te
Ma tê biçwa di rêça berê
Dibê belê ezê sibehê jî biçim
Dengê bilind dibe di nav hesinan de

Ez dimrim Fransa dimîne
Evîna min û xurtîya min
Hey dostên min ger bimrim
Êşkera yî helbet sebeba wê

Seba birinê hatin
Yên bi Almanî dipeyivîn
Serda jî wergêr heye werdigerîna hîna
Ma tê teslîm bibe

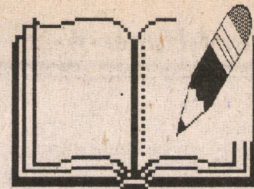
Ji nû de hewce bîba jîyana min
Ezê biçwama dîsa di rêça berê
Bê guhdana pahnîyên wenî hesin
Bi strana pêşhatinê

Stran got li pêş gulehan
Bi xwîn rabû ristên wîni ko digot
Cara diduwa berdanê
Bona tam bistîne canê wî

Yek stranek din bilind bû
Wê gavê ji lêvên wî
Xelaskir Marseillaîse
Seba temamê mirovahîyê

Louis ARAGON
(Wergêr: Hidir Yigit)

DERSÊN ZMANÊ KURDÎ

-XV-

XWENDÎN:

DO Û ÎRO MACARÎSTAN

.....

Di dema ger û lê mêzekirina kela Egerê de, min ji **rêbera me** ya Macarî pirsî:

- Di wê demê de gelo Tirk bi **şervaniya xwe**, an jî ji ber hinek sedemên din heta van deran hatin?

- Belê, ew **şervanên dijwar** bûn, lê ne ji ber wê yekê heta van deran girtin. Serketina Tirkan bi tunebûna **otorîta me** ya navendî ve girêdayî bû.

Di wê demê de, li Macarîstanê **mîrîtiyên feodal** hebûn. Her yek di herema xwe de hukum dikirin. Di nav wan de tîkili tune bû. Heta li dij hevdu bûn. Tirk xwediyê **ordiya siwarî ya navendî û bi hêz bûn**. Bi hezaran siwarî dihatin û digirtin ser gund û bajaran. Mirovan dikuştin û malên wan talan dikirin. **Feodalên me** nikaribûn li berxwe bidin. Dawî di nav xelkê de hestên netewî û yekîtiyê zêde bû, bûn yek û dijmin ji welat avêtin der.

Dibe ku pirsên min bala wê kişand û ji ber vê jî, ji min pirsî:

- Gelo çima di nav **hewqas kes** de ev dagîrkirina Tirkan bala te kişand?

Ma tu çi kes î?

Bersiva min dîsan bû pirs:

- Ma tu Kurdan dinasî?

- Ha ho, tu Kurd î! Cara yekem ez rastê Kurdekî tîm. Belê ez bi mebest û derdê te baş dizanim. Em hemû ji zilm û zordariya Tirkan rizgar bûn, lê hûn hîn jî dikşînin, na?

Me dût û dirêj sohbet kir. Ez bûm sêpatîzanê wê ku ne wê, ne bavê wê û ne jî kalê wê bi çavên serê xwe zilm û zordariya Tirkan dîtibûn, lê hîn jî kîn û rîka wê -ne ya wê bi tenê hema hema ya hemû gelê Macarîstanê- li dij **Tirkên dagîrker** bûn. Bi tenê zilm û zordestiya Tirkan di dîrok û peykerên **welatê xwe** de dîtine û xwendine. Ew jî bû sêpatîzanê min ku ji hezar salan vir de ye, gelê Kurd bê westan **bi qehremanî** li dij zilm û zordariya Tirkan têdikoşe. Pişt re me mijarê guhart û le ser pîrsa perwerde û hîndekariyê qise kir.

Li Macarîstanê mijara diduyan ya întesant yek jî, sîstema perwerde û hîndekariyê bû. Ez nizanîm ev berhem û encama vê perwerde û hîndekariya ku ez li jêr behsa wê bikim, ya kîjan sîstemê ye. Ya sîstema kapîtalîst, an ya sosyalîst e. Dibe ku ya **tevlîhev** be. An jî bi navekî din revîzyonîst be... bila polîtîkvan, xwendevan û mamoste li ser bifikirin, şirove bikin û biryara xwe bidin. Lê, ez dê bi kurtasî û bi awayekî objektîv behsa wê bikim.

(.....)

Amed Tigrîs
Berbang, Hêjmar 74. Rûpel: 18-19

Hatırlanacağı üzere Kürtçede kıyaslama eki **tir** dir.

Mezin	: Büyük	Mezintir	: Daha büyük
Pir	: Çok	Pirtir	: Daha çok
Xweş	: Hoş	Xweştir	: Daha hoş gibi

Kıyaslama ile beraber, Kürtçede karşılaştırma da yapılabilmektedir. Karşılaştırma **ji** edatı yardımıyla yapılmaktadır.

ÖRNEK:

Ew ji min çêtir bû	: O benden daha iyiydi.
Mala we ji ya me mezintir e	: Eviniz bizimkinden daha büyüktür.
Sêw û biyok ji hev xweştirin	: Elma ve armut birbirinden güzeldir.

WEKHEVÎ (Eşitlik)

Kürtçede nitelik karşılaştırması (eşitlik anlamında) **bi qasî**, **wek**, **wekî** sözcükleri yardımıyla yapılmaktadır.

ÖRNEK:

Hespê şê bi qasî yê boz beza ye	: Doru at boz at kadar koşucudur.
Tu bi qasî min dirêj î	: Sen benim kadar uzunsun.
Ew jî wekî te ye	: O da senin gibidir .
Tu wek wî jêhatî yî	: Sen onun kadar yeteneklisin.

BERHEMÎN (BÜYÜLTME SIFATI)

Yê, **ya yên** malikiyet zamirlerinden biri, sayı ve cinse göre, kıyaslama eki almış sıfattan önce ifade olarak büyültme sıfatı sağlanmaktadır.

ÖRNEK:

- Ji me yê mezintir tu yî	: Bizden en büyüğü sensin.
- Ya xweşiktira wan Zîn e	: En güzelleri Zîn'dir.
- Ji şagirta yên jîr Kendal û Delal in	: Öğrencilerden en çalışkanları Kendal ve Delal'dır.

Aynı anlama gelmek üzere, büyültme sıfatı **tirîn** ekiyle de ifade edilebilmektedir.

ÖRNEK:

- Bilindtirîn çiya Ararat e?	: En yüksek dağ Ararat'tır.
- Mezintirîn heywan fîl e	: En büyük hayvan fildir.
- Keça spehîtirîn ew e	: En güzel kız odur.

Büyültme sıfatında kullanılan **tir** ve **tirîn** eklerinin Türkçedeki **en** anlamını verdiklerine dikkat edilmelidir. Mezintir-Mezintirîn : En büyük

SIFATTA AŞIRILIR

Sıfat aşırı bir ifadeyle dile getirilebilir. Aşırılık ifadesi **gelek**, **pir**, **zehf** gibi belirteçler vasıtasıyla yapılmaktadır.

ÖRNEK:

Mezin	: Büyük	Pir mezin	: Çok büyük
Zêde	: Fazla	Gelek zêde	: Çok fazla
Pir zêde	: Çok fazla		
Zehf xweşik	: Çok güzel		
Pir biçûk	: Çok küçük		
Çiyayê Cûdî pir asê ye	: Cudi dağı çok sarptır.		

2- RENGDERÊN XWEDÎTÎ (Malikiyet Sıfatları)

İkinci grup şahıs zamirleri aynı zamanda malikiyet sıfatları olarak kullanılmaktadır.

ÖRNEK:

Birayê **min**, Hespê **te**, Keça **wî**, Mêrê **wê**, Welatê **me**, Diravên **we**,

Dîya **wan** : Benim kardeşim, Senin atın, Onun kızı, Onun kocası, Bizim ülkemiz, Sizin paralarınız, Onların anneleri.

XWE

Xwe sözcüğü de malikiyet sıfatı olarak kullanılabilir. Öznenin nesne üzerinde sahipliği sözkonusuysa, xwe sözcüğü nesnenin cins ve sayısına bakılmaksızın malikiyet ifade üzere kullanılır.

ÖRNEK:

Ez mehîna xwe difroşim	: Ben atımı satıyorum.
Tu ji hevalê xwe bipirse	: Sen arkadaşından sor.
Ez ji welatê xwe hez dikim	: Ben ülkemi seviyorum.

3- RENG DÊRÊN PÊŞKER (İşaret Sıfatları)

Kürtçede işaret sıfatları olarak yakın işaret için ev, uzak işaret için ew kullanılır.

ÖRNEK:

Ev mirov	: Bu adam
Ev keçik	: Bu kız
Ew şagirt	: Şu öğrenci
Ew hesp	: Şu at

Yalnız halde kullanıldıklarında bu işaret sıfatlarının cins ve sayısı belirtilmez. Çoğul halleri ise ancak fiilin çoğul kullanımıyla sağlanabilmektedir. Ev şagirt jêhatî ne : Bu öğrenciler çalışkandır.

Ew mehîn bezane : Bu kısraklar süratlidirler gibi.

Ev ve Ew işaret sıfatları çekime uğratarak cins ve sayı belirler konuma getirilebilirler.

Yalnız hal : Ev

Çekimli hal:

Tekil eril	: Vî
Tekil dişil	: Vê
Çoğul	: Van

Yalnız hal : Ew

Çekimli hal:

Tekil eril	: Wî
Tekil dişil	: Wê
Çoğul	: Wan

ÖRNEK :

Vî hespî	: Bu atı
Vê keçikê	: Bu kızı
Van şagirtan	: Bu öğrencileri
Wî mirovî	: Bu adamı
Wê jinikê	: Şu kadını
Wan kesan	: Şu kişileri

Görüldüğü gibi işaret sıfatları işaret ettiği isimden önce yer almaktadırlar.

Cins ve sayı ifade etmeksizin he, ha(n) işaret sıfatları da kullanılabilir. Bu işaret sıfatları, ilintili oldukları addan sonra yer almaktadırlar. Bu sıfatlar Ev ve Ew yalnız haldeki işaret sıfatlarıyla bir kalıp oluşturarak da kullanılabilir. Bu durumda kalıp:

Ev... he, Ev... ha, Ew... han, Ew... he, Ew... ha, Ew... han biçimine bürünür. İşaret edilen ad veya şey bu kalıbın arasına girer. Bu pozisyon, teyid kastedilmek istendiğinde gündeme gelir.

ÖRNEK:

Mirovê he	: Şu adam
Jina ha	: Şu kadın
Keça he	: Şu kız
Şagirtên han	: Şu öğrenciler
Şagirta han	: Şu öğrenci

Teyid pozisyonunda

Ev mirovê he	: Bu adam
Ew jina ha	: Şu kadın
Ev keça han	: Bu kız
Ev şagirtên han	: Bu öğrenciler

4- RENG DÊRÊN PİRSİYARKÎ (Soru Sıfatları)

Kürtçede soru sıfatları : **Kijan, çend ve çi** soru sözcükleriyle sağlanmaktadır.

ÖRNEK :

Kijan jin dixwîne? **Hangi** kadın okuyor?
Çend mirov tên? **Kaç** adam geliyor?
Tu çi mirov î? **Nasıl** adamsın?

5- RENG DÊRÊN NEBİNAVKİRÎ (Belgisiz Sıfatlar)

Tu, filan, herçi, her, gelek, hevqas, hemî, zehf, çend, hiç gibi sözcükler, işaret edilecek, nitelenecek ya da sayılacak addan önce kullanılmak suretiyle onu belgisiz halde kullanmamıza olanak vermektedirler.

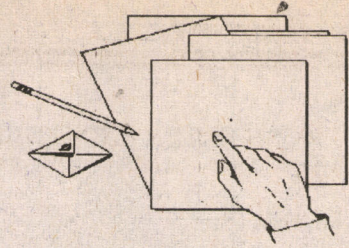
ÖRNEK:

Tu mirov nehatin : **Kimseler** gelmedi.
Filan kes jî tê : **Falan kişi** de geliyor.
Her şagirt diçe dibistanê : **Her öğrenci** okula gider.
Zehf kes çûn : **Çok kişi** gitti.
Gelek berf barîya : **Çok kar** yağdı.
Herçi tê, baş dîke : **Her gelen** iyi eder.
Hewqas şagirt diçin dibistanê : **O kadar öğrenci** okula gidiyorlar.
Hewqas şagirt jîr in? : **Bu kadar öğrenci** çalışkan mıdır?
Hemî kes diçin : **Bütün herkes** gidiyor
Çend keç li vir in? : **Kaç kız** buradadır?
Hiç mirov nehatin : **Hiç adam** gelmedi?

FERHENGOK

Dem	: Zaman	Mebest	: Maksud, gaye, amaç
Mêze kirin	: Bakmak	Rizgar bûn	: Kurtulmak
Rêber	: Rehber	Rik	: İnat
Macarî	: Macar	Dagîrker	: İşgalci
Şervanî	: Savaşçılık	Bê westan	: Yorulmaksızın
Dijwar	: Yaman, yavuz	Têdikoşîn	: Mücadele etmek
Serketin	: Başarı	Mijar	: Konu
Navendî	: Merkezi	Guhartin	: Değiştirmek
Mîrîtî	: Beylik	Perwerde	: Eğitim
Herem	: Bölge	Hîndekarî	: Öğretim
Têkilî	: İlişki	Qise kirin	: Konuşmak
Dij	: Karşıt	Berhem	: Ürün
Berxwedan	: Direnmek	Encam	: Sonuç
Hest	: His, sezgi	Tevlihev	: Karışık
Netewî	: Ulusal	Kurtasî	: Kısaca
Bal kişandin	: Dikkatini çekmek	Awa	: Şekil, tarz
Gelo	: Aceba	Polîtikvan	: Politikacı
Hewqas	: O kadar	Şirove kirin	: Yorumlamak
Dagîr kirin	: İşgal etmek	Biryar	: Karar

Selam Olsun!

Sizler Türkiye Kürdistanı'nda ve Türkiye'de işkence, baskı, zulüm ve vahşetler demeden, yılmadan usanmadan bizleri her zaman aydınlatmaya devam ederken, 1990'dan bu yana katledilen yazar ve gazetecilerin sayısı hızla artıyor. Apê Musa 70'lik ihtiyar biri olduğu halde acıma hissi duymadan katletiler. Selam olsun sizlere! Selam olsun ki baskı, zulüm, ölüm demeden gereken görevleri yerine getiriyorsunuz ve bizlere de gereken bilgileri ulaştırıyorsunuz, bilgimize bilgi katıyorsunuz! Selam olsun tüm devrimci demokrat basına! Selam olsun haksızlıklara karşı baş kaldıranlara! Selam olsun vatani uğruna can verenlere! Selam olsun Serhıldanlara!

Evet sizler ölümü göze alarak o ateş içerisinde mücadelenize devam ederken diyoruz ki, mücadeleye destek olmak ben devrimciyim, demokratım ve yurtseverim diyen herkesin başta gelen görevlerinden birisidir. Hem de Avrupa'da hiçbir tehlikeli tarafı olmadan, mücadelenizin bir ucundan tutmak bize düşüyor. Bizler çeşitli sorunlardan dolayı annemizi, babamızı, çocuğumuzu geride bırakmış, malımızdan, mülkümüzden ve sevimli yurdumuzdan sürgün edilmiş sayılırız. Çoğumuz gönüllü bir şekilde sürgüne kendimiz geldik. Tabi çeşitli hayaller kurarak! Derler ya, "uzaktan davulun sesi hoş gelir" Oradan Avrupa'nın sesi bize hoş geliyordu. Ve şu an, daha ordakilere hoş geliyordur. Tabi buranın bunalmalarını, sorunlarını, güvensizliklerini bilmiyorlar. Avrupa'da her türlü pisliğin döndüğünü, insani değerlerin kalmadığını, tüm değerleri parayla değiştiklerini, kedinin fareyle oynadığı gibi insanlarla oynadığını ve kazandığı parayı da kurduğu tuzaklarla geri alındığını (diskotek, karı, kız)... Devrimci, demokrat kuruluşlarda çalışan gençlik hariç, gençliğin büyük bir kesimi emperyalizmin batağında bitip yok olmaktadır.

BASINA BASKI NEDEN?

Türkiye'deki mücadele veren devrimci, yurtsever ve sosyalist basının üzerindeki baskıların kalkması için Türkiye'de oluşturulan imza kampanyasını haklı bir mücadele olduğundan dolayı bizler de Almanya'nın Krefeld şehrinde bir bilgilendirme standı açtık. Açılan stand birçok insanın dikkatini çekti. Bunların büyük çoğunluğunu Alman halkı oluşturuyordu. Çünkü Almanya'da düşünce özgürlüğünün kısıtlanması Türkiye'nin yüzde onu kadardır. Bunun için de bir çoğu imzasıyla bu yasağı protesto etmeye çalıştılar. Havanın da çok soğuk olmasına rağmen insanlar stand başında beş saat süre boyunca ayrıldılar. Birçok insanın sorularına yanıt verilmeye çalışıldı. En çok sorulan sorulardan biri de "Neden basına bu kadar baskı uygulanıyor?" idi. Kısaca, "Gelişen ulusal mücadeleyi boğabilmek için TC'nin el altından geliştirdiği Kontrgerilla devlet tarafından güçlendirilip halklar arasındaki kardeşliği bozarak düşmanlığı geliştirmeye çalıştığı vb. olumsuzluklardan dolayı devlet bu kadar baskı uyguluyor." açıklaması yapılıyordu.

"Peki halk bunları göremiyor mu?" sorusuna ise; "Bizim ülkemizde birçok insanın okur-yazarlığı yok, olanların da okuma alışkanlığı çok düşük. Basın aracılığıyla halkı bilgilendirip, kendi sorunlarına sahip çıkması yönünde öğnetici yazılar yayımlandığı için, devlet çeşitli yasalar çıkartıp yayınları toplatıyor, insanları para ve hapis cezalarıyla sindirmeye çalışıyor" cevabını verdik. Belirtelim ki, ancak bir avuç insanın buna gücü yetmeyecektir. Halkımız basını sahiplenmeye yavaş yavaş başlıyor. Çünkü çürüyen kapitalizm halka baskı, zulüm, işkence ve acıdan başka birşey vermiyor. Vermeyince de halk bu olumsuzluklardan haddinden fazla hoşnutsuz, bu olumsuzlukları çözümenin yolları aranıyor. Bunun için de sağlıklı, üretken bir yayın etrafında toparlanmaktan başka bir çözüm yoktur. Ancak örgütlenerek bu olumsuzluklar aşılabilir. Başarılı olmak için okuyan, sorgulayan, yargılayan bir halk olmalıyız. Ancak o zaman kazanabiliriz.

Devrimci basını susturmaya güçleri yetmeyecek!

Yaşasın sosyalizm mücadelesi!

Newroz Dergisi Taraftarları
Krefeld-Almanya

Tarihin Çarkı Artık Kürtler İçin Dönüyor

TC'de bir paniktir gidiyor. Aman Kürdistan devleti kuruluyor diye. Bunun için bir yandan silahlı güçler Kürtlerin üzerine salınıyor, diğer yandan en sağından en soluna, islamcısından dinsizine tüm sivil güçler bir araya getirilerek Kürtlere karşı milli cephe oluşturuluyor. Resmi söylemiyle TC, Kürtlere karşı topyekün savaş ilan etmiş durumda. Sadece içerde değil Kürt varlığının olduğu her yerde sürdürülüyor bir savaş. Dünyanın neresinde Kürtlere ilişkin bir gelişme olsa, TC hemen güçlerini seferber ediyor. Güney Kürdistan'daki gelişmeler karşısında ulusca tam bir seferberlik ilan edildi. Bir yandan ABD'ye, İngiltere'ye, Almanya'ya, Fransa'ya koşuyorlar, diğer yandan İran, Irak, Suriye'ye... Herkese aynı yakarış! "Aman ne olursunuz Kürtlerin devlet kurmalarına izin vermeyin." Hiç bir tedbir, hiçbir yakarış tarihin akışını durdurmaya yeterli olmuyor. Binlerce yıldır Kürtlere karşı dönen tarihi çark, artık onların lehine dönmeye başladı. Ne TC'nin ne de bölgedeki ortaklarının gücü onu yeniden ters döndürmeye yetmiyor. Binlerce yıldır mahkum edildikleri esaretten kurtulmak için her türlü bedeli ödeyerek bugünlere gelen Kürtleri hiçbir tehdit artık bu kader mahkum etmeye yetmiyor.

Bugün Güneyde, yarın Doğuda, öbür gün Kuzeyde ve Batıda parça parça Kürdistan kuruluyor. Herkes gibi TC'de bunu görüyor, kim ne yaparsa yapsın bugün ya da yarın Kürtlerin de insanlık ailesi içindeki yerlerini alacaklarını herkes gibi o da biliyor. O halde buna rağmen neden hala bu umutsuzca savaşı sürdürüyor?

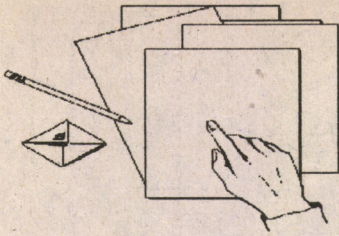
TC, bu tutumuyla sadece Kürtlere zarar vermeye kalmıyor, kendisine de zarar veriyor. "Kürtlere ne kadar zarar verirsem kârdır" demek, "Kürtleri ne kadar çok düşman edersem kârdır" demekten farksız. Öyle bir düşmanlık ki tarihin bütün faturası sizin hesabımıza çıkabilir.

Tarih sahnesine çıkmaya hazırlanan bir halkın önüne geçmeye kalkışmak azgın suların önüne bent çekmeye çalışmak gibidir. TC, Kürtlerin önündeki bendi oluşturuyor. Ne olursa olsun, artık tarihin çarkı Kürtler için dönüyor.

Ahmet Tangül

Paris'ten Bir Okur

GENÇLİK KAVGAYA

Ülkemizde yaşamakta olan, egemen sınıfların sömürüsü, TC devletinin ulusal baskısı, son zamanlarda sosyalist basına saldırılar, yargısız infazlar, faili meçhul cinayetler, kayıplar vb. ile emperyalizmin dünya halkları üzerindeki kirli oyunları ortada. Bunlar gençliği düşündürüyor. Gençlik ekonomik-kültürel-siyasal vb. haklarını isteme ve bunların tümünü tek potada birleştirerek ulusal baskıya ve sömürüye karşı mücadele etmek zorunluluğuyla karşı karşıya...

Gençlik, örgütlü mücadelede ısrarlı olmalıdır. İsrarlılığını ise Kürdistan komünizan gençliğinin örgütlü mücadelesinde birleştirerek kavgaya o temelde omuz vermelidir. Herşeyden önce, örgütlü mücadelenin neden zorunlu olduğunu, neden okumak, araştırmak gerektiğini, baskı, sömürü, işkencenin nereden çıktığını vb. kendisine her sosyalist, yurtsever ve duyarlı gencin sorması gerekir. Gerçekten bir militan ve iyi bir örgütçü olabilmesi için günden güne kafasına takılan soruları araştırıp, inceleyerek onu aşma, olumsuzluklarının yerine ise doğru politik yönelişler koyma gençliği öntünde duran görevlerdir. Her genç kendisini militan ve iyi bir örgütçü olabildiğini pratik mücadelesinde göstermelidir.

Günümüzde gençliğin durumu ortada: Gençlik kitlesinin büyük bir kesimi, egemen sınıfların TV, Gazete vb. medyalarıyla gençliğe şırınga ettiği gerici, yoz ve çarpık bir kültürün etkisinde ve faşist örgütlenmeler içerisine kaydırılmakta.

Devlet eliyle ülkenin dört bir yanına "Milli Gençlik Vakıfları", "Kuran Kursları", "Ülkü Ocakları" açılıyor ve okullarda "Türk-İslam Sentezi"ne dayalı eğitim veriliyor. Dünyadan haberi olmayan bir gençlik kitlesi yaratılmaya çalışılıyor. Yapılanların ortaya koyduğu gibi egemen sınıflar "Nasıl bir gençlik yaratılmalıdır?" sorusunu lümpen, kendilerine hizmet edecek, faşist gençlik örgütlenmeleri yaratarak diye cevaplıyor. Cevap çok açık bir şekilde ortada. Bu politikalar tek potada birleşiyor. TC şoven devletinin çıkarına uygun bir gençlik kitlesi oluşturmak. Bunlara karşılık sosya-

list, yurtsever ve duyarlı gençlik kitlesi mücadele etmek zorundadır.

Bizler sosyalist-yurtsever gençler olarak, TC şoven devletinin gençliğin üzerinde uyguladığı çirkef politikalara, ulusal baskıya, emperyalist-kapitalist sömürüye karşı gençliği mücadele alanlarında kavgaya çekmek ve örgütlü mücadelemizle ulusal ve toplumsal mücadelenin bayrağını yükseltmek zorundayız.

Gençlik gelecektir. Geleğin temsilcisi olan proletaryanın ve partisinin gençliği kazanmak istemesi doğaldır. Nasıl ki egemen sınıflar gençliğin üzerinde ciddi bir şekilde duruyorsa, ezilen sınıflar da gençliğin üzerine ciddi bir şekilde eğilmek zorundadır. Kapitalist sistemde gençliğin hiçbir geleceği yoktur. Gençliğin geleceği ise sosyalizmdir.

Gün, Kürdistan kominizan gençliğinin, örgütlü gücüyle TC şoven devletini sarsma günüdür.

Gün, işçi, köylü ve öğrenci gençliğin üzerinde uygulanan gerici, baskıcı politikalara karşı tavır koyma ve o tavrı örgütlü mücadeleyle tanıştırma, mücadelenin sürekliliğini yaratma günüdür.

Gün, kapitalizmin bağrına, ulusal ve toplumsal mücadelenin bayrağını dikme günüdür.

Azad Güneş

DİLİMİZİ ZENGİNLEŞTİRMEK İÇİN...

Newroz'da Kürtçe makale, yorum, şiir, dil dersleri vs. yazılara yer verdiğinizine çok seviniyorum. Ülkemizde Kürtçeden başka dil bilmeyen yoğun bir nüfus vardır. Kaldı ki insanlarımız başka bir dil bilseler dahi, köklü ve zengin olan dilimizi kullanmak, geliştirmek ve öğrenmek her Kürt kadro ve sıradan insanın görevi olmalı diye düşünüyorum. Hele folklor, şiir, türkü, hikaye, masal, fıkra, atasözleri vb. pekçok edebi ve kültürel değerlerimiz olağanüstü bir zenginlik ve güzelliğe sahiptir. Devrim ve özgürlük genel anlamda halkın eseri olarak gerçekleşir. Halkla bütünleşmek, örgütlemek, devrimdeki çıkarlarını kavramak ve bilinçlendirmek için mutlaka onun dilini bilmek ve diliyle ona sunmak bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu doğrultudaki çabalarımızı geliştirmenizi dilerim.

Halkımızın nihai özgürlük ve bağımsızlığa ulaşması için dünya halklarıyla kardeşlik duyguları

içinde, birlik ve dayanışma içine girmesi ve süreç içinde onlarla bütünleşmesi gerekir. Bunun gerçekleştirilmesi de, halkın bellek ve bilincinde enternasyonalist değerleri yerleştirmek ve geliştirmekle mümkündür diye düşünüyorum. Nasıl diye kendi kendimize sordüğümüzda, yine dil ve iletişim araçlarıyla karşılaşmaktayız. Bundan dolayı, dünyada tarihi süreç içinde gerçekleşmiş tüm bilimsel, sosyal ve devrimsel gelişmelerin ürünleri olarak ortaya çıkan eserleri halkımızın kendi dili olan Kürtçeye çevirip ona sunmamız gerekir. Elbette buna karşılık, Cegerxwin vb. gibi enternasyonalist değerlerde ürün vermiş şair, yazar ve sanatçılarımızı ve eserlerini de başka dillere çevirmemiz gerekir.

Hıdır Yiğit
E-Tipi Cezaevi 15. Koğuş-Aydın

YASAL NEWROZ'A DİSİPLİN CEZASI

19 MART 1993 Cuma günü Malatya Gazi Lisesinde NEWROZ kutlandı. Kutlamaya okul içinde lastik yakarak başlayan öğrenciler, okul müdürü Abdullah GÖGEBAKAN ve müdür yardımcısı Nazmi YILMAZ tarafından engellendi. Öğrenciler tarafından dışarıya çıkarılan lastik yeniden yakıldı.

NEWROZ ateşi etrafında halleray çekildi. YAŞASIN NEWROZ ve BİLİ NEWROZ sloganları atıldı. Devrim şehitleri anısına bir dakikalık saygı duruşunda bulunuldu. Polisin gelişiyile kitle dağıldı ve kutlama sona erdi.

Daha sonra NEWROZ'u kutlayanlardan altı öğrenci okul idaresince disiplin soruşturmasına alındı. Gazi Lisesinde bir grup öğrenci: "Başbakan ve bütün bakanlar NEWROZ'un yasal bir bayram olduğunu açıklarken, Gazi Lisesi idaresinin öğrenciler hakkında NEWROZ'u kutladıkları için disiplin soruşturmasaclarına bir anlam veremiyoruz. NEWROZ bizim bayramımızdır. Biz de kutladık. Kimse bize ceza veremez" dediler. Disipline giden öğrenciler: "Biz yasadışı hiçbir slogan atmadık. Yasadışı gösteri yapmadık. Yaptıklarımız yasal"dır" dediler.

Malatya
Gazi Lisesi Öğrencileri

YARGISIZ İNFAZLAR

Devlet, terörü temel politika haline getirdi.

Evler basılıp insanlar sorgusuz-sualsiz öldürülüyor.

"Güvenlik güçleri" (!) savcı, yargıç ve cellat rolünü birlikte oynuyor.

Kürdistan'da devlet terörü can almaya devam ediyor. Bunun farklı bir biçimi metropollerde, özellikle İstanbul'da yaşanıyor. İstanbul'da özel bir politika uygulanıyor. İstanbul, iki polis şefinin dudakları arasında. onlar emir veriyor ve yargısız infazlar sürüyor.

İstanbul'da hane dokunulmazlığı yok.

Suç tesbiti, suçlu-suçsuz ayrımı yok.

Polis şeflerinin kararı kesin: Vur, öldür!

İnsanların yaşama hakkı polisin tehdidi altında.

Yasalar çoktandır istanbul'da da rafa kaldırıldı.

İnsanlar üçer-beşer öldürülüyor.

Hem de açıktan açığa; tekrarlana tekrarlana...

Polis bildiğini okumayı sürdürüyor.

Demirel, "... ellerini soğutmayın" diyor. İnönü onaylıyor. Muhalefet alkışçı. Burjuva basın iyice "mehmetçik basın" oldu. 12 Eylül'den beri savcılar unutkan. Yargıçlar, işlerinin polislerce hafifletilmesinden memnun gibi... Aydınlar aydıncık olmakta ısrarlı. Toplum sessiz ve bana neci.

Polis devletin bir başka tanımı var mı?

İbrahim Erdoğan, Sinan Kukul, Sabahat Karataş, Bedri Yağan, Menekşe Meral, Asiye Kasap ve daha nicelerinin yargısız infazları karşısında, İNSANIM DİYENLER: Birleşip sesinizi yükseltin!

Sizin eviniz de birgün "hücre evi" diye basılabilir. Beş-on dakikalığına terörist ilan edilebilirsiniz. Birkaç gün aç kalmanıza bile izin verilmeden çocuklarınızın gözleri önünde öldürülebilirsiniz.

O günü beklemeyin!

ADIL DUSZEV